

แนวทางบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่
ชุมชน และพื้นที่สาธารณะ จังหวัดสงขลา

โดย

พลตำรวจตรี เอกภพ ประสิทธิ์วัฒนชัย
รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๙

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่
สาธารณะ จังหวัดสงขลา

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

ผู้วิจัย พลตำรวจตรี เอกภพ ประสิทธิ์วัฒน์ชัย

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา และศึกษาแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา เพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในพื้นที่อื่นของประเทศไทยได้ด้วย

ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยดำเนินการศึกษาจากข้อมูลแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๑๒ คน และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นเกิดจากปัญหาผลกระทบของสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของสังคมโลก ปัญหาการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการเมือง ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาจากการดำเนินการของรัฐ และปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มคน

แนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา นั้นประกอบไปด้วยการเสริมสร้างศักยภาพ ชีตความสามารถและประสิทธิภาพการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแทรกซ้อน การจัดให้มีการบริการทางด้านสาธารณสุขให้มากเพียงพอกับปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง การจัดการความมั่นคงของหมู่บ้านและชุมชนแบบบูรณาการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๑ มุ่งบูรณาการการศึกษาในทางศาสนาและสามัญโดยให้ท้องถิ่นจัดการดูแลกันเอง ออกพระราชบัญญัติการศึกษาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้และแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้และน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาประยุกต์ใช้

คำนำ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง “แนวทางบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะ จังหวัดสงขลา” ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่นที่ ๕๙ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการและการนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เนื้อหาสาระสำคัญในเอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ ประกอบไปด้วย ๕ บทด้วยกันได้แก่ บทที่ ๑ ซึ่งประกอบไปด้วย บทนำ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย และคำจำกัดความ บทที่ ๒ ประกอบด้วยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการก่อเหตุรุนแรง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อเหตุรุนแรง และการก่อการร้าย เครือข่ายกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงและลักษณะรูปแบบการก่อเหตุรุนแรง แผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาและการสูญเสีย ปัญหาและมูลเหตุของเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แนวทางในการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบความคิดของการศึกษาวิจัยและสรุป บทที่ ๓ สถานการณ์ก่อเหตุความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลา กระบวนการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รูปแบบและลักษณะของแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ บริบทต่าง ๆ และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ในแผนเผชิญเหตุ (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๙) ศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่เคยเกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิด (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๙) ศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิด ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ปัญหาข้อขัดข้อง และสรุป บทที่ ๔ วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสีย จากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ปัญหาในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา แนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา และสรุป บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ สรุป ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านไม่มากนักน้อย หากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้ศึกษาวิจัยขออภัยไว้ และจะนำไปแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

พล.ต.ต.

(เอกภพ ประสิทธิ์วัฒนชัย)

นักศึกษามหาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๖
นโยบายความมั่นคงแห่งชาติและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการก่อเหตุรุนแรง	๖
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อเหตุรุนแรงและการก่อการร้าย	๒๑
เครือข่ายกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงและลักษณะรูปแบบการก่อเหตุรุนแรง	๒๔
แผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้	๒๕
พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐	๒๙
แนวคิดที่เกี่ยวข้องการบรรเทาและลดการสูญเสีย	๓๑
ปัญหาและมูลเหตุของเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๓๕
แนวทางในการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	๔๑
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๔
กรอบความคิดของการศึกษาวิจัย	๔๙
สรุป	๕๐
บทที่ ๓ สถานการณ์ก่อเหตุความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลา	๕๑
กระบวนการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบ	๕๑
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้	๕๑
รูปแบบและลักษณะของแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๖๐

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บริบทต่าง ๆ และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ในแผนเผชิญเหตุ (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๙)	๖๖
ศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่เคย เกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิด (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๙)	๗๓
ศึกษาศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิด ในพื้นที่จังหวัดสงขลา	๗๕
ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิด ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา	๗๗ ๘๓
ปัญหาข้อขัดข้อง	๘๔
สรุป	๘๖
บทที่ ๔ วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสีย จากเหตุการณ์ ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัด	๘๗
ปัญหาในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ จังหวัดสงขลา	๘๗
แนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ จังหวัดสงขลา	๙๖
สรุป	๑๐๖
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๐๘
สรุป	๑๐๘
ข้อเสนอแนะ	๑๑๐
บรรณานุกรม	๑๑๔
ภาคผนวก	๑๑๕
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๒๒

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ ๑-๑	แสดงผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	๔
ตารางที่ ๓-๑	สถิติการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่หลักที่มีการเกิดเหตุรุนแรง	๓๗
ตารางที่ ๓-๒	สถิติสถิติเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๒ อำเภอของจังหวัดสงขลา	๓๘
ตารางที่ ๓-๓	สถิติการสูญเสียจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๒ อำเภอของจังหวัดสงขลา	๓๙
ตารางที่ ๓-๔	มูลค่าความเสียหายต่อทรัพย์สินจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรง ในพื้นที่ ๑๒ อำเภอของจังหวัดสงขลา	๓๙
ตารางที่ ๓-๕	สถิติเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา	๘๐
ตารางที่ ๓-๖	สถิติการสูญเสียจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรง ในพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา	๘๒
ตารางที่ ๔-๑	สถิติเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๖ อำเภอของจังหวัดสงขลา	๙๐
ตารางที่ ๔-๒	สถิติการสูญเสียจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๖ อำเภอ ของจังหวัดสงขลา	๙๑

สารบัญญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ ๒ - ๑ กรอบความคิดของการศึกษาวิจัย	๔๙
แผนภาพที่ ๒ - ๒ สรุปกรอบความคิดของการศึกษาวิจัย	๕๐

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมที่อุดมไปด้วยความแตกต่างทั้งความคิด การศึกษา เชื้อชาติและศาสนาอย่างพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่ที่อุดมไปด้วยการถกเถียง เรื่องสันติภาพจนดูเหมือนเป็นเรื่องชินตาและชินหู แต่การถกเถียงของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้กลับแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ ด้วยเพราะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างสงขลา ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส กลายเป็นพื้นที่ของความขัดแย้ง ระหว่างสันติภาพและความรุนแรง (โคทม อารียา, ๒๕๕๐: ๓)

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ เป็นเหตุการณ์ที่คอยตอกย้ำถึงการคิดแตกต่างของสังคมไทยในยุคปัจจุบัน โดยมีกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงคอยเคลื่อนไหวและสั่งการอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการคัดเลือกรื้อถอนผู้ก่อเหตุรุนแรงหน้าใหม่เข้าสู่สังเวียนการก่อเหตุอยู่เสมอ เพื่อสร้างความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อและปัจจัยต่างๆ และแม้ว่าความแตกต่างนั้นจะได้รับความดูแลและเยียวยาไปบ้างแล้ว แต่เหตุการณ์ก่อความไม่สงบกลับทวีความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น การลอบสังหารประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ การก่อเหตุวางระเบิดและวางเพลิงในพื้นที่สำคัญทางยุทธศาสตร์และเศรษฐกิจ แม้เจ้าหน้าที่รัฐพยายามใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาทั้งที่ต้นและปลายเหตุ แม้สถิติการก่อเหตุจะลดลงแต่ความรุนแรงของเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกลับเพิ่มสูงขึ้นและแม่นยำมากขึ้น สวนทางกับลักษณะการก่อเหตุรุนแรงเมื่อหลายปีก่อนที่กลุ่มผู้ก่อเหตุพยายามเน้นการก่อเหตุความรุนแรงรายวัน(ลอบสังหารด้วยอาวุธปืน) เพื่อส่งผลให้เกิดการสร้างมโนทัศน์แก่ประชาชนในพื้นที่ผ่านรูปแบบของเหตุการณ์ที่ยกระดับความเหี้ยมโหดและสยดสยองมากยิ่งขึ้น (มูฮัมมัดอาบู ปาทาน และประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, ออนไลน์, ๒๕๕๒)

แม้ว่าการเกิดเหตุการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และอีกสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา จะเป็นเรื่องชินตาของประเทศไทยในหลายปีที่ผ่านมาโดยกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงอาศัยการแฝงตัวปะปนกับประชาชนเจ้าของพื้นที่ก่อเหตุ เพื่อพยายามก่อเหตุรุนแรงในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการเคลื่อนไหวทางจิตวิทยาแย่งชิงมวลชนอยู่เป็นระยะ โดยหวังให้เกิดผลกระทบและความเสียหายอย่างต่อเนื่องและเป็นบริเวณกว้าง แต่ภัยความมั่นคงนี้ก็ยังไม่มีทีท่าว่าจะหายไปจากสังคมไทย และกลับลุกลามขยายวงกว้างไปสู่พื้นที่อื่นๆทั่วภาคใต้พร้อมกับความรุนแรงที่หนักหน่วง โดยเหตุการณ์ที่สามารถสร้างความเสียหายทั้งทางเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นต่อระบบการรักษาความปลอดภัยของประเทศคงหลีกเลี่ยงไม่พ้นเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในจุดสำคัญในพื้นที่ชุมชนและจุดสาธารณะต่างๆ ซึ่งเหตุการณ์ลอบวางระเบิดที่สร้างความเสียหายล่าสุด เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๓สิงหาคม ๒๕๕๙ ณ โรงแรมเซาท์เทิร์นวิว อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี มีผู้เสียชีวิต ๑คนบาดเจ็บ ๓๐ คน สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานีอย่างมหาศาล ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความพยายามของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่พยายามสร้างความเคลื่อนไหวในพื้นที่ ซึ่งเหตุระเบิดที่เกิดขึ้นเป็น ๑ ใน ๔ ครั้งที่เกิดขึ้นในรอบปี ๒๕๕๙ (สุเมธ ปานเพชร, ออนไลน์, ๒๕๕๙)

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบทั้งเชิงพื้นที่และเชิงสัญลักษณ์ โดยเฉพาะเหตุการณ์ลอบวางระเบิดทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ ทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งไม่ว่าจะเป็นการก่อเหตุความรุนแรงในลักษณะใด ต่างกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลาแทบทั้งสิ้น ซึ่งจุดเริ่มต้นของการขยายวงออกจากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ เหตุการณ์กรือเซะ เหตุการณ์ที่มีลักษณะการก่อเหตุความรุนแรงพร้อมกันในหลายพื้นที่ขยายขอบเขตการก่อเหตุจากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สู่พื้นที่รอบนอก โดยเหตุเกิดที่อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เมื่อทีมฟุตบอลเยาวชนในพื้นที่พยายามก่อเหตุรุนแรงและถูกเจ้าหน้าที่รัฐวิสามัญฆาตกรรม ๑๙ ราย และเหตุการณ์ความรุนแรงต่างๆก็ทยอยเกิดขึ้น ซึ่งเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา นั่นคือเหตุการณ์ที่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงลอบวางระเบิด (คาร์บอม) บริเวณชั้นใต้ดินของอาคารลานจอดรถโรงแรมลีการ์เดินพลาซ่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทำให้มีผู้เสียชีวิต ๓ ราย บาดเจ็บ ๔๑๖ ราย เมื่อ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๕ และเหตุการณ์ที่สำคัญส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งคือกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงลอบวางระเบิด ๓ จุดในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ๑.กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงลอบวางระเบิด (คาร์บอม) ข้างโรงแรมโอลิเวอร์ ตำบลสำนักขาม มีผู้บาดเจ็บ ๒๔ ราย ๒.กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงลอบวางระเบิด (มอเตอร์ไซค์บอม) ลานจอดรถสถานีตำรวจภูธรสะเดา และ ๓.กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงลอบวางระเบิด (มอเตอร์ไซค์บอม) ข้างสถานีตำรวจภูธรป่าตองเบซาร์ ซึ่งอยู่ตรงข้ามด่านศุลกากรป่าตองเบซาร์ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๖ (สุเมธ ปานเพชร, ออนไลน์, ๒๕๕๙) และล่าสุดเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๙ เกิดเหตุการณ์ที่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงลอบวางระเบิด (มอเตอร์ไซค์บอม) บริเวณหน้าสถานีรถไฟอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและพลเรือนเด็กชายวัย ๔ ขวบเสียชีวิตรวม ๒ รายและยังมีผู้ได้รับบาดเจ็บอีก ๑๕ ราย (ไทยรัฐ, ออนไลน์, ๒๕๕๙) ซึ่งจากข้อมูลที่ผ่านมา พบว่าเหตุการณ์ก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้นนอกพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีกมุงเน้นเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่เศรษฐกิจ พื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะ

อย่างไรก็ตามแม้จะมีมาตรการป้องกันต่างๆ เพื่อลดการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิด แต่ก็ยังคงเกิดการสูญเสียตามที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อสาธารณะ ซึ่งการสูญเสียดังกล่าวสามารถป้องกันและบรรเทาได้อย่างเต็มที่ต้องมีการเตรียมการรับมือและได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ดีอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาแผนการรับมือเพื่อบรรเทาการสูญเสียของเหตุการณ์ลอบวางระเบิดทั้งในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะ โดยมีพื้นที่ทำการศึกษาคือจังหวัดสงขลา เพื่อนำมาปรับใช้ในพื้นที่จริงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยคัดเลือกและหยิบยกเหตุการณ์ต่างๆในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงพื้นที่และวิธีการก่อเหตุในพื้นที่จังหวัดสงขลา โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้จะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในแผนงานการป้องกันการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดทั่วประเทศ อันเป็นภัยคุกคามสมัยใหม่ที่มีผลต่อประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา
๒. เพื่อศึกษาแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในพื้นที่อื่นของประเทศไทยได้ด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะ จังหวัดสงขลา” โดยมีขอบเขตของการวิจัย ๓ ส่วน คือ

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่

การดำเนินการศึกษาวิจัยผู้ศึกษาเลือกพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะของจังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและเป็นพื้นที่หนึ่งในการพยายามก่อเหตุความรุนแรงอย่างต่อเนื่องเพื่อหวังลดความเชื่อมั่นในการรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยพื้นที่จังหวัดสงขลาได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลาและจังหวัดนราธิวาส) อยู่เป็นระยะๆ เนื่องจากจังหวัดสงขลา มีอาณาเขตติดต่อกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และยังมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศมาเลเซีย ส่งผลให้มีการติดต่อและแลกเปลี่ยนทรัพยากรต่างๆมากมาย รวมถึงจังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวและสถานศึกษาที่สำคัญ จึงทำให้มีความสำคัญต่อระบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศและระดับนานาชาติอย่างยิ่ง

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้ศึกษามุ่งเน้นการศึกษาวิจัยถึงแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในจังหวัดสงขลา โดยการศึกษาจะแบ่งพื้นที่ทำการศึกษาเป็น ๒ ส่วน คือ การศึกษาสถานการณ์ก่อเหตุความรุนแรงและการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาและการศึกษาแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะของจังหวัดสงขลา

๓. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาวินิจฉัยจะเริ่มดำเนินการจากเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙ ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๐

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะ จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยแบ่งการศึกษาวินิจฉัยออกเป็น ๓ ระยะ รายละเอียดดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ รายงาน บทความและเอกสารต่างๆจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยขอบเขตของเนื้อหาที่จะทำการศึกษาในระยะ นี้ คือ

๑.๑.๑ สถิติเหตุการณ์ลอบวางระเบิดตั้งแต่พ.ศ.๒๕๔๗ ถึง พ.ศ.๒๕๕๙

๑.๑.๒ รูปแบบและลักษณะของแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๑.๓ ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิด

๑.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะ สัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลจากตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ ๑ - ๑ ผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

ศชต.	๑.	พล.ต.ต.พัฒนวุธ อังคะนาวิน	รอง ผบช.ศชต.	
ทภ.๔	๒.	พ.อ.สมดุศลย์ เอี่ยมเอก	รอง ผบ.ฉก.ปัตตานี	
EOD	ทหาร	๓.	พ.อ.วีระพล สุนทรสารทูล	รอง ผบ.หน่วย ทลร.อโณทัย
	ตชด.	๔.	พ.ต.ท.เดชา ดำวงศ์	สว.เก็บกู้วัตถุระเบิด ตชด.๔๓
	ตำรวจ	๕.	ร.ต.ท.สุภาส พรหมมณี	รอง สว.(ต.ท.บ.)กก.สส.ภ.จว.ปัตตานี
ฉก.สงขลา		๖.	พ.อ.สมชาติ เปรมจิตร	รอง ผบ.มทบ.๔๒
		๗.	พ.ต.อ.สุวิทย์ สว่างวงศ์	รอง ผบก.ตชด.ภ.๔
ภ.จว.สงขลา		๘.	พ.ต.อ.ธีรศักดิ์ ไชโยธธา	รอง ผบก.ภจว.สงขลา
		๙.	ผกก.สภ.หาดใหญ่/รองผกก.(ป)สภ.หาดใหญ่	
		๑๐.	พ.ต.ท.อุเทน แก้วจันทอน	รอง ผกก.(ส) สภ.เทพา
		๑๑.	พ.ต.ท.วัลลภ เมรินทร์	รอง ผกก.(ป) สภ.รัตภูมิ
ฝ่ายปกครอง		๑๒.	นายรัชชพงศ์ บรรยง	ปลัดความมั่นคงอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา
		๑๓.	ผู้ก่อเหตุรุนแรงกลับใจ	
ผู้เชี่ยวชาญยุทธวิธีในพื้นที่ทั่วไปนอกพื้นที่โดยเฉพาะเหตุ ๗ จว.เมื่อสิงหาคม ๒๕๕๙				
	๑๔.	พ.อ.หาญพล เพชรม่วง	ผบ.กรม.ทพ.๔๓	
	๑๕.	พล.ต.ต.สุวิทย์ เขียวศิริ	อดีต ผบก.ภจว.สงขลา	

๒.วิเคราะห์แนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัด สงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

การศึกษาในระยะนี้ผู้ศึกษาวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ให้ทราบสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา
๒. ให้ทราบแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

คำจำกัดความ

กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง	หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือกลุ่มแนวร่วมที่เคลื่อนไหวในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่ชายแดนของภาคใต้ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียให้แยกออกจากประเทศไทย (จังหวัดสตูล สงขลา ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส) โดยใช้กำลังพลเคลื่อนไหวและดำเนินการทั้งทางการเมือง การทหาร (การจัดตั้งยุทธศาสตร์และยุทธวิธี) และปฏิบัติการทางจิตวิทยาเพื่อแย่งชิงมวลชนในพื้นที่
สถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการก่อความไม่สงบ	หมายถึง ภาวะการณ์หรือเหตุการณ์ เช่น การสร้างความวุ่นวาย การก่อเหตุวางเพลิง การลอบวางระเบิด การฆ่า การทำร้ายร่างกายและการเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีหนังสือรับรองจากฝ่ายตำรวจทหารและฝ่ายปกครอง เรียกว่าใบรับรอง ๓ ฝ่าย เป็นหลักฐานเพื่อยืนยันว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดจากความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้จริง
ลอบวางระเบิด	หมายถึง เหตุการณ์ที่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงพยายามขู่มกดันและพยายามลอบวางวัตถุที่มีอำนาจการทำลายล้าง โดยอำนาจการทำลายล้าง สามารถแบ่งตามประเภทของวัตถุระเบิด คือ วัตถุระเบิดแรงต่ำและระเบิดแรงสูง และยังสามารถแบ่งประเภทวัตถุระเบิดตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้งานได้ ๓ ประเภท คือ วัตถุระเบิดพลเรือน วัตถุระเบิดทางการทหารและวัตถุระเบิดแสวงเครื่อง
จังหวัดชายแดนภาคใต้	หมายถึง จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสและอีก ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา อันได้แก่ อำเภोजะนะ นาทวี สะบ้าย้อยและอำเภอเทพา

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องแนวทางบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชน และพื้นที่สาธารณะ จังหวัดสงขลานั้น เพื่อศึกษาสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดและศึกษาแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในพื้นที่อื่นของประเทศไทย ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าคิตทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาดังนี้

๑. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการก่อเหตุรุนแรง
๒. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อเหตุรุนแรงและการก่อการร้าย
๓. เครือข่ายกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงและลักษณะรูปแบบการก่อเหตุรุนแรง
๔. แผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐
๕. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาและลดการสูญเสีย
๖. ปัญหาและมูลเหตุของเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๗. แนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
๘. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๙. กรอบความคิดของการศึกษาวิจัย
๑๐. สรุป

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการก่อเหตุรุนแรง

๑. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นนโยบายระดับชาตินั้นกำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐโดยได้ประเมินสถานะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง นำไปสู่การกำหนดทิศทางหลักในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ

๑.๑ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

สำหรับนโยบายความมั่นคงชาตินั้นสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ดำเนินการกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ ขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางหลักในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอกภาพและประสานสอดคล้องกัน ในส่วนของป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้กำหนดนโยบายที่ ๓ ว่าด้วยเรื่องของการป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ขึ้น โดยมีการดำเนินการในประเด็นต่อไปนี (สำนักงานสภาพัฒนาการแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๗ : ๓-๕)

๑.๑.๑ เสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่สันติสุข ในการนำยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึงพัฒนาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งยึดมั่นแนวทางสันติวิธีเป็นบรรทัดฐานการจัดการความขัดแย้ง ความรุนแรงและการสร้างความรัก ความสามัคคี ความสงบสุข และความสมานฉันท์ ของประชาชนและลดการใช้ความรุนแรงในพื้นที่

๑.๑.๒ พื้นฟูความเชื่อมั่นและลดความหวาดระแวงระหว่างประชาชนกับรัฐ โดยยึดถือความเป็นธรรม และกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม รวมถึงการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาโลกคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

๑.๑.๓ เสริมสร้างสันติสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นพลังในการเข้าถึงประชาชน โดยเฉพาะการสร้างการยอมรับของสังคมโดยรวมและส่งเสริมให้คนและสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง และเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความต้องการ และลักษณะพิเศษเฉพาะของแต่ละพื้นที่

๑.๑.๔ ส่งเสริมความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข เพื่อแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งและความรุนแรง โดยเฉพาะการพูดคุยเพื่อสันติสุขกับผู้ที่ไม่เห็นต่างจากรัฐทั้งในพื้นที่และในต่างประเทศ ในการเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม ปลอดภัย รองรับการพูดคุยเพื่อสันติสุขและมีหลักประกันของความต่อเนื่องและความเชื่อมั่นของทุกกลุ่มในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุย๓.๕ สร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ต่อสังคมทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อลดเงื่อนไขของการนำไปแสวงประโยชน์ และเกื้อกูลต่อการแก้ไขปัญหาของไทย

๑.๑.๕ จัดให้มีกลไกและโครงสร้างการบริหารจัดการของภาครัฐที่มีเอกภาพทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ เพื่อแก้ไขปัญหาตามนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเตรียมพร้อมพื้นที่ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๑.๒ นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๒

สำนักงานสภาพัฒนาการแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี (๒๕๕๙: ๑-๘) นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔ ที่กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการแห่งชาติ จัดทำนโยบายดังกล่าวเสนอสภาพัฒนาการแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรี พิจารณา ให้ความเห็นชอบ และให้คณะรัฐมนตรีนำเสนอรัฐสภาเพื่อทราบตามลำดับ โดยกำหนดให้มีเนื้อหาของนโยบายครอบคลุมอย่างน้อยในด้านการพัฒนาและด้านความมั่นคง รวมทั้งให้ความสำคัญเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนมาประกอบการจัดทำนโยบายให้ตรงกับความต้องการ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน ศาสนา วัฒนธรรม อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ การจัดทำนโยบายครั้งนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการแห่งชาติ ได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่สำคัญ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการในพื้นที่และในส่วนกลาง ผู้นำและผู้แทนศาสนา ภาคประชาสังคม ภาคสื่อสารมวลชน สตรีและเยาวชน และผู้ต้องขัง คดีความมั่นคง ประกอบกับข้อมูลเอกสารวิชาการ การเข้าร่วมรับฟังในเวทีสัมมนาที่เกี่ยวข้องและ

การติดตามประเมินผลนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗ ทั้งนี้ นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ฉบับนี้ยังรักษาแนวทางที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง คือ การแก้ไขปัญหาโดยยึดหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" และ "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเอกภาพและการบูรณาการของทุกหน่วยงานในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่รัฐที่ลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ การกำหนดให้กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นวาระแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อที่จะทำให้การพูดคุยเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้และให้ความสำคัญกับสังคมพหุวัฒนธรรมเฉพาะพื้นที่

สำหรับนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๒ นั้นได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งให้ “สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขความรุนแรง วิถีชีวิตของทุกคนได้รับการปกป้อง พัฒนาบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม และมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืน” โดยมีวัตถุประสงค์ ๖ ประการ อันประกอบไปด้วย

๑.๒.๑ เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย สงบสันติ มีความไว้วางใจ เชื่อใจต่อกัน ปราศจากเงื่อนไขที่เอื้อต่อการใช้ความรุนแรงจากทุกฝ่าย

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๒.๓ เพื่อให้สังคมไทย และสังคมในพื้นที่ ยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคม พหุวัฒนธรรม และรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๒.๔ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคน สังคม และเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับความต้องการหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความเสมอภาคและเป็นธรรมในสังคมอย่างทั่วถึง ให้เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่ น่าท่องเที่ยว และน่าลงทุน

๑.๒.๕ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและหลักประกันความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และเตรียมความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง

๑.๒.๖ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ต่อสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้เกิดการสนับสนุนและมีบทบาทเกื้อกูลการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

นโยบาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย สงบสันติ มีความไว้วางใจ เชื่อใจต่อกันปราศจากเงื่อนไขที่เอื้อต่อการใช้ความรุนแรงจากทุกฝ่ายโดย

๑. เสริมสร้างศักยภาพ ชีตความสามารถ และประสิทธิภาพการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแทรกซ้อน เช่น ยาเสพติด ทุจริตฉ้อโกงหมาย กลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ ตลอดจนให้มีพื้นที่ปลอดภัย ลดพื้นที่เขตอิทธิพลของกลุ่มผู้ก่อความรุนแรง โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและหมู่บ้าน มีการคุ้มครองความปลอดภัยและเฝ้าระวังอันตรายของประชาชนต่อเป้าหมายอ่อนแอและชุมชนเสี่ยง

๒. พัฒนาประสิทธิภาพงานการข่าวภาคประชาชน มุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูล และการพิสูจน์ทราบประเด็นปัญหาที่ยังก่อให้เกิดเงื่อนไขทางลบในพื้นที่ โดยเน้นฐานการข่าวจากแหล่งงานมวลชน งานการข่าวเชิงป้องกัน เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายข้อมูลการข่าวไปยังหน่วยที่เกี่ยวข้องและประชาชน ในทุกระดับได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์

๓. เสริมสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการคัดเลือกและพัฒนาเจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่ายให้มีจิตสำนึก ทักษะคติ บุคลิกภาพ พฤติกรรม ในเชิงสันติ เคารพ สิทธิมนุษยชน เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีกลไกร่วมระหว่างภาครัฐ และภาคประชาชน ในการติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐให้อยู่ในกรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้ง สร้างความรู้ความเข้าใจ พัฒนาทักษะการเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง และทักษะวัฒนธรรม ให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ อย่างสม่ำเสมอ

๔. เสริมสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ในทุกมิติ โดยการอำนวยความสะดวกการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมายด้วยความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ นำผู้กระทำผิดมาลงโทษโดยไม่มีเหตุละเว้นเพื่อจัดเงื่อนไขความไม่ยุติธรรมทุกรูปแบบ พัฒนากฎหมาย ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายในพื้นที่ สนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม พัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชน และกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เร่งรัดค้นหาความจริงในคดีหรือเหตุการณ์ที่เป็นข้อสงสัย ให้ได้ข้อยุติเป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานสากล รวมทั้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความตระหนักในการปฏิบัติ ตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผน ประเพณี เคารพหลักนิติรัฐ นิติธรรม และหลักสิทธิมนุษยชนโดยเคร่งครัด

๕. จัดตั้งเงื่อนไขและสาเหตุที่ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกแตกแยกหรือความไม่เท่าเทียมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมและบรรยากาศที่มีความสุข และมีศักดิ์ศรี

๖. สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการเยียวยาของภาครัฐให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกกลุ่มทุกระดับ โดยพัฒนาระบบและปรับปรุงกระบวนการเยียวยา ให้เป็นไปด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ล่าช้าและมีระบบตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเยียวยา ป้องกันไม่ให้เกิดการแสวงและเอื้อประโยชน์ของการเยียวยาจากทุกฝ่าย รวมทั้งส่งเสริมกลุ่มสตรีและภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทในกระบวนการเยียวยาผู้สูญเสียและได้รับผลกระทบด้วย

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย

๑. สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ภาคประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาภาคขึ้น โดยจัดให้มีกลไกการบริหารจัดการของรัฐที่มีศักยภาพและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดหายุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการและแผนงาน/โครงการ ภายใต้นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. สนับสนุนการเปิดพื้นที่ปลอดภัยในทุกระดับอย่างเป็นรูปธรรมให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มทั้งในและนอกพื้นที่ ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีบนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในระดับที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายและการปฏิบัติอย่างแท้จริง

๓. ส่งเสริม สนับสนุนและเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสตรี เด็ก และเยาวชนในทุกกระดับให้มีความเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ทุกมิติอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาการใช้ศักยภาพในเชิงสันติและสร้างสรรค์ ขับเคลื่อนการดำเนินงานเสริมสร้างสันติสุขในครอบครัว ชุมชน และสังคม บนพื้นฐานของหลักสิทธิเสรีภาพระหว่างหญิงและชาย ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของบริบทพื้นที่

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ เพื่อให้สังคมไทยและสังคมในพื้นที่ยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมและรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย

๑. ส่งเสริมคุณค่าและการยอมรับการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม อย่างมีเกียรติ ศักดิ์ศรีและเท่าเทียมกัน โดยเคารพคุณค่าของทุกศาสนาและชาติพันธุ์ ให้ความสำคัญกับ ภาษา วัฒนธรรม และการศึกษาของท้องถิ่น ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนตามหลักการที่ดีงามของศาสนา

๒. ส่งเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐทุกฝ่ายเกิดความตระหนัก มีความเข้าใจลึกซึ้ง ยอมรับและเห็นในคุณค่าของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชน ในพื้นที่ รวมทั้งให้ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานและคัดสรรข้าราชการที่มีความรู้ ความสามารถ เข้าใจ ในประเด็นศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ตลอดจน มีจิตอาสาพร้อมเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่และมีการจัดฝึกอบรมสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง

๓. ส่งเสริมให้การดำเนินวิถีชีวิตและการปฏิบัติตามหลักศาสนาทุกศาสนาเป็นไป โดยไม่มีอุปสรรค โดยปรับทัศนคติที่ไม่ถูกต้องปรับหลักกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อเสรีภาพ การดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา ขจัดกีดกันเลือกปฏิบัติทางวัฒนธรรมและทุกฝ่ายต้องศึกษา ทำความเข้าใจ และยอมรับในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เพื่อทำให้ประชาชนรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

๔. เสริมสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับประชาชนทั้งในพื้นที่และสังคมไทย ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ พร้อมผนึกกำลังแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยเปิดพื้นที่การสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงในพื้นที่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความแตกต่างหลากหลาย โดยเฉพาะระหว่างเด็กและเยาวชนต่างศาสนา

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๔ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคน สังคมและเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมในสังคมอย่างทั่วถึง ให้เป็นพื้นที่นำร่อง นำร่องเที่ยวและนำลงทุน โดย

๑. พัฒนาศักยภาพของคนในสังคม โดยเร่งรัดการจัดการและการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในทุกกระดับให้สอดคล้องกับความต้องการ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของพื้นที่อย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้ ผู้นำทางศาสนาผู้ทรงคุณวุฒิและทุกภาคส่วนในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการเสนอแนะการจัดการศึกษา ส่งเสริม พัฒนาความรู้ทักษะอาชีพ และขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะทุนการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของประชาชน การรับรองสถานภาพที่มั่นคงของบุคลากรที่สำเร็จ การศึกษา จากต่างประเทศ ตลอดจน พัฒนาศักยภาพแรงงานให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ เพื่อเป็นโอกาสเชื่อมโยงกับการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน

๒. เร่งรัดดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในทุกมิติ โดยเข้าถึงประชาชนและพื้นที่อย่างทั่วถึงเป็นธรรมเนียม กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาชนและลักษณะภูมิสังคมเฉพาะของแต่ละพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการกีฬา เสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกัน

๓. สร้างโอกาสในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การค้าชายแดน พัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ ส่งเสริมฐานการเกษตรหลักที่มาจากชุมชน อาทิ ยางพารา การประมง เป็นต้น เพื่อให้เพียงพอในเชิงพาณิชย์ สนับสนุนอุตสาหกรรมฮาลาลที่มีผลต่อการสร้างงาน สร้างรายได้ของประชาชน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน การกระจายอุตสาหกรรม การบริการ การท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาการว่างงาน รวมทั้ง การให้สิทธิพิเศษเพื่อสร้างแรงจูงใจในการลงทุนและส่งเสริมบทบาทธุรกิจเอกชนให้พร้อมรองรับการขยายตัวของประชาคมอาเซียน

๔. พัฒนาและส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยสนับสนุนและเพิ่มบทบาทของประชาชน ภาคประชาสังคม ชุมชน และองค์กรท้องถิ่น ในการคุ้มครองดูแล การจัดสรรและการฟื้นฟูทรัพยากร โดยเฉพาะพื้นที่ประมงชายฝั่ง ป่าชายเลน ที่ราบลุ่ม และเขตป่า รวมทั้ง การป้องกันกลุ่มผลประโยชน์ที่เข้ามาใช้ทรัพยากรอย่างไม่เป็นธรรม

๕. ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษามลายู ภาษามลายูถิ่น ภาษาอาหรับ และภาษาต่างประเทศที่สำคัญโดยดำเนินการในทุกระดับการศึกษาให้เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ การสื่อสารและโอกาสในการพัฒนาทุกด้าน รวมทั้งเป็นศักยภาพสำคัญในการเตรียมความพร้อมรองรับการติดต่อสื่อสารและเชื่อมสัมพันธ์ ภายในประชาคมอาเซียน รวมถึงโลกอาหรับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๕ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและหลักประกันความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งกำหนดเป็นวาระแห่งชาติและเตรียมความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง โดย

๑. ส่งเสริมกระบวนการพูดคุยระหว่างกลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเรื่องหลักการ เป้าหมาย และรูปแบบของการกระจายอำนาจที่เหมาะสม บนพื้นฐานความเป็นพหุสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นไปตามหลักสากล ไม่เป็นเงื่อนไขไปสู่การแบ่งแยกดินแดน โดยเปิดพื้นที่และสร้างสภาวะแวดล้อมที่มีความเชื่อมั่นเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในเสรีภาพต่อการแสดงความคิดเห็นและพูดคุยของทุกกลุ่มอย่างรอบด้าน สะท้อนถึงข้อกังวลของประชาชนทุกชาติพันธุ์และศาสนา

๒. ส่งเสริมความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ กับบุคคลที่มีความเห็นและอุดมการณ์ต่างจากรัฐให้มีเอกภาพและสร้างหลักประกันความปลอดภัยในการเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีการดำเนินการตามแผนขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. เสริมสร้างความพร้อมและความเข้าใจของทุกภาคส่วนในกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ สื่อมวลชนและประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ให้มี

ความรู้ ความเข้าใจต่อพัฒนาการของสถานการณ์ที่เป็นจริงของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๖ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นต่อสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้เกิดการสนับสนุนและมีบทบาทแก้ปัญหาคือการแก้ไขปัญหาคือจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย

๑. พัฒนากลไก รูปแบบการสื่อสารและบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยการใช้งานประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติการข่าวสาร การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ สื่อทางเลือกและมวลชนสัมพันธ์ ผ่านสื่อภาครัฐและภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ตลอดจนเวทีสาธารณะในการเผยแพร่การจัดการกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งให้ข้อเท็จจริงกับสังคมทั้งในและนอกพื้นที่ได้เข้าใจและมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ต่อการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

๒. เสริมสร้างความเข้าใจอันดี ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน องค์การระหว่างประเทศและองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการขยายผล การดำเนินการตามนโยบายของรัฐ ข้อเท็จจริงในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมของประชาชนทุกชาติพันธุ์ เพื่อผนึกความสัมพันธ์ในการสนับสนุนและแก้ปัญหาคือการแก้ไขปัญหาคือจังหวัดชายแดนภาคใต้

การบริหารจัดการ

เพื่อให้การบริหารนโยบาย และการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ บังเกิดผลตามวัตถุประสงค์นโยบาย อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นรูปธรรม จึงให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเป็นลำดับแรก ดังนี้

๑. จัดให้มีการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการรองรับนโยบายที่สอดคล้องและสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกัน มีกลไกการดำเนินงานที่มีเอกภาพและบูรณาการ การทำงานร่วมกัน ทั้งในระดับนโยบาย ระดับการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติและระดับปฏิบัติ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีระบบบริหารจัดการ บูรณาการแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ และสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม ของประชาชน รวมทั้งมีการพัฒนาระบบติดตามประเมินผลนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการทุกระดับที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องและมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน

๒. มีการดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐและข้าราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการแก้ไขปัญหาคือการแก้ไขปัญหาคือจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเข้าใจที่ตรงกันในกรอบแนวคิด ทิศทางการแก้ไขปัญหาคือการแก้ไขปัญหาคือจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจิตสำนึกในการบูรณาการการทำงานร่วมกันและตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถเพื่อการแก้ไขปัญหาคือการแก้ไขปัญหาคือจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งกันและกันอย่างเป็นเอกภาพ

๓. เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายที่ครอบคลุมพื้นที่และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งในพื้นที่ และสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียนและโลกมุสลิมเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายขยายผลจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีช่องทางร้องเรียน ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้ง สนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคส่วนต่างๆ

เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหากับภาครัฐ พร้อมไปกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ และการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่

๒. นโยบายรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาค่าความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๑ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในหมวด ๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในวันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ในการแถลงนโยบายดังกล่าว ได้กำหนดนโยบาย “การแก้ไขปัญหาค่าความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ไว้ในนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ซึ่งมีทั้งหมด ๔ นโยบายโดยนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาค่าความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้กำหนดไว้ในนโยบายเกี่ยวกับการสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวม เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนและเอกชนในการลงทุนและการบริโภค โดยนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาค่าความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นนโยบายย่อยซึ่งรายละเอียดจะเป็นการจัดให้มีสำนักงานบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นองค์กรถาวรเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาค่าความไม่สงบและพัฒนาพื้นที่ชายแดนภาคใต้ โดยยึดมั่นหลักการสร้างความสมานฉันท์แนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ใช้กระบวนการยุติธรรมกับผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม กำหนดจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเขตพัฒนาพิเศษที่มีการสนับสนุนแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสิทธิพิเศษด้านภาษี และอุตสาหกรรมฮาลาล รวมทั้งสนับสนุนให้เป็นเขตพัฒนาพิเศษที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม (สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๖ : ๘)

๒.๒ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในหมวด ๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ในการแถลงนโยบายดังกล่าวได้กำหนดนโยบาย “การแก้ไขปัญหาค่าความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ไว้ในนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ซึ่งมีทั้งหมด ๑๖ ข้อโดยข้อที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาค่าความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้กำหนดไว้ในลำดับที่ ๕ เร่งนำสันติสุขและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนกลับมาสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควบคู่ไปกับการขจัดความยากจน ยาเสพติด และอิทธิพลอำนาจมืด โดยน้อมนำกระแสพระราชดำริสพระราชบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักปฏิบัติในแนวทางสันติวิธี โดยเน้นการส่งเสริมความร่วมมือในทุกภาคส่วนกับประชาชนในพื้นที่ อำนวยความยุติธรรมอย่างทั่วถึง เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพชีวิต สร้างโอกาสและความเสมอภาค พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่เคอร์พอดลักษณะ ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบที่สอดคล้องกับลักษณะพื้นที่โดยไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ จะมีการบูรณาการการบริหารจัดการทุกภาคส่วนให้มีเอกภาพทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ รวมทั้งปรับปรุง พัฒนากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง ทันสมัยกับสภาพความเป็นจริงของปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบอย่างเป็นธรรม

แต่อย่างไรก็ตามในสมัยรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มีการลงนามใน “ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการหยุดยิงเพื่อสันติภาพ” ระหว่างรัฐบาลไทยและกลุ่ม BRN เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีรัฐบาลมาเลเซียเป็นผู้ประสานงานและมีการหยุดยิงอย่างเป็นทางการจำนวน ๓ ครั้ง แต่กระบวนการเจรจาในรัฐบาลนี้ได้หยุดชะงักลงเพราะสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง

อย่างไรก็ดี นโยบายการแก้ไขปัญหาลำหัดชายแดนภาคใต้ในรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไม่ได้ ระบุถึงการพูดคุยสันติสุขกับกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐอย่างชัดเจน ทั้ง ๆ ที่มีการริเริ่มกระบวนการพูดคุยอย่าง เปิดเผยและเป็นทางการในรัฐบาลนี้ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่านโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดน ภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗ ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และมีเนื้อหาระบุถึงการ สร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพูดคุยกับผู้เห็นต่างจากรัฐในการแสวงหาทางออกจากความ ชัดแย้งนั้นให้มีผลบังคับใช้หลังรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แลลงนโยบาย

๒.๓ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๗ ในการแถลงนโยบายดังกล่าว ได้กำหนดการแก้ไขปัญหาคความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้ใน “นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ” โดยกำหนดเป็น นโยบายย่อยลำดับที่ ๒ เร่งแก้ไขปัญหาคการใช้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนำยุทธศาสตร์ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนามาใช้ตามแนวทางกลยุทธมิตรแบบสันติวิธี ส่งเสริมการพูดคุยสันติสุขกับผู้มีความ คิดเห็นต่างจากรัฐ สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนโดยไม่ เลือกลปฏิบัติ ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่ง เป็นพหุสังคม ขจัดการฉวยโอกาสก่อความรุนแรงแทรกซ้อนเพื่อซ้ำเติมปัญหาไม่ว่าจากผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ทั้งจะเพิ่มระดับปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่อาจ ช่วยคลี่คลายปัญหาได้

อย่างไรก็ตาม นโยบายของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ได้แถลงนโยบาย รัฐบาลดังกล่าวข้างต้น ได้เขียนเรื่องการพูดคุยสันติสุขเอาไว้ ตอนหนึ่งว่า “ส่งเสริมการพูดคุยสันติสุขกับผู้มี ความคิดเห็นต่างจากรัฐ” ซึ่งถือเป็นการเขียนนโยบายการพูดคุยสันติสุขเอาไว้อย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกและ ได้ดำเนินงานสานต่อการพูดคุยสันติสุขต่อจากรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อีกข้อความหนึ่งคือ “ขจัด การฉวยโอกาสก่อความรุนแรงแทรกซ้อนเพื่อซ้ำเติมปัญหาไม่ว่าจากผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ฝ่าย บ้านเมือง” ถือว่าตรงกับแนวคิดของฝ่ายทหารที่มองว่าสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้มีสาเหตุ หลักมาจากความต้องการแบ่งแยกดินแดนอย่างเดียว แต่มีปมเหตุจากภัยแทรกซ้อน อิทธิพลท้องถิ่นด้วย

สำหรับนโยบายของรัฐบาลเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดน ภาคใต้นั้น รัฐบาลในแต่ละยุคแต่ละสมัยนั้นให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการแก้ไขปัญหาคและพยายาม บรรเทาและกำหนดแนวทางหรือรูปแบบในการปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓. ยุทธศาสตร์ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต)

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๒๕๕๗ : ๑๕-๑๘) ยุทธศาสตร์ของศูนย์ อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต) ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในจังหวัดชายแดน ภาคใต้นั้นประกอบด้วย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาการบริหารด้วยการมีส่วนร่วมและบูรณาการแก้ไข ปัญหาคพื้นที่พิเศษ

เป้าหมาย ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความรู้ความสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเป็นธรรมไม่หวาดระแวง และจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความ เจริญรุ่งเรือง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักรัฐประศาสนนโยบายของรัชกาลที่ ๖ ให้เกิดผลในทางปฏิบัติทั้งในด้านการบริหารและการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

๒. เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้บูรณาการและมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาและการแก้ปัญหา จต. ปรับปรุงพัฒนาภาวะเทียบให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ และส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ที่รู้คน รู้พื้นที่ รู้ปัญหาความต้องการต่างๆ เป็นอย่างดี ได้แก้ปัญหาของตนเอง

กลยุทธ์

๑. น้อมนำหลักรัฐประศาสนศาสตร์นโยบายของล้นเกล้ารัชกาลที่ ๖ ข้อที่ ๑ ที่ได้ทรงวางไว้ว่า “วิธีปฏิบัติกรอย่างใด เป็นทางให้พลเมืองรู้สึกเห็นไปว่าเป็นการเบียดเบียนกดขี่ศาสนาอิสลาม ต้องยกเลิกหรือแก้ไขเสียทันที การใดจะจัดขึ้นใหม่ต้องอย่าให้ขัดกับลัทธินิยมของอิสลาม หรือยิ่งทำให้เห็นเป็นการอุททนต์ศาสนาหมัดได้ยิ่งดี” มาใช้ในการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

๒. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นไปตามหลักรัฐประศาสนศาสตร์นโยบายของรัชกาลที่ ๖ และส่งเสริมให้มีการบรรจุแต่งตั้งผู้มีภูมิลำเนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม

๓. จัดตั้งสถาบันเพื่อทำหน้าที่พัฒนาบุคลากรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ตามนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการจัดการโครงการบริหารจัดการจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งด้านบริหารบุคลากร อาคารสถานที่ให้เหมาะสม

๔. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๕. ส่งเสริมและสนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

๖. การบริหาร การพัฒนา และการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการบูรณาการ การร่วมกับทุกภาคส่วน รวมทั้งงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรในการบริหารงานร่วมกัน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ วัฒนธรรม ประเพณี และความต้องการของประชาชนทุกภาคส่วน

๗. นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการบริหารจัดการ การพัฒนาและติดตาม ประเมินผล รวมทั้งการส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ชุมชน ในการร่วมสร้างสันติสุข

เป้าหมาย

หมู่บ้าน และชุมชนมีความเข้มแข็ง ประชาชนมีความปลอดภัย ลดความหวาดระแวง มีความปรองดอง และมีสันติสุข

วัตถุประสงค์

เพื่อใช้พลังครอบครัว พลังมวลชน ผ่านผู้นำหมู่บ้าน และผู้นำชุมชนร่วมสร้างความปลอดภัย และ ความรักความสามัคคีปรองดอง ชุมชน/หมู่บ้าน มีความเข้มแข็งและมีความสุข

กลยุทธ์

๑. ส่งเสริม สนับสนุนผู้นำศาสนา ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำจิตวิญญาณ ผู้นำสตรี ผู้นำเยาวชน พลังมวลชนให้มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างงานสร้างอาชีพ ให้มีรายได้ รวมถึงการปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่

๒. สนับสนุนให้องค์กรปกครองท้องถิ่นร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านจัดตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อทำกิจกรรมด้านสันติสุขในชุมชน

๓. สนับสนุนและส่งเสริมให้องค์กร คณะกรรมการหมู่บ้าน วัด มัสยิด เป็นองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

๔. ส่งเสริม สนับสนุนมาตรการรักษาความปลอดภัยพื้นที่เศรษฐกิจชุมชนเมืองให้ปลอดภัยจากเหตุการณ์ระเบิดรุนแรงหรือกรณีระเบิดพร้อมกันหลายจุด

๕. ส่งเสริม สนับสนุนมาตรการรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน ศาสนสถาน ศาสนบุคคล บุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะพื้นที่เสี่ยงเพื่อลดจำนวนการก่อเหตุลง

๖. ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษาพูดคุยและรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในการศึกษารูปแบบการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ภายใต้รัฐธรรมนูญ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างพื้นที่และสภาพแวดล้อมเพื่อแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี

เป้าหมาย

จังหวัดชายแดนภาคใต้มีพื้นที่สร้างสรรค์ สันติภาพเพื่อเป็นเวทีเสรีสำหรับการแลกเปลี่ยนของผู้ที่มีความเห็นต่าง สร้างการมีส่วนร่วมในการลด แก้ไข พื้นฟู และป้องกันปัญหาหรือความขัดแย้ง รวมทั้งการฟื้นฟูให้ความเป็นธรรม เพื่อลดความโกรธแค้นชิงชัง นำสู่ความสันติ

วัตถุประสงค์

ตัดวงจรการใช้ความรุนแรงโดยเปิดพื้นที่สันติภาพให้กับผู้มีความเห็นต่างกับรัฐ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี

กลยุทธ์

๑. เผยแพร่แนวคิด ทฤษฎีด้านสันติวิธีและองค์ความรู้ในการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีให้กับ เจ้าหน้าที่ภาครัฐและองค์กรภาคประชาชนให้เป็นกระแสหลักในการสร้างสังคมสันติวิธี

๒. รณรงค์ปรับทัศนคติและความคิด ความเชื่อของผู้ที่มีความเห็นต่างและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุย เพื่อสันติภาพโดยได้รับหลักประกันความปลอดภัยจากรัฐอย่างทั่วถึง

๓. สร้างพื้นที่ที่มีสภาวะแวดล้อมเหมาะสม และเอื้อต่อการพูดคุยของผู้เห็นต่างร่วมทั้งรับทราบปัญหาและความต้องการของ ผู้เสียหาย ผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ และลดความหวาดระแวง และตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน ภายใต้ความหลากหลายของวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม

๔. ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ต่อผู้มีความเห็นต่างกับรัฐ ที่ประสงค์ร่วมกันแก้ไข ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการช่วยเหลือทางกฎหมาย อำนวยความเป็นธรรม เยียวยา พี่นฟูด้าน จิตใจ แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม และอื่นๆ

๕. สร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนและผู้ประกอบการภาคเอกชน ได้ตระหนักและเคารพคุณค่าของลักษณะเฉพาะ ทางศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เพื่อขจัดและป้องกันเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความรุนแรงได้

๖. จัดตั้งและสนับสนุนองค์กรเครือข่ายภาครัฐ ประชาชนเพื่อเป็นแกนกลาง ในการขับเคลื่อน กิจกรรม แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เปิดพื้นที่สร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีอย่าง ต่อเนื่องทั้งในและต่างประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา ภาษา ศิลปะ พหุวัฒนธรรม และ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เป้าหมาย

ประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เป็นคนดี มีคุณธรรม ด้วยการปฏิบัติ ตามหลักศาสนา มีศักยภาพด้านภาษาอย่างหลากหลาย มีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเสริมสร้างคุณภาพประชาชนด้วยการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้อง กับวิถีชีวิต

๒. เพื่อพัฒนาศักยภาพประชาชนอย่างหลากหลาย ทั้งภาษาไทย ภาษาอาหรับ ภาษามลายู และภาษาต่างประเทศที่สำคัญ

๓. เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข

กลยุทธ์

๑. พัฒนาหลักสูตรการศึกษารวมถึงพัฒนาบุคลากร พัฒนาสื่อและเทคโนโลยี พัฒนา อุทยานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการยกระดับ คุณภาพการศึกษาอย่างทั่วถึง

๒. ส่งเสริมการเรียนรู้ และกิจกรรมทางศาสนาพระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม และศาสนา อื่นๆ เพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมการเรียนรู้สันติศึกษา ตลอดจนส่งเสริมบทบาทขององค์กรทาง ศาสนามีส่วนร่วมในการสร้างความภาคภูมิใจใน ความเป็นไทย อัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น และสร้างสันติสุขในพื้นที่

๓. ฟื้นฟู อนุรักษ์ รักษาและเผยแพร่อัตลักษณ์ทางภาษา ศิลปะ วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรม ท้องถิ่นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมกิจกรรมเยาวชนให้เป็นพลังสร้างสรรค์พหุวัฒนธรรม

๔. พัฒนาศักยภาพการใช้ภาษาไทยภาษาอังกฤษ ภาษามลายู ภาษาอาหรับและภาษาต่างประเทศที่ สำคัญ

๕. พัฒนาระบบบริหารจัดการพื้นที่ โดยการจัดตั้งวิทยาลัยอิหม่าม มหาวิทยาลัยอิสลามของ รัฐ การจัดตั้งสำนักงานวัฒนธรรมอำเภอ การศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนไทยในประเทศมุสลิม รวมถึงการ พัฒนาระบบบริหารกิจการฮัจญ์และกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อพื้นที่

๖. สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมและบูรณาการทุกภาคส่วนในการพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เชื่อมโยงกับประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การอำนวยความสะดวก การบังคับใช้กฎหมายการส่งเสริมนำหลักศาสนาหรือยุติธรรมชุมชนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์รุนแรง

เป้าหมาย

ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความเป็น ธรรมอย่างเสมอภาค ทัวถึง เสริมสร้างศักยภาพการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชนและการเยียวยาฟื้นฟูผู้เสียหายผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์รุนแรง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมกระแสหลักและยุติธรรมทางเลือกให้มีประสิทธิภาพในการ คุ้มครองสิทธิเสรีภาพและสอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่

๒. ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทุก ขั้นตอน และส่งเสริมให้มีกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเฉพาะตามหลักศาสนา (จัดตั้งแผนกคดีครอบครัวและมรดกอิสลามขึ้นในศาลยุติธรรม)

๓. ช่วยเหลือเยียวยา ฟื้นฟูผู้เสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีความยั่งยืน

กลยุทธ์

๑. ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการยุติธรรมกระแสหลักให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความเป็นจริงในพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการนำเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ มาสนับสนุนในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๒. พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกในการ คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้เข้มแข็ง รวมทั้งการให้ประชาชนเข้าถึงความเป็นธรรมได้ง่าย รวดเร็ว และเป็นธรรมทุกเรื่อง

๓. ปฏิรูปและเร่งปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่

๔. พัฒนาระบบการยุติธรรมชุมชนหรือยุติธรรมทางเลือกให้เข้มแข็งโดยส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขในพื้นที่โดยเฉพาะมิติด้านศาสนา

๕. พัฒนาระบบ และแนวทางปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาวิถีชีวิตของประชาชน และเอื้อต่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

๖. พัฒนาระบบการช่วยเหลือเยียวยาแก่บุคคลทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย อย่างทั่วถึง รวดเร็ว เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และตรวจสอบได้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การเสริมสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ วิถีชีวิตและความต้องการของประชาชน

เป้าหมาย

นำเทคโนโลยีช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตผล ทางเกษตรให้มีรายได้เพิ่มขึ้น สร้างงานสร้างอาชีพ พัฒนาศักยภาพของพื้นที่ในฐานะประตูอาเซียนโดยส่งเสริมภาคประชาชนเป็นผู้ค้าและลงทุน

วัตถุประสงค์

พัฒนาเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ วิถีชีวิต และความต้องการของประชาชน และลดอัตราการว่างงานลงอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์

๑. ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก โดยเฉพาะพืชประจำถิ่น (ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน และไม้ผล) และการส่งเสริมการประมงซึ่งเป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่น โดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่

๒. ส่งเสริมและพัฒนาด้านการเกษตร ปศุสัตว์ อุตสาหกรรม การค้า การลงทุน การบริการ และระบบโครงสร้างพื้นฐาน (Logistic) สู่อุตสาหกรรมอาเซียน

๓. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตร อุตสาหกรรม การพาณิชย์ และการบริการให้คุ้มค่ากับการพัฒนาที่ยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๔. สร้างมูลค่าเพิ่ม (Value added) ในสินค้าและบริการให้เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นของจังหวัดชายแดนภาคใต้

๕. กำหนดมาตรการพิเศษที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๗ การพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิต การท่องเที่ยว กีฬาและผู้ด้อยโอกาส

เป้าหมาย

พัฒนาคุณภาพชีวิตโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ส่งเสริมการท่องเที่ยวและศักยภาพด้านการกีฬา

วัตถุประสงค์

ทรัพยากรบุคคลมีความสำคัญต่ออนาคตของ พื้นที่จึงต้องพัฒนาให้มีสุขภาวะที่ดี รวมทั้งได้รับการพัฒนาความสามารถด้านการกีฬาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามศักยภาพของพื้นที่

กลยุทธ์

๑. ส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขปัญหาและสร้างเครือข่ายผู้ด้อยโอกาส ผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม

๒. ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดแบบยั่งยืน โดยใช้ศาสนา กีฬา แพทย์ สาธารณสุข และครอบครัวเข้มแข็ง

๓. จัดตั้งสถาบันหรือโรงเรียน หรือสถานพยาบาลเฉพาะสำหรับเหยี่ยวหรือฟื้นฟูผู้ด้อยโอกาสและผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

๔. สนับสนุนให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับบริการสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

๕. สนับสนุนและส่งเสริมกีฬาด้านการจัดกิจกรรมการแข่งขัน อุปกรณ์กีฬา และสนามกีฬา ทั้งกีฬาสากลและกีฬาพื้นบ้านให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่อย่างครบวงจร

๖. ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิง นิเวศน์และทางวัฒนธรรมของพื้นที่ ทั้งด้าน การพัฒนาบุคลากร แหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลและสร้างภาพลักษณ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๘ การสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน

เป้าหมาย

ประชาชนมีการรับรู้ที่ถูกต้องและมีความเข้าใจที่ดีต่อกันเพื่อคืนสันติสุขสู่จังหวัด ชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการสื่อสาร สร้างความเข้าใจที่ดีและรับผิดชอบร่วมกัน ในการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลยุทธ์

๑. เปิดเวทีแสวงหาคำความจริงร่วมกันกับประชาชน ในพื้นที่ โดยให้หน่วยงานด้านสื่อสารมวลชน ทั้งภาครัฐและเอกชน รับฟังข้อมูล ข้อเท็จจริงจากชุมชน เพื่อนำเสนอต่อสาธารณชน

๒. เปิดช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบจากรัฐสู่ สาธารณชนและการเชื่อมโยงเครือข่ายการ สื่อสารสองทางร่วมกันกับทุกภาคส่วนให้สอดคล้อง กับสภาพพื้นที่ วิถีชีวิต เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน ทั้งด้านภาษาไทย มลายู อังกฤษ และภาษาอาหรับ รวมทั้งการสื่อสารสังคมออนไลน์อย่างมี จริยธรรม และมีจรรยาบรรณ

๓. ส่งเสริมบทบาทและศักยภาพของสื่อบุคคลที่ได้รับการยอมรับ และมีศักยภาพในการ เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ ผู้บริหารระดับประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาจังหวัด ชายแดนภาคใต้

๔. ให้ประชาชนมีโอกาสใช้ช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อการเสนอข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นด้วยความรับผิดชอบ ขอบริการร่วมกัน และส่งเสริมการพูดคุยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสร้างสื่อเชิงบวก และเปิดพื้นที่ในการเสนอสื่อให้แก่เยาวชนมากขึ้น

๕. รับรู้ รับฟังความคิดเห็นจากทุกกลุ่ม และติดตามการแก้ไขปัญหาของประชาชนอย่าง กว้างขวางขึ้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๙ การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ และการเตรียม ความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

เป้าหมาย

ใช้พลังกลุ่มประเทศโลกมุสลิมในการส่งเสริม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม กีฬา และการ พัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ใช้ศักยภาพของการเป็นผู้นับถือศาสนา มลายู นำสังคมไทยสู่กลุ่มประเทศมุสลิมในอาเซียน เพื่อการค้า การลงทุน

วัตถุประสงค์

เพื่อใช้ศักยภาพของประชาชนที่นับถือศาสนา อิสลามและใช้ภาษามลายูเชื่อมโยงกับโลก มุสลิมให้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาการศึกษา ศาสนา และเศรษฐกิจของพื้นที่

กลยุทธ์

๑. เผยแพร่ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องให้กับประเทศในโลกมุสลิมและต่างประเทศ มีความเข้าใจ และสนับสนุนการพัฒนา รวมทั้งการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ในแนวสันติวิธี เพื่อไม่ให้มีการยกปัญหาจังหวัด

ชายแดนภาคใต้เป็นประเด็นสากลในเวทีระหว่างประเทศ อาทิ องค์การความร่วมมืออิสลาม (OIC) สหประชาชาติ เป็นต้น รวมทั้งอาศัยความร่วมมือของประเทศประชาคมอาเซียน ซึ่งมีบทบาทสำคัญใน OIC อาทิ อินโดนีเซีย มาเลเซีย เป็นต้น

๒. พัฒนาคุณภาพการศึกษาและแลกเปลี่ยนนักเรียนทุนจากจังหวัดชายแดนภาคใต้กับประเทศในโลกมุสลิม เพื่อจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม การศึกษา ศาสนา และเศรษฐกิจของ จชต.

๓. ในมิติทางศาสนา สนับสนุนผู้นำศาสนาในโลกมุสลิมซึ่งเป็นที่ยอมรับในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาให้ความรู้หลักการศาสนาอิสลามเพื่อการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ ซึ่งปฏิเสธการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ

๔. ใช้ศักยภาพของคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประสบความสำเร็จซึ่งพำนักอยู่ในต่างประเทศ และสนับสนุนคนไทยที่พำนักอยู่ในประเทศมุสลิมเป็นเครือข่ายหรือเป็นทูต วัฒนธรรม ซึ่งจะมีส่วนในการพัฒนาสังคม การศึกษา ศาสนา และเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ การอบรมให้ความรู้ด้านมัคคุเทศก์แก่ผู้ที่พูดภาษาอาหรับและภาษามลายูได้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจากประเทศโลกมุสลิม โดยเฉพาะตลาดสุขภาพ ซึ่งกลุ่มลูกค้าจากประเทศตะวันออกกลางนิยมเดินทางมารักษาทางการแพทย์และพักผ่อนเป็นจำนวนมากในแต่ละปี

๕. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศอาเซียน ภายใต้หลักการ “หนึ่งฐานการผลิต หนึ่งตลาด” ผ่านกรอบความร่วมมือทวิภาคีได้แก่ กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา ร่วมสำหรับพื้นที่ชายแดนไทย- มาเลเซีย (JDS) กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ กรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ ไทย-มาเลเซีย-อินโดนีเซีย (IMT-GT) เป็นต้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อเหตุรุนแรงและการก่อการร้าย

๑. แนวคิดการก่อการร้าย

การก่อการร้าย (Terrorism) เป็นกิจกรรมที่ทำให้ประชาคมโลกต้องตกอยู่ในความหวาดกลัว การก่อการร้ายได้ส่งผลทำให้ประชาคมโลกสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก ปัจจุบันยังคงมีผู้ที่ไม่เข้าใจในกิจกรรมการก่อการร้ายว่าคืออะไร และมีสาเหตุอะไรจึงต้องมีการก่อการร้ายเกิดขึ้น การก่อการร้ายมิได้เพิ่งจะอุบัติขึ้นในห้วงเวลาปัจจุบัน

๑.๑ ผู้ก่อการร้ายและผู้ที่ดำเนินการหรืออยู่เบื้องหลัง การก่อการร้ายสามารถจัดแบ่งได้

๑.๑.๑ ผู้ก่อการร้ายโดยรัฐ เป็นการก่อการร้ายโดยรัฐและคนของรัฐดำเนินการทั้งภายในและภายนอกประเทศของตน เพื่อตอบสนองผลประโยชน์ทางการเมืองของรัฐนั้นๆ เป็นสำคัญ อาทิ เช่น เกาหลีเหนือคิวบา ซีเรีย อิหร่าน ลิเบีย ตัวอย่างเช่นการระเบิดเครื่องบินของสายการบิน PANAM ที่เมือง ลีออคเคอร์ปี สหราชอาณาจักร โดยคนของประธานาธิบดี มูฮัมหมัด กาดดาฟี แห่งลิเบีย

๑.๑.๒ การก่อการร้ายโดยกลุ่มชนในประเทศที่รวมตัวกัน เนื่องจากสาเหตุความคับแค้นหลายสาเหตุ และ/หรือได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายประเทศอื่นมีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งแยกหรือยึดครองดินแดน เช่น ขบวนการปลดแอกในประเทศอียิปต์หรือขบวนการการก่อการร้ายในดินแดนภาคใต้ของไทย

๑.๒ ประเภทของการก่อการร้าย

บุญรอด ศรีสมบัติ (๒๕๕๖: ๑๔๓-๑๔๙) กล่าวว่าก่อการร้ายสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น ๔ ประเภท

๑.๒.๑ การแบ่งตามหลักดินแดน การก่อการร้ายตามลักษณะนี้สามารถแบ่งได้เป็นสามลักษณะ

๑.๒.๑.๑ การก่อการร้ายในประเทศที่มุ่งต่อต้านรัฐบาลของประเทศที่ตนเองอาศัยอยู่ การดำเนินการมักจะดำเนินการในพื้นที่ประเทศของตนเอง อาจจะไม่ปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มการก่อการร้ายข้ามประเทศ หรือการก่อการร้ายสากล แต่อาจจะมีรับการสนับสนุนทั้งทางด้าน ยุทธวิธีอุปกรณ์ และยุทธภัณฑ์จากภายนอกประเทศ ตัวอย่างเช่นขบวนการก่อการร้ายในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย

๑.๒.๑.๒ การก่อการร้ายข้ามประเทศ ที่มุ่งกระทำการต่อรัฐบาลของประเทศตนเอง แต่ไม่จำกัดพื้นที่ปฏิบัติการ แต่เพียงภายในประเทศของตนเอง เช่น กองทัพสาธารณรัฐไอริช (Irish Republican Army : IRA)

๑.๒.๑.๓ การก่อการร้ายสากล ซึ่งเป็นการก่อการร้ายที่ร่วมมือกันกระทำการมากกว่าหนึ่งกลุ่ม อาทิเช่น กลุ่มอัลกออิดะห์ (Al-Qaida) ที่ร่วมมือกับกลุ่มก่อการร้ายอื่นๆ ดำเนินการก่อการร้ายในทุกภูมิภาคของโลก

๑.๒.๒ การแบ่งประเภท การก่อการร้ายตามอุดมการณ์ : การแบ่งประเภทของการก่อการร้ายตามอุดมการณ์ ยังสามารถแบ่งออกได้เป็นสามลักษณะ

๑.๒.๒.๑ กลุ่มซ้ายจัด (Extreme Left Wing) เป็นกลุ่มก่อการร้ายที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองตามแนวคิดของคาร์ล มาร์ก (Karl Mart, ๑๘๑๘-๑๘๘๓, ออนไลน์, ๒๕๕๙) เลนิน (Vladimirlyich Lenin, ๑๘๗๐-๑๙๒๔, ออนไลน์, ๒๕๕๙) ทروتสกี (Leon Trotsky, ๑๘๗๙-๑๙๔๐, ออนไลน์, ๒๕๕๙) หรือ เหมาเจ๋อตุง (Mao Tse Tung, ๑๘๙๓-๑๙๙๗, ออนไลน์, ๒๕๕๙) ลักษณะการดำเนินการเป็นสงครามช่วงชิงประชาชน ด้วยการดำเนินการปฏิวัติ ตามแนวทางคอมมิวนิสต์ ที่ใช้ การช่วยให้รัฐบาลดำเนินการปราบปรามประชาชนด้วยความรุนแรง เพื่อสร้างเงื่อนไขในการแสดงความชอบธรรมในสงครามปฏิวัติ ตัวอย่างกลุ่มก่อการร้ายซ้ายจัดได้แก่ กองทัพแดงในญี่ปุ่น (Japanese Red Army)

๑.๒.๒.๒ อุดมการณ์แบ่งออกแยกดินแดนที่มุ่งเน้นชาติ/ศาสนานิยม (Nationalist/Ethnic Separatist) เป็นกลุ่มก่อการร้ายที่อาศัยแนวความคิดเรื่องชาตินิยมหรือศาสนานิยมมาเป็นเงื่อนไขในการดำเนินการภายในประเทศเท่านั้น มีลักษณะที่ดำเนินการโดยอิสระ และ/หรือดำเนินการร่วมกับกลุ่มประเทศและ/หรือกลุ่มศาสนาเดียวกัน นอกจากนี้กลุ่มก่อการร้ายบางกลุ่มอาจจะดำเนินการร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายซ้ายจัดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินการ ตัวอย่างของการก่อการร้ายประเภทนี้ ได้แก่ สาธารณรัฐไอริช (IRA) หรือกลุ่มพูโล (Pulo: Patani United Liberation Organization) เป็นต้น

๑.๒.๓ กลุ่มขวาจัด (Extreme Right Wing) เป็นกลุ่มก่อการร้ายที่มีแนวคิดต่อต้านคอมมิวนิสต์ หรือสังคมนิยมหรือการปกครองที่คล้ายกัน การดำเนินการต่อผู้จะใช้วิธีรุนแรง แต่ไม่มีขอบเขตของการดำเนินการในเฉพาะประเทศเป้าหมายเท่านั้น กลุ่มก่อการร้ายขวาจัดมีการ มีการดำเนินการข้ามประเทศ แต่กลุ่มก่อการร้ายขวาจัด มักจะมีสมาชิกในจำนวนจำกัด ตัวอย่างของกลุ่มนี้ ได้แก่ นาซีใหม่ (Neo Nazi) กลุ่มฟาสซิสต์ใหม่ (Neo-Fascist)

ทั้งนี้สำหรับการก่อการร้ายในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยนั้นการก่อการร้ายมีรูปแบบของการสร้างความรุนแรงด้วยการการลอบสังหาร กวางระเบิด ซึ่งดำเนินการโดย กลุ่มคนที่ต้องการการปกครองตนเอง และกลุ่มไม่ใช้รัฐโดยเป้าหมายของการก่อการร้ายมุ่งไปใช้ความรุนแรงไปที่เป้าหมายทางสาธารณะและเป้าหมายทางเศรษฐกิจ

๒. ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย

สำหรับความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายนั้นสำนักวิชาการและสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (๒๕๕๘: ๙ - ๑๔) กล่าวว่าความผิดฐานก่อการร้าย ผู้กระทำความผิดมีเจตนาจงใจที่แตกต่างจากลักษณะความผิดอื่น ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

๒.๑ ความผิดอาญาสามัญ (Common Crimes) เป็นการกระทำความผิดในตัวเอง ที่บุคคลทั่วไปย่อมรู้ได้เอง โดยมีเหตุผลในทางศีลธรรมรองรับอยู่ เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ตามมาตรา ๒๘๘ ประมวลกฎหมายอาญา โดยพิจารณาตามองค์ประกอบความผิด ได้แก่ ผู้ลงมือ ผู้ถูกกระทำหรือผู้ถูกฆ่า การกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำ และผลคือความตาย รวมถึงมูลเหตุจูงใจ (motivation) เช่น ความโกรธแค้น ริษยา เป็นเหตุผลส่วนตัว กล่าวคือ การกระทำความผิดอาญาสามัญนั้นมีลักษณะการใช้ความรุนแรง เช่น การฆ่าคนตาย การลอบสังหาร การวางเพลิงเผาทรัพย์ การลอบวางระเบิด เป็นความผิดโดยผู้กระทำมีเหตุจูงใจหรือวัตถุประสงค์เป็นการส่วนตัว หรือประโยชน์ส่วนตัวโดยกระทำต่อบุคคลหรือทรัพย์สินอันมีลักษณะเฉพาะเจาะจง

๒.๒ ความผิดอาญาการเมือง (Political Crimes) ลักษณะความผิดดังกล่าวมุ่งหมายทางการเมือง เป็นความผิดทางอาญา โดยมีอุดมการณ์ทางการเมืองหรือมุ่งหมายที่จะยึดอำนาจรัฐ ต้องการโค่นอำนาจรัฐ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล การทำรัฐประหาร การแบ่งแยกดินแดน มีลักษณะที่ไม่ใช่ความต้องการส่วนตัวแต่เป็นความเชื่อตามอุดมการณ์ โดยแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๒.๒.๑ ความผิดทางการเมืองโดยแท้ (Purely Political Offenses) เป็นความผิดที่กระทำต่อองค์กรในทางการเมืองหรือรัฐบาลของรัฐ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของมหาชน โดยไม่มีความผิดอาญาสามัญเข้าเกี่ยวข้อง เช่น ความผิดฐานเป็นกบฏ การยุยงส่งเสริมให้เกิดการกบฏและการจลาจล เป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ความคงอยู่และความปลอดภัยของรัฐ

๒.๒.๒ ความผิดที่เกี่ยวกับทางการเมือง (Relative Political Offenses) เป็นความผิดที่เกิดจากการกระทำความผิดอาญาสามัญ ผสมกับการกระทำในทางการเมือง ดังนั้นการกระทำความผิดนี้จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐและระบอบการปกครองส่วนหนึ่ง และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลประโยชน์ของเอกชนอีกส่วนหนึ่ง เช่น การฆาตกรรมเพื่อบรรลुरु้วัตถุประสงค์ทางการเมือง แม้ส่วนหนึ่งจะเป็นความผิดอาญาสามัญแต่ก็มุ่งประสงค์ต่อรัฐมากกว่าเอกชน ไม่มีประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง อาจจะได้กล่าวได้ว่าความผิดอาญาการเมืองลักษณะนี้ เป็นได้ทั้งการกระทำความผิดอาญาการเมืองโดยแท้ (Absolute Political Crimes) และความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องกับทางการเมือง (Relative Political Crimes)

๒.๓ องค์กรอาชญากรรม (Organized crimes) เป็นองค์กรที่ดำเนินกิจการที่ผิดกฎหมายไม่มีอุดมการณ์ทางการเมือง โดยมีสมาชิกขององค์กร มีการควบคุม บังคับบัญชาในองค์กร กระทำความผิดทางธุรกิจ เช่น บ่อนการพนัน การค้าโสเภณี การค้ายาเสพติด การค้าแรงงานมนุษย์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการดำเนินธุรกิจในลักษณะผูกขาด เป็นการให้สินบน หรือการคอร์รัปชัน เช่น กลุ่มมาเฟีย (Mafia) ในประเทศอิตาลี กลุ่มยาคุซ่า (Yakuza) ในประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

๒.๔ การก่อการร้าย (Terrorism) เป็นการกระทำความผิดโดยมีลักษณะสำคัญคือ มีการใช้กำลังประทุษร้ายหรือก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพของผู้อื่น ทำให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อโครงสร้างพื้นฐานของประโยชน์สาธารณะ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ไม่ว่าจะ เป็นของรัฐใด บุคคลใด หรือสิ่งแวดล้อม เพื่อขู่เข็ญหรือบังคับรัฐบาล ไม่ว่าจะประเทศใดหรือองค์การระหว่างประเทศ เพื่อสร้างความหวาดกลัวในหมู่ประชาชน นอกจากนี้การก่อการร้ายต้องมีปัจจัยที่ส่งผลโดยตรง ๔ ประการ กล่าวคือ

๒.๔.๑ Target เป้าหมายการก่อการร้ายในการกระทำ เพื่อมุ่งหวังต่อใครกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่นประชาชนผู้บริสุทธิ์ เจ้าหน้าที่รัฐ แต่ไม่รวมถึงการรบแบบแผน ที่เรียกว่ากฎหมายสงคราม (war crime)

๒.๔.๒ Objective วัตถุประสงค์การก่อการร้าย เพื่อให้เกิดความกลัว การตื่นตระหนกเป็นลักษณะของการขู่เข็ญ ต่อประชาชน เนื่องจากประชาชนส่วนมากมักไม่ระวังป้องกันตัวเอง จึงก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เช่น เหตุการณ์ ๙/๑๑ ต่ออาคาร World Trade Center เพื่อให้เกิดความหวาดกลัวความไม่ปลอดภัยของชาวอเมริกัน แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) เป็นการทำลายล้างให้หมดไป

๒.๔.๓ Motive มูลเหตุจูงใจของการก่อการร้าย คือต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือทางศาสนาไม่ใช่เรื่องส่วนตัว เพื่อต้องการสร้างความปั่นป่วนต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชน ต่อระบบเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้รัฐบาลต้องกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อทำให้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ กลับคืนมาสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

๒.๔.๔ Legitimacy ความชอบด้วยกฎหมาย จะเห็นได้ว่ารัฐที่มีความชอบด้วยกฎหมายโดยสภาพแล้วไม่สามารถกระทำการก่อการร้ายต่อดินแดนหรือประชาชนของตนได้ การกระทำของรัฐในการใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามประชาชนของตน มีลักษณะเป็นอาชญากรรมสงคราม (War crimes) หรืออาชญากรรมที่กระทำต่อมนุษยชาติ (Crimes Against Humanity)

เครือข่ายกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงและลักษณะรูปแบบการก่อเหตุรุนแรง

กิตติพงษ์ จันทรสมบูรณ์ (๒๕๕๘ : ๓๕-๔๖) ได้กล่าวไว้ว่ากลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงคือกลุ่มที่ทำการต่อต้านรัฐไทยด้วยวิธีการกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง โดยพบว่ามีคนเพียงกลุ่มหนึ่งที่เป็นผู้อยู่เบื้องหลังให้มีแนวร่วมและสร้างตัวแทนขึ้นมาใหม่ เมื่อกลุ่มคนเหล่านี้จัดตั้งองค์กรได้ระยะหนึ่งก็จะปรากฏความจริงให้แนวร่วมที่มีวุฒิภาวะ ได้ประจักษ์ถึงความความเสื่อมทรามในรูปแบบและวิธีการของกลุ่มคนเหล่านี้ ทำให้แนวร่วมและมวลชนในองค์กรที่ตั้งขึ้นเสื่อมและสลายไป แต่กลุ่มคนเหล่านี้ก็รวมตัวและสร้างองค์กรขึ้นใหม่รวมทั้งพัฒนาวิธีการในการควบคุมมวลชนที่เข้มข้นมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งอำนาจการปกครองรัฐปัตตานี จนนับเป็นวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับได้ดังนี้

๑. องค์กร PPM (Patani People's Movement) โดยหะยีสุหลง ประธานสภาอิสลามจังหวัดปัตตานีได้ก่อตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อพ.ศ.๒๕๓๐เพื่อรณรงค์เรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเอง สิทธิทางศาสนาและวัฒนธรรม และการปกครองโดยหลักศาสนาอิสลาม องค์กรนี้นับว่าเป็นองค์กรที่ยังมีอุดมการณ์ทางศาสนาค่อนข้างสูง

๒. กบฏดุซงญออร์ เมื่อวันที่ ๒๖-๒๘ เมษายน พ.ศ.๒๕๓๑ หะยีอัตุลราห์มาน ผู้นำทางศาสนาได้นำฝูงชนหลายร้อยคนบุกเข้าโจมตีสถานีตำรวจที่จังหวัดนราธิวาสและเกิดการปะทะกัน จนมีผู้เสียชีวิตจาก

เหตุการณ์ประมาณ ๔๐๐ คน หลังจากนั้นชาวมุสลิมหลายพันคนหลบหนีไปยังประเทศมาเลเซีย และเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้นำทางศาสนาทั้งในเขตไทยและมาเลเซียเรียกร้องให้ทำสงครามทางศาสนา (ญิฮาด) กับเจ้าหน้าที่ไทยและเมื่อ พ.ศ.๒๕๔๕ ะยีสูลงได้รับการปล่อยตัวแต่ก็หายตัวไปพร้อมกับนายอาหมัด โต๊ะมีนา บุตรชาย ใน พ.ศ.๒๕๔๗ ทำให้มีผลกระทบต่อการระดมมวลชนและสร้างองค์กรในระยะต่อ ๆ มา

๓. กลุ่ม GAMPAR (Gabungan Melayu Patani Raya หรือ Greater Patani Malayu Association) ก่อตั้งโดย ตวนกู มุฮายิดดินที่รัฐกลันตัน มาเลเซีย เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๑ มีวัตถุประสงค์จะรวมดินแดน ๔ จังหวัดของไทย กับรัฐกลันตันของมาเลเซียเข้าด้วยกันเพื่อก่อตั้งเป็นรัฐอิสลาม

๔. กลุ่ม BNPP (The Barisan Nasional Pemberbasan Patani/BNPP หรือ Patani National Liberation Front) จัดตั้งเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๒ โดยเต็งกู ยาลาล์ นาเซอร์ (Tengu Abdul Jalal) หรือนายอดุลย์ ณ สายบุรี ลูกของตวนกู อับดุลกอแดร์ เจ้าเมืองสายบุรีและอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นรองนายกสมาคม GAMPAR เนื่องจากการเสียชีวิตของผู้นำ PPM และ GAMPAR โดย BNPP เป็นกลุ่มติดอาวุธกลุ่มแรกในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐ โครงสร้างของ BNPP แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ ฝ่ายมวลชน นำโดย อูस्ताซ อับดุล การิม ฮาซัน จัดตั้งกลุ่ม BRN (The Barisan Revolusi Nasional/BRN หรือ National Revolutionary Front) เน้นอุดมการณ์สังคมนิยมอิสลาม จัดตั้งเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๖ (บางแห่งอ้างว่าก่อตั้งเมื่อ ๑๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๐๓) ซึ่งอูस्ताซ อับดุล การิม ฮาซัน หรือ ะยีส อับดุล การิม ฮาซัน (Ustaz Haji Abdul Karim) เป็นอดีตโต๊ะครูปอเนาะในพื้นที่อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และมีผู้ร่วมก่อตั้งขบวนการอีกหลายคน โดยแบ่งองค์กรออกเป็น

๔.๑.๑ BRN-ULAMA ด้านการเมืองและการศาสนา

๔.๑.๒ BRN-CONGRESS รับผิดชอบการปฏิบัติการด้านการทหาร

๔.๑.๓ BRN-Coordinate สร้างความไม่สงบทางการเมืองและการก่อวินาศกรรม

๔.๒ ฝ่ายต่างประเทศ นำโดย เต็งกู ปีรอ กอตอนีรอ ใช้ชื่อกลุ่มว่า PULO (Persatuan Pembebasan Patani Bersatu/PPPB หรือ Patani United Liberation Organization/PULO) ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๑ ที่อินเดีย โดยเต็งกู ปีรอ กอตอนีรอ (Tengku Bira Kotanila) และนายกาบิร อับดุลเราะห์มาน (Kabir Abdul Rahman) ซึ่งสำเร็จการศึกษาด้านรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัย Aligarh Muslim ของอินเดีย ให้ความสำคัญกับความเคลื่อนไหวที่จะจัดตั้งรัฐปัตตานีเป็นรัฐเอกราช เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๘ ได้เกิดความแตกแยกขึ้นในกลุ่มผู้นำ PULO ทำให้ยะยีส อับดุลเราะห์มาน (Hayi Abdul Rohman หรือ Arrong Mooreng) แยกนำคนสำคัญได้แยกตัวออกมาตั้งกลุ่มใหม่ชื่อ New Patani United Liberation Army/New PULO โดยเป้าหมายของกลุ่มเน้นการเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเอง กลุ่มนี้มีปัญหาเรื่องการคอร์รัปชันเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ จึงยุติการเคลื่อนไหวปี พ.ศ.๒๕๔๓-๒๕๔๘

๔.๓ ฝ่ายติดอาวุธ นำโดย เปาะเยะ เป็นกลุ่มที่อยู่ภายใต้กลุ่ม BNPP ที่มี เต็งกู ยาลาล์ นาเซอร์ เป็นผู้นำโดยตรง และเมื่อ เต็งกู ยาลาล์ นาเซอร์ เสียชีวิตลง อูस्ताซดิง ก็ได้ขึ้นเป็นผู้นำแทน และใน พ.ศ.๒๕๓๒ ได้เปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น BIPP เพื่อให้เข้ากับการปฏิวัติอิสลาม โดยเปลี่ยนจาก National เป็น Islam แต่กลุ่มนี้ก็ยังมีปัญหาคือ แคนนำเน้นศักดิ์นาชาตินิยม สมาชิกชาตินิยม ไม่ชำนานาญการรบ ผู้ร่วมกระบวนการไร้อุดมการณ์และร่วมมือกับอาชญากรในการก่อความไม่สงบ

๕. กลุ่ม BBMP (Barisan Bersatu Mujahidin Patani) แนวร่วมมุญาฮิดีนปัตตานี ซึ่งก่อตั้งขึ้นก่อนเมื่อ ๑๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๒๘ โดยมีแนวคิดที่จะรวบรวมขบวนการต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้มีเอกภาพและความเข้มแข็งในการต่อสู้ ภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกัน คือการปลดแอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ร่วมก่อตั้งมีกลุ่มต่าง ๆ เช่น แกนนำ BRN Coordinate นักวิชาการทางศาสนา แกนนำ PULO และแกนนำ BNPP/BIPP

๖. กลุ่ม GMP (Gerakan Mujahidin Patani) หรือ “ขบวนการมุญาฮิดีนปัตตานี” เริ่มปรากฏชื่อใน พ.ศ.๒๕๒๙ เป็นกลุ่มที่แยกตัวจากขบวนการ BIPP และ BBMP โดยมีแกนนำสำคัญประกอบด้วยอดีตสมาชิก BNPP/BIPP การเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้เน้นด้านการเมืองอยู่ในมาเลเซีย บทบาทสำคัญของ GMP คือเป็นหนึ่งในแกนนำที่รวบรวมขบวนการต่าง ๆ ก่อตั้งเป็นขบวนการร่วมเพื่อเอกราชปัตตานีหรือเบอร์ซาตู (BERSATU) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ (ยกเว้น BRN Coordinate ที่ไม่ได้เข้าร่วมขบวนการแต่เป็นพันธมิตร)

๗. กลุ่ม BERSATU มาจาก กลุ่มแนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี(the United Front for the Independence of Pataniหรือ the Barisan Kemerdekaan Patani and Solidarity) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๒ ด้วยความเห็นชอบร่วมกันของแกนนำกลุ่ม BIPP GMP BRN และ PULO (รวมทั้ง PULO ใหม่ด้วย) โดยมีการจัดประชุมที่จะรวมนักรบปัตตานีเข้าด้วยกัน และจะรวมขบวนการต่อสู้ให้เป็นหนึ่งเดียวพ.ศ. ๒๕๓๔ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “แนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี” หรือ BERSATU โดยปัจจุบันมี ดร.วัน กาเดร์เจ๊ะมาน เป็นประธาน ใช้วิธีการรบแบบกองโจรอย่างแท้จริง โดยเน้นการโจมตีฉาบฉวยและการเคลื่อนที่อย่างรวดเร็ว และมีจะปฏิบัติการตอบโต้การโจมตีกวาดล้างของฝ่ายรัฐด้วยการหันไปโจมตีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นเป้าหมายสาธารณะและสร้างความแตกแยกระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๑ รัฐบาลไทยได้ร่วมมือกับรัฐบาลมาเลเซียดำเนินการปราบปรามจนทำให้กลุ่ม BERSATU ต้องยุติความเคลื่อนไหว

๘. กลุ่มที่เคลื่อนไหวในปัจจุบัน เนื่องจากกลุ่มต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ สมานึกเข้าร่วมมือหรือมอบตัวกับรัฐบาลไทยจำนวนมากแกนนำบางส่วนจึงมีการแตกไปรวมตัวเป็นกลุ่มที่เคลื่อนไหวในปัจจุบัน

จาก พ.ศ.๒๕๒๖ (ค.ศ.๑๙๘๓) และ พ.ศ.๒๕๓๖ (ค.ศ.๑๙๙๓) กลุ่มก่อความไม่สงบได้ทำข้อตกลงหยุดยิงกับฝ่ายรัฐบาลไทย รวมทั้งการปรับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่สามารถดึงมวลชนจำนวนมากออกจากกลุ่มต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ผู้ก่อความรุนแรงเข้ามามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๒๗/๔๑ เรื่องนโยบายและแนวทางปฏิบัติต่อผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งพบว่ามีสมาชิก BRN และ PULO เข้ามอบตัวภายใต้คำสั่งนี้ถึง ๓๔ คน (กรกฎาคม ๒๕๔๑ – มีนาคม ๒๕๔๔) แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มแกนนำบางส่วนก็ได้พัฒนาตนเองโดยสร้างองค์กรใหม่และมีการฝึกเยาวชนในปอเนาะและโรงเรียนสอนศาสนา ทำให้ใน พ.ศ.๒๕๔๓ (ค.ศ.๒๐๐๐) ถึง พ.ศ.๒๕๔๗ (ค.ศ.๒๐๐๔) สามารถสร้างเยาวชน อายุประมาณ ๒๐ ถึง ๓๐ ปี ให้พร้อมปฏิบัติการทางทหารได้ โดยกลุ่มผู้ก่อความรุนแรงในปัจจุบันนั้นคาดว่ามีส่วนอยู่สองกลุ่มคือ

๑. กลุ่ม GMIP ขบวนการมุญาฮิดีนอิสลามปัตตานี (The Gerakan MujahideenIslam Patani) ปรากฏชื่อของกลุ่มนี้เป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๘ ผู้ก่อตั้งคือ เยาวชนชาวอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาสเคยฝึกอบรมที่ลิเบีย และร่วมรบกับขบวนการมุญาฮิดีนในอัฟกานิสถานในสงครามต่อต้านสหภาพโซเวียต เมื่อคริสต์ทศวรรษ ๑๙๙๐ เป้าหมายหลักของ GMIP คือ การจัดตั้งรัฐปัตตานีที่เป็นอิสระ แต่ดูเหมือนว่า GMIP จะมีความใกล้ชิดกับกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงในต่างประเทศมากกว่ากลุ่ม BRN และกลุ่ม PULO โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับกลุ่ม Kumpulan Mujahideen Malaysia (KMM) เนื่องจากในช่วงที่ผู้นำกลุ่มนี้ฝึกอบรมที่ลิเบียนั้นมีความสนิทสนมใกล้ชิดกับญาติของประธาน พรรคการเมืองหนึ่งของประเทศมาเลเซีย

๒. กลุ่ม BRN Coordinate เป็นกลุ่มหลักที่เคลื่อนไหวก่อความไม่สงบในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างของกลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องรับรู้ถึงลักษณะองค์กรและระบบการทำงานและแผนยุทธศาสตร์ของกลุ่มก่อการกลุ่มนี้ ดังต่อไปนี้

๒.๑ เป้าหมาย กลุ่ม BRN Coordinate ตั้งเป้าหมายความสำเร็จที่การได้ตั้งรัฐปัตตานีदारุสลามโดยการทำลายสังคม แบ่งแยกมุสลิมและพุทธ บีบให้ไทยพุทธออกนอกพื้นที่ ทำลายโครงสร้างรัฐในพื้นที่และจัดตั้งโครงสร้างรัฐซ้อนรัฐ

๒.๒ โครงสร้างขององค์กร

๒.๒.๑ DPP (Dewan Pimpinan Pusat)สภากลางกรนำ

๒.๒.๒ ประธาน/รองประธาน

๒.๒.๓ ฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ ฝ่ายต่างประเทศ ฝ่ายทหารฝ่ายปฏิบัติการจิตวิทยา ฝ่ายเยาวชน ฝ่ายศาสนา ฝ่ายเศรษฐกิจ และฝ่ายเขต/พื้นที่

๒.๒.๔ โครงสร้างการปกครองมวลชน

๒.๒.๔.๑ ระดับเขต (กัส) - หัวหน้ากัส

ก) ปัตตานีอุตาร (ตอ.) เขต ๒ นราธิวาสและปัตตานีบางส่วน

ข) ปัตตานีตือเงาะ (กลาง) เขต ๑ ปัตตานี ยะลา นราธิวาสบางส่วน

ค) ปัตตานียาโต๊ะ (ตต.) เขต ๓ เทพา จะนะ สะบ้าย้อย นาทวี สะเดา

และควนโดน เมืองสตูล

๒.๒.๔.๒ ระดับพื้นที่

ก) จังหวัด (วิลายะห์)-สกอมเวล

ข) อำเภอ (แดอาเราะห์)-สกอม (ปัตตานี) มี ๕ สกอม นราธิวาส ๖

สกอม ยะลา ๓ สกอม

ค) ตำบล (ลีกาลัน)-กูมิส

ง) หมู่บ้าน (อาเยาะห์)-หัวหน้าอาเยาะห์

๒.๒.๕ กองกำลัง

การดำเนินการสร้างเหตุรุนแรงโดยใช้กรบกองโจร Part-time และใช้ฐานมวลชนระดับหมู่บ้าน ซึ่งเวลาปกติจะเป็นชาวบ้านที่ทำงานหรืออยู่กับครอบครัว อยู่กับพ่อแม่ โดยกลุ่มBRN Coordinate จะสร้างเยาวชนเหล่านี้ขึ้นโดยการปลูกฝังอุดมการณ์ศาสนา (Jihad) และชาตินิยม (Nationalism) รวมทั้งการฝึกยุทธวิธีเยาวชนที่จบหลักสูตรจะแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

๒.๒.๕.๑ คอมมานโด - เชี่ยวชาญ ผ่านการฝึกจากต่างประเทศ เคยปฏิบัติการจริง

๒.๒.๕.๒ เยาวชนคอมมานโดหรือกองกำลัง RKK - กำลังระดับอาเยาะห์

ผ่านหลักสูตร ยุทธวิธี RKK

๒.๒.๕.๓ เยาวชนทหาร เป็นกองกำลังตามหมู่บ้านมีหน้าที่เตรียมการและสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น การหาข่าว และการพยาบาล เป็นต้น

๒.๓ ยุทธศาสตร์ แกนนำ BRN Coordinate ได้พัฒนายุทธศาสตร์ของตนเองขึ้นที่เรียกว่ายุทธศาสตร์ขั้นตอนการปฏิวัติ พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๕๐ โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ สร้างจิตสำนึกมวลชนตั้งมวลชนตั้งองค์กร ตั้งกองกำลัง อุดมการณ์ชาตินิยม เตรียมพร้อมปฏิวัติและขึ้นปฏิวัติ

๒.๔ ยุทธวิธี เป็นการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายในระดับปฏิบัติการ แกนนำ BRN Coordinate ได้สร้างหลักยุทธวิธีขึ้นเพื่อให้สมาชิกนำไปใช้ ได้แก่ หลักเอกภาพ ใช้ความรุนแรง ศาสนา นำลวงเจ้าหน้าที่เข้าเขตสังหาร ประวัติศาสตร์ ลอบทำร้าย แฝงตัว ใส่ร้ายข่มขู่ ไม่ประกาศตนเอง ใช้อุปกรณ์ในพื้นที่ร่วมกับกลุ่มอิทธิพล

๒.๕ หลักนิยม สร้างความสนใจต่อนานาชาติ ควบคุมสังคม ทำลายระบบรัฐด้วยการสร้างความน่าสะพรึงกลัว

๒.๖ หลักสูตร RKK สำหรับสมาชิกระดับ Commando เป็นการฝึกตามหลักสูตรที่เป็นระบบ ใช้เวลา ๒๘ วัน ติดต่อกัน หลักสูตร RKK (Runda Kumpulan Kecil) เป็นหลักสูตรหน่วยจรยุทธขนาดเล็กสมาชิกในกลุ่มประกอบด้วย ตำแหน่งจุดตั้งทาง ตำแหน่งหัวหน้าชุด ตำแหน่งสื่อสาร/พยาบาล ตำแหน่งปฏิบัติการสองคนและตำแหน่งรองหัวหน้าชุดโดยวิชาที่ฝึกจะเรียงลำดับจากพื้นฐานไปสู่ขั้นสูง เป็นการฝึกในเวลากลางคืนเป็นหลัก ส่วนเวลากลางวันรับฟังการบรรยายประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีและทฤษฎีการรบแบบต่าง ๆ ตลอดจนการฝึกสาธิตการต่อวงจรระเบิดสูตรผสมระเบิดเพลิง การถอด/ประกอบอาวุธปืน การต่อสู้ป้องกันตัวการฝึกอาวุธโดยใช้ไม้แทนปืน เป็นต้น หัวข้อวิชาที่สำคัญที่มีการสอน ๖ วิชาหลัก ได้แก่ วิชาการปฏิบัติ วิชาปฏิบัติการข่าว วิชาวิเคราะห์พื้นที่การรบ วิชาการส่งกำลังและเศรษฐกิจ วิชาการจิตวิทยาและวิชาการบริหารองค์กรปฏิบัติ

กลุ่มผู้ก่อความรุนแรงนั้นนับว่าเป็นขบวนการที่มีวิวัฒนาการในการสร้างและพัฒนาองค์กรยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการต่อสู้อย่างแยบยลในช่วงเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๕ กลุ่มผู้ก่อความรุนแรงได้ปรับยุทธศาสตร์ตามหลักการแบบกองโจรด้วยการนำขบวนการลงใต้ดินปิดบังฝ่ายความมั่นคงของรัฐอย่างแนบเนียน แต่กลับมีการดำเนินการสร้างอุดมการณ์ ล้างสมอง ฝึกทักษะการต่อสู้แก่สมาชิกเยาวชนจนสามารถขยายเครือข่ายกำลังตามแผนยุทธศาสตร์บันได ๗ ขั้นได้อย่างกว้างขวางโดยใน พ.ศ.๒๕๔๗ เป็นขั้นเตรียมพร้อมก่อนที่จะประกาศสงครามปฏิวัติกับประเทศไทยและแยกตัวรัฐปัตตานีออกไป ส่งผลให้เหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ยุทธศาสตร์ของผู้ก่อความรุนแรงเป็นการทำสงครามยืดเยื้อที่ใช้ความรุนแรงและเคลื่อนไหวแบบปกปิดเพื่อรักษาสภาพมวลชน องค์กรปฏิบัติ และองค์กรระหว่างประเทศให้พร้อมที่จะเข้าสู่ขั้นประกาศสงครามปฏิวัติ มีการสร้างโครงข่ายรัฐซ้อนรัฐที่มีความสำเร็จในระดับที่สูงมาก โดยแบ่งพื้นที่ปกครองออกเป็น ๓ เขต ประกอบด้วย ๑๔ จังหวัด (วิลายะห์) ที่มีสกอเวลเป็น ผู้ปกครองมีอำนาจตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่รับมาจากสมาชิกระดับอำเภอ (แดอาเราะห์) ตำบล (ลีกาลัน) และหมู่บ้าน (อาเยาะห์) ซึ่งเป็นการบริหารและการปกครองตามลำดับเหมือนมีรัฐซ้อนอยู่อีกรัฐหนึ่งที่ฝ่ายรัฐไทยไม่สามารถเข้าถึงหรือรับรู้ว่ามีใครคือผู้ที่อยู่ในกระบวนการนี้เลย จึงนับได้ว่าผู้ก่อความรุนแรงสามารถยึดประเทศไทยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้ได้ที่ระดับหนึ่งแล้วดังนั้นการปฏิบัติการของฝ่ายรัฐไทยจะต้องไม่ใช่เพียงการรักษาความสงบแต่ต้องนับว่าเป็นการกอบกู้ ยึดประเทศไทยในส่วนนี้คืน

แผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐

หลักการและกรอบแนวคิด

ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้นไป ยังคงใช้กรอบนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗ ตามที่ได้ขออนุมัติจาก หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (หน.คสช.) ซึ่งเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นภายใต้หลักของยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” รวมทั้งการดำเนินการตามแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านสันติวิธี เพื่อไปสู่วิสัยทัศน์ “มุ่งให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขการใช้ความรุนแรง มีสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติ ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจ ไว้วางใจ และมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสันติภาพ” โดยมียุทธศาสตร์รองรับการดำเนินงาน ทั้งด้านความมั่นคง ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และด้านการพัฒนาของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ทั้งนี้ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ร่วมกับ กอ.รมน.และ ศอ.บต. กำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์ร่วม จำนวน ๒๙ ข้อ เพื่อให้กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยึดถือดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๗ (ภายใต้วัตถุประสงค์นโยบาย ๙ ประการ) โดยให้ความสำคัญลำดับแรกกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ร่วม ๑๕ ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์นโยบายฯ เรื่องสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยและปกติสุขฯ เรื่องเสริมสร้างความเข้าใจและฟื้นคืนความไว้วางใจฯ เรื่องการเรียนรู้และตระหนักในคุณค่าของการอยู่ร่วมกันฯ และเรื่องสร้างสถานะแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพูดคุยฯ รวมทั้ง แนวนโยบายของ หน.คสช. ที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างเอกภาพ และประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์นโยบายฯ เรื่องการดำเนินนโยบายฯ เป็นไปอย่างมีระบบ มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

แผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐ ดำเนินไปภายใต้การปรับโครงสร้างกลไกการบริหารจัดการปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามดำริของ หน.คสช. ที่แบ่งกลไกการขับเคลื่อนงานเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. ระดับนโยบาย ซึ่งมี หน. คสช. เป็นผู้รับผิดชอบสูงสุด โดยมีสภาความมั่นคงแห่งชาติ /สมช. เป็นหน่วยดำเนินการด้านนโยบาย

๒. ระดับการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ให้จัดตั้ง “คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาด้านจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.)” เป็นกลไกรับผิดชอบการขับเคลื่อนงานให้มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ ร่วมกับกลไกที่มีอยู่เดิม อาทิ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) และ คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาด้านจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กปต.) เป็นต้น

๓. ระดับหน่วยปฏิบัติกำหนดให้ กอ.รมน.ภาค ๔ สน.เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในระดับพื้นที่ เพื่อบูรณาการงานด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนา ดำเนินไปอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาด้านพัฒนาในพื้นที่เป้าหมาย

ทั้งนี้ในระดับการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ให้มีการจัดตั้ง สล.คปต. ขึ้นใน สมช. โดยมีหน่วยงานกลาง ได้แก่ สงป. สศช. สำนักงาน ก.พ.สำนักงาน กพร. และกรมบัญชีกลางร่วมดำเนินงาน รวมทั้งมี

กอ.รมน. และ ศอ.บต. เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักรับผิดชอบงานด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนาตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการโดยมีความมุ่งหมายให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลที่สำคัญ ๔ ประการ ดังนี้

๑. เพื่อลดการใช้ความรุนแรงในพื้นที่ จชต. และแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี
๒. เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข
๓. เพื่อให้สังคม จชต. เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความเข้มแข็ง
๔. เพื่อให้ประชาชนไทยทั้งในและนอกพื้นที่ จชต. รวมทั้งประชาคมระหว่างประเทศมีความเข้าใจ

และสนับสนุนแนวทางดำเนินการของฝ่ายรัฐ

ความเร่งด่วนของการดำเนินงาน

เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ร่วมและแนวทางตามประกาศ คสช.ที่ ๙๘ / ๒๕๕๗ จึงกำหนดความเร่งด่วนงานที่สำคัญ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๘ ดังนี้

๑. เรื่องสังคม จชต. มีความปลอดภัยและปกติสุข ให้กระทรวงกลาโหมร่วมกับกอ.รมน. เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักประสานกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาความปลอดภัยที่มุ่งลดเหตุรุนแรงในพื้นที่เป้าหมาย/กลุ่มเป้าหมาย ลดพื้นที่เขตอิทธิพลของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงและเฝ้าระวังความปลอดภัยให้กับประชาชน/ชุมชน โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกับภาครัฐอย่างใกล้ชิด รวมทั้งเร่งป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแทรกซ้อนอย่างต่อเนื่อง

๒. เรื่องการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในพื้นที่ จชต. ให้กระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักประสานกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในพื้นที่ จชต. เพื่อเร่งสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนและภาคส่วนต่างๆ โดยพัฒนากระบวนการยุติธรรมในพื้นที่ ให้เสมอภาคโปร่งใส ตรวจสอบได้และเสริมสร้างความตระหนักให้เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติตามกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๓. เรื่องการเสริมสร้างความเข้าใจและการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง ในมิติของต่างประเทศ ให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นเจ้าภาพหลักร่วมกับ กอ.รมน.และ ศอ.บต. ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการที่มุ่งสร้างความเข้าใจกับต่างประเทศให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดระดับปัญหาขึ้นเป็นวาระการประชุมระหว่างประเทศ ส่วนมิติภายในประเทศให้ร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ กำหนดแผนการดำเนินงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันดำเนินมาตรการต่างๆ ที่มุ่งสร้างความเข้าใจกับประชาชนไทยและภาคส่วนต่างๆในพื้นที่ จชต.และพื้นที่อื่นๆ ภายในประเทศ สำหรับการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง ให้ สมช. เป็นเจ้าภาพหลักประสานงานกับ กอ.รมน.และ ศอ.บต.ร่วมจัดทำแผนดำเนินงานขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขในพื้นที่ จชต. ให้เกิดความชัดเจนเรื่องกรอบทิศทางขั้นตอนและเป้าหมายการดำเนินงานรวมทั้งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายฯ อย่างเป็นรูปธรรม

๔. เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ให้กระทรวงมหาดไทยร่วมกับ ศอ.บต. เป็นเจ้าภาพหลักประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการตามแผนงาน/โครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้

สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่และทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมายโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

พื้นที่เป้าหมาย

๑. พื้นที่เสริมสร้างความมั่นคง หมายถึง พื้นที่ที่ยังคงปรากฏความเคลื่อนไหวของผู้ก่อเหตุรุนแรง (ผกร.) ซึ่งฝ่ายรัฐต้องใช้การปฏิบัติการเชิงรุก เพื่อจำกัดเสรีการเคลื่อนไหวของ ผกร. จึงจำเป็นต้องดำเนินงานกิจการพลเรือน งานการเมืองและงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง เพื่อบูรณาการความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐให้แก่ประชาชนในพื้นที่

๒. พื้นที่เร่งรัดการพัฒนา หมายถึง พื้นที่ล่อแหลมต่อการก่อเหตุซึ่งฝ่ายรัฐต้องเร่งสร้างเกราะป้องกันไม่ให้ ผกร. เข้ามาสร้าง/ขยายอิทธิพลในพื้นที่ จึงจำเป็นต้องดำเนินงานพัฒนาอย่างยั่งยืนควบคู่กับงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีความมั่นใจและให้การสนับสนุนฝ่ายรัฐ

๓. พื้นที่เสริมสร้างการพัฒนา หมายถึง พื้นที่ที่ไม่มีเหตุรุนแรง ซึ่งฝ่ายรัฐต้องดำรงการดำเนินวิถีชีวิตและความเป็นอยู่อย่างปกติสุขของประชาชนในพื้นที่ โดยการดำเนินงานด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่องและยกระดับมาตรฐานหรือเป้าหมายการพัฒนาให้เท่าเทียมกับพื้นที่ในภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ

กลุ่มเป้าหมาย

การดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายที่ครอบคลุมทั้งกลุ่มประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบกลุ่มประชาชนผู้ด้อยโอกาส และประชาชนทั่วไปที่รวมกลุ่ม/องค์กรในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งกลุ่ม ผกร. กลุ่มแนวร่วม ผกร. กลุ่มเสี่ยงต่อการชักนำเข้าร่วมกลุ่ม ผกร. และองค์กร/สถาบันที่สนับสนุนการก่อเหตุรุนแรง (คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้, ๒๕๕๓: ๕ – ๑๙)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาและลดการสูญเสีย

การลดความเสี่ยงการบรรเทาและลดการสูญเสียซึ่งมีความเชื่อมโยงกันอย่างยิ่งกับเรื่องการพัฒนาและการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน ซึ่งสำหรับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ถือเป็นสาธารณสุขภัยในด้านสังคม สาธารณภัยส่งผลต่อสุขภาพ ทำให้การพัฒนาด้านการศึกษาและบุคลากรหยุดชะงัก และยังทำให้เกิดการเสียชีวิตและทุพพลภาพตามแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยแบบบูรณาการระดับกระทรวง ด้านคมนาคม (ฉบับสมบูรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๒) ได้ให้คำนิยามว่า “ภัยพิบัติ” คือ “ภัยอันเกิดแก่สาธารณสุขชน ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือจากการกระทำของมนุษย์โดยก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของประชาชน เกิดความสูญเสียหรือความเสียหายและมีผลกระทบในทางลบต่อทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จนเกินขีดความสามารถของชุมชนที่จะใช้ทรัพยากรของตนในการรับมือและจัดการกับภัยพิบัติ และผลกระทบของภัยพิบัติได้” ในขณะที่เดียวกันพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติหลักของประเทศไทยในการบริหารจัดการเหตุการณ์ภัยต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของคำว่า “สาธารณสุข” ไว้ในมาตรา ๔ ว่า “สาธารณสุข” หมายถึง “อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้นอุบัติเหตุหรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชนหรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้

หมายความรวมถึงภัยทางอากาศและการก่อวินาศกรรมด้วย”(กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๖ : ๑๐-๑๑)

๑. การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

การดำเนินการเชิงรุกโดยการวางแผนทางเพื่อ “การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Management: DRM)” ซึ่งเป็นการจัดการกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยง ผ่านมาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยทำให้ผลกระทบที่อาจเกิดจากสาธารณภัยให้ลดน้อยลงไป โดยมาตรการเพื่อจัดการสามารถแบ่งออกเป็นสามระยะสำคัญ ได้แก่ ระยะก่อนเกิดภัยระยะเกิดภัยและระยะหลังเกิดภัย

๑.๑ ระยะก่อนเกิดภัย

การป้องกันและการลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation) คือการดำเนินการเพื่อขจัดหรือลดโอกาสที่สาธารณภัยจะสร้างผลกระทบต่อบุคคล ชุมชนหรือสังคม โดยมากจะเกี่ยวข้องแต่ไม่จำกัดแต่เพียงการใช้โครงสร้างต่าง ๆ เพื่อป้องกันภัย

การเตรียมพร้อมก่อนเกิดสาธารณภัย (Preparedness) คือ การดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนมีความรู้และทักษะต่าง ๆ พร้อมทั้งจะเผชิญภัย

๑.๒ ระยะระหว่างเกิดภัย

การเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉิน (Response) ให้ความสำคัญกับการรักษาชีวิตของผู้ประสบภัยเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือเกิดสาธารณภัยเป็นหลัก โดยเน้นในการให้ความช่วยเหลือ กู้ชีพ กู้ภัย การพยาบาลและสาธารณสุข ตลอดจนการบรรเทาทุกข์และแจกจ่ายสิ่งของยังชีพ การดูแลช่วยเหลือผู้อพยพและการจัดการศูนย์อพยพ รวมทั้ง การจัดการระบบบัญชาการเหตุการณ์ฉุกเฉิน ทั้งระบบสั่งการ ระบบการสื่อสาร การประสานงาน และอื่น ๆ ที่จะทำให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถรับมือกับเหตุการณ์และให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วถึง ทั้งนี้ หากมีการเตรียมการในการเผชิญเหตุได้ดีตั้งแต่ในระยะก่อนเกิดภัยก็จะช่วยให้การดำเนินงานเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นจริงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๑.๓ ระยะหลังเกิดภัย

การฟื้นฟู (Recovery) มุ่งเน้นในการจัดการสถานการณ์ภายหลังการเกิดสาธารณภัย ให้บุคคล ชุมชน หรือสังคมได้ฟื้นฟูสภาพกลับมาเป็นปกติ ซึ่งมีทางเลือก ๒ ทาง คือการสร้างคืนใหม่ให้เหมือนเดิม หรือ การสร้างคืนใหม่ให้ดีกว่าเดิม (BuildBack Better) โดยมากประกอบด้วยการฟื้นฟูในเชิงโครงสร้างด้วยการบูรณะซ่อมแซม (Reconstruction) เช่น การซ่อมแซมอาคารบ้านเรือน โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น ฯลฯ และการฟื้นฟูสภาพจิตใจและการเยียวยาผู้ประสบภัย (Rehabilitation) (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๖ : ๔๐-๔๓)

๒. แนวทางในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทย (๒๕๕๖ : ๒๓-๒๖) มองว่าการจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในแต่ละประเทศไม่สามารถสำเร็จได้โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพังเพราะสาธารณภัยเป็นเรื่องของทุกคน จึงจำเป็นต้องมีการสร้างกรอบความร่วมมือเพื่อช่วยให้มีแนวทางในการดำเนินการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกันทุกระดับภายในประเทศ ทั้งนี้ ในระดับสากลและระดับภูมิภาคได้มีการจัดทำกรอบการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางให้แต่ละประเทศสมาชิกสามารถใช้ในการจัดการและลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้เกิดประสิทธิผล ในส่วนนี้จะกล่าวถึงกรอบสากลซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามกรอบการดำเนินงานเฮียวโกะ (Hyogo Framework for

Action: HFA) และกรอบระดับภูมิภาคภายใต้ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response: AADMER) พร้อมทั้งแนวทางการดำเนินงานในด้านการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในประเทศไทย

ตามกรอบความร่วมมือของโลกในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยกรอบการดำเนินงานเฮียวโกะ (Hyogo Framework for Action: HFA) เป็นพิมพ์เขียวของโลกในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่รับรองโดยรัฐบาลของ 168 ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ มีระยะเวลาดำเนินการ ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๘) มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการลดการสูญเสียจากการเกิดสาธารณภัยให้ได้มากที่สุดภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และมีการนำเสนอหลักปฏิบัติตามลำดับความสำคัญและวิธีการดำเนินการเพื่อให้ประเทศต่างๆ สามารถสร้างกลไกเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยได้อย่างมีระบบ โดยตั้งเป้าหมายไว้ ๓ ประการคือการบูรณาการการลดความเสี่ยงให้อยู่ในนโยบายและแผนพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาและสร้างเสริมองค์การกลไก และศักยภาพในการสร้างความพร้อมเผชิญภัยและการจัดทำแนวทางการลดความเสี่ยงอย่างเป็นระบบสู่การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉิน ภายใต้โครงการเตรียมพร้อมเผชิญภัยและการฟื้นฟู

ยุทธศาสตร์ตามลำดับความสำคัญที่ควรปฏิบัติไว้ (Priorities for Action) ทั้งสิ้น ๕ ประเด็น

๑. ให้ความสำคัญกับการลดภัยเป็นลำดับแรกการลดภัยควรมีความสำคัญเป็นลำดับแรกในการปฏิบัติการของรัฐ กระบวนการตัดสินใจของภาครัฐและเอกชนจะต้องให้ความสำคัญกับภัย โดยต้องมีการปรับปรุงนโยบาย กฎหมาย การจัดองค์กรและโครงการที่ครอบคลุมเรื่องความเสี่ยงจากสาธารณภัย ความร่วมมือของหน่วยงานรัฐและเอกชนเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้ยุทธศาสตร์นี้สำเร็จได้

๒. รู้จักความเสี่ยงและการดำเนินการประเทศและชุมชนจะต้องรู้จักความเสี่ยงที่กำลังเผชิญอยู่ การที่จะเข้าใจความเสี่ยงจะต้องมีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคนิควิธีและความสามารถที่จะสังเกตบันทึกวิจัย วิเคราะห์ และนำข้อมูลมาจัดทำแผนที่เกี่ยวข้องกับสาธารณภัยและจะต้องมีการใช้องค์ความรู้ในการพัฒนาระบบเตือนภัยให้มีประสิทธิภาพ

๓. สร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกสาธารณภัยสามารถลดลงได้หากประชาชนทราบวิธีปฏิบัติเพื่อลดความเสียหาย ได้แก่การจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยและการป้องกันภัยให้กับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยสูง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณภัยและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ การบรรจุเรื่องการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งการฝึกอบรมต่างๆ การพัฒนาและส่งเสริมโครงการบริหารจัดการความเสี่ยงภัยในชุมชนและการทำงานกับสื่อเพื่อจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกเพื่อลดความเสี่ยงภัย

๔. ลดความเสี่ยงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น การตั้งบ้านเรือนในพื้นที่เสี่ยงภัย การตัดไม้ทำลายพื้นที่ชุ่มน้ำ การก่อสร้างอาคารและบ้านเรือนที่ไม่สามารถทนทานต่อภัยได้ ดังนั้น ชุมชนและสังคมสามารถลดความเสี่ยงเหล่านี้ได้หลายประการ เช่น มีการก่อสร้างที่ได้มาตรฐานเพื่อป้องกันโครงสร้างสำคัญเช่น โรงเรียน โรงพยาบาล มีการป้องกันระบบนิเวศ การประกันภัย

๕. เตรียมตัวและพร้อมที่จะปฏิบัติเมื่อมีภัยสามารถทำได้โดยการสร้างศักยภาพในการเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญภัยในทุกระดับโดยต้องมีการประเมินความเสี่ยงก่อน แล้วจึงพัฒนาแผนและทดสอบแผนสำรองจัดตั้งกองทุนฉุกเฉินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเตรียมความพร้อมเผชิญภัย พัฒนาการประสานงานในภูมิภาคและการประสานงานระหว่างหน่วยงานเผชิญภัย ผู้กำหนดนโยบายรวมทั้งองค์กร

พัฒนา การฝึกซ้อมแผนอพยพเป็นกุญแจสำคัญในการเผชิญภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะสามารถช่วยให้จัดการกับสาธารณภัยทุกขนาดได้และช่วยบรรเทาความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ทั้งนี้แต่ละประเทศควรให้ความสำคัญในการนำยุทธศาสตร์ทั้ง ๕ ข้อมาปฏิบัติทั้งหมด เนื่องจากยุทธศาสตร์แต่ละข้อจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ภาคการศึกษาและภาคประชาชนในบทบาทที่แตกต่างกัน โดยรัฐบาลต้องเป็นแกนนำในการวางแผนโครงสร้างนโยบายให้การสนับสนุนในทางกฎหมาย การจัดตั้งองค์กร และการวางนโยบาย ในขณะที่องค์กรอื่นๆ ในประเทศก็ต้องสานต่อนโยบายไปสู่การปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นจริงทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ส่วนหน่วยงานระหว่างประเทศมีหน้าที่ให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ และให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางของ HFA เพื่อการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกัน

๓. บทบาทของชุมชนและภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนการลดความเสี่ยง

ชุมชนเป็นกลุ่มแรกที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากภัยพิบัติก่อนที่ภาครัฐหรือหน่วยงานต่าง ๆ จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ และเนื่องจากชุมชนเป็นผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่จึงมีความเข้าใจในสภาพพื้นที่และความเสี่ยงของตนได้ดีที่สุด ดังนั้น การสร้างความตระหนักและการพัฒนาศักยภาพแก่ชุมชนให้สามารถรับมือและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติได้ด้วยตนเองจึงเป็นกุญแจสำคัญที่สุดในการลดผลกระทบจากภัยพิบัติในชุมชนเอง อย่างไรก็ตามการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างศักยภาพของชุมชนในการรับมือและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติอาจทำได้ไม่ทั่วถึงเนื่องจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร ด้วยเหตุนี้ภาคประชาสังคมจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ชุมชนมีความรู้ความสามารถในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ทั้งในการประเมินความเสี่ยง การปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพความเสี่ยงในพื้นที่ การวางแผนเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ การซ้อมแผนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในชุมชนได้ด้วยตนเองอย่างทั่วถึง

๓.๑ จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้เรื่องการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในชุมชน

แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยใช้ชุมชนเป็นฐานหรือ Community-Based Disaster Risk Management (CBDRM) เป็นแนวคิดที่นานาประเทศรวมทั้งประเทศไทยนำมาใช้ในการจัดการด้านภัยพิบัติ โดยมุ่งเน้นในการสร้างขีดความสามารถในระดับชุมชนเพื่อให้ชุมชนเองสามารถปฏิบัติและจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อบริหารจัดการภัยในระดับชุมชนได้ด้วยความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายกับชุมชนใกล้เคียง หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และหน่วยงานพัฒนาเอกชนต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หลัก คือ ให้ชุมชนสามารถลดผลกระทบจากภัยเพื่อความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนเอง และเพื่อพัฒนาชุมชนจากการเป็นแต่เพียงผู้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเพียงอย่างเดียว ให้เป็นผู้ที่มีบทบาทในกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติและมีความสามารถในการรับรู้ ปรับตัวและสามารถฟื้นคืนกลับจากเหตุการณ์ภัยพิบัติได้อย่างมั่นคง

หน่วยงานภาคประชาสังคมสามารถประยุกต์องค์ความรู้ด้าน CBDRM เพื่อใช้ในการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายของตน เช่น หน่วยงานที่ดำเนินงานกับผู้สูงอายุหรือผู้พิการสามารถจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพให้ผู้สูงอายุและผู้พิการในเครือข่ายมีศักยภาพในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือจากภัยพิบัติได้ นอกจากนี้ หน่วยงานภาคประชาสังคมที่มีภารกิจในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ

ความเสี่ยงจากภัยพิบัติอยู่แล้วสามารถดำเนินงานกับชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการประเมินความเสี่ยงและการดำเนินกิจกรรมเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติได้เช่นกัน

๓.๒ เสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวของชุมชน

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้ฤดูกาลและปริมาณน้ำฝนเปลี่ยนแปลงไป อุณหภูมิที่สูงขึ้นทำให้น้ำแข็งขั้วโลกละลายและทำให้ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น ภัยทางธรรมชาติก็มีแนวโน้มความถี่และความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศตามธรรมชาติ การเกษตร สุขภาพอนามัย ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนจะแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิประเทศและปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ชุมชนแต่ละชุมชนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัว รวมทั้งปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย

หน่วยงานภาคประชาสังคมมีบทบาทเป็นอย่างมากที่จะจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อช่วยชุมชนประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และช่วยเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อให้ชุมชนมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสภาพความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๖ : ๑๓๕-๑๓๖)

ปัญหาและมูลเหตุของเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์ (๒๕๕๔: ๑-๖) กล่าวว่าปัญหาที่ก่อให้เกิดความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมี ๓ประเภทคือ

๑. ปัญหาหลัก ได้แก่ ปรากฏการณ์ความไม่สงบที่เกิดจากการปฏิบัติการก่อเหตุร้ายร้ายวันหรือการต่อสู้ด้วยอาวุธกับเจ้าหน้าที่รัฐของขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่มีกลุ่ม B.R.N. Co-ordinate เป็นแกนนำ โดยความยุ่งยากที่เกิดขึ้นมาจากผลพวงทางประวัติศาสตร์ที่รัฐไทยในขณะนั้น พยายามที่จะครอบครองรัฐปัตตานีให้เป็นหนึ่งในราชอาณาจักรสยาม มีการทำสงครามต่อกันหลายครั้ง โดยที่สยามเป็นฝ่ายชนะ นับตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๔๔ เป็นต้นมา จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความพยายามที่จะก่อกบฏหลายครั้ง โดยเฉพาะเหตุการณ์หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ.๒๔๘๑ มีการจับกุมหะยีสุหลง ประธานกรรมการอิสลามในข้อหาขูยให้มีการเคลื่อนไหวเพื่อแบ่งแยกดินแดน ได้เป็นสาเหตุของความไม่พอใจระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จนเกิดเหตุปะทะอย่างรุนแรง แม้ว่ารัฐบาลจะสามารถปราบปรามได้ แต่ก็ได้สร้างความไม่พอใจก่อตัวขึ้นมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม และศาสนา ซึ่งได้ส่งผลให้เกิดความไม่สงบ จนกระทั่งทุกวันนี้ โดยมีเป้าประสงค์ชัดเจนว่า ต้องการแบ่งแยกดินแดนออกเป็นรัฐปัตตานีที่มีเอกราชและอธิปไตยเป็นของตนเอง

๒. ปัญหารอง เกิดจากสภาพที่ก่อให้เกิดเงื่อนไขพื้นฐานในการดำรงอยู่ของความรุนแรงได้แก่ การจัดการศึกษาที่ไร้ประสิทธิภาพและด้อยคุณภาพ เนื่องจากการขาดขวัญและกำลังใจของบุคลากรทางการศึกษา การขาดความรู้ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม การมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกับคนในพื้นที่ ขาดกระบวนการสร้างความเข้าใจและเข้าถึงสังคมในพื้นที่ มีกลไกการลงโทษผู้จูงใจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อประชาชน ความล้มเหลวในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เนื่องจากไม่ทราบความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ขาดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เน้นกลไกระบบราชการที่เข้มแข็งมากเกินไป ขาดการกำกับ ประเมินผล การรายงานผลการ

ปฏิบัติงาน มีความไม่เป็นเอกภาพทางความคิดและการปฏิบัติของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปัญหา เนื่องจากมีความทับซ้อนเรื่องผลประโยชน์ส่วนบุคคล การขาดอุดมการณ์ เจตคติ และเป้าหมายของ ภารกิจ ขาดพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ บุคลากรของแต่ละหน่วยงาน ความไม่เป็นธรรมในการบังคับ ใช้กฎหมายและการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากไม่มีการบังคับใช้กฎหมายที่โปร่งใส เสมอ ภาค เป็นธรรมชาติการรับรู้ขั้นตอนการบังคับใช้กฎหมายของประชาชน ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ได้รับรู้และเข้าใจในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบตามกระบวนการยุติธรรม

๓. ปัญหาเสริม คือสภาพที่ก่อให้เกิดผลต่อการเพิ่มระดับความรุนแรงและความยุ่งยากให้แก่ ปัญหารองและปัญหาหลัก ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ได้แก่ การเมืองการปกครอง ที่ยังคงเน้นระบบการ บริหารราชการแผ่นดินแบบรวมศูนย์ ไม่มีการกระจายอำนาจ มีการทับซ้อนของกลุ่มผลประโยชน์ทาง การเมืองประชาชนในท้องที่ขาดความรู้ ความเข้าใจระบบการเมืองการปกครองตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน มุมมองเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เนื่องจากขาดการนำเสนอข้อมูลเท็จจริง ข้อมูลที่มีการรับรู้มักจะเป็น ข้อมูลเชิงลบมากกว่า ทำให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่งกัน ส่งผลให้เกิดสภาพทางสังคมจิตวิทยาเชิงลบ ระหว่างกลุ่มคนต่างวัฒนธรรม ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีจากรัฐ การได้รับข้อมูลที่ไม่เป็นกลาง ส่งผลให้เกิด ความสับสนและคลุมเครือ การกำหนดนโยบาย และการจัดทำแผนพัฒนาสังคมที่ไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่นเนื่องจากขาดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนพัฒนา ขาด ความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ ไม่มีการวิเคราะห์สังคมด้านต่าง ๆ ให้ครอบคลุมทั้งทางด้าน การศึกษา เศรษฐกิจการเมือง สังคม ศาสนา และวัฒนธรรมไว้ทุกระยะ ๓-๕ ปี การกำหนดนโยบายและ จัดทำแผนพัฒนาต่าง ๆ ไม่มีการจัดทำการศึกษาประชาพิจารณ์ให้กว้างขวาง และครอบคลุมก่อนนำไปใช้จริง เสมอ การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน เนื่องจากความแตกต่างทางด้านศาสนา ขาดการดำเนินการพิจารณาบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน กล่าวคือ ไม่ได้นำหลัก กฎหมายอิสลามสำหรับสังคมมุสลิมมาใช้ควบคู่ไปกับกฎหมายทั่วไปอันเป็นสากล

สำหรับสาเหตุของปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นสำนักวิชาการและ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (๒๕๕๘: ๒๓-๔๐) ได้สรุปไว้ว่าจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัด ชายแดนภาคใต้จนทำให้เกิดความสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมากโดยมีสาเหตุปัจจัยต่อไปนี้

๑. ด้านการเมือง การผนวกดินแดนรัฐปัตตานีเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสยาม จาก สนธิสัญญากำหนดเขตแดนระหว่างสยามและอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ ประกอบกับการปรับโครงสร้าง ทางการปกครองโดยการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางในสมัยรัชกาลที่ ๕ เนื่องจากต้องการสร้างบูรณภาพ เหนือดินแดนสยามเพื่อป้องกันการรุกรานจากชาติตะวันตก ทำให้ผู้ปกครองรัฐปัตตานีเดิมสูญเสียอำนาจ และนโยบายรัฐนิยมสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่ปลุกระดมให้คนทั้งชาติต้องทำตัวให้เป็นคนไทย จึงจะถือว่ารักชาติโดยภายใต้้นโยบายรัฐนิยมมีการห้ามใช้ภาษามลายู ห้ามสวมหมวกแบบมุสลิม ห้ามผู้หญิง ใช้ผ้าคลุมศีรษะผู้ชายห้ามนุ่งผ้าโสร่ง ให้เปลี่ยนชื่อที่ไม่เป็นไทยให้เป็นไทย ใครฝ่าฝืนต้องถูกจับกุมลงโทษ รวมทั้ง การหายสาบสูญของหะยีสุหลง บิน อับดุลการ์เด บิดาของ นายเด่นไต่ะมีนาอดีตสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดปัตตานีและอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ขณะถูกเรียกไปรายงานตัวตามคำสั่งของ เจ้าหน้าที่รัฐ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ นอกจากนี้ ยังมีบางเหตุการณ์ที่ซ้ำเติมบาดแผลในอดีต เช่น เหตุการณ์ที่มีสยิดกรือเซะจังหวัดปัตตานี เหตุการณ์ที่อำเภอดากไบบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ นอกจากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ปัจจัยทางศาสนาเกี่ยวกับอิสลามได้ถูก

นำมาตีความจากฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการกระทำของตนรวมถึงการสร้างแนวร่วมจากประชาชนในพื้นที่ของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบอีกด้วย

๒. ด้านเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจนที่เกิดจากสภาพสังคมแบบปิดของคนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจตามมา ไม่ว่าจะเป็นภาวะการว่างงาน ปัญหาการไร้การศึกษา ปัญหาคุณภาพชีวิต ประกอบกับปัญหาความขัดแย้งในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดความกดดันต่อชาวบ้าน

๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม สังคมและวัฒนธรรมอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถูกปิดทับด้วยนโยบายต่าง ๆ ของรัฐที่พยายามสร้างความเป็นไทยแก่สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ว่าปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้จะปรากฏมานานแล้ว แต่ดูเหมือนว่ารัฐและสังคมไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจในการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และกลายเป็นปัญหาในปัจจุบัน

๔. ด้านการศึกษา ทศนคติของชาวบ้านที่เป็นคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูต่อการศึกษาศายสามัญของภาครัฐที่เกรงว่าจะเป็นเครื่องมือในการกลืนวัฒนธรรมมลายู ทำให้ค่านิยมที่จะศึกษาตามปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีมากกว่า

๕. ด้านกระบวนการยุติธรรม การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนสร้างความขឹងใจในหมู่ประชาชนโดยไม่มีกลไกโทษแก่ผู้กระทำผิด ด้วยเหตุผลเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติและปัญหาการขาดความเป็นเอกภาพในการดำเนินงานร่วมกันของข้าราชการฝ่ายปกครอง หรือฝ่ายสืบสวน สอบสวน จึงพบว่าในทางปฏิบัติมักมีข่าวการซ้อม ทารุณกรรม หรือการบีบบังคับเอาข้อมูลจากผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาอยู่บ่อยครั้ง

สาเหตุของปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นสำนักวิชาการและสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (๒๕๕๘) นั้นจึงประกอบไปด้วยปัจจัยทางด้านการเมืองด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการศึกษาและด้านกระบวนการยุติธรรม

ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี (ออนไลน์, ๒๕๕๙) ได้สรุปและวิเคราะห์แนวโน้มของเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรอบ ๑๒ ปี ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๔๗ ถึงเดือนมีนาคม ๒๕๕๙ ไว้ว่า

๑. จากภาพรวมทั่วไป เหตุการณ์ความไม่สงบมีความถี่สูงในระยะแรกระหว่างปี ๒๕๔๗-๒๕๕๐ ประมาณ ๑๖๐-๒๐๐ ครั้งต่อเดือน นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๕ ความรุนแรงลดลงในระดับคงที่ประมาณ ๘๐-๑๐๐ ครั้งต่อเดือน

๒. แนวโน้มในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๕ ระดับความรุนแรงต่อเดือนลดลงแต่จำนวนการบาดเจ็บและเสียชีวิตรายเดือนสูงขึ้นกว่าจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบ แสดงว่าเกิดความรุนแรงเชิงคุณภาพขึ้นในช่วงนั้น

๓. นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เป็นต้นมา เกิดแนวโน้มใหม่ที่ความรุนแรงมีระดับคงที่และลดต่ำลงในบางช่วง ทำให้ทิศทางของความรุนแรงดูเหมือนจะลดลงโดยเฉพาะในปี ๒๕๕๘ ระดับความรุนแรงลดต่ำที่สุดในรอบ ๑๒ ปี นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา

๔. อย่างไรก็ตาม น่าสังเกตว่านับตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เป็นต้นมาเช่นกันที่เกิดสภาวะความแปรปรวน (Variances) ของความรุนแรงรายเดือนมากขึ้นอย่างชัดเจน ความแปรปรวนของเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นปรากฏการณ์ที่ซ่อนอยู่ในระดับของความนิ่งและลดลงของเหตุการณ์รายเดือน เหตุการณ์ความไม่สงบในเดือนหนึ่งที่ลดลงอาจจะตามมาด้วยเหตุการณ์ที่สูงโด่งขึ้นในเดือนถัดไปหรือเหตุการณ์ที่ดูเหมือนจะสูงขึ้นในเดือน

หนึ่งๆ อาจจะมาด้วยการลดลงอย่างมากในอีกเดือนหรือสองเดือนถัดไปยังไม่สามารถหาความแน่นอนของแบบแผนดังกล่าวได้เลย

๕. แต่ผลของความแปรปรวนก็คือความสามารถในการรักษาระดับความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นหรือรุ่งของการใช้ความรุนแรง และอาจจะเร่งให้สถานการณ์สูงขึ้นอีกในอนาคต ถ้าสถานการณ์อื่นๆ หรือตัวแปรอื่นที่ทำให้เกิดการนิ่งหรือตัวคงที่ (Constance) เกิดการเปลี่ยนแปลง

๖. ในทางยุทธวิธีฝ่ายทหารใช้วิธีการเสริมกำลังให้มากขึ้น เพิ่มกองกำลังมากถึงประมาณ ๓๐,๐๐๐ กว่านาย มีมาตรการนโยบายและแผนในการเพิ่มเอกภาพ บูรณาการและประสิทธิภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command and Control) เช่น การจัดระบบการขับเคลื่อนนโยบายโดยใช้แผนปฏิบัติการ การแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศ คสช. ที่ ๘๘/๒๕๕๗ และใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว มาตราที่ ๔๔ โดยออกคำสั่งที่ ๑๔/๒๕๕๙ กำหนดให้ คอ.บต. ขึ้นกับ กอ.รมน. และเข้มงวดในการติดตามจับกุมผู้ต้องสงสัยหลังปฏิบัติการด้วยการใช้เทคโนโลยี เช่น การจับภาพด้วยกล้องซีซีทีวี การใช้หลักฐานจากนิติวิทยาศาสตร์ และการใช้การข่าวเชิงลึกไล่ติดตามจากบัญชีผู้ต้องสงสัย

๗. ผลกระทบจากความแปรปรวนดังกล่าวก็คือความเสี่ยงที่จะเกิดเหตุการณ์ที่สร้างความตื่นกลัวและเหตุการณ์ที่เหนือความคาดหมาย (Shock and Surprise Incident) ในขณะเดียวกันก็เสี่ยงที่จะเกิดการปฏิบัติการซึ่งมีความรุนแรงที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนจากทั้งสองฝ่ายและยังเกิดความเสี่ยงที่จะมีการทำลายพื้นที่กลาง และส่งผลให้กระบวนการสันติภาพหยุดชะงัก ซึ่งผลที่ตามมาก็จะเกิดแรงเหวี่ยง (Momentum) ของความรุนแรงในพื้นที่ขึ้นมาอีก

๘. อย่างไรก็ตาม แม้การก่อเหตุความไม่สงบจะมีปัจจัยของความแปรปรวน แต่ในระยะเฉพาะหน้านี้ (เหตุการณ์จนถึงก่อนเดือนเมษายน ๒๕๕๙) ระดับของความรุนแรงโดยทั่วไปยังอยู่ในระดับและขอบเขตที่จำกัดอยู่เช่นกัน ทั้งนี้ การเร่งก่อเหตุตามสถานการณ์เฉพาะหน้า แม้ฝ่ายขบวนการฯ จะมีศักยภาพที่สามารถทำได้ แต่ฝ่ายที่ก่อเหตุก็ยังคงอยู่ภายใต้แรงกดดัน ทั้งในทางการเมืองและในทางการทหาร

๙. ในทางการเมือง กระบวนการพูดคุยสันติภาพยังคงเดินหน้าไป แม้ความก้าวหน้าของการพูดคุยจะช้า แต่ก็ยังคงความต่อเนื่อง มีรูปธรรม และคืบหน้า จะเห็นได้จากการมีการพูดคุยของคณะประสานงานทางเทคนิคที่ผ่านมา ๓ ครั้งระหว่างคณะพูดคุยสันติสุขของรัฐบาลและมาร่าปาดานี จนกระทั่งบรรลุร่างกติกาในการพูดคุย หรือ TOR (Term of Reference) แต่ล่าสุด การหาข้อตกลงไม่ได้เรื่อง TOR อาจจะเป็น 'การสับไก' (Trigger Event) ความแปรปรวนที่เป็นพิษได้ หากไม่ยึดแนวทางสันติและการหาทางออกทางการเมืองที่เหมาะสม ในแง่นี้ก็จะเป็นการเพิ่มความเสี่ยงที่พลังถ่วงดุลภายในบังเกิดการพลิกผันและนำไปสู่การเสียดุลในที่สุดในการทำงานเดียวกันการก่อเหตุความไม่สงบที่กระทบต่อเป้าหมายพลเรือนและผู้บริสุทธิ์ เช่น การก่อเหตุระเบิดที่ทำให้เด็กเสียชีวิต การยิงผู้บริสุทธิ์ และการยึดโรงพยาบาล ก็เป็นการทำลายความชอบธรรมของการปฏิบัติการในสายตาประชาชนในท้องถิ่นเช่นเดียวกัน การรักษาแนวทางเจรจาสันติภาพและ 'พื้นที่ทางการเมือง/พื้นที่ปลอดภัย' ของเครือข่ายประชาสังคม จึงเป็นแนวทางที่จะช่วยรักษาความสมดุลของพลังฝ่ายต่างๆ ในสนามความขัดแย้งเอาไว้ และเป็นแรงกดดันทางการเมืองให้การใช้ความรุนแรงลดลงในอนาคตบนฐานคติที่ว่า การพูดคุยสันติสุข/สันติภาพมีรูปธรรมที่เป็นจริงและมีผลลัพธ์ที่ก้าวหน้ามากขึ้น

๑๐. ในทางการทหาร ยุทธวิธีป้องกันตามโครงการรักษาความปลอดภัยในเขตเมือง ๗ เมือง หลักยังคงสามารถป้องกันและสร้างความกดดันทางการทหารให้กับฝ่ายขบวนการฯ ได้พอสมควร นอกจากนี้ การระดมสรรพกำลังมากกว่า ๗๐,๗๓๘ นายมาป้องกันและควบคุมพื้นที่ประกอบกับการสร้างแผนปฏิบัติการเชิงบูรณาการพร้อมทั้งเม็ดเงินงบประมาณอีกประมาณ ๓๐,๑๗๖ ล้านบาท และสั่งการให้ศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ (ศปก.อ.) ออกสำรวจความต้องการของประชาชนในขนาดใหญ่โตมโหฬารโดยเอานักวิชาการบางคนไปช่วย ก็เป็นความพยายามอุดช่องโหว่และสร้างแรงต้านต่ออีกฝ่ายหนึ่งได้มากขึ้น

๑๑. ถ้าการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ข้างต้นของรัฐเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าฝ่ายตรงข้ามคือกองกำลังของปาร์เอ็น (Barisan Revolusi Nasional Melayu Patani) และฝ่ายรัฐต้องเอาชนะทั้งทางการเมืองและในทางการทหาร จึงต้องประคองสถานการณ์ไว้ด้วยยุทธศาสตร์การเจรจา ซึ่งดูเหมือนจะเป็นวิธีการที่ศิวิไลซ์ แต่มีการปรับเปลี่ยนชุดวาทกรรมให้เป็น ‘การพูดคุยสันติสุข’ ซึ่งเน้นว่าเป็น ‘ปัญหาภายในประเทศ’ จึงยอมรับให้มีการพูดคุยกันได้อย่างสันติ พร้อมทั้งการบังคับใช้กฎหมาย ในทางปฏิบัติ กระบวนการเหล่านี้เป็นการสร้างสันติสุขก็จริง แต่ก็เป็นที่ยืดเวลาสันติภาพออกไปด้วยการสร้างกระบวนการและกำหนดเงื่อนไขใหม่ๆ ทำให้การสร้างข้อตกลงยากขึ้นในทางปฏิบัติ เช่น การกำหนดให้การพูดคุยสันติสุขมี ๓ ระยะ ๙ ขั้นตอน คือระยะของการสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ ระยะของการลงสัตยาบัน และระยะการสร้าง Roadmap ในขั้นตอนนี้รัฐบาลยังมีเงื่อนไขให้ทุกกลุ่มของขบวนการต่อสู้รวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียว โดยนัยคือการไม่ยอมรับ ๕ ข้อเรียกร้องเดิมของฝ่ายปาร์เอ็น และไม่ยอมรับเรื่องกระจายอำนาจแบบพิเศษ สารของยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยความหมายก็คือการดึงเวลาเพื่อให้รัฐบาลจัดการควบคุมทางการเมืองให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จนกระทั่งฝ่ายกองกำลังของปาร์เอ็นอ่อนแอลง ทำให้พวกเขาไม่สามารถขยายกำลังคนระลอกใหม่หรือสร้างสมาชิกใหม่ด้วยการบ่มเพาะอุดมการณ์ และเป้าหมายทางยุทธศาสตร์คือ ‘เพื่อสลายโครงสร้างการจัดตั้งฐานมวลชนในลักษณะหมู่บ้านจัดตั้ง (AJAK: AhliJawatan Kampong)’ เพื่อสลายแนวความคิดสนับสนุน ‘กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง’ (ผกร.) หรือขบวนการปาร์เอ็น

๑๒. จุดเน้นทางยุทธศาสตร์นี้ได้ถูกนำมาแปลงเป็นโครงการสำคัญในกรอบแผนปฏิบัติการฯ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งเรือธง (Flagship Projects) ของแผนดังกล่าวคือโครงการรักษาความปลอดภัยในเขตเมือง ๗ เมือง หลักการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชาราชนมีส่วนร่วม การดำเนินงานในหมู่บ้านเสริมสร้างความมั่นคง การพาคคนกลับบ้าน การเสริมสร้างความเข้าใจในสถานศึกษาและโครงการบูโดรักษสันติสุข โดยใช้งบประมาณรวมกัน ถึงกว่า ๗,๕๐๑ ล้านบาทงบประมาณบูรณาการการแก้ไขปัญหาลำห้วยชายแดนภาคใต้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งจำนวนเม็ดเงินสูงถึง ๓๐,๑๗๖ ล้านบาท

๑๓. แต่แนวโน้มความรุนแรงรอบใหม่ที่กำลังทะยานขึ้นในระยะหลัง โดยเฉพาะในช่วงต้นปี ๒๕๕๙ ก็อาจจะชี้ให้เห็นว่าฝ่ายขบวนการต่อสู้ โดยเฉพาะขบวนการปาร์เอ็นเองก็มีการปรับยุทธวิธีทางการทหารและพยายามเร่งกระแสน้ำความรุนแรงกลับขึ้นมาอีกเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายุทธศาสตร์ใช้การทหารนำและเน้นที่ความมีเอกภาพและประสิทธิภาพนั้นยังมีจุดอ่อน แม้จะมีประสิทธิภาพแต่หลายจุดยังมีความไม่แน่นอนและไม่มีประสิทธิภาพ นี่อาจจะเป็นตัวอย่างคลาสสิกในวิชาการนโยบายสาธารณะ หลักที่สำคัญก็คือการกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะโดยทั่วไปนั้น ผู้วางแผนให้รัฐบาลทหารจะต้องคำนึงถึงผลตอบแทนทั้งตามที่คาดหมายและที่ไม่เป็นไปตามความคาดหมาย (Expected and Unexpected Consequences) นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยนำเข้า (Inputs) ของประเด็นทางนโยบายก็ต้องคำนึงถึงทั้งตัวแปรที่อธิบายได้ และตัวแปรที่อธิบายไม่ได้ (Explained and Unexplained

Variables) ในตัวแบบการวิเคราะห์ทางนโยบาย (Policy Model) เพราะพลวัตของสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งรบกวน (Noise) ซึ่งจะนำมาสู่พลวัตและความแปรปรวน (Variances) ของผลลัพธ์ที่ตามมา (Outcomes) จากระบบทางนโยบายดังกล่าว

๑๔. นอกจากนี้ตัวแปรภายนอกที่ควรต้องให้ความสนใจคืออิทธิพลจากประชาคมนานาชาติที่มีต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรัฐมองว่าเป็นเรื่องของการสร้างความเข้าใจทั้งในและต่างประเทศเป็นการป้องกันไม่ให้ประเด็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกหยิบยกเป็นวาระระหว่างประเทศ พยายามทำให้ประชาชนในโลกมุสลิมและต่างประเทศรวมทั้งองค์การระหว่างประเทศมีความเข้าใจและให้การสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานของภาคีรัฐผ่านใจว่าจุดที่อ่อนไหวที่สุดในเรื่องนี้คือมติของที่ประชุมโอไอซีหรือ Organization of Islamic Cooperation อย่างไรก็ตาม โอไอซีได้ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๙ ในที่ประชุมอิสตันบูล ประเทศตุรกี โดยมีการขานรับรูปแบบการจัดตั้งกลุ่มตัวแทนชุมชนมุสลิมในภาคใต้ของประเทศไทยและการตัดสินใจเดินทางกระบวนกรสันติภาพของรัฐบาลไทยภายใต้การอำนวยความสะดวกของมาเลเซีย โอไอซียังได้เรียกร้องทั้งฝ่ายไทยและขบวนการมลายูมุสลิม ซึ่งเป็นตัวแทนของมุสลิมในภาคใต้เปิดให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและร่วมมือทำงานด้วยเจตนาบริสุทธิ์ ในขณะที่เดียวกันก็เรียกร้องให้รัฐบาลไทย ‘รับประกันความปลอดภัยในการเดินทางของสมาชิกกลุ่มดังกล่าวและคุ้มครองไม่ให้พวกเขาถูกคุมตัวและดำเนินคดีระหว่างเข้าร่วมกระบวนกรสันติภาพข้อมติของโอไอซีเป็นผลดีต่อกระบวนกรสันติภาพที่กำลังเดินทางไปอยู่โดยมีนัยที่สนับสนุนสถานะของมาราปาตานีและอาจจะส่งผลในทางบวกต่อการร่วมมือกันระหว่างมาราปาตานีกับกลุ่มอื่นๆ ในพื้นที่ในอนาคตรันไกล์ แต่ก็อาจจะเพิ่มแรงกดดันในทางการเมืองให้รัฐบาลไทยด้วยเช่นกัน ดูเหมือนว่าภารกิจการป้องกันไม่ให้ประเด็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกหยิบยกเป็นวาระระหว่างประเทศนั้นจะไม่เข้าเป้าตามตัวชี้วัด

๑๕. กล่าวโดยสรุป สภาวะเสถียรของความรุนแรงระหว่างปี ๒๕๕๕-๒๕๕๘ ทำให้แนวโน้มของเหตุความไม่สงบดูเหมือนจะคงที่และลดต่ำลงเล็กน้อย ตัวคงที่ยังมีอิทธิพลค่อนข้างมากด้วยการคง ‘นโยบายสันติภาพ/สันติสุข’ และการเปิดพื้นที่ทางการเมืองภาคประชาชน ประกอบกับปัจจัยทางการทหาร การสร้างเอกภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินรัฐประศาสน์นโยบายนับแต่ช่วงหลังปี ๒๕๕๗ ทำให้ปี ๒๕๕๗-๒๕๕๘ เป็นช่วงที่ระดับความรุนแรงมีขอบเขตและแนวโน้มลดลงในบางช่วง แต่ปัจจัยที่ทำให้เกิดตัวคงที่ก็เป็นประเภทหนึ่ง ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแปรปรวนก็เป็นตัวแปรอีกประเภทหนึ่ง ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสังเกตว่าความแปรปรวนของเหตุการณ์ก็เกิดขึ้นเป็นช่วงๆ อยู่ตลอดเวลา ความแปรปรวนอาจจะทำให้เกิดความไร้เสถียรภาพ ถ้าไม่มีการวิเคราะห์และทำความเข้าใจอย่างถูกต้อง ดังนั้นในตอนต้นปี ๒๕๕๙ อัตราแห่งความแปรปรวนนี้เริ่มแผดงฤทธิ์ แม้ว่าเหตุการณ์ในรอบเดือนที่ผ่านมาจะค่อนข้างสูงขึ้น แต่ระดับความถี่ของเหตุการณ์ก็ยังไม่ถึงระดับที่เลยเพดานเกินกว่าหนึ่งร้อยเหตุการณ์ต่อเดือนเหมือนเช่นช่วงที่เคยเกิดเหตุรุนแรงสูงในรอบหลายปีที่ผ่านมา แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่ความแปรปรวนอาจจะมึระดับความถี่ขึ้นได้เช่นกัน ต้องสังเกตว่าในช่วงเดือนที่เกิดความรุนแรงสูง ในรอบสามปีที่ผ่านมา มักจะมีการก่อเหตุโดยใช้ระเบิดสูงมากเป็นพิเศษโดยเฉพาะเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๗ และเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๘ สิ่งที่ควรระวังคือความแปรปรวนจะเป็นพิษร้ายทำให้ภาวะคงที่และความสมดุลของสถานการณ์เสียไปหากมีความถี่และมีระดับสูงมากขึ้นตลอดทั้งปี ๒๕๕๙ นี้ ซึ่งจะทำให้เส้นแนวโน้มระดับความรุนแรงโดยรวมแลดูเสมือนรูปเส้นเชือกตกห้องข้างที่มีระดับสูง-ต่ำลง-สูงขึ้นอีก

๑๖. ความท้าทายก็คือความรุนแรงปกติเป็นการสะท้อนสัญลักษณ์ของการต่อสู้ที่มีความหมายทางการเมืองหรือเป็นภาพตัวแทน (Representation) ของการต่อสู้ทางการเมืองในกระบวนการสันติภาพ ถ้ามันหยุดอยู่ในกรอบความหมายเพียงแค่นี้ แต่หากถูกจัดการไม่ถูกต้อง ความรุนแรงจะเป็นตัวแทนของความรุนแรงในตัวของมันเองหรือมีชีวิตของมันเอง ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้น สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพไปอีกแบบหนึ่ง ซึ่งยากที่จะคาดคะเน จึงต้องระวังพิษของความแปรปรวนเช่นนี้ด้วย

๑๗. จุดศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์คือการมีพื้นที่กลางทางการเมือง มีภาคประชาสังคมที่มีอิสระและการใช้เหตุผลอย่างสันติในสนามของความขัดแย้ง ความเปลี่ยนแปลงไปสู่การไม่ใช้ความรุนแรงเป็นสารทางการเมืองที่ต้องผ่านพื้นที่สาธารณะที่เป็นกลางและไม่ใช้ความรุนแรง มีแต่พลังส่วนนี้เท่านั้นที่เป็นสัญลักษณ์ซึ่งแสดงความเป็นตัวแทนอันชอบธรรม ที่สามารถถ่วงดุลกับการใช้ความรุนแรงทุกแบบและสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน

แนวทางในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

แนวทางแก้ไขสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรียวรรณ สุวรรณสุนัย (๒๕๕๔: ๑-๖) ได้กล่าวไว้ว่าแนวทางการแก้ไขสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้มีอยู่ด้วยกัน ๓ ระดับคือ

๑. การส่งเสริมสันติวิธีในภาครัฐ

๑.๑ รัฐบาลต้องแสดงท่าทีและส่งสัญญาณที่ชัดเจนในการใช้สันติวิธีแก้ไขปัญหาที่ในเรื่องนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการปฏิบัติที่สอดคล้องตรงกัน อันจะไม่ทำให้เกิดความสับสนในทิศทางแต่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น และเกิดเอกภาพในการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนได้

๑.๒ ให้ความสำคัญกับสถาบันยุทธศาสตร์สันติวิธีในสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติในฐานะหน่วยงานอิสระ รวมทั้งส่งเสริมสถาบันอื่นที่เผยแพร่สันติวิธี และให้ได้รับการสนับสนุนทางงบประมาณจากรัฐบาล เพื่อจัดทำและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และนโยบายทางด้านสันติวิธีให้เกิดผลทั้งในภาครัฐและภาคประชาชน

๑.๓ จัดทำหลักสูตรส่งเสริมสันติวิธีในภาครัฐ เพื่อสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐ โดยปลูกฝังและเผยแพร่สันติวิธีอย่างครบวงจร ประกอบด้วย ๑) สันติวิธีในรูปปัจเจกบุคคล คือ เจ้าหน้าที่รัฐมีความรู้ และความเข้าใจในศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ๒) การลดเงื่อนไขที่สร้างความหวาดระแวงและความเกลียดชังในหมู่ประชาชน และ ๓) การมีบุคลิกภาพและพฤติกรรมในเชิงสันติ

๑.๔ เปิดเวทีให้มีการหารืออย่างจริงจังระหว่างทุกภาคส่วนในประเด็นของการที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นนโยบายขั้นพื้นฐาน

๒. การส่งเสริมสันติวิธีในภาคประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๑ เสริมสร้างความเข้าใจในหมู่ประชาชนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี เช่น การให้ความหมายของสันติวิธีภาคประชาชน เพื่อให้สังคมเข้าใจในมุมมองที่หลากหลายทั้งในความหมายที่เป็นสากล ความหมายในแนวทางอิสลาม ศาสนาพุทธ วิถีภูมิปัญญาอื่น ๆ โดยโยงไปถึงการจัดการทางสังคม เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

เป็นต้น ทั้งนี้โดยผ่านระบบการศึกษาทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในทุกระดับ และสาขาอาชีพ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมถึงประวัติศาสตร์การต่อสู้แบบสันติวิธีภาคประชาชนในท้องถิ่น และควรทำเอกสารทางวิชาการเผยแพร่เรื่องกระบวนการยุติธรรมอิสลามเป็นสองภาษาเพื่อทำการเผยแพร่ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๒ สร้างนักสันติวิธีภาคประชาชนที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนและศาสนา โดยการส่งเสริมทักษะและเจตคติให้แก่นักปฏิบัติการด้านสันติวิธีในภาคประชาชน

๒.๓ ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโครงการมุสลิมศึกษา เพื่อทางเลือกสันติวิธีให้เป็นเวทีสำหรับผู้ที่มีความคิดที่ต่อองความเปลี่ยนแปลง ทั้งที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและประชาชนทั่วไป ได้เข้ามาศึกษาและแลกเปลี่ยนความเห็นกับผู้นำศาสนาเกี่ยวกับทางเลือกสันติวิธีตามหลักศาสนาอิสลาม

๒.๔ ส่งเสริมการศึกษาในทุกระดับและอย่างหลากหลาย รวมทั้งการศึกษาตามหลักศาสนา เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง และอย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชน และแลกเปลี่ยนความเห็นกับผู้นำศาสนาเกี่ยวกับทางเลือกสันติวิธี เพื่อสามารถดำรงชีวิตได้อย่างผาสุกในวิถีทางที่ตนเลือก

๒.๕ ส่งเสริมศาสนาศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง และมีสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นับถือต่างศาสนา

๒.๖ ส่งเสริมให้จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญอันนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๓. การส่งเสริมสันติวิธีในระดับประเทศ

๓.๑ จัดให้มีสมัชชายุทธศาสตร์สันติวิธีเพื่อเป็นเวทีระดมความเห็น และแสวงหาความร่วมมือในการขับเคลื่อนแนวทางสันติวิธี ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ นโยบาย และปฏิบัติการ โดยมีตัวแทนจากทุกภาคส่วน ทั้งในภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคธุรกิจ เข้าร่วม รวมทั้งหาข้อตกลงร่วมกันในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคธุรกิจ

๓.๒ ตรวจสอบ ทบทวนข้อกำหนด และระเบียบที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการส่งเสริมสันติวิธีของภาคประชาชน รวมทั้งตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ดังกล่าว

๓.๓ สืบหารูปแบบ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านสันติวิธีภาคประชาชนที่เกิดขึ้น และปฏิบัติอยู่ในชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีศาสนาและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการต่อสู้ตามแนวทางสันติวิธีของนักการเมืองระดับชาติ/ท้องถิ่น ตลอดจนข้าราชการ เพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อันเกี่ยวกับสันติวิธี โดยนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ ของรัฐเพื่อทำการประชาสัมพันธ์อย่างเร่งด่วน

๓.๔ ส่งเสริมให้มีหลักสูตรหรือกระบวนการเรียนรู้เพื่อการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสถาบันการศึกษาทุกระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยมีการอบรมทั้งแนวคิดและทักษะ ตั้งแต่ระดับพื้น ๆ ไปจนถึงระดับสูง โดยครอบคลุมทั้งการจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล ด้วยการเจรจา การไกล่เกลี่ย การฟังอย่างตั้งใจ (Active Learning) รวมไปถึงการจัดการความขัดแย้งระหว่างกลุ่มด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเสวนา การประชุมโต๊ะกลม ชุมชนพิจารณา เป็นต้น

๓.๕ ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษา โดยเฉพาะระดับมัธยมจนถึงอุดมศึกษา ฝึกอาสาสมัครผู้ไกล่เกลี่ย เพื่อทำหน้าที่เป็นคนกลางไกล่เกลี่ยความขัดแย้งในสถาบันของตน และควรพัฒนาไปจนถึงขั้นเป็นอาสาสมัคร ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งในชุมชนรอบ ๆ สถาบันได้ อันถือเป็นการบริการสังคมอีกลักษณะหนึ่ง

๓.๖ ส่งเสริมให้มีวิชาสันติศึกษาในทุกสถาบันการศึกษา โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับสันติวิธีที่กว้างกว่าการเจรจาและการไกล่เกลี่ย กล่าวคือ ครอบคลุมไปถึงปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (Nonviolent Action) เพื่อให้เข้าใจว่าการชุมนุม การคว่ำบาตร การตื้อแพ่ง หรือการไม่ให้ความร่วมมือ ก็เป็นสันติวิธีอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับของรัฐธรรมนูญ หาใช่ความรุนแรงหรือการก่อความไม่สงบอย่างที่มีคนเข้าใจกันไป

๓.๗ สนับสนุนให้สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อวิทยุ โทรทัศน์ จัดทำรายการที่ส่งเสริมแนวคิดสันติวิธีในฐานะเป็นวิถีทางสู่ความสมานฉันท์ ทั้งในรูปข่าวสาร สารคดี ละคร มาตรการดังกล่าวควรทำควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้สื่อเหล่านี้มีความพร้อมในการเป็นช่องทางเผยแพร่แนวคิดดังกล่าว เช่น มีการอบรมบุคลากรที่ทำสื่อเหล่านี้ให้เข้าใจแนวคิดและทักษะสันติวิธี หรือการจัดทำเนื้อหา และรายการป้อนให้แก่สื่อดังกล่าว อาทิ การจัดทำโต๊ะข่าวสันติภาพเพื่อผลิตข่าว และสารคดีป้อนให้แก่สื่อส่วนกลาง การจัดประกวดหนังสือ สารคดีสั้นหรือบทหนึ่ง เป็นต้น หรือการมีหน่วยงานจัดทำเนื้อหาทางด้านนี้ให้แก่สื่อโดยเฉพาะ

๓.๘ สนับสนุนให้มีสื่อสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีเนื้อหาส่งเสริมสันติวิธีโดยอาจเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของโครงการสื่อสำหรับเด็กและเยาวชนที่กำลังจะจัดทำขึ้น (TV For kids) หรือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการส่งเสริมสุขภาวะในครอบครัวที่กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีดำริจะจัดขึ้น ด้วยการผลิตรายการต่าง ๆ ป้อนให้แก่สถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ทั้งที่ออกอากาศเป็นการทั่วไป และแบบตอบรับเป็นสมาชิก

สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างแท้จริงและลดความสูญเสียได้มากที่สุดนั้น ก็คือการ “เจรจา” เพราะจะนำพาซึ่งความสันติสุขได้ดีที่สุด เพียงแต่จะต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการแก้ปัญหา โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้คือ

๑. ควรน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ให้ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งยึดมั่นแนวทางสันติวิธีเป็นบรรทัดฐานในการแก้ไขปัญหาอย่างซื่อตรงจริงใจ จริงใจ และความเข้าใจที่ว่าทุกคนไม่ว่านับถือศาสนาใด เชื้อชาติและภาษาใดล้วนเป็นพี่น้องกันและเป็นพลเมืองไทยด้วยกัน ก็จะเป็นหนทางนำไปสู่สันติสุขดังที่ทุกคนคาดหวัง

๒. ควรเป็นการพูดคุยแบบเปิดเผย เป็นทางการและให้มาเลเซียเป็นผู้อำนวยความสะดวก และอาจถูกยกสถานะเป็น "คนกลาง" ในอนาคต ถือว่าขัดแย้งกับจุดยืนที่ไทยเคยแสดงมาตลอดว่าปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาภายใน เพราะการเปิดเวทีพูดคุยแบบเปิดเผย เป็นทางการ ถือเป็นการยกระดับปัญหาสู่สากลจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องชี้แจงให้นานาชาติเข้าใจ โดยเฉพาะประชาคมมุสลิม ให้เข้าใจว่าไทยยังมองว่าเป็นปัญหาภายใน และมุ่งแก้ไขโดยสันติวิธี

๓. คณะพูดคุยทั้งสองฝ่ายและผู้อำนวยความสะดวกควรมีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการสื่อสารและทำงานกับสื่อมวลชนนอกเหนือไปจากโต๊ะการพูดคุยสันติสุขที่เป็นการดำเนินการแบบปิดลับ เช่น การออกแถลงการณ์เกี่ยวกับผลการประชุมจะต้องได้รับฉันทานุมัติร่วมกันและมอบหมายให้ผู้อำนวยความสะดวกเป็นผู้แถลง โดยมีการเผยแพร่ในภาษาไทย มลายูและอังกฤษ เป็นต้น

๔. จัดตั้งองค์กรใหม่รับผิดชอบเรื่องการพูดคุยสันติสุขเป็นการเฉพาะเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี (คล้ายทีลิตปิปปินส์ที่มีการตั้งเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อประธานาธิบดี) ประกอบด้วย

บุคคลทั้งที่อยู่ในและนอกภาครัฐ ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมเพื่อทำหน้าที่ในการเจรจากับผู้มีความเห็นต่างจากรัฐขณะที่รัฐสภาอาจจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาการขึ้นมามีอำนาจตามตรวจสอบความคืบหน้ากระบวนการพูดคุย

๕. พิจารณาเรื่องการกระจายอำนาจทางการเมืองอย่างจริงจังเพื่อนำไปสู่การยกร่างกฎหมายเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทั้งนี้ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ว่าประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้

๖. คณะพูดคุยควรต้องพูดคุยและสื่อสารภายในระหว่างกลุ่มต่างๆ ในฝ่ายของตนเองเพื่อสร้างความคิดเห็นร่วมกันและเตรียมความพร้อมในการพูดคุย

๗. การสร้างเอกภาพในการทำงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ว่าฯ จะให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยอมรับและปฏิบัติตามแนวทางแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้สามารถสั่งการและรับนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งการมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจนให้แต่ละหน่วยงานรับทราบและนำไปปฏิบัติ ขณะเดียวกัน ต้องมีการกำหนดกรอบการทำงานเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง ลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน มีเอกภาพ และมีการบูรณาการกัน

๘. เพื่อเป็นการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมควรเปิดพื้นที่ทางการเมืองและให้โอกาสคนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนไทยพุทธและคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ ได้แสดงความคิดเห็นและข้อห่วงใยที่มีต่อกระบวนการสันติสุข

๙. กระบวนการสันติสุขจะแข็งแกร่งได้ต้องได้รับการหนุนเสริมจากสื่อมวลชนทั้งในท้องถิ่นและประเทศเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และมีความเข้าใจในเรื่องกระบวนการสันติสุข (สำนักวิชาการและสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๘: ๑๗-๑๘)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักวิชาการและสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (๒๕๕๘: ๒๓) สรุปไว้ว่าปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๘ นั้นถือเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง ซึ่งความไม่สงบดังกล่าวมีสาเหตุมาจากด้านการเมืองที่เกี่ยวเนื่องกับด้านประวัติศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการศึกษา และด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นได้สร้างความเดือดร้อนในการดำรงชีวิต และส่งผลให้เกิดความสูญเสียในกลุ่มประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ชีวิต และทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในภาพรวม ปัญหานี้ได้กลายเป็น “วาระแห่งชาติ” ที่ทุกรัฐบาลต้องหยิบขึ้นมากำหนดเป็นนโยบายสำคัญและภาคส่วนต่างๆ ได้มีความพยายามดำเนินการแก้ไขปัญหามาโดยรอบนโยบายมาแล้วหลายฉบับ ซึ่งส่งผลให้สถานการณ์และปัญหาความรุนแรงได้รับการแก้ไขไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่สถานการณ์ความรุนแรงก็ยังคงปรากฏอยู่ ดังนั้น จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการทบทวน และปรับเปลี่ยนนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป รวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันทุกภาคส่วนพยายามร่วมกันในการแก้ไขปัญหาด้วยการยึดหลักสันติวิธี และหลักกฎหมาย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบนำมาเป็นเงื่อนไขในการสร้างสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความซับซ้อนสูง

ต้องใช้ระยะเวลาในการนำความสันติสุขกลับมาสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้อีกครั้งโดยจัดทำข้อเสนอแนะที่ประกอบไปด้วย

๑. การกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เป็นนโยบายที่มาจากความต้องการของทุกฝ่ายและการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติจะต้องมีความต่อเนื่อง มีการรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่โดยใช้กลไกของอาสาสมัคร นักศึกษา ไปตามบ้านของประชาชนในพื้นที่เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ

๒. ดำเนินนโยบายเป็นมิตรและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศมุสลิมทุกประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความเชื่อมโยงให้เกิดมูลค่าการลงทุน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ตลอดจนทำความเข้าใจกับประเทศมุสลิมโดยชี้แจงให้เห็นว่าประเทศไทยแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแนวทางสันติวิธี ส่งเสริมการประกอบกิจกรรมทางศาสนาอิสลามและให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนทุกเชื้อชาติ ศาสนา

๓. เจ้าหน้าที่หรือข้าราชการประจำที่จะไปปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องผ่านการศึกษารเรียนรู้ให้เข้าใจ เข้าถึงเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ภาษาและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยต้องฝึกอบรมให้เรียนรู้ เข้าใจ และถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

๔. รัฐบาลต้องพิจารณาปรับปรุงกฎหมายและเร่งแก้ไขนโยบายเกี่ยวกับการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น เรื่องป่าชุมชนและการประมงชายฝั่ง

๕. สนับสนุนให้ประชาชนทุกเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมเรียนรู้ซึ่งกันและกันในทุกด้านเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ลดความหวาดระแวงระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาหรือมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ เพื่อจะได้เกิดจิตสำนึกร่วมกันในการสร้างความมั่นคงทางสังคม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ผู้นำท้องที่ เห็นความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นและพัฒนาท้องถิ่นที่ตลอดจนเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบอย่างจริงจัง

๖. ยึดถือแนวทางสันติวิธีและความสมานฉันท์ เสริมสร้างความยุติธรรมให้เป็นหัวใจหลักของการอำนวยความสะดวก นอกจากนั้นต้องสร้างความเป็นเอกภาพในการกำหนดนโยบายการบริหารงานยุติธรรมและลดเงื่อนไขที่สร้างความไม่ยุติธรรม

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ เป็นเหตุการณ์ที่คอยตอกย้ำถึงการคิดแตกต่างของสังคมไทยในยุคปัจจุบัน โดยมีกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงคอยเคลื่อนไหวและสั่งการอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการคัดเลือกคัดสรรกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงหน้าใหม่เข้าสู่สังเวียนการก่อเหตุอยู่เสมอ เพื่อสร้างความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อและปัจจัยต่างๆ และแม้ว่าความแตกต่างนั้นจะได้ความการดูแลและเยียวยาไปบ้างแล้ว แต่เหตุการณ์ก่อความไม่สงบกลับทวีความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น การลอบสังหารประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ การก่อเหตุวางระเบิดและวางเพลิงในพื้นที่สำคัญทางยุทธศาสตร์และเศรษฐกิจ แม้เจ้าหน้าที่รัฐพยายามใช้กลยุทธ์ต่างๆในการแก้ไขปัญหาทั้งที่ต้นและปลายเหตุ แม้สถิติการก่อเหตุจะลดลงแต่ความรุนแรงของเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกลับเพิ่มสูงขึ้นและแม่นยำมากขึ้น สวนทางกับลักษณะการก่อเหตุรุนแรงเมื่อหลายปีก่อนที่กลุ่มผู้ก่อการพยายามเน้นการก่อเหตุความรุนแรงรายวัน (ลอบสังหารด้วยอาวุธปืน) เพื่อส่งผลให้เกิดการสร้างมนต์เสน่ห์แก่ประชาชนในพื้นที่ ผ่านรูปแบบของเหตุการณ์ที่ยกระดับความหึงหวาดและ

สยดสยองมากยิ่งขึ้น (มุฮัมมัดอายุบ ปาทานและประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, ออนไลน์, ๒๕๕๒) แม้ว่าการเกิดเหตุการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และอีกสี่อำเภอของจังหวัดสงขลาจะเป็นเรื่องชินตาของประเทศไทย ในหลายปีที่ผ่านมาโดยกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงอาศัยการแฝงตัวปะปนกับประชาชนเจ้าของพื้นที่ก่อเหตุ เพื่อพยายามก่อเหตุรุนแรงในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการเคลื่อนไหวทางจิตวิทยาแย่งชิงมวลชนอยู่เป็นระยะ โดยหวังให้เกิดผลกระทบและความเสียหายอย่างต่อเนื่องและเป็นบริเวณกว้าง แต่ภัยความมั่นคงนี้ก็ยังไม่มีการทำนายไปจากสังคมไทย และกลับลูกกลมขยายวงกว้างไปสู่พื้นที่อื่นๆ ทว่าภาคใต้พร้อมกับความรุนแรงที่หนักหน่วง โดยเหตุการณ์ที่สามารถสร้างความเสียหายทั้งทางเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นต่อระบบการรักษาความปลอดภัยของประเทศคงหลีกเลี่ยงไม่พ้นเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในจุดสำคัญในพื้นที่ชุมชนและจุดสาธารณะต่างๆ ซึ่งเหตุการณ์ลอบวางระเบิดที่สร้างความเสียหายล่าสุด เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๙ ณ โรงแรมเซาท์เทิร์นวิว อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี มีผู้เสียชีวิต ๑ คน บาดเจ็บ ๓๐ คน สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานีอย่างมหาศาล ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความพยายามของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่พยายามสร้างความเคลื่อนไหวในพื้นที่ ซึ่งเหตุระเบิดที่เกิดขึ้นเป็น ๑ ใน ๔ ครั้งที่เกิดขึ้นในรอบปี ๒๕๕๙ (สุเมธ ปานเพชร, ออนไลน์, ๒๕๕๙)

วรรณวิภา รอดเขียว, (๒๕๕๙: ๑-๒) มองว่าเหตุการณ์รุนแรงจากการต่อสู้ของขบวนการแบ่งแยกดินแดนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมลายูมุสลิมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลาหนึ่งทศวรรษแล้ว เริ่มเห็นได้ชัดว่าผู้ก่อความไม่สงบมีศักยภาพเหนือกว่ามาตรการตอบโต้ของฝ่ายรัฐที่ยังคงย่ำอยู่กับที่เพราะยึดติดกับวิธีคิดแบบเดิมๆ และต้องเผชิญปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ในขณะที่รัฐบาลไทยยึดหลักความอดทนอดกลั้นในการรับมือกับปัญหาภาคใต้ผู้ก่อความไม่สงบก็ปฏิบัติการโจมตีด้วยรูปแบบที่ซับซ้อนและรุนแรงกว่าเดิม ทำให้จำนวนผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยกลายเป็นความขัดแย้งภายในประเทศที่รุนแรงที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัญหาความขัดแย้งในชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เป็นปัญหาที่ซับซ้อนมีสาเหตุทั้งจากความขัดแย้งทางเชื้อชาติและศาสนา สถานการณ์ความมั่นคงใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส เป็นปัญหาท้าทายรัฐบาลมาทุกยุคทุกสมัย ลักษณะความรุนแรงขึ้นและลงตามกระแสการเมืองและแรงจูงใจที่กระตุ้นขบวนการก่อการร้ายกลุ่มต่าง ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อทางศาสนาหรือเป้าหมายการแบ่งแยกดินแดนหรือแม้แต่ผลประโยชน์ส่วนตัว โดยมีเหตุการณ์ลอบทำร้าย วางเพลิง วางระเบิด ก่อการร้าย และจลาจลเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อีกทั้งความขัดแย้งยังมาจากนโยบายบูรณาการแห่งชาติของรัฐบาลกลับเพิ่มความขัดแย้งระหว่างคนไทยเชื้อสายมุสลิมกับรัฐไทยมากขึ้น จนเป็นเหตุให้เกิดการชุมนุมประท้วงและการจลาจลในพื้นที่อย่างรุนแรง คนสัญชาติไทยเชื้อชาติมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นคนส่วนน้อยในประเทศไทย ก็พยายามรักษาอัตลักษณ์เผ่าพันธุ์เชื้อสายชาติพันธุ์ของตนเอาไว้ด้วยชีวิตเช่นเดียวกัน ปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงถูกบิดเบือนให้เป็นเรื่องของความขัดแย้งในศาสนา ทั้งที่ความจริงเป็นความขัดแย้งในเรื่องเผ่าพันธุ์เชื้อสายชาติพันธุ์มลายู ผสมรวมกับปัญหาผลประโยชน์ ปัญหาสุขภาพจิต ความไม่ยุติธรรม การถูกรังแกโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้เรื่องความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงจึงมีลักษณะพิเศษที่ จุดติดง่ายและดับยาก กลุ่มขบวนการเปรียบได้ดั่งไม้ขีดไฟหรือขนวน ความขัดแย้งในเรื่องเผ่าพันธุ์เชื้อสายชาติพันธุ์มลายูเปรียบได้ดั่งเชื้อเพลิงขอนไม้ ประภาทไฟสุ่มขอน แม้ว่าไฟจะถูกดับไปแล้วแต่ถ้าได้ลมหรือออกซิเจนซึ่งได้แก่

ความไม่ยุติธรรม การถูกรังแกโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและยิ่งฝ่ายรัฐเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองตำรวจ ทหารใช้วิธีการที่เน้นความรุนแรงเพิ่มเติมเมื่อไหร่ ก็จะเปรียบได้ดั่งน้ำมันที่ถูกสาดเข้าไปในกองไฟ

บุญเอื้อ บุญฤทธิ์ (๒๕๕๖ : ๒-๓) กล่าวว่าสาเหตุสำคัญของการความไม่สงบได้แก่ การขาดการเหลียวแล การเลือกปฏิบัติและไม่ได้ได้รับความยุติธรรมมานานนับศตวรรษ อย่างไรก็ตาม สาเหตุหลักประการหนึ่งได้แก่ ด้านอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ ซึ่งมีความแตกต่างทั้งทางประวัติความเป็นมา เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ภาษาและอัตลักษณ์ระหว่างรัฐสยามและรัฐปัตตานี สำหรับการเรียกร้องของคนในพื้นที่ ถูกถ่ายโอนต่อไปยังผู้นำทางศาสนา ซึ่งเห็นว่าการดำเนินนโยบายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐนั้นขัดต่อวิถีชีวิตของตนตามหลักศาสนา จึงได้เกิดการต่อสู้อย่างแพร่หลาย จนในท้ายที่สุดนำไปสู่การรวมตัวเป็นขบวนการในการต่อสู้ด้วยการใช้ความรุนแรงและการเคลื่อนไหวต่อต้าน โดยอาศัยการสร้างอุดมการณ์ร่วมกันทางอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นรากฐานของปัญหาอาชญากรรมจนปัจจุบัน พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐที่ ปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมทั้งนโยบายและกฎหมายต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๘๓ พระราชกำหนดวัฒนธรรมซึ่งประชาชนชาวไทยต้องปฏิบัติตาม พ.ศ. ๒๔๘๔ จนถึงการจัดตั้ง สภาวัฒนธรรมแห่งชาติในพ.ศ. ๒๔๘๕ และการใช้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวและมรดกแทนกฎหมายอิสลามล้วนสร้างความรู้สึกแปลกแยกแตกต่างให้กับคนต่างชาติพันธุ์ในประเทศอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นระเบียบที่ออกมาควบคุมและกำกับพฤติกรรมประจำวันของผู้คนประชาชนในพื้นที่จึงถูกจำกัดการดำเนินชีวิตในหลายด้าน ทั้งยังมีบทลงโทษหากฝ่าฝืน เช่น ให้มีการเปลี่ยนชื่อ นามสกุลเป็นแบบไทยให้เรียนและสื่อสารด้วย ภาษาไทย ห้ามใช้ภาษามลายูในการติดต่อราชการ ห้ามเรียนคัมภีร์อัลกุรอาน ส่งเสริมการนับถือพุทธ ศาสนา กำหนดการแต่งกายแบบสุภาพชนที่ต้อง สวมหมวก ใส่ถุงเท้าและรองเท้า ห้ามสวมใส่สร้อย ห้ามนำผ้าคลุมศีรษะและห้ามกินหมาก เป็นต้น จึงเริ่มเกิดความรุนแรงขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ก่อตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Southern Border Provinces Administration Centre) หรือ ศอ.บต. (SBPAC.) ขึ้นเป็นองค์กรพิเศษด้านการพัฒนา และกองบัญชาการ ผสมพลเรือน ตำรวจ ทหารที่ ๔๓ หรือ พตท. ๔๓ ด้านแก้ไขปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ ซึ่งเป็นกลไกที่ สร้างความสมดุลให้การบริหารราชการในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จนเกิดความสงบร่มเย็นขึ้น แต่เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ประกาศยุบทั้ง ๒ หน่วยงาน และมีประชาชนจำนวนมากออกมาคัดค้านการยุบหน่วยงานดังกล่าวเนื่องจากเกิดความไม่มั่นใจที่ให้ ตำรวจซึ่งไม่เป็นมิตรกับประชาชนมาดูแลความสงบ ในพื้นที่เพียงหน่วยงานเดียว การถอนกำลังทหารกลับที่ตั้งเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้ก่อความไม่สงบกลับมาเคลื่อนไหวในพื้นที่และไม่มีข่าวกรองของทางราชการเนื่องจากถูกตัดขาดจากชาวบ้าน ภายหลังจากการยุบหน่วยงานทั้งสองไปแล้วสถานการณ์ความไม่สงบได้ทวีความรุนแรง โดยเฉพาะการอุ้มฆ่าชาวบ้านในปี พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๖ การเผาโรงเรียนและสังหารชีวิตครูผู้สอนผู้ไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การประกาศใช้กฎอัยการศึก ตั้งแต่วันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖ และ พ.ร.ก. ต่อต้านการก่อการร้ายตั้งแต่วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ส่งผลให้ให้ชาวบ้านเกิดความหวาดผวาและระแวงเจ้าหน้าที่มากขึ้น เมื่อชาวบ้านไม่ไว้วางใจทางราชการจึงหันไปเป็นแนวร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบ ด้วยการดักยิงตำรวจ วางระเบิดป้อมและจุดตรวจเพื่อล้างแค้นและล่าสุดรัฐบาลได้ออกกฎหมายมา ๒ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐมากเกินไป เจ้าหน้าที่รัฐบางคนใช้วิธีการจับกุมผู้ก่อ ความไม่สงบและค้นหาอาวุธทั้งการใช้กำลังเข้าปิด ล้อมตรวจค้นบ้าน

ผู้ต้องสงสัยและสถานที่ต่างๆ รวมทั้งจับคนในพื้นที่ไปสอบปากคำในทางลับแล้วตั้งข้อหาต่อความไม่สงบและการใช้วิธีการรุนแรงทั้งทางกายภาพและทางศาสนาเพื่อให้รับสารภาพซึ่งเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อประชาชนจำนวนมาก ยิ่งทำให้ชาวมุสลิมรู้สึกถึงความอยุติธรรมและการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมและมีความรู้สึกคับแค้นเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ กอ.รมน. ซึ่งรับผิดชอบภารกิจด้านความมั่นคงส่วน ศอ.บต. รับผิดชอบภารกิจด้าน การพัฒนาและการให้ความเป็นธรรม ได้ถูกจัด กลับมาใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙ หากไม่ประสานงานกันให้ ติการทำงานอาจขัดแย้งกันเองได้ ซึ่งเห็นได้ว่าความขัดแย้งตั้งแต่ระดับ ผู้กำหนดนโยบายลงมา จนถึงผู้นำ นโยบายไปปฏิบัติ ย่อมมีผลกระทบต่อ ประชาชนโดยตรง อีกทั้งเป็นการเสริมพลังให้กับ กลุ่มก่อความไม่สงบ นำไปอ้างเพื่อการโฆษณาได้ อย่างเป็นทางการอีกด้วย การก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดน ภาคใต้ จึงเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงคน ในพื้นที่ที่ยึดอัตลักษณ์ของตนมาก ความขัดแย้ง ทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของเขาที่เป็นเงื่อนไขของความไม่สงบ เพราะขาดการเหลียวแล ถูกเลือกปฏิบัติ และไม่ได้ได้รับความ ยุติธรรมมานาน ความล้มเหลวในการใช้นโยบายที่แข็งกร้าวและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ บางคนที่ยังตอบโต้ด้วยความรุนแรง รวมทั้งการใช้อำนาจเกินความจำเป็น

การศึกษาเรื่องแนวทางบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะ จังหวัดสงขลานั้น จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอันประกอบไปด้วยนโยบายความมั่นคงแห่งชาติและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการก่อเหตุรุนแรงแนวคิดการก่อ การร้ายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงและลักษณะรูปแบบการก่อเหตุรุนแรงแผนปฏิบัติการ การแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง ปัญหาและมูลเหตุของเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษาสามารถ กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ ลอบวางระเบิดและศึกษาแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา เพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในพื้นที่อื่นของประเทศไทย โดยสามารถกำหนดกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาได้ดังนี้

กรอบความคิดของการศึกษาวิจัย

แผนภาพที่ ๒ - ๑ กรอบความคิดของการศึกษาวิจัย

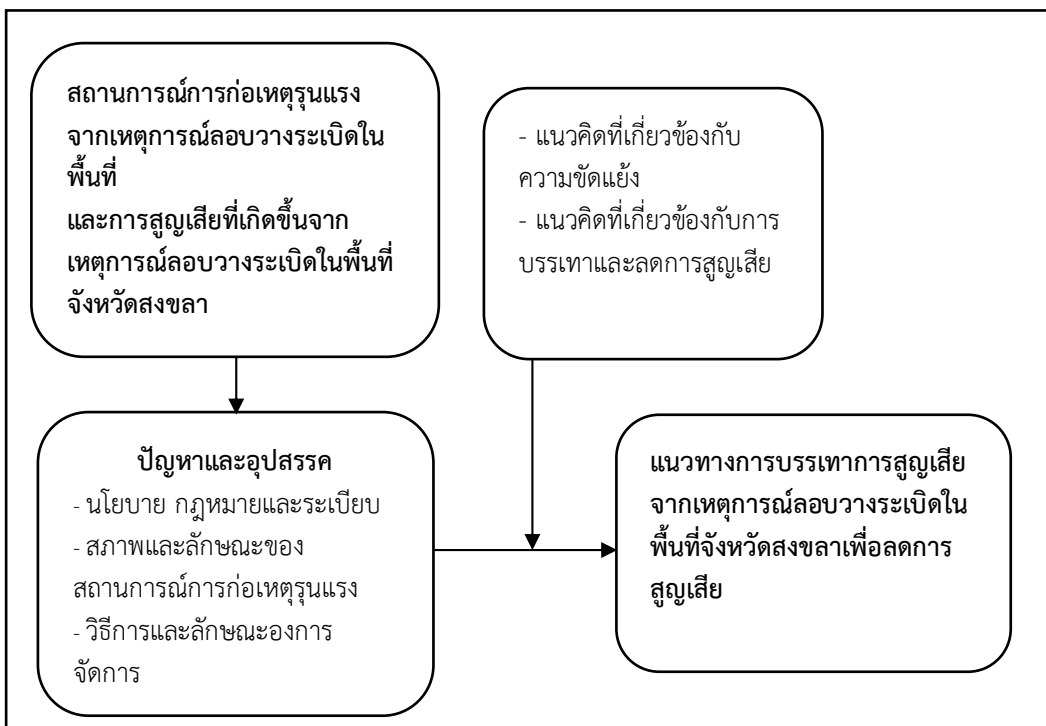
สรุป

การศึกษาเรื่องแนวทางบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชน และพื้นที่สาธารณะ จังหวัดสงขลานั้น ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอันประกอบไปด้วยนโยบายความมั่นคงแห่งชาติและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการก่อเหตุรุนแรง แนวคิดการก่อการร้ายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงและลักษณะรูปแบบการก่อเหตุรุนแรง แผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐ ปัญหาและมูลเหตุของเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ร่วมกับกระบวนการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้สถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลา อันประกอบไปด้วยสาเหตุการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลา สติของการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลา ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิด และข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสีย

และแนวทางในการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

สำหรับกรอบความคิดของการศึกษาวิจัยนั้นสามารถสรุปให้เห็นประเด็นสำคัญและกรอบการศึกษาหลักดังนี้

แผนภาพที่ ๒ - ๒ สรุปกรอบความคิดของการศึกษาวิจัย

บทที่ ๓

สถานการณ์ก่อเหตุความรุนแรงและการสูญเสีย ในพื้นที่จังหวัดสงขลา

สำหรับสถานการณ์ก่อเหตุความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลา นั้น ผู้ศึกษามุ่งศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องอันประกอบไปด้วย กระบวนการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รูปแบบและลักษณะของแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บริบทต่างๆ และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ในแผนเผชิญเหตุ (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๙) ศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่ที่เคยเกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิด (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๙) และศึกษาศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดเพื่ออธิบายให้เห็นถึงสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา โดยมีลำดับการศึกษาดังนี้

๑. กระบวนการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
๒. รูปแบบและลักษณะของแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๓. บริบทต่าง ๆ และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ในแผนเผชิญเหตุ (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๙)
๔. ศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่ที่เคยเกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิด (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๙)
๕. ศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา
๖. ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิด
๗. ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
๘. ปัญหาข้อขัดข้อง
๙. สรุป

กระบวนการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบใน จังหวัดชายแดนภาคใต้

การกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นเป็นผลสืบเนื่องจากกลุ่มผู้ก่อการร้ายใช้การก่อการร้ายสร้างสถานการณ์เพื่อทำลายระบบต่าง ๆ ของรัฐ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการทหาร ทำให้ขาดเสถียรภาพและความมั่นคงภายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ผู้ก่อการร้ายมุ่งดำเนินการสร้างสถานการณ์เหตุรุนแรงในพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย อาทิ การลักลอบบ่มเพาะความเชื่อในสถาบันการศึกษาบางแห่งเพื่อทำการฝึกเยาวชนรุ่นใหม่และ

กระจายกำลังไปยังพื้นที่ต่าง ๆ รอโอกาสก่อเหตุการณ์ร้ายและสร้างสถานการณ์ในการแสดงศักยภาพให้เห็นถึงกำลัง ตลอดจนขีดความสามารถในพื้นที่ อิทธิพลต่อต้านและท้าทายอำนาจรัฐ โดยมีการสังเกตการณ์และประชุมวางแผน กำหนดเป้าหมายก่อนการปฏิบัติมุ่งโจมตีที่ตั้งกำลังเจ้าหน้าที่ ทำลายเสถียรภาพความมั่นคงของสังคมและระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ ด้วยการลอบวางระเบิดแสวงเครื่องด้วยการใช้ยานพาหนะอำพรางการปฏิบัติการในเขตชุมชนเมืองเพื่อประสงค์ต่อชีวิตของเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนทั้งไทยพุทธและมุสลิม

นอกจากนี้มุ่งแสวงหาโอกาสในการชิงอาวุธและยานพาหนะของผู้เสียชีวิตเพื่อนำไปใช้ในการสร้างสถานการณ์ในครั้งต่อไปและมีการดำเนินการประกอบระเบิดเพลิงและระเบิดขวางชนิดสังหารแสวงเครื่องบรรจุภาชนะขนาดเล็ก ประกอบภาชนะบรรจุน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อใช้ในการก่อเหตุและยังคงมีการขยายฐานมวลชนด้วยการบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร สร้างความเข้าใจผิดให้ประชาชนในพื้นที่และกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับสหพันธ์นิสิตนักศึกษา เยาวชนและนักเรียนปาตานี (PerMAS) และเครือข่ายก็ยังคงมุ่งทำลายเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ก.รมน.ภาค๔ สน., ๒๕๖๐ : ๙)

อีกทั้งความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นเพราะชุมชนชาวมุสลิมบางส่วนในสามจังหวัดภาคใต้ยังไม่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างสำนึกเป็นส่วนหนึ่งในสังคมไทยอันแน่นแฟ้น จึงมีความแตกแยกออกจากสังคมเมืองหลวงหรือสังคมไทยกลาง สภาพท่าเลภูมิศาสตร์อันห่างไกลกับเมืองหลวงทำให้ระบบความสัมพันธ์ในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันยังไม่สามารถสร้างข้อต่อที่เชื่อมกันสนิทได้ ประกอบทั้งความห่างไกลทำให้ขาดโอกาสในการสร้างเครือข่ายทางสังคมที่แนบแน่น ทำให้ยังห่างเหินกับเมืองหลวงยังผลให้คนบางกลุ่มใช้เป็นโอกาสสร้างสถานการณ์รุนแรงด้วยหวังว่าการใช้ความรุนแรงผลักดันเจ้าหน้าที่ออกนอกชุมชนอันจะเป็นขั้นตอนแรกในการปกป้องชุมชนจากการแทรกแซงทางการเมือง สังคมและวัฒนธรรม และเป็นหนทางให้มีการรวมกันได้อย่างมีศักยภาพในการแตกแยกออกจากสังคมไทยกลาง อันนับเป็นขั้นตอนหนึ่งในการดิ้นรนรวบรวมเครือข่ายเพื่อแสวงหาทางปกครองตนเอง ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มผู้นำและผลประโยชน์แอบแฝงจากการก่อเหตุรุนแรงอื่นๆ รวมทั้งเหตุผลหนึ่งก็คือการไม่เห็นด้วยกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทยกลาง ที่มีลักษณะขัดแย้งต่อวิถีวัฒนธรรมชาวมุสลิม แม้จะมีการถูกปราบปรามอย่างรุนแรงโดยฝ่ายรัฐ แต่เมื่อมีคนที่แปลกแยกต่อสังคมไทยกลาง และไม่รู้จักรับเป็นหนึ่งของกลุ่มเครือข่ายจึงมีการสืบทอดผู้นำรุ่นใหม่ขึ้นทดแทนกันไว้รุ่นแล้วรุ่นเล่า ทำให้แนวคิดแตกแยกต่ออำนาจรัฐยังคงแฝงเร้นในกลุ่มบุคคลในพื้นที่หลายกลุ่ม แม้ว่าเวลาผ่านไปเนิ่นนานแล้วก็ตาม กลุ่มแกนนำแบ่งแยกดินแดนที่แข็งกร้าวกลุ่มผลประโยชน์ค้าน้ำมันเถื่อน กลุ่มเก็บค่าคุ้มครอง กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดและกลุ่มก่อวินาศกรรมเพื่อรับเงินสนับสนุนจากต่างชาติ ต่างมีการรวมตัวกันสร้างเงื่อนไขเพื่อต่อต้านภาครัฐ ในขณะที่ภาครัฐก็มีหน้าที่ต้องปกป้องพลเมืองผู้บริสุทธิ์และต้องควบคุมความสงบเรียบร้อย การเรียกร้องของกลุ่มแกนนำใต้ดินและกลุ่มแบ่งแยกดินแดน ก็ยังไม่มีหลักประกันที่แน่ชัดว่าจะพาพลเรือนชายแดนใต้ไปสู่วิถีชีวิตที่ดีได้จริง การก่อตั้งรัฐอิสระอาจเป็นเพียงข้ออ้าง ที่ต้องการผลประโยชน์จากการแบ่งแยกอำนาจ ขณะที่กลุ่มทำการค้าใต้ดินก็ได้โอกาสในการค้าของเถื่อน แต่ในความจริงพลเรือนผู้บริสุทธิ์อาจถูกใช้อ้างเพียงเพื่อพาไปล่าบากและกดขี่ต่อไป ในฐานะเป็นกลุ่มคนที่ต้องสูญเสียภาษาโบราณรัฐใหม่บนเงื่อนไขที่อาจล่าบากยากเข็ญ รวมทั้งประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกกระทำให้แบดเปื้อนว่าเป็นมวลชนคนของกลุ่มผู้ก่อการ โดยถูกอ้างและพาดพิงอยู่เสมอว่ามีกลุ่มมวลชนเป็นคนเห็นด้วยและร่วมมือรัฐไทยจึงทุ่มเทสรรพกำลัง เพื่อปกป้องพลเมืองและป้องกันวงจรอันเลวร้ายดังกล่าวที่เกิดขึ้น (สุทิน

สนองฝัน, ๒๕๕๕ หน้า ๓๒-๓๓) ภาครัฐจึงดำเนินการกระบวนกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่
ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในลักษณะต่าง ๆ ที่ประกอบไปด้วย

๑. ดำเนินการศึกษาเพื่อประเมิน วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาความมั่นคงจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ และการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

๒. เสนอแนะ จัดทำนโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับนโยบายการ
บริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความมั่นคงจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ และยุทธศาสตร์เกี่ยวกับนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆรวมทั้งติดตาม
ประเมินผล และรายงานการปฏิบัติงาน

๓. เสนอแนะแนวทาง มาตรการ อำนาจการ และประสานการปฏิบัติตามนโยบายกับหน่วยงานที่
เกี่ยวข้อง

๔. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับ
มอบหมาย

นอกจากนี้การดำเนินการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นยึดหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" มาประยุกต์ใช้เพื่อ
ดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

เข้าใจ คือ การรับรู้ที่ชาวบ้านในพื้นที่โดนกระทำสิ่งใดบ้าง เพื่อหาทางช่วยเหลือเขาเหล่านั้น
ให้หลุดพ้นจากการถูกกดขี่ข่มเหง

เข้าถึง คือ การรับรู้ถึงต้นสายปลายเหตุของปัญหา เพื่อจัดการแก้ไขที่ถูกต้อง

พัฒนา คือ การให้ความรู้ทั้งด้านศาสนา และการศึกษาเพื่อพัฒนาคน และให้คนได้พัฒนา
ท้องถิ่นของตนเองต่อไป

ทั้งนี้กระบวนกรในการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้นั้นประกอบไปด้วย หลักการและกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการ ความ
เร่งด่วนของการดำเนินงานที่สำคัญ พื้นที่เป้าหมายและกลุ่มเป้าหมายและเป้าหมายและกลยุทธ์ดำเนินงาน

๑. หลักการและกรอบแนวคิด

สำหรับหลักการและกรอบแนวคิดในการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่
ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ยึดหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"
ซึ่งเป็นกรอบและหลักการเบื้องต้นที่กำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นจะต้องยึดถือและน้อมนำไปปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญห
สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุก ๆ ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน
ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พึงปฏิบัติต่อประชาชน

๒. วัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการ

การกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้นั้นมุ่งกำหนดวัตถุประสงค์ที่ประกอบไปด้วย

๒.๑ เพื่อลดการใช้ความรุนแรงในพื้นที่และแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี

๒.๒ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

๒.๓ เพื่อให้สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความเข้มแข็ง

๒.๔ เพื่อให้ประชาชนไทยทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งประชาคมระหว่างประเทศมีความเข้าใจและสนับสนุนแนวทางการของฝ่ายรัฐ

๓. ความเร่งด่วนของการดำเนินงานที่สำคัญ

กำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มุ่งให้ความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้

๓.๑ เรื่องสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยและปกติสุข

๓.๒ เรื่องการอำนวยความสะดวกยุทธธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๓.๓ เรื่องการเสริมสร้างความเข้าใจ และการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี

๓.๔ เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๔. พื้นที่เป้าหมายและกลุ่มเป้าหมายในการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นประกอบไปด้วย

๔.๑ พื้นที่เสริมสร้างความมั่นคง หมายถึง พื้นที่ที่ยังคงปรากฏความเคลื่อนไหวของผู้ก่อเหตุรุนแรง (ผกร.) ซึ่งฝ่ายรัฐต้องใช้การปฏิบัติการเชิงรุก เพื่อจำกัดเสรีการเคลื่อนไหวของ ผกร. จึงจำเป็นต้องดำเนินงานกิจการพลเรือน งานการเมือง และงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง เพื่อมุ่งสร้างความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐให้แก่ประชาชนในพื้นที่

๔.๒ พื้นที่เร่งรัดการพัฒนา หมายถึง พื้นที่ล่อแหลมต่อการก่อเหตุ ซึ่งฝ่ายรัฐต้องเร่งสร้างเกราะป้องกันไม่ให้ผู้ก่อการร้ายเข้ามาสร้าง/ขยายอิทธิพลในพื้นที่ จึงจำเป็นต้องดำเนินงานพัฒนาอย่างยั่งยืน ควบคู่กับงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีความมั่นใจและให้การสนับสนุนฝ่ายรัฐ

๔.๓ พื้นที่เสริมสร้างการพัฒนา หมายถึง พื้นที่ที่ไม่มีเหตุรุนแรง ซึ่งฝ่ายรัฐต้องดำรงการดำเนินวิถีชีวิตและความเป็นอยู่อย่างปกติสุขของประชาชนในพื้นที่ โดยการดำเนินงานด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง และยกระดับมาตรฐานหรือเป้าหมายการพัฒนาให้เท่าเทียมกับพื้นที่ในภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ

สำหรับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ กลุ่มประชาชนผู้ด้อยโอกาสและประชาชนทั่วไปที่รวมกลุ่ม/องค์กรในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (ผกร.) กลุ่มแนวร่วมผู้ก่อการร้าย กลุ่มเสี่ยงต่อการชักนำเข้าร่วมกลุ่มผู้ก่อการร้ายและองค์กร/สถาบันที่สนับสนุนการก่อเหตุรุนแรง

๕. เป้าหมายและกลยุทธ์ดำเนินงานในการนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กำหนดเป้าหมายตามกลุ่มภารกิจงาน เป้าหมายของการดำเนินงานและกำหนดกลยุทธ์เพื่อดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ทั้งนี้สำหรับการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มุ่งให้ความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เน้นเสริมสร้างกระบวนการสันติสุขและแนวทางสันติวิธี ชจัดความขัดแย้ง ลดความรุนแรง ตามแนวทาง "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"

นอกจากนี้แล้วนั้นกระบวนการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้อาจมีการดำเนินการเฉพาะกิจหรือเฉพาะหน้าเพื่อแก้ไขปัญหาและสถานการณ์

หรือบรรเทาทุกข์ให้กับประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ แต่การดำเนินงานนั้นก็ดำเนินการเป็นไปตามกระบวนการที่ประกอบไปด้วยการยึดหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" การกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ดำเนินการในพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบ และดำเนินการกำหนดวิธีการหรือแนวทางในการดำเนินงานเพื่อบรรเทาทุกข์ให้กับประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (๒๕๕๗ : ๑-๓) ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ ๙๘/๒๕๕๗ เรื่องการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมีปัญหาความมั่นคงของชาติและความไม่สงบในพื้นที่ที่ก่อให้เกิดผลกระทบในหลายด้านอย่างกว้างขวาง ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและมีการปฏิบัติงานอย่างบูรณาการ และเป็นเอกภาพ โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อันจะทำให้สามารถบรรลุผลในการขจัดหรือลดปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดความสงบสุขในพื้นที่ ความปลอดภัยในชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน เกิดความเชื่อมั่นแก่ประชาชน ตลอดจนมีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จึงกำหนดดังนี้

ข้อ ๑ ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และผู้ที่เกี่ยวข้อง นำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗ ซึ่งจัดทำขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาใช้ในการปฏิบัติงานของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ จงกว่าจะมีนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ใหม่

ข้อ ๒ ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้แบ่งการบริหารงานเป็น ๓ ระดับได้แก่ ระดับนโยบาย ระดับแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และระดับหน่วยปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ระดับนโยบาย ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นผู้ให้คำปรึกษา

ระดับแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เรียกโดยย่อว่า "คปต." ประกอบด้วยประธานกรรมการ กรรมการ เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้ง โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการบูรณาการงานการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ และคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๐๗/๒๕๕๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติมและให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหน่วยงานหลักร่วมกันในการบูรณาการแผนปฏิบัติการ แผนงาน และโครงการของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ ในด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนาที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนสร้างความประสานสอดคล้องในทุกมิติ

ระดับหน่วยปฏิบัติ ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้าเป็นหน่วยงานหลัก มีหน้าที่รับผิดชอบขับเคลื่อนงานการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งปวงในพื้นที่และให้ศูนย์

อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้จัดให้มีศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนหน้า เพื่อปฏิบัติงานร่วมกับกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า

ข้อ ๓ ให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐเร่งรัดการปฏิบัติงานตามนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗ ทั้งนี้ สำหรับการปฏิบัติงานตั้งแต่ปลายปีงบประมาณ ๒๕๕๗ เป็นต้นไป และให้จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนในการปฏิบัติงานตามแนวทางดังต่อไปนี้

ให้กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานด้านความมั่นคง เสริมสร้างศักยภาพขีดความสามารถ และประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่เป้าหมาย เร่งรัดการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแทรกซ้อน ดำเนินการลดพื้นที่เขตอิทธิพลของกลุ่มก่อเหตุรุนแรงและคุ้มครองหรือฝึกระวังความปลอดภัยของประชาชนและเป้าหมายอ่อนแอ เพื่อลดความเสี่ยงภัยจากการก่อเหตุการณ์รุนแรง ทั้งนี้ โดยต้องมีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและหมู่บ้าน

ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติรับผิดชอบในการประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นการสร้างหลักประกันความต่อเนื่องและความเชื่อมั่นต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกกลุ่มในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุย โดยในแผนดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขอบเขตในเชิงหลักการของกระบวนการ กลไกในการขับเคลื่อนในระดับ

ต่าง ๆ การเชื่อมโยงกับบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมและการสนับสนุนจากส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ ทางด้านเครื่องมือ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณและเรื่องอื่น ๆ ที่จำเป็น

ให้กระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทุกหน่วยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนโดยการบังคับใช้กฎหมายด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความตระหนักในการปฏิบัติตามกฎหมายและเคารพหลักสิทธิมนุษยชนโดยเคร่งครัด รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย

ให้ศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนราชการ และหน่วยงานอื่นของรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน เร่งรัดดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในทุกด้านและทุกมิติ โดยเข้าถึงประชาชนในทุกพื้นที่อย่างแท้จริงและเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาชนและลักษณะพิเศษเฉพาะของแต่ละพื้นที่ด้วย

ข้อ ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการบูรณาการงานการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามข้อ ๒ (๒) (ก) ให้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการดังนี้

พิจารณาให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการและการจัดตั้งงบประมาณ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งแนวทางและมาตรการการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง หลังจากที่ได้มีการพิจารณาของหน่วยงานหรือองค์กรตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้

สอดคล้องกับนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ แล้วเสนอหัวหน้าคณะกรรมการ
ความสงบแห่งชาติเพื่ออนุมัติ

พิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดพื้นที่พิเศษ เขตพัฒนาพิเศษ กรอบแนวทางการแก้ไข
ปัญหาในพื้นที่พิเศษ และการบริหารและการพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษ หลังจากที่ได้มีการพิจารณาของ
หน่วยงานหรือองค์กรตามที่กฎหมายกำหนด แล้วเสนอหัวหน้าคณะกรรมการความสงบแห่งชาติเพื่ออนุมัติ

กำหนดกรอบและแนวทางการจัดทำแผนงาน โครงการและงบประมาณ ในการแก้ไขปัญหา
ความมั่นคงและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งบูรณาการการดำเนินงานของกระทรวงกรมและ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยุทธศาสตร์
ที่เกี่ยวข้อง และแผนปฏิบัติการที่กำหนดขึ้น

กำกับ เร่งรัด ติดตามและบูรณาการการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้
ตามนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและแผนปฏิบัติการที่
กำหนดขึ้น โดยต้องสอดคล้องกับการบริหารราชการและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงาน รวมทั้ง
จัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ต่อหัวหน้าคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ

แต่งตั้งที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการ
ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้มอบหมาย

ปฏิบัติงานหรือดำเนินการอื่นใดตามที่หัวหน้าคณะกรรมการความสงบแห่งชาติมอบหมาย

ข้อ ๕ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที ประธานกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดน
ภาคใต้อาจพิจารณาเรื่องใดกับกรรมการที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยสามคน เพื่อมีมติของคณะกรรมการขับเคลื่อน
การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเรื่องนั้น และเมื่อมีการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไข
ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกรณีปกติให้ประธานกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดน
ภาคใต้แจ้งให้ที่ประชุมทราบมติดังกล่าวด้วย

ข้อ ๖ ให้ที่ปรึกษา กรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงาน ที่คณะกรรมการขับเคลื่อนการ
แก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้แต่งตั้ง ได้รับเบี้ยประชุมและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามระเบียบของทางราชการ
สำหรับการเบิกจ่ายเบี้ยประชุมให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการโดยให้เบิกจ่าย
จากงบประมาณรายจ่ายของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ข้อ ๗ ให้มีสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ ในสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้
ที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการและคณะทำงาน

ประสานงานกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
เพื่อให้ได้ข้อมูลและการสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มอบหมายให้เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อ ๘ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติอาจร้องขอต่อส่วนราชการเพื่อจัดส่งข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ แล้วแต่กรณี และจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้

ข้อ ๙ ข้อสั่งการของประธานคณะทำงานขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเรื่องใดหรือการดำเนินการใด ๆ ตามข้อสั่งการดังกล่าว ซึ่งมีขึ้นก่อนวันที่มีประกาศนี้ ให้ถือว่าข้อสั่งการหรือการดำเนินการนั้นเป็นมติหรือการดำเนินการตามมติของคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามประกาศนี้ ต่อเมื่อคณะกรรมการดังกล่าวมีมติรับรองหรือให้ความเห็นชอบ

ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๕๗/๒๕๕๙ เรื่อง การปรับปรุงการบริหารเพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้กำหนดไว้ว่าตามที่ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓ ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ ๙๘/๒๕๕๗ เรื่อง การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๑๔/๒๕๕๙ เรื่อง คณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการกำหนดอำนาจหน้าที่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ลงวันที่ ๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๙ เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาแล้วระยะหนึ่ง นั้นสถานการณ์ได้คลี่คลายมาเป็นลำดับ ความรับรู้ความเข้าใจปัญหาและความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในการแก้ไขปัญหามีมากขึ้น ประชาชนเชื่อมั่นในมาตรการรักษาความสงบเรียบร้อยมากขึ้นทั้งยังได้ดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการสร้างอาชีพสร้างรายได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน และการแก้ปัญหาเร่งด่วน ตอบสนองข้อเรียกร้องของประชาชนหลายเรื่อง เช่น ปัญหายาเสพติด ทั้งนี้ เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสันติสุข ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความสะดวกสบายในการทำมาหากิน ได้รับความสงบร่มเย็นมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สามารถร่วมกันพัฒนาและปฏิรูปประเทศตามแนวทางประชารัฐสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยไม่ทอดทิ้งผู้ใดไว้ข้างหลัง

การจะดำเนินการเช่นนี้ให้ได้ผลสมบูรณ์จำเป็นต้องบูรณาการแผนปฏิบัติการ แผนงาน และโครงการทั้งหลายในด้านความมั่นคงและการพัฒนาในพื้นที่เพื่อให้ประสานสอดคล้องทุกมิติ ดังที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้กำหนดระดับการบริหารไว้แล้วเป็น ๓ ระดับได้แก่ ระดับนโยบาย ระดับแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และระดับหน่วยปฏิบัติ เมื่อได้ดำเนินการเช่นนี้มาแล้วระยะหนึ่ง สมควรยกระดับและปรับปรุงการบริหารขั้นต่อไปเพื่อให้การแก้ไขปัญหา การพัฒนาและการสร้างความรับรู้ความเข้าใจบนพื้นฐานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและภาคประชาชนในพื้นที่มี

ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในลักษณะบูรณาการและเป็นเอกภาพ มีความคล่องตัวและรวดเร็วทันต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนในการปฏิบัติภารกิจเชิงยุทธศาสตร์ และเชิงพื้นที่ที่มีสภาพปัญหาพิเศษและต้องการปัจจัยเกื้อหนุนการทำงานแตกต่างจากพื้นที่อื่น ทั้งต้องให้มีความคล่องตัวในการบริหารงานบุคคลและการบริหารงบประมาณ ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ ทำนองเดียวกับที่เคยใช้ในการแก้ไขปัญหาอื่นและในพื้นที่อื่นได้ผลมาแล้ว โดยมีแกนนำของกลไกการบริหารจัดการในพื้นที่เข้ามาบูรณาการส่วนที่ยังไม่มีเอกภาพ และปรับปรุงแก้ไขส่วนที่หย่อนประสิทธิภาพในการปฏิบัติและการพัฒนาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ อำนวยประโยชน์ต่อราชการแผ่นดิน และการปฏิรูปการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ปฏิบัติหน้าที่และมีอำนาจในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.) เป็นฝ่ายบูรณาการงานในระดับแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ ๙๘/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

ข้อ ๒ ในกรณีเห็นสมควร นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้แทนพิเศษของรัฐบาลมีหน้าที่ประสานงานระหว่างคณะรัฐมนตรีและราชการส่วนกลางกับหน่วยงานในพื้นที่ ประสานงานกับรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายให้กำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในเขตตรวจราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ และประสานงานกับ คปต. กอ.รมน. ศอ.บต. จังหวัด ส่วนราชการ และภาคส่วนต่าง ๆ ในการเชื่อมโยงงานให้เกิดการบูรณาการ และปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติและการพัฒนาตลอดจนให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ในพื้นที่โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและไม่มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการ และให้รายงานปัญหาอุปสรรค ตลอดจนเสนอแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาต่อนายกรัฐมนตรีเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีและประธาน คปต. อาจมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อื่นด้วยก็ได้

ในกรณีที่มีผู้แทนพิเศษของรัฐบาลหลายคน นายกรัฐมนตรีอาจกำหนดหน้าที่และอำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแต่ละคนให้รับผิดชอบเป็นการเฉพาะเรื่องก็ได้

ให้ผู้แทนพิเศษของรัฐบาล เป็นกรรมการ คปต. และให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังจัดให้ผู้แทนพิเศษ ได้รับค่าตอบแทน และสิทธิประโยชน์ตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงตำแหน่งในลักษณะเดียวกัน เช่น ผู้แทนการค้าไทยหรือกรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรี

ให้มีสำนักงาน คปต. ส่วนหน้าตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อปฏิบัติงานด้านธุรการตามที่ประธาน คปต. มอบหมาย และให้เจ้าหน้าที่สำนักงาน คปต. ส่วนหน้าได้รับค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ตามระเบียบของทางราชการ

ข้อ ๓ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ การโอนหรือการนำรายจ่ายที่กำหนดไว้สำหรับส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจใดตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมไปใช้สำหรับส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจอื่นนอกเหนือจากกรณี

ตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒ เพื่อการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กระทำได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์การโอนงบประมาณที่ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และหากเป็นการโอนงบประมาณข้ามแผนงานจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน

การโอนงบประมาณของส่วนราชการเดียวกันจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปดำเนินการในพื้นที่อื่นต้องได้รับความเห็นชอบจาก คปต. หรือตามระเบียบที่ คปต. กำหนดก่อนจะดำเนินการต่อไป

ข้อ ๔ ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อ ๒ ของคำสั่งนี้ได้ตามความจำเป็น (คณะรักษาความสงบแห่งชาติ, ๒๕๕๙ : ๑๓-๑๕)

สำหรับกระบวนการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเป็นการแปลงรูปแบบการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการดำเนินงานตามข้อกำหนดของนโยบายรัฐบาลในส่วนกลางและการน้อมนำหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" มาประยุกต์ใช้เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เพื่อกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ตลอดจนมีความเหมาะสมกับสถานการณ์และรูปแบบการแก้ไขปัญหาก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ก่อให้เกิดรูปธรรมและมีแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน

รูปแบบและลักษณะของแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับรูปแบบและลักษณะของแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ที่ผ่านมามีตั้งแต่การเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นได้มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนมาอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์และรูปแบบในการก่อเหตุความไม่สงบในพื้นที่

๑. กรอบแนวคิดของนโยบาย

สำหรับนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นยึดหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" และ "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" และได้กำหนดกรอบแนวคิดของนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒

๑.๑ การยึดมั่นในหลักการแก้ไขปัญหาโดยใช้แนวทางสันติวิธี ด้วยการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งจากการใช้แนวทางรุนแรงมาเลือกใช้แนวทางสันติวิธี

๑.๒ การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

๑.๓ การบริหารจัดการบนพื้นฐานของสังคมพหุวัฒนธรรมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่

๑.๔ การยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ธรรมะและเคารพในกติกา ระหว่างประเทศ

ทั้งนี้กรอบแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์นั้นมุ่งดำเนินการและยึดหลักตามยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" และ "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" เป็นแนวคิดหลักในการกำหนด ตลอดจนการดำเนินการปฏิบัติตามนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. แผนการควบคุมพื้นที่และบังคับใช้กฎหมาย

เพื่อป้องกันเหตุร้าย คุ่มครองชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้ปลอดภัยและสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุขจึงได้กำหนดแผนการควบคุมพื้นที่และบังคับใช้กฎหมายขึ้น

๒.๑ เข้มมั่งของการควบคุมพื้นที่ เพื่อไม่ให้เกิดเหตุร้ายขึ้น ผู้ก่อการร้ายนั้นคิดหนีและคิดเข้าร่วมโครงการพาคณกลับบ้านแทนคิดก่อเหตุ

๒.๒ มาตรการในการควบคุมพื้นที่ อันประกอบไปด้วย งานข่าว งานการทหาร งานบังคับใช้กฎหมายและงานสำคัญที่ขาดไม่ได้คือความร่วมมือร่วมใจของประชาชน ผู้รับผิดชอบพื้นที่ที่ต้องกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ประชาชนเข้ามาช่วยในการรักษาความปลอดภัยพื้นที่และช่วยในการแจ้งข่าวสาร

๒.๓ การควบคุมพื้นที่ให้ได้ผล นอกจากการควบคุมพื้นที่และเส้นทางที่คาดว่ากลุ่มผู้ก่อการร้ายจะก่อเหตุแล้วจะต้องมีการควบคุมคน อาวุธสงครามและอุปกรณ์สารตั้งต้นในการประกอบระเบิด

๒.๓.๑ การควบคุมพื้นที่ วางกำลังและใช้กำลังควบคุมพื้นที่ ตั้งแต่แนวชายแดนภูเขา ชายป่าขอบเขาติดกับหมู่บ้าน ชุมชนติดชายฝั่งทะเล ป่าโกงกาง หมู่บ้านจั้งตั้ง เส้นทางเสี่ยงเกิดเหตุบ่อย พื้นที่เตรียมการก่อเหตุและเมืองเศรษฐกิจ เมืองหลักและเทศบาล

๒.๓.๒ ควบคุมคน จะต้องมีการทำสมเอนประชากรผู้ชายอายุระหว่าง ๑๗-๕๐ ปี ของทุกครัวเรือนในเขตรับผิดชอบของแต่ละสถานีตำรวจ เพื่อแยกแยะคนกลุ่มที่เป็นกลุ่มผู้ก่อการร้ายหรือสงสัยว่าเป็นผู้ก่อการร้าย ต้องทราบว่าเป็นพื้นที่รับผิดชอบนั้นมีผู้ก่อการร้ายจำนวนเท่าไร เป็นใครบ้างและอยู่ที่ไหนบ้าง ต้องดำเนินการควบคุมและติดตามจับกุมบุคคลเหล่านี้ไม่ให้มีเสรีภาพในการเคลื่อนไหว ทำให้มีแนวคิดหนีแทนการคิดก่อเหตุ รวมถึงดำเนินการควบคุมคนจากภายนอกพื้นที่ที่ต้องสงสัยว่าจะเข้ามาลักลอบก่อเหตุร้าย

๒.๓.๓ ควบคุมอาวุธสงคราม ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้มีอิทธิพลมีการครอบครองอาวุธเป็นจำนวนมากเพื่อแลกกับการช่วยเหลือทางราชการและการให้ข่าวต่าง ๆ ต่อภาครัฐ เพื่อป้องกันไม่ให้มีการนำอาวุธเหล่านี้มาก่อเหตุ จึงต้องควบคุมอาวุธสงคราม ด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ครอบครองมาแจ้งขึ้นทะเบียนกับภาครัฐ แจ้งการครอบครองต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ณ ที่ว่าการอำเภอ ทำการยิงเก็บปลอกกระสุน พิมพ์ลายนิ้วมือ จัดทำบัญชีควบคุมอาวุธ มีความเข้มงวดในการนำพาและบังคับใช้กฎหมายกับผู้ครอบครองที่ไม่มาแจ้งขึ้นบัญชีคุมอย่างเด็ดขาด

๒.๓.๔ การควบคุมอุปกรณ์และสารตั้งต้นประกอบระเบิด การควบคุมการมีครอบครองซื้อ-ขายและอุปกรณ์และสารตั้งต้นที่สามารถนำมาใช้ประกอบระเบิดได้

๒.๔ เป้าหมายในการก่อเหตุของผู้ก่อการร้าย นั่นคือสถานที่ราชการ สาธารณูปโภค เสาไฟฟ้า สถานบันเทิง แหล่งรวมคนที่มีคนไทยพุทธพลุกพล่าน สถานประกอบการของประเทศตะวันตก จะต้องมีการคุ้มครองและทำให้ปลอดภัยและอบรมให้ความรู้กับประชาชนเพื่อป้องกันมิให้ผู้ก่อการร้ายกำหนดเป็นเป้าหมายในการก่อเหตุได้

๒.๕ กำลังพลที่ปฏิบัติงานในการควบคุมพื้นที่จะต้องรู้หลักนิยมและยุทธวิธี รวมทั้งคิดย่อยแยะการปฏิบัติการของผู้ก่อการร้าย จะต้องมีการให้การศึกษาเรียนรู้หลักนิยมและยุทธวิธีในการก่อการร้ายของผู้ก่อการร้าย

๒.๖ การลาดตระเวนเป็นตาข่ายแมงมุม ดำเนินการออกจรยุทธ์เล็กๆ ครั้งละ ๒-๓ วัน รอนแรม ลาดตระเวน ชุ่มผ้าตรวจ ลวงทางยุทธวิธี เยี่ยมบ้านผู้ก่อการร้ายและสถานที่ พื้นที่และร้านค้า

ต่าง ๆ ในรูปแบบที่เป็นตาข่ายใยแมงมุมเต็มพื้นที่ เพื่อเสริมมาตรการควบคุมพื้นที่และควบคุมพื้นที่ที่เป็นใยแมงมุม

๒.๗ การบังคับใช้กฎหมาย กำหนดกรอบแนวคิดหลัก คือการให้ความสำคัญกับงานข่าวกรองที่แม่นยำ โดยใช้มาตรการจากเบาไปหนักและใช้กำลังเท่าที่จำเป็นเข้าติดตาม จับกุม ผู้ก่อการร้ายตามแนวทางสันติวิธี ภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้นำศาสนา ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่นและเครือข่าย ในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติการ

๓. งานข่าวกรอง

๓.๑ เพิ่มประสิทธิภาพงานด้านการข่าว เพื่อให้ได้ข่าวเชิงลึก สามารถนำไปนำไปใช้ในการป้องกันการก่อเหตุและการบังคับกฎหมายได้ทันเวลาและมุ่งเน้นการจัดตั้ง โดยมุ่งเน้นการนำบุคคลที่อยู่ในองค์การจัดตั้งหรือเคยอยู่ในองค์การจัดตั้ง ผู้เข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้านและอบรมแทนการฟ้องตามมาตราที่ ๒๑ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรพุทธศักราช ๒๕๕๑ กองร้อยข่าวทหารพราน การจัดตั้งและใช้แหล่งข่าวประชาชนในพื้นที่ให้ได้ผล

๓.๒ มุ่งเน้นการปฏิบัติงานข่าวเชิงรุก หากเป็นเชิงรับก็เป็นการรับเชิงรุกหรือเชิงป้องกัน โดยดำเนินการใน ๓ ลักษณะ อันได้แก่ ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ โดยก่อนเกิดเหตุจะต้องมีการตรวจสอบและประเมินให้ได้ว่าเกิดที่ไหน เมื่อไหร่ เกิดอะไรขึ้นและจะป้องกันอย่างไร เมื่อเกิดเหตุแล้วจะต้องไปดูว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เพื่อนำไปสู่การจับกุมผู้ก่อเหตุ กำหนดสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานด้านการข่าว ๒ ประการ

๓.๒.๑ ข่าวกรองสามารถนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมาย การสลายโครงสร้างการ จัดตั้งแหล่งบ่มเพาะ

๓.๒.๑ ข่าวกรองเป็นข้อมูลให้ผู้บัญชาการใช้ประกอบการตกลงใจปรับนโยบาย และสั่งการได้อย่างถูกต้องและทันเวลา

๓.๓ ปฏิบัติงานด้านข่าวกรองเชิงลึกเพื่อเอาชนะผู้ก่อการร้ายโดยวางเครือข่ายพิสูจน์ทราบโครงสร้างการจัดตั้งในมิติทางกายภาพ

๓.๔ ปฏิบัติงานด้านข่าวกรองเชิงลึกเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรภาคประชาชน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการเสริมสร้างความเข้าใจและแสวงความร่วมมือได้อย่างถูกต้อง

๓.๕ ปฏิบัติงานด้านข่าวกรองเชิงลึกเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข

๓.๖ ปฏิบัติงานด้านข่าวกรองเพื่อสนับสนุนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและการช่วยเหลือประชาชน เพื่อนำไปสู่การลดและขจัดเงื่อนไขของการก่อเหตุรุนแรงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ประชาชนให้ความร่วมมือ สนับสนุนฝ่ายรัฐในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่ลงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยงานข่าวกรองมุ่งเน้นไปที่ท่าทีของประชาชนต่อการดำเนินการของรัฐและการปิดเปื้อนโจมตีในทางลับโดยผู้ก่อการร้าย

๓.๗ ปฏิบัติงานด้านข่าวกรองเพื่อแก้ไขปัญหาวัตถุระเบิดแสวงเครื่อง โดยการติดตามตรวจสอบข่าวสารเกี่ยวกับการจัดหาวัตถุระเบิด การประกอบวัตถุระเบิด การลำเลียงวัตถุระเบิด การฝึก ความชำนาญด้านวัตถุระเบิดของสมาชิกรุ่นใหม่ พัฒนาการของความรุนแรงในการนำวัตถุระเบิด รวมถึง

จุดอ่อนในการควบคุมอุปกรณ์ประกอบวัตถุระเบิดของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อป้องกันและจัดการนำวัตถุระเบิดมาใช้ในการก่อเหตุสร้างสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเร็วที่สุด

๓.๘ ปฏิบัติงานด้านข่าวกรองเพื่อตัดวงจรการสนับสนุนการก่อเหตุรุนแรง

๓.๙ จัดให้มีการบูรณาการและวางแผนการใช้เครื่องมือเฝ้าตรวจสอบระบบบูรณาการและเชื่อมโยงกล้องวงจรปิด (CCTV) เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยกำลังเป็นการส่วนรวม

๓.๑๐ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภาค ๔ ส่วนหน้า

เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการข่าวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเป็นผู้กำหนดหัวข้อข่าวสารสำคัญให้หน่วยข่าวในพื้นที่ทั้งหมดนำไปดำเนินการและรายงานผล พร้อมทั้งนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิธีการตามวงรอบข่าวกรอง เพื่อเป็นการพิสูจน์ทราบเครือข่าย การติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อการร้าย และกลุ่มอื่นๆ รวมการแจ้งเตือนหน่วยหรือกระจายข่าวสารต่าง ๆ ให้ทันตามเวลาที่รวมเร็ว ถูกต้อง เหมาะสม

๔. งานสกัดกั้นการขยายตัวของผู้ก่อการร้ายในสถานศึกษาและชุมชน/หมู่บ้าน

เป้าหมายเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ก่อการร้ายเข้ามาเคลื่อนไหว ปลูกกระตม บ่มเพาะและเผยแพร่อุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนและชักชวนให้เข้าร่วมกับผู้ก่อการร้าย โดยยึดถือการปฏิบัติงานตามแผนงานเสริมสร้างความเข้าใจในสถานศึกษา

๔.๑ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้บริหาร ครูสอนศาสนาและนักเรียนให้รับทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับสถานการณ์ ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของผู้ก่อการร้าย รวมทั้งนโยบายและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐและชักชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการเสริมสร้างให้มีทัศนคติความเป็นมิตรและทัศนคติในเชิงบวกต่อเจ้าหน้าที่รัฐ การสนับสนุนด้านการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียน การส่งเสริม การยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันภายใต้พหุวัฒนธรรม การป้องกันยาเสพติดและการเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ ให้กับเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันมิให้ตกเป็นเครื่องมือของผู้ก่อการร้าย

๔.๒ สกัดกั้นการบ่มเพาะในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยการวางกำลังหรือควบคุมพื้นที่ในหมู่บ้านที่ผู้ก่อการร้ายได้มีการจัดตั้งไว้ เพื่อจำกัดเสรีในการปฏิบัติของผู้ก่อการร้าย ดำเนินการพิสูจน์ทราบค้นพื้นที่ฝึกและการสลายโครงสร้างในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นจุดหลัก ควบคุมไปกับการสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนมิให้ตกเป็นเครื่องมือของผู้ก่อการร้าย มุ่งเน้นการสานสัมพันธ์กับเยาวชนชายนอกสถานศึกษา โดยใช้กิจกรรมกีฬาฟุตบอลเป็นสื่อควบคู่กับการจัดกิจกรรมสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับกลุ่มเยาวชน โดยให้ฝึกอาชีพกับศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์ฝึกอาชีพพระราชทาน สถาบันอาชีวะและโรงเรียนพระดาบส ส่วนเยาวชนที่เสพยาเสพติดหรือเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ชักชวนเข้าร่วมโครงการถูล้านนันทารูและโครงการมัสยิดสานใจป้องกันยาเสพติด รวมทั้งการเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ ในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มนี้

๕. งานป้องกันแลแก้ไขปัญหาย้ายแทรกซ้อน

ปัญหาย้ายแทรกซ้อนถือเป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับปัญหาเรื่องการแบ่งแยกดินแดนซึ่งเป็นปัญหาหลัก ทั้งในแง่ของเงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ในการเคลื่อนไหวและการก่อเหตุของกลุ่มผู้ก่อการร้าย ตลอดจนเป็นเครื่องมือเพื่อใช้สร้างแรงจูงใจหรือโน้มน้าวชักจูงเยาวชนให้เข้าร่วมกับกลุ่ม

ผู้ก่อการร้าย นอกจากนี้ยังเป็นสาเหตุของคดีอาชญากรรมหลาย ๆ คดีในพื้นที่ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการซ้ำเติมให้สภาพปัญหาที่มีความซ้ำซ้อนและเกิดภาพความรุนแรงมากยิ่งขึ้น มีแนวทางดำเนินการดังนี้

๕.๑ การป้องกันและปราบปรามธุรกิจผิดกฎหมาย ด้วยการระดมปราบปราม กวาดล้าง ตรวจค้น จับกุม เพื่อมิให้ขบวนการนำเงินที่ได้จากธุรกิจผิดกฎหมายมาสนับสนุนผู้ก่อการร้าย โดยให้ความสำคัญและมุ่งเน้นไปที่เครือข่ายเป็นลำดับแรก พร้อมทั้งให้เข้มงวดกวาดค้นและดำเนินการอย่างเด็ดขาดกับข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับธุรกิจผิดกฎหมาย

๕.๒ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด บูรณาการดำเนินการงานการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งด้านป้องกันและปราบปราม ด้วยมาตรการงานด้านการข่าว การสกัดกั้น การปราบปราม การป้องกันการบำบัดรักษาและการฟื้นฟู เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนให้ได้ โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

๕.๒.๑ กอ.รมน.ภาค ๔ สน.เป็นเจ้าภาพในการดึงความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยจะเชิญ ปปส., ปปง., ศอ.บต., ศชต. หน่วยอื่น ๆ , จังหวัด , สช., ศช., มาประชุมและจัดทำแผนแก้ปัญหายาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เป็นแผนเดียว กำหนดทั้งมาตรการป้องกัน (ในหมู่บ้าน, ในสถานศึกษา, สถานบันเทิง) มาตรการปราบปรามและมาตรการบำบัดรักษา, หน่วยรับผิดชอบและหน่วยสนับสนุนการดำเนินการแต่ละมาตรการ, โครงการ/กิจกรรมที่แต่ละหน่วยงานทำ, จำนวนและแหล่งที่มาของงบประมาณ (ปปส.ม กอ.รมน., หน่วยงานอื่น ๆ) ในการสนับสนุนการดำเนินงาน

๕.๒.๒ จัดตั้งคณะทำงานติดตามความคืบหน้าผลการดำเนินงานและการใช้งบประมาณโดยมี รอง ผอ.กอ.รมน.ภาค ๔ เป็นประธาน คณะทำงานประกอบไปด้วยทุกหน่วยงานที่อยู่ในแผน โดยกำหนดให้เป็นคณะทำงานติดตามความคืบหน้าและการใช้งบประมาณทุกเดือน

๕.๒.๓ เชิญผู้นำศาสนาและภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มาร่วมในการจัดทำแผนและเป็นคณะทำงานติดตามความคืบหน้าผลการดำเนินงาน

๕.๒.๔ กำหนดให้ ศอ.บต.สน. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดโครงการกีฬาโดยเน้นการสร้างทีมกีฬาของหมู่บ้านมาจัดการแข่งขันและจัดทำโครงการสร้างงาน สร้างอาชีพ เพื่อดึงเยาวชนให้ห่างไกลจากยาเสพติด โดยเน้นการดำเนินการเป็นรายอำเภอที่มีความพร้อมก่อน

๕.๒.๕ จัดให้มาแถลงผลงานในการแก้ปัญหายาเสพติด เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบทุกเดือน

๕.๓ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนหันมาดูแลและรักษาสีน้ำเงินอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สนับสนุนให้มีการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย โดยเฉพาะสภาพพื้นที่ป่าโดยให้ประชาชนที่อยู่รอบ ๆ พื้นที่ป่าเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและรักษาในลักษณะของราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า การพัฒนา ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน อากาศ น้ำ ชายฝั่งทะเล ป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมโดยการใช้จุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ (EM) ในการปรับสภาพระบบนิเวศน์เพื่อให้กลับคืนสู่สภาพเดิม การส่งเสริมให้ประชาชนมีการก่อสร้างฝายชะลอน้ำตามลำห้วยในพื้นที่ หมู่บ้าน เพื่อเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้งและเป็นการคืนความชุ่มชื้นให้กับป่าซึ่งจะทำให้ระบบนิเวศน์ในพื้นที่ดีขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน/ชุมชน

๕.๔ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ เป็นการแก้ปัญหาเร่งด่วนที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ ให้มีการสำรวจความเสียหายที่ประชาชนได้รับในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

เสนอขอรับการสนับสนุนเพื่อฟื้นฟูให้การช่วยเหลือประชาชนอย่างเร่งด่วน แจกถุงพระราชทานและถุงยังชีพ เป็นการช่วยเหลือในขั้นต้น รวมทั้งการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยแก่ผู้ประสบภัย

๖. งานเพิ่มขีดความสามารถของกำลังประจำถิ่น กำลังตรวจ กำลังประชาชน และกลไกปกติของรัฐ

๖.๑ จัดการฝึกทบทวนให้ ชคต., ชคบ., ชรบ., อรบ., ทสรป., อปพร. โดย ฉก. จังหวัด/ฉก.นย.ทร. สนับสนุนกำลังพลเป็นชุดครูฝึกให้กับจังหวัด/กอ.รณม.จังหวัดและบูรณาการแผนการฝึกร่วมกัน อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง โดยใช้งบประมาณประจำปี ๒๕๖๐ ของ มท., กอ.รณม.ภาค ๔ สน., ศอบต., จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อบจ.,อบต.และเทศบาล) หัวข้อการฝึกให้เน้นเรื่องที่ต้องนำไปปฏิบัติงานจริง, การป้องกันตนเองและการระวังป้องกันปฏิบัติการ

๖.๒ การบูรณาการแผนการใช้กำลัง อส. และกำลังประชาชนให้ ฉก.หมายเลข/ฉก.ทพ. ร่วมกับ ศปก.อ. เป็นหน่วยหลักในการบูรณาการแผนปฏิบัติทั้ง ๓ ฝ่าย ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในหมู่บ้าน/ตำบล,การคุ้มครองเส้นทาง,ครู,ร.ร.,ชุมชนล่อแหลม,การรักษาความปลอดภัยเขตเมือง เศรษฐกิจ ชุมชน เขตเทศบาลและมาตรการเชิงรับอื่น ๆ บางประการ ทดแทนกำลังทหารให้สามารถใช้งานได้จริงและเป็นไปตามแผนการปฏิบัติการรักษาความปลอดภัยในเขต อำเภอกของฉก.หมายเลข/ฉก.ทพ. ที่รับผิดชอบพื้นที่ สำหรับการใช้งานครกำหนดให้ ฉก.หมายเลข/ฉก.ทพ. เป็นหน่วยวางแผน อำนาจการประสานงานและกำกับดูแลในฐานะหน่วยขึ้นควบคุมทางยุทธการ

๗. งานต่อสู้ทางความคิด

กำหนดให้ศูนย์สันติวิธีเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี แนวความคิดทางการเมืองและการทหารของกลุ่มผู้ก่อการร้าย , กลุ่มผู้เห็นต่าง องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรนักศึกษา นักวิชาการ ติดตามและตอบโต้/ต่อต้านการสร้างและการขับเคลื่อนประเด็นที่ใช่เป็นเงื่อนไขเพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงและสร้างแนวร่วมของกลุ่มผู้ก่อการร้ายด้วยการใช้มาตรการทางการเมือง การสร้างความเข้าใจและการปฏิบัติการข่าวสารที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการใช้งานในมิติศาสนาแก้ปัญหา

๘. มาตรการในการรักษาความปลอดภัยทั่วไป

๘.๑ ระบบป้องกันโดยตนเอง

๘.๑.๑ ใช้การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและให้คำแนะนำแก่บุคคลที่เป็นเป้าหมายของกลุ่มผู้ก่อการร้าย เช่น ครู ประชาชนไทยพุทธหรือผู้ที่ให้ความร่วมมือกับรัฐ, เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ในการติดตามข่าวสาร สถานการณ์และความเคลื่อนไหวของผู้ก่อการร้าย การเฝ้าสังเกตสิ่งผิดปกติในพื้นที่ให้ดำเนินชีวิตตามปกติด้วยความระมัดระวัง ไม่ประมาท

๘.๑.๒ ส่งเสริมขีดความสามารถในการป้องกันตนเอง เช่น การฝึกการใช้อาวุธ การฝึกการป้องกันตนเอง การให้คำแนะนำในการระวังป้องกันตนเองด้วยการสังเกตเพื่อมิให้ถูกติดตามหรือสกัดการเกาะของฝ่ายตรงข้าม

๘.๑.๓ จัดสร้างระบบเครือข่ายระหว่างเจ้าหน้าที่กับบุคคลที่เป็นเป้าหมาย โดยมีหมายเลขโทรศัพท์ให้ติดต่อกันได้ตลอดเวลา

๘.๑.๔ การปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในด้านการรักษาความปลอดภัย

๘.๒ ระบบป้องกันโดยชุมชน

๘.๒.๑ ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนมีความรัก ห่วงแทนและช่วยกันดูแลสถานที่ราชการ เช่น โรงเรียน สถานีอนามัย รถไฟ เป็นต้น

๘.๒.๒ ส่งเสริมให้ประชาชนออกมาช่วยกันดูแลหมู่บ้าน ชุมชน การเฝ้าสังเกตสิ่งผิดปกติ การแจ้งเตือนข่าวสาร

๘.๒.๓ การแสดงพลังต่อต้านการกระทำต่อบุคคลและสถานที่ที่เป็นส่วนร่วม

๘.๓ ระบบการ รบ. โดยเจ้าหน้าที่

๘.๓.๑ เป็นการรักษาความปลอดภัยหลักซึ่งเป็นการรับผิดชอบโดยตรงของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่จะต้องกำหนดมาตรการและกำหนดการดำเนินการทุกรูปแบบ ด้วยการใช้อำนาจพลและยุทธวิธีที่มีอยู่เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้น

๘.๓.๒ บูรณาการการใช้อำนาจในการ รบ. โดยมีการแบ่งมอบความรับผิดชอบกันอย่างแน่ชัด

๘.๓.๓ ผก.หมายเลข/ผก.ทพ. พัฒนากำลังประชาชนที่จัดตั้งแล้ว เช่น ชคต., ชคบ., ชรบ., อรบ. ให้มีประสิทธิภาพ

๘.๓.๔ มีการพัฒนาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ พบปะเยี่ยมเยียน เฝ้าตรวจเฝ้าระวัง การลาดตระเวนคุ้มกันและวางกำลังคุ้มกัน

๘.๓.๕ การจัดทำแผน รบ. ต้องทำให้รัดกุม มีข้อมูลพร้อมเส้นทาง แผนผังสถานที่อย่างละเอียด วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งต่าง ๆ พร้อมจัดทำแผนเผชิญเหตุในทุกจุด

สำหรับรูปแบบและลักษณะของแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พบว่ามี การดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและบรรเทาปัญหาการก่อการร้ายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อีกทั้งเพื่อนำไปสู่ความสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

บริบทต่างๆและปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ในแผนเผชิญเหตุ (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๗)

สถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความรุนแรงและเกิดความไม่สงบมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีลักษณะปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และเชื่อมโยงกันหลายมิติ ทั้งนี้ ปัจจัยหลักที่ถูกนำมาเป็นเงื่อนไขของปัญหา คือ ชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ รวมทั้ง ประชาชนมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิตเพื่อดำรงอยู่ในสังคมไทยภายใต้ความเข้าใจ และการยอมรับบนพื้นฐานของความเป็นอัตลักษณ์ดังกล่าว ซึ่งการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องเป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งซึ่งมีอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐ มีความรู้สึกคับแค้นใจ และรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินงานของภาครัฐ จึงนำมาเป็นเงื่อนไขขยายผล และต่อสู้ด้วยการใช้ความรุนแรง ส่งผลทำให้เกิดบรรยากาศความกลัว ความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชน รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อทางตรงและทางอ้อมต่อการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้สำหรับบริบทต่าง ๆ และปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ในแผนเผชิญเหตุ (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๗) นั้นประกอบไปด้วย

๑. ความรุนแรงที่เป็นผลมาจากเงื่อนไขที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน

แม้สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีแนวโน้มลดลง แต่ยังคงมีความรุนแรงและความไม่สงบต่อเนื่อง และยังคงน่าปัจจัยหลักเดิม คือ ชนชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ มาเป็นเงื่อนไขในการสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความรุนแรงตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ จนถึงปัจจุบันถือได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่มีความละเอียดอ่อน และมีผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างยิ่ง ด้วยเป็นปัญหาความรุนแรงที่เป็นผลมาจากเงื่อนไขที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกันใน ๓ ระดับ

๑.๑ เงื่อนไขระดับบุคคล ซึ่งเกิดจากกลุ่มที่มีอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐ การสร้างเงื่อนไขของเจ้าหน้าที่รัฐบางคน ภัยแทรกซ้อน และการใช้ความรุนแรงอันมีเหตุจากความแค้นและความเกลียดชัง

๑.๒ เงื่อนไขระดับโครงสร้าง คือ โครงสร้างการปกครองและการบริหารราชการ ถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจแล้วก็ตาม แต่ประชาชนบางส่วนยังรู้สึกไม่สามารถสนองตอบกับความต้องการ ไม่ได้รับความเป็นธรรม ถูกเลือกปฏิบัติ และขาดอำนาจในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง

๑.๓ เงื่อนไขระดับวัฒนธรรม ประชาชนไทยมลายูในพื้นที่บางส่วน รู้สึกแปลกแยก ไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย โดยเห็นว่าการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐบางคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ หวาดระแวง และมีอคติ ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ จึงเป็นเงื่อนไขที่ทำให้คนในพื้นที่บางส่วน ยอมรับหรือเห็นด้วยกับฝ่ายที่ใช้ความรุนแรง และเป็นเงื่อนไขสำคัญที่กลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐ หยิบยกมาใช้เป็นข้ออ้าง เพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงในการต่อสู้เพื่อเป้าหมายของตน

ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนภายในสังคมไทยและสังคมโลก ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ส่งผลกระทบต่อสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะการปรับตัวและการรักษาอัตลักษณ์ให้การก้าวไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อีกทั้งการเผชิญกับปัญหาภัยแทรกซ้อนที่สำคัญ คือ ปัญหายาเสพติดในหมู่เยาวชน ปัญหาความยากจน และความรู้สึกไม่เป็นธรรมในสังคม ตลอดจน ยังมีปัจจัยเสริมที่เป็นแรงหนุน คือ กระแสจากภายนอก อาทิ กระแสท้องถิ่นนิยม กระแสการต่อสู้ด้วยแนวทางสุดโต่ง กระแสความขัดแย้งระหว่างโลกตะวันตกกับโลกมุสลิมและกระแสสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมือง ส่งผลให้สถานการณ์และปัญหาข้างต้นมีความซับซ้อนมากขึ้น

๒. ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ในแผนเผชิญเหตุ

๒.๑ ปัญหาของความรู้สึกและความสำนึกร่วมในการเป็นรัฐชาติและประชาชนคนไทยที่เท่าเทียมกันของประชาชนบางส่วนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากปัญหาทางด้านประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ ศาสนาและภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดในพื้นที่ที่ได้ส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกของความแปลกแยกและความรู้สึกของการเป็นชนกลุ่มน้อยที่ถูกเอาเปรียบ

๒.๒ ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มคนที่คอยสร้างสภาพแวดล้อมที่จะนำไปสู่การยกระดับความรู้สึกของประชาชน ให้รุนแรงจนถึงขั้นการแบ่งแยกดินแดนทั้งนี้ระดับของความพยายามของกลุ่มดังกล่าวนี้มีตั้งแต่การเรียกร้องอย่างถูกต้องตามกฎหมายไปจนถึงการใช้กองกำลังติดอาวุธเพื่อดำเนินการตามเป้าหมายตนในปัญหานี้เราสามารถแบ่งกลุ่มคนที่ดำเนินงานในด้านนี้ออกได้เป็นสองพวก

พวกแรกคือ องค์กรเอกชน นักวิชาการ นักการเมืองท้องถิ่นและผู้นำทางศาสนาที่มีแนวความคิดในเรื่องของ สิทธิมนุษยชนและความเป็นเอกลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มคนในพวกแรกนี้มีความมุ่งหวังที่จะได้เห็นสภาพที่ดีขึ้นของประชาชนในพื้นที่ตามแนวความคิดและแนวทางของพวกตน ซึ่งพวกแรกนี้มองว่าสามจังหวัดในพื้นที่ควรได้มีลักษณะในการปกครองที่แตกต่างจากจังหวัดอื่นโดยทั่วไปซึ่งอาจเป็นเขตปกครองพิเศษหรืออาจจนถึงขั้นการแบ่งแยกดินแดน ในขณะที่พวกที่สองเป็นพวกหัวรุนแรงที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนอย่างรวดเร็วซึ่งพวกที่สองนี้มีประวัติศาสตร์การต่อสู้มาเป็นเวลานานในนามของกบฏและขบวนการแบ่งแยกดินแดนตามที่ได้ทราบกัน บางส่วนของพวกที่สองนี้มักจะมีความสัมพันธ์อยู่กับฐานอำนาจเดิมในเมืองปัตตานี (พื้นที่ที่เป็นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน) ซึ่งสูญเสียอำนาจของกลุ่มตนลงไปหลังการจัดระเบียบทางด้านการปกครองในสมัยรัชการที่ห้าของกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งสองพวกนี้อาจมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นหรืออย่างน้อยก็ได้มีการประสานประโยชน์หรือมีผลประโยชน์ร่วมซึ่งกันและกัน

๒.๓ ปัญหาในการดำเนินการของรัฐบาลในการดำเนินการของรัฐยังคงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการยุติปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างเด็ดขาดในระดับประเทศ นักการเมืองฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านมิได้แก้ปัญหามันที่ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงประโยชน์ชาติเป็นประเด็นสำคัญสูงสุด แต่ได้มองถึงคะแนนเสียงและการได้มาซึ่งการเป็นรัฐบาลในสมัยต่อไปเป็นปัจจัยสำคัญ นอกจากนี้การเรียนรู้ซึ่งกันและกันของประชาชนคนไทยทั้งประเทศกับประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีถึงระดับที่จะคลุกเคล้าสังคมให้มีบูรณาการได้สำหรับในระดับพื้นที่แล้วปัญหาความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนเป็นปัญหาเรื้อรังที่มีมานานและยังมิได้รับการแก้ไขให้หมดสิ้นไปข้าราชการของรัฐบางส่วนยังคงเห็นแก่ตัวและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการแก้ปัญหาในพื้นที่ส่งผลให้เกิดผู้มีอิทธิพลทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทั่วไปในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ส่วนมากมิได้เข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ในการเข้าไปแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากพื้นฐานที่มีความเฉพาะออกไปของพื้นที่นอกจากนี้แล้วการดำเนินของเจ้าหน้าที่ของรัฐขาดการแบ่งมอบความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานที่ชัดเจนและขาดการทำงานที่ประสานสอดคล้องกันไปของหน่วยงานในพื้นที่

๒.๔ ปัญหาผลกระทบของสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของสังคมโลกกระแสโลกาภิวัตน์ ขบวนการก่อการร้ายสากลองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติกระแสแนวความคิดสิทธิมนุษยชน เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการเรียกร้องเพื่อการปกครองตนเองความสำเร็จในการแบ่งแยกดินแดนและความพยายามในการแบ่งแยกดินแดนในหลายพื้นที่ได้ส่งผลต่อปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างแยกกันไม่ออก

นอกจากประเด็นปัญหาทั้งสี่ประการแล้วยังคงมีปัญหาอื่นที่เป็นปัญหาแฝงและปัญหาที่เป็นผลกระทบต่อเนื่องของปัญหาที่ได้กล่าวไปแล้ว การทุ่มเทความพยายามเพื่อแก้ปัญหาที่มีความสำคัญในสี่ประการนี้จะส่งผลต่อการลดทอนปัญหาทั่วไปอื่น ๆ ไปด้วยจนปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเพียงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทั่ว ๆ ไป

๓. นโยบายยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เป้าหมายในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มุ่งเน้นไปที่การดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงความสงบเรียบร้อยและความมีเสถียรภาพของพื้นที่สาม

จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดความเร่งด่วนของวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ในการเข้าไปแก้ปัญหา

๓.๑ ความเร่งด่วน คือการสร้างและดำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของชาติ อันประกอบไปด้วยผืนแผ่นดิน ประชาชน อำนาจอธิปไตยและระบบการปกครอง ซึ่งรัฐบาลจะต้องสร้างและดำรงไว้ซึ่งสำนึกของความเป็นรัฐชาติไทยร่วมกันของคนไทยทั้งประเทศโดยเฉพาะคนไทยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันมากมายอย่างไรก็ตามทุกคนก็คือคนไทยที่เท่าเทียมกัน และมีเสรีในการดำเนินวิถีชีวิตของตนเอง

๓.๒ การสร้างความเข้าใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและเข้ามาร่วมกันแก้ปัญหาระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ กลุ่มนักวิชาการ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนาและองค์กรเอกชนในพื้นที่ที่มีแนวความคิดในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสังคมในพื้นที่สามจังหวัดที่แตกต่างไปจากฝ่ายรัฐบาล รวมทั้งการนำกลุ่มหัวรุนแรงที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนโดยใช้กองกำลังติดอาวุธเข้ามาร่วมกันในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

๓.๓ การปรับเปลี่ยนระบบการบริหารราชการของรัฐในพื้นที่ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยพิจารณาถึงความพิเศษเฉพาะของพื้นที่เป็นรากฐาน

๓.๔ การส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคและในสังคมโลกในการแก้ปัญหาข้ามชาติ

๔. ยุทธศาสตร์ในการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของรัฐชาติไทย

สิ่งสำคัญที่สุดในการแก้ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คือการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความรู้สึกและความสำนึกร่วมในการเป็นรัฐชาติไทยของประชาชนคนไทยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ไม่เกิดความรู้สึกของความแปลกแยกและความรู้สึกของการเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศในการดำเนินการดังกล่าวนี้ต้องการความร่วมมือจากทุกหน่วยงานของรัฐรวมทั้งประชาชน

๔.๑ ในระดับประเทศรัฐบาลจะต้องพยายามสร้างที่ว่างให้กับวัฒนธรรมและสังคมอิสลามให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยโดยส่วนรวมควรได้มีการเผยแพร่การเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีศาสนาและภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของสามจังหวัดนี้ออกไปสู่สังคมไทยโดยทั่วไปซึ่งทั้งนี้อาจรวมถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ของประเทศด้วยการดำเนินการดังกล่าวนี้ก็เพื่อให้ประชาชนและสังคมไทยมีการยอมรับความแตกต่างของสังคมในพื้นที่สามจังหวัดมากขึ้นและมีความรู้สึกที่ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดและชาวไทยมุสลิมโดยทั่วไปมีความเท่าเทียมและเป็นคนไทยเช่นเดียวกับตน

๔.๒ ในระดับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้รัฐบาลจะต้องส่งเสริมการดำเนินตามวิถีชีวิตที่เป็นไปตามวัฒนธรรมประเพณีศาสนา ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจังการดำเนินงานของฝ่ายรัฐบาลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น และเข้าไปสร้างความเข้าใจในความเป็นรัฐชาติไทยที่มีประวัติศาสตร์ร่วมกันมานานนอกจากนี้ยังจะต้องชี้ให้เห็นถึงปัญหาและความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากความแตกแยกของคนไทยกันเอง

๔.๓ เจ้าหน้าที่ของรัฐในสายงานการเมืองการปกครองจะต้องเปิดโอกาสการเข้ามามีส่วนร่วมทางด้านการเมืองและการปกครองในท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ควรจะได้มีการการผสมผสานวิถีชีวิตตามหลักศาสนากับการจัดระเบียบการปกครองในท้องถิ่นระดับตำบลและหมู่บ้านให้มีความสอดคล้องกันและจะต้องสร้างความเป็นมิตรที่ดีต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนให้ได้

๔.๔ เจ้าหน้าที่ของรัฐในสายงานการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในพื้นที่ควรจะได้มีการคัดเลือกผู้ที่มีพื้นเพอยู่ในพื้นที่ที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของคนไทยในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีโดยในการดำเนินงานของฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อยจะต้องมุ่งเน้นไปที่การปราบปรามผู้มีอิทธิพลปกป้องประชาชนจากการข่มขู่และการกระทำที่ผิดกฎหมายของอาชญากรรม โจรและโจรก่อการร้ายหรือขบวนการที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนให้ได้ทั้งนี้การปฏิบัติหน้าที่จะต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและเข้าใจในวัฒนธรรมของประชาชน

๔.๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐในสายงานด้านการศึกษาวัฒนธรรมประเพณี ศาสนาและการประชาสัมพันธ์จะต้องออกมากำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางในการจัดกระบวนการในการศึกษาให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความเป็นจริงในทางประวัติศาสตร์ ความเข้าใจในการเป็นรัฐชาติไทย การอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่าง การดำเนินการโดยผ่านกรรมวิธีที่นักวิชาการผู้นำและประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้เข้ามากำหนดวิถีทางร่วมถกแถลงเพื่อให้ได้มาซึ่งบทสรุป ซึ่งอาจใช้การประชาพิจารณ์เป็นสิ่งที่จำเป็นเป็นอย่างยิ่ง

๔.๖ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาในพื้นที่จะต้องมีความเข้าใจในหลักศาสนาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ให้เพียงพอต่อการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางในการพัฒนา นอกจากนี้แล้วการยกระดับความเท่าเทียมกันของประชาชนทุกหมู่เหล่าในพื้นที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในพื้นที่จะช่วยผ่อนคลายความเครียดและความขัดแย้งที่นำมาสู่ปัญหาในพื้นที่ได้

๔.๗ นักการเมืองในทุกกระดับ ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล รวมทั้งประชาชนในพื้นที่จะต้องถูกชักชวนออกมาให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาจนได้ข้อสรุปที่ทุกฝ่ายยอมรับหรือให้เป็นไปตามวิถีทางประชาธิปไตยที่คนส่วนใหญ่ในพื้นที่ยอมรับในกระบวนการแก้ปัญหา

๔.๘ ดำเนินการตามเสียงส่วนใหญ่และโน้มน้าวเสียงส่วนน้อยให้เข้ามาร่วมกันในการแก้ปัญหาต่อไปทหารและเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านอื่น ๆ อาจเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความเป็นรัฐชาติไทยร่วมกันของประชาชนในพื้นที่โดยการสร้างความกลมกลืนสมัครสมานสามัคคีกับประชาชนคนไทยในพื้นที่ที่ได้เข้าไปสัมพันธ์หรือติดต่อด้วยนอกจากนี้แล้วอาจต้องเข้าไปสนับสนุนหน่วยงานอื่นของรัฐเมื่อได้รับการร้องขอ

๕. ยุทธศาสตร์ในการปรับเปลี่ยนระบบบริหารในพื้นที่

๕.๑ ความอ่อนแอในการบริหารงานของรัฐก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อปัญหาความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งนี้ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีขีดความสามารถที่เพียงพอแล้ว ถึงแม้จะมีประเด็นปัญหาในพื้นที่มากเพียงใดเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นก็จะสามารถแก้ปัญหาให้คล่องไปด้วยดีอย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาในพื้นที่ภาคใต้มิได้เป็นไปตามที่ต้องการอันเนื่องมาจากกระบวนการบริหารงานของรัฐที่ยังคงไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่เท่าที่ควรโดยในการปรับเปลี่ยนระบบการเมืองการปกครองต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งนี้มีความจำเป็นที่จะต้องทำให้นักการเมืองในฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน, เจ้าหน้าที่ของรัฐ, องค์กรเอกชน, องค์กรอิสระและประชาชนโดยทั่วไปได้มีความรู้และความเข้าใจถึงปัญหาในด้านการเมืองการปกครองในพื้นที่และร่วมกันปรับเปลี่ยนระบบการบริหารในพื้นที่

๕.๒ ในระดับประเทศจะต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดตัวบุคคลที่จะไปดำรงตำแหน่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพิเศษโดยเฉพาะในการแต่งตั้งนายอำเภอ, ผู้ว่าราชการ

จังหวัด, ผู้บังคับหน่วยในสายงานตำรวจหรือทหารที่มีที่ตั้งและความรับผิดชอบอยู่ในพื้นที่ ควรจะได้มีการพิจารณาถึงประวัติส่วนตัวในด้าน พื้นเพหรือถิ่นกำเนิด, ศาสนา, ความรู้ความสามารถ และความเข้าใจของปัญหาในพื้นที่ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดการยอมรับของประชาชนในระบบการเมืองการปกครองที่ได้นำมาใช้ในสามจังหวัดก็เพื่อให้ผู้ที่จะมาบริหารมีความเข้าใจปัญหาสามารถแก้ปัญหาและทำงานได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนนอกจากนี้แล้วรัฐบาลควรได้มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและการส่งเสริมประชาชนให้มีส่วนร่วมทางด้านเมืองในระบบประชาธิปไตยภายใต้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้มากขึ้นสำหรับในส่วนของนักการเมืองในระดับประเทศไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้าน สมาชิกสภาผู้แทนและสมาชิกวุฒิสภาจะต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิดของตนโดยมุ่งที่จะทำงานเพื่อการช่วยเหลือประเทศชาติเห็นแก่ประโยชน์โดยส่วนรวมของชาติมากกว่าความพยายามหาเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

๕.๓ ในการจัดการและการบริหารด้านการเมืองการปกครองในพื้นที่ที่จะต้องให้ความสำคัญกับผู้นำท้องถิ่นนักการเมืองท้องถิ่นและผู้นำทางศาสนามากขึ้นทั้งนี้ก็ด้วยการผสมผสานวิถีทางการเมืองในลักษณะทางการเมืองของรัฐบาลกับวิถีทางการเมืองในทางธรรมชาติซึ่งก็คือวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่ผูกพันอยู่กับผู้นำทางศาสนา รวมทั้งการปฏิบัติทางศาสนาผู้นำและนักการเมืองในพื้นที่ถ้าวิถีทางการเมืองทั้งสองลักษณะนี้รวมกันจนเป็นระบบเดียวกันหรืออย่างน้อยที่สุดไปด้วยกันได้ก็จะทำให้ปัญหาความขัดแย้งและความไม่เข้าใจของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐลดลงและหมดไปมากที่สุดสำหรับในการดำเนินการนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเชิญผู้นำทางศาสนาในพื้นที่เข้ามารับผิดชอบในการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น การเป็นสมครเข้าเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในขณะที่เดียวกันในระดับอำเภอและจังหวัด รัฐบาลจะต้องจัดตั้งระบบเชื่อมต่อเพื่อให้ผู้นำทางศาสนาต่าง ๆ เหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารในอำเภอและจังหวัดด้วย

๖. แนวโน้มการปฏิบัติทางยุทธวิธีของผู้ก่อการร้าย

แนวโน้มการปฏิบัติทางยุทธวิธีนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เนื่องด้วยจะต้องพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติทางยุทธวิธีที่จะต้องเหนือกว่าผู้ก่อการร้าย

๖.๑ ผู้ก่อการร้ายจะซุ่มโจมตีแบบประณีตเจาะจงเฉพาะเป้าหมายที่มีโอกาสความสำเร็จสูงและไม่เป็นอันตรายต่อสมาชิกทั้งราษฎรที่มีขีดจำกัดในการป้องกันตนเองตลอดจนเจ้าหน้าที่รัฐทั้งที่เป็นรายบุคคลหรือขณะปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อยในลักษณะสนธิกำลังเข้าก่อเหตุและใช้อาวุธที่มีประสิทธิภาพเพื่อหวังผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติรวมทั้งแย่งชิงอาวุธนำไปใช้ก่อเหตุต่อไป

๖.๒ การก่อเหตุรุนแรงด้วยวัตถุระเบิดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะยังคงปรากฏอยู่ต่อไป เนื่องจากเป็นยุทธวิธีที่ฝ่ายรัฐป้องกันและจับกุมผู้ก่อเหตุได้ยากสาเหตุประการหนึ่งมาจากบางพื้นที่ของประเทศเพื่อนบ้าน ให้การสนับสนุนทั้งในด้านสิ่งอุปกรณ์ประกอบวัตถุระเบิดและการฝึก ตลอดจนการสนับสนุนด้านการเงินในการก่อเหตุตั้งนั้นการแก้ไขปัญหการก่อเหตุรุนแรงจึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประเทศเพื่อนบ้าน

๖.๓ การนำอาวุธปืนมาใช้ในการก่อเหตุสมาชิกใหม่ที่ได้รับการฝึกทางยุทธวิธีแล้วจะได้รับมอบอาวุธปืนติดตัวซึ่งแสดงว่าสมาชิกผู้ก่อการร้ายในทุกพื้นที่นอกจากจะพร้อมก่อเหตุต่อเป้าหมายแล้วยังมีขีดความสามารถในการตอบโต้ต่อเจ้าหน้าที่รัฐตลอดเวลา

๖.๔ สมาชิกใหม่ที่ผ่านการฝึก จะกระจายอยู่ในพื้นที่รอกการสั่งการให้ปฏิบัติต่อเป้าหมาย ซึ่งผู้ก่อการร้ายน่าจะสนใจกำลังสมาชิกใหม่และสมาชิกเดิมในพื้นที่เข้าโจมตีที่ตั้งของเจ้าหน้าที่หรืออีกนัยหนึ่งจะก่อเหตุพร้อมกันหลายจุดในพื้นที่๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อแย่งชิงอาวุธและใช้ปรากฏภาพความรุนแรงในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

๖.๕ เพื่อป้องกันมิให้ตกอยู่ในสภาพการเป็น “ ผู้ก่อการร้าย “ ในสายตาของนานาประเทศ ผู้ก่อการร้ายจะมุ่งโจมตีเป้าหมายเฉพาะเจาะจง โดยเฉพาะเป้าหมายเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงมากยิ่งขึ้นอย่างไรก็ตามหากมีการก่อเหตุขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนก็จะบิดเบือนด้วยการปฏิบัติการข่าวสาร

๗. แนวโน้มการปฏิบัติทางด้านยุทธศาสตร์ของกลุ่มผู้ก่อการร้าย

๗.๑ ผู้ก่อการร้ายยังคงดำรงการปฏิบัติทางทหารและมีการพัฒนารูปแบบการก่อเหตุที่รุนแรงต่อต้านเจ้าหน้าที่รัฐในทุกมิติเพื่อดำรงไว้ซึ่งสถานการณ์รุนแรงต่อเป้าหมาย สื่อให้เห็นถึงความล้มเหลวของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และดำรงความมุ่งหมายการต่อสู้เพื่อแยกดินแดนเป็นรัฐเอกราชปกครองตนเองด้วยการนำเสนอปัญหาในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าสู่เวทีประชาคมโลก

๗.๒ ผู้ก่อการร้ายมีความพยายามเข้าไปมีบทบาทในการปกครองท้องถิ่นทุกระดับโดยส่งคนของกลุ่มขบวนการเข้าไปทำหน้าที่หลังจากลอบสังหารผู้ดำรงตำแหน่งที่ให้การสนับสนุนฝ่ายรัฐเพื่อดำรงซึ่งเขตอิทธิพลของกลุ่มผู้ก่อการร้าย

๗.๓ ผู้ก่อการร้ายจะใช้องค์กรจัดตั้งแสวงผลประโยชน์จากเงื่อนไขที่เกิดขึ้นกดดันรัฐบาล ทำให้เกิดการแทรกแซงของบรรดากลุ่ม / องค์กรต่างประเทศ / องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) หรือสื่อมวลชนและองค์กรสิทธิมนุษยชนต่างๆซึ่งปัจจุบันปรากฏความเคลื่อนไหวขององค์กรเหล่านี้ให้ความสนใจต่อปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาในพื้นที่

๗.๔ ผู้ก่อการร้ายยังคงใช้เงื่อนไขอัตลักษณ์ในเรื่องเชื้อชาติ (มลายู) ศาสนา (อิสลาม) มาตุภูมิ (ปาตานี) และสิทธิมนุษยชน ปลุกฝังอุดมการณ์แนวคิดในการต่อสู้ให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ตลอดเวลา รวมทั้งมีการก่อเหตุควบคู่กับการปฏิบัติการข่าวสาร เพื่อสร้างเงื่อนไขความหวาดระแวงก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างราษฎรไทยมุสลิมและราษฎรไทยพุทธตลอดจนเกิดความรู้สึกลัวหวาดและละทิ้งถิ่นฐานของราษฎรไทยพุทธในที่สุด

๘.๕ ผู้ก่อการร้ายยังคงใช้เงื่อนไขเหตุการณ์ความไม่เป็นธรรมต่อราษฎรไทยมุสลิมที่ผ่านมาเป็นข้ออ้างชี้ทำให้เกิดการชุมนุมเรียกร้องความยุติธรรมรวมทั้งอาจแสวงโอกาสสร้างเงื่อนไขขึ้นใหม่ด้วยการก่อเหตุกระทำต่อเป้าหมายอ่อนแอ แล้วขยายผลจากการสูญเสีย / บิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อให้ราษฎรเกิดความเข้าใจผิดและเป็นฝ่ายลุกขึ้นต่อต้านอำนาจรัฐด้วยตนเอง ยั่วยุให้ฝ่ายรัฐต้องใช้กำลังเข้าปราบจนนำไปสู่สถานการณ์ความขัดแย้งทางศาสนาในที่สุด

๘.๖ ผู้ก่อการร้ายยังแสวงโอกาสรุกทางการเมืองทั้งในและต่างประเทศโดยอาศัยสังคมออนไลน์เป็นช่องทางแสดงตนในการอ้างเป็นตัวแทนประชาชนชาวมลายูปัตตานี เพื่อความชอบธรรมในการต่อสู้พร้อมกับเสนอข้อเรียกร้องที่อ้างว่าเป็นความต้องการของประชาชนสู่การรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย สาธารณะขณะทำงานการเมืองในการสร้างฐานมวลชนภายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของกลุ่มขบวนการ

เดินคู่ขนานกับการต่อสู้ด้วยอาวุธ โดยอาศัยการดำเนินงานของกลุ่มแนวร่วมสหพันธ์นิสิตนักศึกษาและเยาวชนปาตานีหรือกลุ่ม PerMAS ร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคม พยายามวางกรอบหลักการเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดใจตนเอง

ทั้งนี้ความรุนแรงที่เป็นผลมาจากเงื่อนไขที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกันปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นโยบายยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยุทธศาสตร์ในการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของรัฐธรรมนูญยุทธศาสตร์ในการปรับเปลี่ยนระบบบริหารในพื้นที่แนวโน้มการปฏิบัติทางยุทธวิธีและแนวโน้มการปฏิบัติด้านยุทธศาสตร์ของกลุ่มผู้ก่อการร้ายนั้น มีผลต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่

ศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่เคยเกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิด (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๙)

แม้สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน มีแนวโน้มลดลงแต่ยังมีความรุนแรงและความไม่สงบต่อเนื่องและยังคงน่าปัจจัยหลักเดิม คือ ชาตินิยม ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ มาเป็นเงื่อนไขในการสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงซึ่งศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่เคยเกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิด (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๙) นั้นประกอบด้วย

๑. ความขัดแย้งในประวัติศาสตร์

จังหวัดยะลา, นราธิวาส และปัตตานี มีประวัติศาสตร์ร่วมกันของการเป็นเมืองตานีหรือปัตตานีที่ก่อตั้งขึ้นมาหลังการล่มสลายของอาณาจักรเก่าแก่ที่เรียกว่าอาณาจักรลังกาสุกะในห้วงพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ถึง ๑๙ ในพื้นที่ที่เป็นจังหวัดปัตตานีในปัจจุบันในห้วงนี้เองที่เมืองตานีได้ตกเป็นประเทศราชของอาณาจักรสุโขทัยอย่างไรก็ตามในห้วงครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่ ๒๐ อาณาจักรมะละกาได้เข้ามามีอิทธิพลต่อเมืองปัตตานีก่อนที่อาณาจักรมะละกาจะได้ตกเป็นอาณานิคมของโปรตุเกสซึ่งส่งผลให้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๕๔ เป็นต้นมาเมืองปัตตานีก็ได้ตกมาอยู่ในอาณัติของกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์มาโดยตลอดทั้งนี้ในช่วงเวลาที่ไทยเสียกรุงต่อพม่าในครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๓๑๐) เมืองปัตตานีก็ได้มีความพยายามในการแยกตัวเช่นเดียวกับหลายหัวเมืองในพื้นที่ภาคใต้ (เช่น นครศรีธรรมราช สงขลา และพัทลุง) ซึ่งหลังจากที่ไทยได้มีการกู้เอกราชจากพม่าแล้ว เมืองปัตตานีก็ได้กลับมาเป็นประเทศราชและเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยเหมือนเดิมและในที่สุดก็ได้แปรสภาพมาเป็นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นในปัจจุบัน

ทั้งนี้วิวัฒนาการของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลให้ประชาชนของทั้งสามจังหวัดประกอบไปด้วยกลุ่มชนที่มีเชื้อสายคนมาเลย์ที่นับถือศาสนาอิสลามเสียเป็นส่วนใหญ่ (๗๐-๘๐ เปอร์เซ็นต์) และยังใช้อักษรยาวีและภาษามลายูที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น มีอาณาเขตของสามจังหวัดติดต่อกับประเทศมาเลเซียซึ่งประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและมีการไปมาหาสู่กับประชาชนที่อยู่ในเขตไทยอย่างสม่ำเสมอพื้นที่บางส่วนก็ติดทะเลและมีภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาที่ ธุรกินดาร ได้ส่งผลให้เกิดความยากลำบากต่อฝ่ายรัฐบาลที่จะเข้ามาดำเนินการพัฒนาพื้นที่และจัดระเบียบการปกครองที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ อีกทั้งยังมีแนวความคิดในการแยกตัวเป็นรัฐอิสระปกครองตนเองมาตั้งแต่อดีต

ตั้งแต่กบฏตนกูลัมมิเต็นในปี พ.ศ. ๒๓๒๙ จนถึงกบฏตนกูอัคคาเดร์ในปี พ.ศ. ๒๔๔๕ ซึ่งต่อมาก็ได้มีการปรับกระบวนการในการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนในทิศทางที่รุนแรงขึ้นด้วยขบวนการแบ่งแยกดินแดนหลายขบวนการไม่ว่าจะเป็นขบวนการปลดปล่อยแห่งชาติปัตตานี (Barisan Nasional Pembebasan Pattani : B.N.P.P., ก่อตั้ง พ.ศ. ๒๔๙๐), ขบวนการปฏิวัติแห่งชาติมลายูปัตตานี (BarisanRevolusi Nasional Pattani : B.R.N., ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓), องค์การแนวร่วมปลดปล่อยสหพันธ์ปัตตานี (Pattani United Liberation Organization : P.U.L.O., ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑), ขบวนการมูจาฮีดีนปัตตานี (BarisanBersatu Mujahidin Pattani : B.B.M.P., ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖) และขบวนการสหแนวร่วมกู้ชาติปัตตานี (Barisan Bersatu Kemerdekaan Pattani : BBKP., ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒)

๒. พื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่

วัฒนธรรมสังคมที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา และประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ได้ถูกนำไปปลูกปั่นเพื่อปลูกฝังความคิดและความเชื่อที่ผิดๆรวมทั้งสร้างความรู้สึกร่วมกันในกลุ่มประชาชนซึ่งลักษณะทางชาติพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสิ่งที่สะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต การแต่งกาย ภาษาหรือที่อาจเรียกรวมได้ว่าวัฒนธรรมอิสลาม สิ่งเหล่านี้เองที่ครั้งหนึ่งรัฐไทยในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เคยดำเนินนโยบายผิดพลาดด้วยความไม่เข้าใจและไม่ยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ แต่กลับยกเอาวัฒนธรรม “ไทย” และศาสนาพุทธมาบังคับเปลี่ยนแปลงคนทั้งประเทศด้วยอคติทางชาติพันธุ์โดยแท้ ด้วยการกระทำที่ดูหมิ่น รวมถึงความไม่ยุติธรรมต่อคนกลุ่มนี้ ทำให้ความไม่พอใจสั่งสมมายาวนาน แม้ว่าในปัจจุบันจะมีความพยายามทำความเข้าใจในวัฒนธรรมอิสลามแล้วแต่ก็ยังไม่พ้นอคติทางชาติพันธุ์อยู่ดี

๓. พื้นฐานทางการเมืองการปกครอง

ด้านการเมืองการปกครองซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจรัฐที่ขัดแย้งกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่และความไม่เป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรม ทำให้เจ้าหน้าที่เข้าไม่ถึงประชาชนและไม่สามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ ส่งผลให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ทั้งนี้สภาพทางการเมืองการปกครองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีได้ต่างไปจากจังหวัดอื่นของไทยแต่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันออกไปส่งผลให้เกิดความเครียดและความขัดแย้งระหว่างตัวแทนทางฝ่ายปกครองของรัฐไม่ว่าจะเป็นฝ่ายปกครองในระดับจังหวัดและอำเภอหรือข้าราชการทหารตำรวจที่ส่วนใหญ่เป็นไทยพุทธขึ้นมาได้ ในขณะที่เดียวกันในสังคมของประชาชนในพื้นที่เองผูกพันอยู่กับความเชื่อทางศาสนาและผู้นำทางศาสนาอย่างใกล้ชิด ผู้นำต่าง ๆ ดังกล่าวมีส่วนหนึ่งที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบลและจังหวัด ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่ผู้นำต่าง ๆ เหล่านี้มีแนวทาง แนวความคิด หรือความรู้สึกที่สวนทางกับการดำเนินงานของรัฐบาลแล้ว ก็จะส่งผลต่อความเครียดและความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่และระบบของรัฐมากขึ้น นอกจากนี้แล้วการบริหารของรัฐในพื้นที่ยังคงมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอต่อการป้องกันการกระทำของผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ระบบพรรคพวกในวงการข้าราชการและการกระทำของเจ้าหน้าที่ส่วนน้อยที่ใช้อำนาจอันมิชอบกลั่นแกล้งประชาชนซึ่งส่งผลเสียต่อความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่ต่อรัฐบาลและประเทศชาติ

๔. พื้นฐานทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำกับพื้นที่อื่น เนื่องจากระบบเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่เข้มแข็งและกระจายผลการพัฒนาอย่างไม่เป็นธรรม ทำให้เกิด

ปัญหาการว่างงานและความยากจนค่อนข้างมาก รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยเฉพาะด้านปัญหาทางการศึกษาและคุณภาพด้านสาธารณสุขประกอบกับปัญหาความขัดแย้งในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดความกดดันต่อประชาชนในพื้นที่และนำไปสู่ปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

๕. ด้านการศึกษา

ทัศนคติของประชาชนที่เป็นคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูต่อการศึกษายายสามัญของภาครัฐที่เกรงว่าจะเป็นเครื่องมือในการกลืนวัฒนธรรมมลายู ทำให้ค่านิยมที่จะศึกษาตามปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีมากกว่า

๖. ด้านกระบวนการยุติธรรม

การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนตลอดจนสร้างความขឹងใจในหมู่ประชาชนโดยไม่มีการลงโทษแก่ผู้กระทำผิด ด้วยเหตุผลเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติและปัญหาการขาดความเป็นเอกภาพในการดำเนินงานร่วมกันของข้าราชการฝ่ายปกครองหรือฝ่ายสืบสวน สอบสวน จึงพบว่าในทางปฏิบัติมักมีข่าวการซ้อม ทารุณกรรมหรือการบีบบังคับเอาข้อมูลจากผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาอยู่บ่อยครั้ง

ทั้งนี้สามารถกล่าวได้ว่า ความขัดแย้งในประวัติศาสตร์พื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่พื้นฐานทางด้านการเมืองการปกครองพื้นฐานทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้านการศึกษาและด้านกระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่ที่เคยเกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิด

ศึกษาศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

จากความแตกต่างทางศาสนา ชาติพันธุ์ ภาษาและความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ นำมาใช้เป็นข้ออ้างในการปลุกระดมให้เกิดความรุนแรงได้ง่ายรวมทั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐ ความยากจน ความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม ความด้อยคุณภาพการศึกษา การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติจากอำนาจเศรษฐกิจภายนอก จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความขัดแย้งและก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาแต่จากการศึกษาพบว่าศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาประกอบไปด้วย

๑. บริบทของที่ตั้งจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลาเป็นเมืองท่าที่สำคัญที่ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตอนล่างมาตั้งแต่สมัยโบราณมีชุมชนโบราณ เมืองเก่าแก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี และการละเล่นพื้นเมืองศิลปะพื้นบ้านอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาช้านานตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตอนล่าง มีขนาดเป็นอันดับ ๒๗ ของประเทศ และใหญ่เป็นอันดับที่ ๓ ของภาคใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงโดยทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุงทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทยทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานีและรัฐเปอร์ลิสของมาเลเซียและทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสตูล อีกทั้งจังหวัดสงขลาเป็นเมืองหลักของภาคใต้ตอนล่างและเป็นศูนย์กลางการคมนาคมมีเส้นทางหลักที่ใช้ในการเดินทางทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ ทางเรือ และทางเครื่องบิน มีทางหลวง

แผ่นดิน ทางหลวงจังหวัดและเส้นทางมาตรฐานหลายสายเชื่อมติดต่อกันระหว่างอำเภอในจังหวัดสงขลาและเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียงและประเทศมาเลเซียนำมาสู่การเป็นช่องทางให้กับกลุ่มผู้ก่อการร้ายเข้ามาเพื่อก่อเหตุการณ์ต่างๆ

๒. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ด้วยจังหวัดสงขลานั้นเป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายและโดดเด่นแต่ยังขาดการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชนแม้ว่าอำเภอหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการค้า ขณะเดียวกันอำเภอเมืองสงขลานั้นมีสภาพบ้านเมืองที่เก่าแก่อันเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม จึงได้รับการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยอาศัยแหล่งประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมเกี่ยวกับพิธีกรรมนำมาสู่การเป็นช่องทางให้กับกลุ่มผู้ก่อการร้ายเข้ามาเพื่อก่อเหตุ

๓. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าในจังหวัดสงขลา

เนื่องจากการพัฒนาให้จังหวัดสงขลาเป็นประตูการค้าเชื่อมโยงสู่ประชาคมอาเซียนมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งระหว่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเพิ่มขึ้นของการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยว ผ่านท่าเรือ ท่าอากาศยานและด่านชายแดน ซึ่งเป็นประตูการค้าที่เชื่อมโยงสู่อาเซียนของจังหวัดสงขลา รวมทั้งโอกาสการขยายตัวของการค้า การลงทุนที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ การขยายฐานการผลิตและโซ่อุปทานของธุรกิจไปยังเมืองชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน จึงมีการเร่งผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า ส่งออก มีประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการและผู้ผ่านแดนการพัฒนาจุดผ่านแดนถาวร/ชั่วคราว/จุดผ่อนปรนที่มีศักยภาพทางการค้าให้เป็นด่านถาวรที่ได้มาตรฐานสากล รวมทั้งการทำให้การส่งออกสินค้าไปขายยังตลาดประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีต้นทุนค่าขนส่งสินค้าที่ต่ำ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีความช่วยเหลือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับประเทศเพื่อนบ้านในการจัดการด่านชายแดนจึงเป็นช่องทางให้กับกลุ่มผู้ก่อการร้ายเข้ามาเพื่อก่อเหตุการณ์ต่าง ๆ

๔. การพัฒนาการท่องเที่ยว

จังหวัดสงขลามีการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเข้ามาที่เพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ รวมทั้งการสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลาจึงกลายเป็นพื้นที่และเป้าหมายของกลุ่มผู้ก่อการร้ายในการลักลอบเข้ามาก่อเหตุและแฝงตัวเข้ามาในการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การก่อการร้ายในลักษณะต่าง ๆ

๕. เขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดน

จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนโดยทั่วไปจะมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับประเทศมาเลเซียการค้าขายผ่านด่านศุลกากรมีมูลค่าเป็นลำดับต้นๆ ของประเทศในแต่ละปี การค้าขายตามแนวเศรษฐกิจชายแดนมีการส่งออกสินค้า นำเข้าวัตถุดิบเพื่อมาผลิตสินค้าและส่งออกไป รวมทั้งการเคลื่อนย้ายของแรงงานในประเทศเพื่อนบ้านเข้ามา การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์เพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้การค้าชายแดนเพิ่มขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นในจังหวัดสงขลา ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ดำเนินการควบคุมได้ยาก อีกทั้งเป็นช่องทางที่ทำให้ผู้ก่อการร้ายใช้เป็นช่องทางและดำเนินการแฝงตัวเข้ามาในลักษณะและรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเข้ามาก่อเหตุและลักลอบดำเนินการเพื่อก่อเหตุการณ์ความไม่สงบ

๖. นโยบายของภาครัฐต่อเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การแก้ปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐขาดความเป็นเอกภาพ ขาดระบบที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไม่มีองค์กรหลักในการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง นักการเมืองระดับประเทศและระดับท้องถิ่นเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ของประชาชนเจ้าหน้าที่ของรัฐเลือกปฏิบัติและกระทำต่อประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะประชาชนที่เป็นมุสลิมแบบไม่เป็นธรรมรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐไม่มีความจริงจังในการแก้ปัญหา ไม่มีความจริงจังในการที่จะหยุดความขัดแย้งและหยุดความรุนแรงมักจะเป็นการสร้างภาพ เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่จริงจัง เลือกปฏิบัติ ไม่ทำงานและสร้างภาพ การใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรม เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องที่เข้ามาแก้ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ ยังไม่เข้าใจปัญหาวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ประชาชนในพื้นที่ไม่ชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ใช้อำนาจในการเข้าไปจับกุมโดยที่ยังไม่ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ มักจะใช้เวลาไม่ชอบธรรม ใช้คำสั่งข่มขู่และกำลังให้เกิดความเกรงกลัวให้รับความผิด

ทั้งนี้ด้วยบริบทของที่ตั้งจังหวัดสงขลาด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าในจังหวัดสงขลาที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวการเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดน และนโยบายของภาครัฐต่อเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงเป็นศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งอาจจะนำไปสู่การเป็นช่องทางที่ทำให้ผู้ก่อการร้ายใช้เป็นช่องทางและดำเนินการแฝงตัวเข้ามาในลักษณะและรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเข้ามาก่อเหตุและลักลอบดำเนินการเพื่อก่อเหตุการณ์ความไม่สงบ

ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิด

๑. สถิติการก่อเหตุรุนแรงและสถิติการสูญเสีย

ตารางที่ ๓-๑ สถิติการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่หลักที่มีการเกิดเหตุรุนแรง

ปีที่เกิดเหตุ	จำนวนคดี	จำนวนการสูญเสียต่อชีวิตและร่างกาย			
		เจ้าหน้าที่รัฐ		ประชาชน	
		บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต
๒๕๕๕	๕๔๒	๓๔๒	๖๗	๖๘๙	๒๒๑
๒๕๕๖	๖๑๔	๔๔๕	๑๓๕	๒๖๗	๑๓๖
๒๕๕๗	๕๐๑	๒๐๔	๗๔	๓๒๐	๑๔๔
๒๕๕๘	๒๖๑	๑๙๗	๓๖	๑๗๐	๖๑
๒๕๕๙	๓๔๑	๑๙๔	๓๒	๒๓๙	๗๙
รวม	๒,๒๕๙	๑,๓๘๒	๓๔๔	๑,๖๘๕	๖๔๑

ที่มา ข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้, ๒๕๖๐

สำหรับการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยที่อันได้แก่ พื้นที่จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดปัตตานี และในพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยเขตพื้นที่อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อยในห้วงปี พุทธศักราช ๒๕๕๕-๒๕๕๙ นั้น พบว่าในปีพุทธศักราช ๒๕๕๕ นั้น มีจำนวน ๕๔๒ คดี ปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ มีจำนวน ๖๑๔ คดี ปีพุทธศักราช ๒๕๕๗ มีจำนวน ๕๐๑ คดี ปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ มีจำนวน ๒๖๑ และในปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ มีจำนวน ๓๔๑ คดี รวมจำนวนคดีทั้งหมดในระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๕๕-๒๕๕๙ จำนวน ๒,๒๕๙ คดี

ตารางที่ ๓-๒ สถิติสถิติเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๒ อำเภอของจังหวัดสงขลา

ปีที่เกิดเหตุ	สถานีตำรวจภูธร	จำนวนการก่อเหตุ(เหตุการณ์)			หมายเหตุ
		ยิง	ระเบิด	วางเพลิง	
๒๕๔๘	คลองหอยโข่งเมืองสงขลา หาดใหญ่		๑ , ๑ ๒		
๒๕๔๙	หาดใหญ่		๑		
๒๕๕๐	หาดใหญ่		๒		
๒๕๕๑	เมืองสงขลา		๑		
๒๕๕๔	หาดใหญ่		๑		
๒๕๕๕	หาดใหญ่		๑		
๒๕๕๖	สะเดา ปาดังเบซาร์		๒,๑		
๒๕๕๗	หาดใหญ่		๒		
๒๕๕๘	ปาดังเบซาร์		๑		
รวม			๑๖		

ที่มา ข้อมูลตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา, ๒๕๖๐

สำหรับการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๒ อำเภอของจังหวัดสงขลา นั้น พบว่ามีเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๔๘-๒๕๕๘ ทั้งหมด ๑๖ เหตุการณ์ ซึ่งพื้นที่อำเภอหาดใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีการก่อเหตุรุนแรงมากที่สุด โดยมีการก่อเหตุรุนแรงถึงจำนวน ๙ เหตุการณ์ รองลงมาคือพื้นที่อำเภอสะเดา มีการก่อเหตุรุนแรงจำนวน ๔ เหตุการณ์ ส่วนในพื้นที่อำเภอคลองหอยโข่ง อำเภอเมืองเมืองสงขลา มีการก่อเหตุรุนแรงพื้นที่ละ ๑ เหตุการณ์

ตารางที่ ๓-๓ สถิติการสูญเสียจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๒ อำเภอของจังหวัดสงขลา

ปีที่เกิดเหตุ	สถานีตำรวจภูธร	ผู้ได้รับบาดเจ็บ			ผู้เสียชีวิต		
		ทหาร	ตำรวจ	ประชาชน	ทหาร	ตำรวจ	ประชาชน
๒๕๔๘	คลองหอยโข่ง เมืองสงขลา หาดใหญ่	๐	๐	๕๔	๐	๐	๒
		๐	๐	๐	๐	๐	๐
		๐	๐	๑๘	๐	๐	๐
๒๕๔๙	หาดใหญ่	๐	๐	๗๐	๐	๐	๕
๒๕๕๐	หาดใหญ่	๐	๐	๑๕	๐	๐	๑
๒๕๕๑	เมืองสงขลา	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๒๕๕๔	หาดใหญ่	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๒๕๕๕	หาดใหญ่	๐	๐	๓๐๖	๐	๐	๓
๒๕๕๖	สะเดาป่าดงเบงชาร์	๐	๐	๒๖	๐	๐	๑
๒๕๕๗	หาดใหญ่	๐	๓	๑๐	๐	๐	๐
๒๕๕๘	สะเดาป่าดงเบงชาร์	๐	๐	๓	๐	๐	๓
รวม		๐	๓	๕๐๒	๐	๐	๑๕

ที่มา ข้อมูลตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา, ๒๕๖๐

สำหรับการสูญเสียจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๒ อำเภอของจังหวัดสงขลานั้น พบว่ามีการสูญเสียจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๔๘-๒๕๕๘ โดยมีประชาชนเสียชีวิตทั้งหมด ๑๕ ราย ได้รับบาดเจ็บถึง ๕๐๒ ราย และมีทหารเสียชีวิตเพียง ๓ นาย

ตารางที่ ๓-๔ มูลค่าความเสียหายต่อทรัพย์สินจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๒ อำเภอของจังหวัดสงขลา

ปีที่เกิดเหตุ	สถานีตำรวจภูธร	มูลค่าความเสียหายต่อทรัพย์สิน (บาท)
๒๕๔๘	คลองหอยโข่ง เมืองสงขลา หาดใหญ่	๐
		๐
		๘๐๐,๐๐๐
๒๕๔๙	หาดใหญ่	๑,๖๔๐,๐๕๐
๒๕๕๐	หาดใหญ่	๒๐๖,๐๐๐
๒๕๕๑	เมืองสงขลา	๐
๒๕๕๔	หาดใหญ่	๐
๒๕๕๕	หาดใหญ่	๔๒๖,๕๙๒,๖๐๔

ตารางที่ ๓-๔ (ต่อ)

ปีที่เกิดเหตุ	สถานีตำรวจภูธร	มูลค่าความเสียหายต่อทรัพย์สิน (บาท)
๒๕๕๖	สะเดา ป่าดงเบขาร์	๘,๘๕๙,๐๕๐ ๒,๐๐๐
๒๕๕๗	หาดใหญ่	๒๐,๐๐๐,๐๐๐
๒๕๕๘	ป่าดงเบขาร์	๙๖๕,๕๘๐
รวม		๔๕๙,๐๖๕,๒๘๔

ที่มา ตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา, ๒๕๕๙

สำหรับมูลค่าความเสียหายต่อทรัพย์สินจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๒ อำเภอของจังหวัดสงขลาจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๔๘-๒๕๕๘ นั้นพบว่ามูลค่าความเสียหายต่อทรัพย์สินทั้งหมด ๔๕๙,๐๖๕,๒๘๔ บาท โดยพื้นที่อำเภอหาดใหญ่นั้นมีความเสียหายมากที่สุดถึง ๔๕๙,๒๓๘,๖๕๔ บาท

ตารางที่ ๓-๕ สถิติเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา

ปีที่เกิดเหตุ	สถานีตำรวจภูธร	จำนวนการก่อเหตุ(เหตุการณ์)			หมายเหตุ
		ยิง	ระเบิด	วางเพลิง	
๒๕๔๗	จะนะ		๑		
๒๕๔๘	จะนะ		๒		
	เทพา สะบ้าย้อย		๑ ๑		
๒๕๔๙	จะนะ		๒		
	เทพา		๑		
๒๕๕๐	จะนะ		๑		
	นาทวี		๑		
	ห้วยปลิง		๑		
	สะบ้าย้อย		๓		
๒๕๕๑	เทพา		๒		
๒๕๕๒	เทพา		๑		
	สะบ้าย้อย		๑		
๒๕๕๓	จะนะ		๑		
	ห้วยปลิง		๑		
	เทพา		๔		
	สะบ้าย้อย		๑		

ตารางที่ ๓-๕ (ต่อ)

ปีที่เกิดเหตุ	สถานีตำรวจภูธร	จำนวนการก่อเหตุ(เหตุการณ์)			หมายเหตุ
		ยิง	ระเบิด	วางเพลิง	
๒๕๕๔	ห้วยปลิง สะบ้าย้อย		๑ ๑		
๒๕๕๕	ห้วยปลิง สะบ้าย้อย		๑ ๒		
๒๕๕๖	นาทวี ห้วยปลิง เทพา สะบ้าย้อย		๒ ๒ ๒ ๒		
๒๕๕๗	สะบ้าย้อย		๑		
๒๕๕๘	ห้วยปลิง เทพา		๒ ๒		
๒๕๕๙	จะนะ ห้วยปลิง เทพา สะบ้าย้อย		๒ ๑ ๓ ๒		
๒๕๖๐	ห้วยปลิง เทพา สะบ้าย้อย		๑ ๑ ๒		
รวม			๕๕		

ที่มา ข้อมูลตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา, ๒๕๖๐

สำหรับการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลานั้น พบว่ามีเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๔๗-๒๕๖๐ ทั้งหมด ๕๕ เหตุการณ์ ซึ่งพื้นที่อำเภอเทพาซึ่งรวมพื้นที่ห้วยปลิงด้วยเป็นพื้นที่ที่มีการก่อเหตุรุนแรงมากที่สุด โดยมีการก่อเหตุรุนแรงถึงจำนวน ๒๖ เหตุการณ์ รองลงมาคือพื้นที่อำเภอสะบ้าย้อยมีการก่อเหตุรุนแรงจำนวน ๑๖ เหตุการณ์ส่วนในพื้นที่อำเภอนาทวีมีการก่อเหตุรุนแรงพื้นที่เพียง ๓ เหตุการณ์

ตารางที่ ๓-๖ สถิติการสูญเสียจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา

ปีที่เกิดเหตุ	สถานีตำรวจภูธร	ผู้ได้รับบาดเจ็บ			ผู้เสียชีวิต		
		ทหาร	ตำรวจ	ประชาชน	ทหาร	ตำรวจ	ประชาชน
๒๕๔๘	จะนะ	๐	๐	๐	๐	๒	๐
	สะบ้าย้อย	๐	๒	๐	๐	๐	๐
๒๕๔๙	จะนะ	๐	๐	๐	๐	๗	๐
๒๕๕๐	สะบ้าย้อย	๐	๐	๒๖	๐	๐	๔
๒๕๕๓	สะบ้าย้อย	๐	๑	๐	๐	๐	๐
	จะนะ	๐	๑	๐	๐	๐	๐
๒๕๕๔	สะบ้าย้อย	๐	๐	๐	๑	๐	๐
๒๕๕๖	เทพา	๐	๓	๐	๐	๐	๐
	นาทวี	๐	๑	๕	๐	๑	๐
	ห้วยปลิง	๔	๐	๐	๐	๐	๐
๒๕๕๙	สะบ้าย้อย	๐	๐	๐	๐	๑	๐
	เทพา	๐	๖	๑๗	๐	๐	๒
	จะนะ	๐	๑	๑๕	๐	๑	๑
	ห้วยปลิง	๐	๐	๑	๐	๐	๑
๒๕๖๐	สะบ้าย้อย	๐	๐	๐	๐	๒	๐
รวม		๔	๑๕	๖๔	๑	๑๔	๘

ที่มา ข้อมูลตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา, ๒๕๖๐

สำหรับการสูญเสียจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา นั้น พบว่ามีการสูญเสียจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๔๘-๒๕๖๐ โดยมีทหารเสียชีวิตทั้งหมด ๑ ราย ได้รับบาดเจ็บถึง ๔ ราย ประชาชนเสียชีวิตทั้งหมด ๘ ราย ได้รับบาดเจ็บถึง ๖๔ ราย และมีตำรวจเสียชีวิตทั้งหมด ๑๔ ราย ได้รับบาดเจ็บถึง ๑๕ ราย

๒. ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิด

๒.๑ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบได้เปลี่ยนไปจากอดีตเป็นอย่างมาก เนื่องผู้ก่อความไม่สงบได้รับการฝึกมาเป็นอย่างดี มีการทำงานที่เป็นระบบ ปิดบังความลับได้ดีทั้งก่อนและหลังปฏิบัติการและมีแนวร่วมขนาดใหญ่

๒.๒ การก่อความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องความแตกต่างทางอัตลักษณ์และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น การใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน เลือกปฏิบัติ ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้ประชาชนรับทราบ บิดเบือนข้อมูล หรือเปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน

๒.๓ เป้าหมายหลักของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ คือ พลเรือน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คนงาน และลูกจ้างของหน่วยงานราชการและเจ้าหน้าที่ตำรวจ

๒.๔ การก่อความไม่สงบที่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนความรุนแรงที่เกิดขึ้นยังส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ทั้งด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านการค้าและด้านบริการ หากความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

เมื่อกลุ่มผู้ก่อการร้ายมีเป้าหมายที่ชัดเจนจึงนำไปสู่การเกิดการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดที่ยากต่อการป้องกันหรือบริหารจัดการ

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

ความรุนแรงในพื้นที่จนถึงปัจจุบัน มีการพัฒนาไปในแนวทางที่ดีขึ้นมาตามลำดับ สำหรับผลการดำเนินงานที่ผ่านมาจากการทุ่มเทในการปฏิบัติงานเชิงรุกของเจ้าหน้าที่ทั้งในด้านการทหารและการเมืองตั้งแต่ระดับพื้นที่จนถึงระดับนโยบายทำให้สถานการณ์มีการพัฒนาดีขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการเน้นการเสริมสร้างความเข้าใจและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มาอย่างต่อเนื่องจนสามารถแย่งชิงประชาชนมาเป็นฝ่ายเราได้มากขึ้น ประกอบกับเป้าหมายการแบ่งแยกดินแดนที่ได้ตั้งไว้ ยังไม่ปรากฏเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสิ้นเชิงจึงเป็นผลให้ผู้ก่อเหตุรุนแรงจะต้องตอบโต้และเร่งการก่อเหตุร้ายในทุกรูปแบบ เพื่อแย่งชิงประชาชนกลับคืนมาด้วยวิธีการสร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้นกับประชาชน โดยใช้รูปแบบและวิธีการดำเนินการสลับปรับเปลี่ยนกันไปตามห้วงเวลาและโอกาสที่เอื้ออำนวยต่อเป้าหมายที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชน ความเชื่อมั่นเจ้าหน้าที่และอำนาจรัฐและที่สำคัญคือการสร้างเงื่อนไขที่ต่างชาติหรือองค์การสหประชาชาติเข้ามาแทรกแซง ทั้งนี้ผู้ก่อเหตุรุนแรงยังคงดำรงความมุ่งหมายสุดท้ายในการยกระดับความรุนแรงให้เข้าสู่สากลเพื่อนำไปสู่การแบ่งแยกดินแดน ซึ่งผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมามีความคืบหน้าและพัฒนาที่ดีในการดำเนินการที่สามารถสรุปให้เห็นได้ดังนี้

๑. ผู้ก่อเหตุรุนแรง ไม่สามารถจัดตั้งโครงสร้างการปกครองซ้อนอำนาจรัฐได้ รวมทั้งไม่สามารถดำเนินการตามแผนบันได ๗ ขั้นได้

๒. ประชาชนใช้ชีวิตตามปกติมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการไปมาหาสู่กันในเวลา กลางคืนการเข้าร่วมกิจกรรมที่สำคัญในทุกศาสนาประจำปี

๓. ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนเจ้าหน้าที่รัฐมากขึ้นเพราะไม่ต้องการเห็นความรุนแรงในพื้นที่และมีการรวมพลังจัดตั้งเป็นกลุ่มเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รัฐในการป้องกันตนเองมากขึ้น

๔. ผู้นำศาสนาซึ่งถือเป็นบุคคลหลักที่สำคัญปัจจุบันมีท่าทีที่ดีและให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดภายในชุมชน ซึ่งผู้นำศาสนาจะเป็นแกนหลักในการดำเนินการ

๕. สถิติเหตุการณ์เปรียบเทียบระหว่างปีมีแนวโน้มลดลงตามลำดับถึงแม้ว่าจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น พิจารณาได้ว่ากลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงมีเสรีในการปฏิบัติน้อยลง ซึ่งเป็นผลมาจากการกดดันอย่างต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่

๖. สถิติผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเปรียบเทียบระหว่างปีลดลง

ทั้งนี้ความพยายามของฝ่ายรัฐที่จะนำสันติสุขมาสู่พื้นที่ จชต. นั้น เป็นการแก้ไขปัญหาตามแนวทางสันติวิธีใช้การเมืองนำทหาร โดยน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยุทธศาสตร์หลัก ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบได้กำหนดยุทธศาสตร์รองรับทั้งด้านการพัฒนา (ศอ.บต.) และด้านความมั่นคง (กอ.รมน.) ทั้งนี้กอ.รมน. ได้ดำเนินการตาม ๖ ยุทธศาสตร์ดังที่กล่าวมา โดยกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนชัดเจนขึ้นที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งและแก้ไขปัญหาความมั่นคงอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ปัจจัยแห่งความสำเร็จขึ้นอยู่กับทุกหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ จชต. ได้มีการบูรณาการ ร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการดำเนินการตามที่กล่าวถึงเพื่อจำกัดการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของกลุ่ม ผกค. อย่างครอบคลุมในทุกมิติ โดยได้กำหนดแบ่งมอบกิจกรรมต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนตามแผนงาน/โครงการประจำปีของหน่วย อย่างไรก็ตามการดำเนินยุทธศาสตร์แบ่งแยกดินแดนของกลุ่ม ผกค. นั้นมีหลายมิติและทุกระดับ เป็นการต่อสู้ที่ปรับเปลี่ยนเทคนิคอยู่ตลอดเวลา ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องประเมินสถานการณ์และปรับแนวทางการตอบโต้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด

ปัญหาข้อขัดข้อง

แม้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนพยายามหามาตรการต่างๆ เพื่อที่จะช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความสงบสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และแนวทางการแก้ปัญหาอันหนึ่งที่ได้รับจากในหลวง คือ “เข้าใจ เข้าถึง และ พัฒนา” ซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยให้สังคมทุกสังคมที่มีความขัดแย้งกัน ได้มีความสงบสุขขึ้น แต่ยังพบข้อจำกัดที่ประกอบไปด้วย

๑. ประชาชนยังมีความทุกข์ยาก ประชาชนทุกระดับต้องประสบปัญหาและความเสี่ยงภัยต่อชีวิตในท่ามกลางสถานการณ์ที่ “อ่อนไหว สับสนและซับซ้อน” ความช่วยเหลือจากนโยบายและโครงการรัฐยังคงไม่เพียงพอและในหลายกรณีประชาชนยังไม่วางใจ ผู้ได้รับผลกระทบมีทั้งผู้ชาย ผู้หญิงและเด็ก จากชาติพันธุ์และศาสนาต่างๆ พวกเขาจำเป็นต้องมีชีวิตรอดโดยการใช้อุทธรศาสตร์ส่วนบุคคล แต่ในอีกแง่หนึ่ง รัฐไทยกำลังเผชิญกับปัญหาท้าทายร้ายแรงจากนโยบายที่ไม่แน่นอนและโครงสร้างการบริหารงานอันเป็นผลมาจากความไร้เสถียรภาพทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง

๒. สถานการณ์รุนแรงที่ไม่อาจคาดเดาและที่เกิดขึ้นอย่างสะสมทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บอย่างต่อเนื่อง โดยมีพลังภายในที่พยายามมุ่งแสวงหาจุดดุลยภาพ ทำให้เกิดปัญหาท้าทายอื่นเกี่ยวกับการจัดการนโยบายสาธารณะ ซึ่งดูเหมือนจะสับสนและไม่เป็นระบบ เนื่องจากมีโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก แม้จะมีการทำงานมาหลายปี และหน่วยงานของรัฐก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้หลายประการแต่ยังคงไม่เกิดผลอย่างเต็มที่

๓. ยุทธวิธีเป็นการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายในระดับปฏิบัติการ แกนนำ BRN Coordinate ได้สร้างหลักยุทธวิธีขึ้นเพื่อให้สมาชิกนำไปใช้ได้แก่ หลักเอกภาพ ใช้ความรุนแรง ศาสนา นำลวงเจ้าหน้าที่เข้าเขตสังหาร ประวัติศาสตร์ ลอบทำร้าย แฝงตัว ใส่ร้ายข่มขู่ ไม่ประกาศตนเอง ใช้อุปกรณ์ในพื้นที่ ร่วมมือกับกลุ่มอิทธิพล

๔. การดำเนินการลักษณะที่โหดเหี้ยม และข่มขู่มวลชนให้ตกอยู่ในความหวาดกลัว (Kingdom of Fear) รวมถึงการร่วมมือกับกลุ่มที่ทำผิดกฎหมาย เช่น คำน้ำมันเถื่อนและยาเสพติด จะสร้างผลกระทบบวมกลับต่อกลุ่มผู้ก่อความรุนแรงในระยะยาว

๕. ปัญหาการขาดเอกภาพและความต่อเนื่องของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการแก้ไขปัญหา

๖. ปัญหาโครงสร้างการปกครองที่ทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการแสดงออกซึ่งความต้องการในการกำหนดทิศทางและอนาคตของตนเองตลอดจนชุมชน

๗. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานซึ่งส่งผลทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมและถูกเลือกปฏิบัติ

๘. ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตลอดจนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเรื่องอาวุธสงครามปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนและปัญหาขาดแคลนการบริการด้านสาธารณสุขที่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะวิธีการแก้ไขให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เพื่อความสงบของปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ทำให้รู้ขีดความสามารถของผู้ก่อการร้ายว่ามีความพร้อมเต็มขั้นสูงและสามารถทำลายมวลชนได้สำเร็จ พิจารณาจากการให้ผู้หญิงและเด็กมากอดคนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จับกุมผู้กระทำความผิดได้

๑. ต้องดำเนินการโดยฝ่ายบริหารซึ่งมีรัฐบาลเป็นแกนหลักเพื่อให้ประชาชนรู้ว่าผืนแผ่นดินที่อาศัยอยู่เป็นของไทยไม่ใช่ของกลุ่มโจรก่อการร้าย

๒. ต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีบัตรประชาชนสองสัญชาติ ให้เลือกเอาว่าจะอยู่ประเทศไทย พร้อมทั้งให้ยกเลิกบัตรดังกล่าวเสีย เพื่อเป็นแนวทางที่จะกำหนดว่าใครคือคนไทยหรือใครคือคนต่างด้าว

๓. กำหนดยุทธศาสตร์การสู้รบของฝ่ายบริหารเสียใหม่ ด้วยการส่งกองกำลังติดอาวุธเข้าไปในพื้นที่เดิมกำลังขยายผลไปตลอดทั้งพื้นที่โดยเฉพาะในป่า ภูเขาทุกกลุ่จะต้องใช้กำลังเสริมคอยสนับสนุนการสู้รบเต็มอัตรากำลัง

๔. ปิดพรมแดนสามจังหวัดในภาคใต้ทั้งหมดห้ามมีการติดต่อกับประเทศมาเลเซียโดยอ้างว่าต้องการแก้ไขปัญหาภายในประเทศ พร้อมทั้งประสานการปฏิบัติกับฝ่ายบริหารของประเทศมาเลเซียทางการทูต

๕. จากการปิดพรมแดนและการให้ประชาชนในพื้นที่เลือกว่าจะเป็นคนไทยหรือคนประเทศอื่น ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกำหนดเป้าหมายของผู้ก่อการร้ายได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและทำการด้านยุทธศาสตร์ได้เต็มที่ พร้อมทั้งตัดการช่วยเหลือของฝ่ายผู้ก่อการร้ายที่ได้รับการสนับสนุนโดยผ่านมาทาง

พรมแดนไทย-มาเลเซียไม่ว่าจะเป็นอาวุธ วัตถุระเบิดเพราะส่วนใหญ่ได้รับการขนส่งมาจากด้านมาเลเซียเป็นหลักโดยผ่านทางรถไฟ

สรุป

สำหรับสถานการณ์ก่อเหตุความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเป็นการแปลงรูปแบบการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการดำเนินงานตามข้อกำหนดของนโยบายรัฐบาลในส่วนกลางและการน้อมนำหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" มาประยุกต์ใช้เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เพื่อกำหนดกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ตลอดจนมีความเหมาะสมกับสถานการณ์และรูปแบบการแก้ไขปัญหาก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ก่อให้เกิดรูปธรรมและมีแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน ส่วนรูปแบบและลักษณะของแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นพบว่ามีการดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและบรรเทาปัญหาการก่อการร้ายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งเพื่อนำไปสู่ความสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งความรุนแรงที่เป็นผลมาจากเงื่อนไขที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยุทธศาสตร์ในการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของราชอาณาจักรไทย ยุทธศาสตร์ในการปรับเปลี่ยนระบบบริหารในพื้นที่ แนวโน้มการปฏิบัติทางยุทธวิธีและแนวโน้มการปฏิบัติด้านยุทธศาสตร์ของกลุ่มผู้ก่อการร้ายนั้นมีผลต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่

ในขณะที่เดียวกันความขัดแย้งในประวัติศาสตร์ พื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ พื้นฐานทางด้านการเมืองการปกครอง พื้นฐานทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้านการศึกษาและด้านกระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่เคยเกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิดด้วยบริบทของที่ตั้งจังหวัดสงขลา ประกอบกับด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าในจังหวัดสงขลา มีการพัฒนาการท่องเที่ยว การเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดน และนโยบายของภาครัฐต่อเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งอาจจะนำไปสู่การเป็นช่องทางที่ทำให้ผู้ก่อการร้ายใช้เป็นช่องทางและดำเนินการแฝงตัวเข้ามาในลักษณะและรูปแบบต่างๆ เพื่อเข้ามาก่อเหตุและลักลอบดำเนินการเพื่อก่อเหตุการณ์ความไม่สงบและนำไปสู่การเกิดการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดที่ยากต่อการป้องกันหรือบริหารจัดการเมื่อกลุ่มผู้ก่อการร้ายมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการก่อเหตุ

บทที่ ๔

วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสีย จากเหตุการณ์ ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

สำหรับปัญหาและกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา นั้นเอกสารแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๕ คน จึงสามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดด้วยการประมวลกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งสรุปให้เห็นถึงการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาได้ ดังนี้

๑. ปัญหาในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา
๒. แนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา
๓. สรุป

ปัญหาในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

สำหรับปัญหาการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา นั้นจากการศึกษาพบว่าการเกิดความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเกิดจากผลสืบเนื่องต่อจากปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นำไปสู่การลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ลักษณะของยุทธวิธีของกลุ่มก่อการร้ายในการลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาสภาพปัญหาการเยียวยาผู้ประสบภัยและปัญหาการบริหารจัดการของภาครัฐ

๑. ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สู่การลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

สำหรับปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นนำไปสู่การลักลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเนื่องจากจังหวัดสงขลา นั้นเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้ามาดำเนินการในลักษณะต่างๆของกลุ่มผู้ก่อการร้ายได้อย่างสะดวกสบายเนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจในภาคใต้ฝั่งตะวันออก จากปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่รวมทั้งความยืดเยื้อยาวนานในการแก้ปัญหา

ซึ่งส่งผลต่อผลประโยชน์ชาติอันมีประชาชนคนไทยทั้งประเทศ ซึ่งก็รวมทั้งประชาชนคนไทยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดใกล้เคียงอย่างจังหวัดสงขลาเป็นพื้นฐาน โดยปัญหาที่สำคัญและนำไปสู่การก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สู่การลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาประกอบไปด้วย

๑.๑ ปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึกและความสำนึกร่วมในการเป็นรัฐชาติและประชาชนคนไทยที่เท่าเทียมกันของประชาชนบางส่วนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เนื่องมาจากความไม่เข้าใจข้อมูลที่แน่ชัดกับปัญหาทางด้านประวัติศาสตร์เชื้อชาติศาสนาและภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ จึงส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกของความแปลกแยกและความรู้สึกของการเป็นชนกลุ่มน้อยที่ถูกเอาเปรียบจากประชาชนอีกส่วนหนึ่ง รวมทั้งถูกทอดทิ้งและละเลยการพัฒนาในด้านต่างๆจากภาครัฐทั้งในส่วนกลาง ประกอบกับข้าราชการในพื้นที่บางส่วนแสวงหาผลประโยชน์ที่มีขอบ ตลอดจนนำไปสู่การรังแก ช่มเหงประชาชนในพื้นที่

๑.๒ ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มคนที่คอยสร้างสภาพแวดล้อมที่จะนำไปสู่การยกระดับความรู้สึกของประชาชนให้รุนแรงจนถึงขั้นการแบ่งแยกดินแดนเนื่องด้วยระดับของความพยายามของกลุ่มดังกล่าวมีตั้งแต่การเรียกร้องอย่างถูกต้องตามกฎหมายไปจนถึงการใช้กองกำลังติดอาวุธเพื่อดำเนินการตามเป้าหมายตน ซึ่งในปัญหาสามารถแบ่งกลุ่มคนที่ดำเนินงานในด้านนี้ออกได้เป็นสองกลุ่ม

๑.๒.๑ กลุ่มแรก คือกลุ่มองค์กรเอกชนกลุ่มนักวิชาการกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำทางศาสนา เป็นกลุ่มคนที่มีแนวความคิดในเรื่องของสิทธิมนุษยชนและความเป็นเอกลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยที่มีความมุ่งหวังที่จะได้เห็นสภาพที่ดีขึ้นของประชาชนในพื้นที่ตามแนวความคิดและแนวทางของพวกตนซึ่งมองว่าพื้นที่สามจังหวัดควรมีลักษณะในการปกครองที่แตกต่างจากจังหวัดอื่นโดยทั่วไปซึ่งอาจเป็นเขตปกครองพิเศษหรืออาจจนถึงขั้นการแบ่งแยกดินแดน

๑.๒.๒ กลุ่มที่สองนั้นจะเป็นพวกหัวรุนแรงที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนอย่างรวดเร็ว ซึ่งกลุ่มที่สองนี้มีประวัติศาสตร์การต่อสู้มาเป็นเวลานานในนามของกบฏและขบวนการแบ่งแยกดินแดนตามที่ได้ทราบกัน กลุ่มคนบางส่วนของกลุ่มที่สองจะมีความสัมพันธ์อยู่กับฐานอำนาจเดิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งสูญเสียอำนาจของกลุ่มตนลงไปหลังการจัดระเบียบทางการปกครองในสมัยรัชการที่ ๕ ของกรุงรัตนโกสินทร์ทั้งสองกลุ่มนี้อาจมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นหรือมีการประสานประโยชน์หรือมีผลประโยชน์ร่วมซึ่งกันและกัน

๑.๓ ปัญหาจากการดำเนินการของรัฐ เนื่องจากกลไกในการดำเนินการของรัฐยังคงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการยุติปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างเด็ดขาดในระดับประเทศนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านมิได้แก้ปัญหามันที่ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงประโยชน์ชาติเป็นประเด็นสำคัญสูงสุดแต่ได้มองถึงคะแนนเสียงและการได้มาซึ่งการเป็นรัฐบาลในสมัยต่อไปเป็นปัจจัยสำคัญนอกจากนี้การเรียนรู้ซึ่งกันและกันของประชาชนคนไทยทั้งประเทศกับประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีถึงระดับที่จะคลุกเคล้าสังคมนำให้มีบูรณาการได้สำหรับในระดับพื้นที่แล้วปัญหาความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนเป็นปัญหาเรื้อรังที่มีมานานและยังมิได้รับการแก้ไขให้หมดสิ้นไปข้าราชการของรัฐบางส่วนยังคงเห็น

แก้ตัวและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการแก้ปัญหาในพื้นที่ส่งผลให้เกิดผู้มีอิทธิพลทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทั่วไปในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ส่วนมากมิได้เข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ในการเข้าไปแก้ปัญหา อันเนื่องมาจากพื้นฐานที่มีความเฉพาะออกไปของพื้นที่นอกจากนี้แล้วการดำเนินของเจ้าหน้าที่ของรัฐขาดการแบ่งมอบความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานที่ชัดเจนและขาดการทำงานที่ประสานสอดคล้องกันไปของหน่วยงานในพื้นที่

๑.๔ ปัญหาด้านการศึกษา เนื่องจากที่ผ่านมาจากความพยายามที่รัฐส่วนกลางจะเข้าไปควบคุมการศึกษาของสถาบันปอเนาะซึ่งเป็นแหล่งให้การศึกษาดั้งเดิมของศาสนาอิสลามทั้งนี้จากการเข้าควบคุมการศึกษาของปอเนาะรวมถึงการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ใช้อยู่ทั่วประเทศได้กลายเป็นชนวนให้เกิดการปฏิเสธรระบบการศึกษาไทยของคนในพื้นที่บางส่วน

๑.๕ ปัญหาทางด้านการเมืองความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีปัจจัยบางส่วนมาจากศาสนาซึ่งก่อนจากมุมมองที่ต่างกันระหว่างรัฐกับประชาชนมุสลิมในพื้นที่จนกลายเป็นความขัดแย้งตามมาความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ทางการเมืองของปัตตานีที่แตกต่างกันระหว่างฝ่ายรัฐกับประชาชนในพื้นที่ โดยมีผลต่อการกำหนดความสัมพันธ์กันอย่างเลื่องไม่ได้และถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองจึงเป็นสาเหตุของปัญหาทางการเมืองปัจจัยสุดท้ายเกิดจากกลไกของรัฐที่เอื้อต่อการเกิดความขัดแย้งจนกลายเป็นความรุนแรงในพื้นที่

๑.๖ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมาจากปัญหาความยากจนซึ่งเป็นสาเหตุให้ประชาชนในพื้นที่บางส่วนอพยพออกจากพื้นที่เพื่อหาเลี้ยงชีพหรืออีกนัยหนึ่งคือการขาดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ซึ่งควรมีการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพแก่ประชาชนที่สอดคล้องกับความหลากหลายของทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างจุดแข็งให้กับเศรษฐกิจในท้องถิ่นนอกจากปัญหาความยากจนแล้ว ปัญหาการเรื่องสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งตามมาโดยนอกจากจะเป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนแล้วยังเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่อีกด้วย

๑.๗ ปัญหาการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นได้กระทำต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนานในห้วงเวลาใดก็ตามที่ฝ่ายรัฐบาลหรือผู้ปกครองประเทศสามารถดำเนินนโยบายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่งผลให้ปัญหาต่าง ๆ ก็จะถูกเบาบางลงไปหรืออย่างน้อยที่สุดการต่อสู้ทางการเมืองก็ยุติลงไปหลงเหลือไว้แต่การต่อสู้ทางการเมืองและการซ่อนเร้นความพยายามในการแบ่งแยกดินแดนไว้ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากศักยภาพของฝ่ายที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนยังมีไม่เพียงพอที่จะดำเนินการได้อย่างเปิดเผย หากเมื่อใดที่สถานการณ์เอื้ออำนวยและการบริหารของรัฐไม่สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่ความคิดในการแบ่งแยกดินแดนก็จะประทุขึ้นมาอีกทั้งนี้ก็เนื่องมาจากปัญหาพื้นฐานซึ่งเป็นเงื่อนไขในการแบ่งแยกดินแดนที่ยังคงไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเด็ดขาด

๑.๘ ปัญหาผลกระทบของสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของสังคมโลก เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ขบวนการก่อการร้ายสากลองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติกระแสแนวความคิดสิทธิมนุษยชนเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการเรียกร้องเพื่อการปกครองตนเองความสำเร็จในการแบ่งแยกดินแดนและความพยายามในการแบ่งแยกดินแดนในหลายพื้นที่ได้ส่งผลต่อปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างแยกกันไม่ออก

จากการศึกษาสรุปให้เห็นได้ว่าปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นำไปสู่การลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นนั้นประกอบด้วยปัญหาผลกระทบของสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของสังคมโลกปัญหาการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปัญหาด้านเศรษฐกิจปัญหาทางด้านการเมืองปัญหาด้านการศึกษาปัญหาจากการดำเนินการของรัฐปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มคนและปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มคน

ตารางที่ ๔-๑ สถิติสถิติเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๖ อำเภอของจังหวัดสงขลา

ปีที่เกิดเหตุ	สถานที่ตำรวจภูธร	จำนวนการก่อเหตุ(เหตุการณ์)			หมายเหตุ
		ยิง	ระเบิด	วางเพลิง	
๒๕๔๗	จะนะ		๑		
๒๕๔๘	จะนะ,เทพา,สะบ้าย้อย,คลองหอยโข่ง,เมืองสงขลา,หาดใหญ่		๒,๑,๑,๑,๑,๒		
๒๕๔๙	จะนะ,เทพา,หาดใหญ่		๒,๑,๑		
๒๕๕๐	จะนะ,นาทวี,เทพา,สะบ้าย้อย,หาดใหญ่		๑,๑,๑,๓,๑		
๒๕๕๑	เทพา,เมืองสงขลา		๒,๑		
๒๕๕๒	เทพา,สะบ้าย้อย		๑,๑		
๒๕๕๓	จะนะ,เทพา,สะบ้าย้อย		๑,๕,๑		
๒๕๕๔	เทพา,สะบ้าย้อย,หาดใหญ่		๑,๑,๑		
๒๕๕๕	เทพา,สะบ้าย้อย,หาดใหญ่		๑,๒,๑		
๒๕๕๖	นาทวี,เทพา,สะบ้าย้อย,สะเดา,ปาดังเบซาร์		๒,๔,๒,๒,๑		
๒๕๕๗	สะบ้าย้อย,หาดใหญ่		๑,๒		
๒๕๕๘	เทพา,ปาดังเบซาร์		๔,๑		
๒๕๕๙	จะนะ,เทพา,สะบ้าย้อย		๒,๔,๒		
๒๕๖๐	เทพา,สะบ้าย้อย		๒,๒		
รวม			๗๑		

ที่มา ข้อมูลตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา, ๒๕๖๐

สำหรับการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๖ อำเภอของจังหวัดสงขลา นั้น พบว่ามีเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๔๗-๒๕๖๐ ทั้งหมด ๗๑ เหตุการณ์ ซึ่งพื้นที่อำเภอเทพาเป็นพื้นที่ที่มีการก่อเหตุรุนแรงมากที่สุด โดยมีการก่อเหตุรุนแรงถึงจำนวน ๒๖ เหตุการณ์ รองลงมาคือพื้นที่อำเภอสะบ้าย้อยมีการก่อเหตุรุนแรงจำนวน๑๖เหตุการณ์ส่วนในพื้นที่อำเภอเมืองสงขลา มีการก่อเหตุรุนแรงพื้นที่เพียง ๑ เหตุการณ์

ตารางที่ ๔-๒ สถิติการสูญเสียจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๖ อำเภอของจังหวัดสงขลา

ปีที่เกิดเหตุ	สถานีตำรวจภูธร	ผู้ได้รับบาดเจ็บ			ผู้เสียชีวิต		
		ทหาร	ตำรวจ	ประชาชน	ทหาร	ตำรวจ	ประชาชน
๒๕๔๘	จะนะ	๐	๐	๐	๐	๒	๐
	สะบ้าย้อย	๐	๒	๐	๐	๐	๐
	คลองหอยโข่ง	๐	๐	๕๔	๐	๐	๒
	เมืองสงขลา	๐	๐	๐	๐	๐	๐
	หาดใหญ่	๐	๐	๑๘	๐	๐	๐
๒๕๔๙	จะนะ	๐	๐	๐	๐	๗	๐
๒๕๕๐	สะบ้าย้อย	๐	๐	๒๖	๐	๐	๔
	หาดใหญ่	๐	๐	๑๕	๐	๐	๑
๒๕๕๑	เมืองสงขลา	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๒๕๕๓	สะบ้าย้อย	๐	๑	๐	๐	๐	๐
	จะนะ	๐	๑	๐	๐	๐	๐
๒๕๕๔	สะบ้าย้อย	๐	๐	๐	๑	๐	๐
	หาดใหญ่	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๒๕๕๕	หาดใหญ่	๐	๐	๓๐๖	๐	๐	๓
๒๕๕๖	เทพา	๔	๓	๐	๐	๐	๐
	นาทวี	๐	๑	๕	๐	๑	๐
	สะเดา	๐	๐	๒๖	๐	๐	๑
๒๕๕๗	หาดใหญ่	๐	๓	๑๐	๐	๐	๐
๒๕๕๘	สะเดาป่าดงเบขาร์	๐	๐	๓	๐	๐	๓
๒๕๕๙	สะบ้าย้อย	๐	๐	๐	๐	๑	๐
	เทพา	๐	๖	๑๘	๐	๐	๓
	จะนะ	๐	๑	๑๕	๐	๑	๑
๒๕๖๐	สะบ้าย้อย	๐	๐	๐	๐	๒	๐
รวม		๔	๑๘	๔๘๗	๑	๑๔	๑๘

ที่มา ข้อมูลตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา, ๒๕๖๐

สำหรับการสูญเสียจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ๑๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา นั้น พบว่ามีการสูญเสียจากเหตุการณ์ก่อเหตุรุนแรงในระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๔๘-๒๕๕๘ โดยมี ประชาชนเสียชีวิตทั้งหมด ๑๘ ราย ตำรวจเสียชีวิตทั้งหมด ๑๔ ได้รับบาดเจ็บถึง ๕๐๙ ราย และมี ทหารเสียชีวิตเพียงแค่ ๑ นาย

๒. ลักษณะของยุทธวิธีของกลุ่มก่อการร้ายในการก่อการร้ายและลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

สำหรับลักษณะของยุทธวิธีของกลุ่มก่อการร้ายในการก่อการร้ายและลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา นั้นเป็นปัญหาในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ เนื่องจากรูปแบบในการก่อเหตุและลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา นั้นมีรูปแบบและยุทธวิธีที่แตกต่างจากเดิมไปอย่างมาก ประกอบกับมีการดำเนินการเพื่อมุ่งเป้าในการดำเนินการไปที่ประชาชน ผู้บริสุทธิ์หรือแหล่งชุมชน พื้นที่สาธารณะ สถานที่ราชการและแหล่งการค้า โดยยุทธวิธีของกลุ่มก่อการร้ายในการก่อการร้ายและลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา นั้นสามารถสรุปได้ดังนี้

๒.๑ การวางเพลิงนั้นเป็นวิธีการที่ไม่ต้องใช้เทคนิคซับซ้อนไม่มีความเสี่ยงจากความผิดพลาดทางเทคนิคเพราะเป็นเรื่องพื้นฐานที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ ดังนั้นรูปแบบการวางเพลิงการทำลายโทรทัศน์วงจรปิด การวางตะปูเรือใบ การตัดต้นไม้ขวางถนน การให้สัญญาณหรือการแจ้งเตือน จึงเป็นการฝึกการก่อการร้ายในขั้นต้นก่อนที่จะเริ่มการใช้อาวุธปฏิบัติการที่รุนแรงขึ้นในขั้นต่อไป

๒.๒ การลอบสังหารบุคคลเป้าหมาย นั้นเป็นวิธีการที่เป็นที่นิยมมากสำหรับผู้ก่อการร้าย ซึ่งมักจะมุ่งกระทำต่อเป้าหมายที่อ่อนแอหรือเป้าหมายที่ไม่มีการป้องกันตนเองเพราะมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จสูง อาทิ การยิงครูและบุคลากรทางการศึกษา ใช้มีดฟันพระภิกษุ การสังหารข้าราชการพลเรือน พ่อค้าหาบเร่เด็กและผู้หญิง เป็นต้น อีกทั้งยังมุ่งกระทำต่อคนไทยที่นับถืออิสลามแต่ไม่เห็นด้วยกับการใช้วิธีการที่รุนแรงเหี้ยมโหดของกลุ่มก่อการร้าย

๒.๓ การเข้าโจมตีฐานที่ตั้งทางทหารหรือสถานที่ทำการของหน่วยงานรัฐ คือ การรวมกำลังของกลุ่มก่อการร้ายเพื่อเข้าโจมตีฐานที่ตั้งทางทหาร สถานีตำรวจและสำนักงานที่ทำการของหน่วยงานรัฐ เพื่อสังหารเจ้าหน้าที่ของรัฐและยึดอาวุธและทรัพย์สินสิ่งของต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มก่อการร้าย

๒.๔ การชุมนุมโจมตีนั้น เป็นการปฏิบัติของกลุ่มก่อการร้ายเพื่อทำลายเป้าหมายรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มซึ่งได้แก่ การชุมนุมโจมตีสถาบันบุคคลสำคัญ ขบวนการบรรพบุรุษทหารและบรรพบุรุษสัมภาระ และขบวนการมอเตอร์ไซค์ลาดตระเวนหรือรักษาความปลอดภัย

๒.๕ การวางระเบิดด้วยการใช้ระเบิดประกอบเฉพาะกิจหรือระเบิดแสวงเครื่องซึ่งมีคำย่อว่า IEDs (Improvised Explosive Devices) วิธีนี้เป็นวิธีที่นิยมใช้ในประเทศไทยของเรา เนื่องจากวัสดุที่นำมาประกอบระเบิดมีราคาไม่แพง จึงไม่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและง่ายต่อการจัดทำขึ้นเองโดยใช้เวลาเรียนรู้เพียง ๒-๓ สัปดาห์ สามารถจัดทำในขนาดที่เหมาะสมต่อเป้าหมายหรือต่อการใช้งานตามลักษณะของสถานที่ต่างๆ ได้ นอกจากนี้ยังสะดวกในการพกพาไปในที่ต่างๆ โดยไม่เป็นที่สังเกตอีกด้วย ดังนั้นกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงนิยมที่จะใช้การวางระเบิดเพื่อทำลายทรัพย์สินและบุคลากรของรัฐและเอกชนทั้งในพื้นที่และลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

๒.๖ การวางระเบิดและชุมนุมโจมตี ถือเป็นวิธีการที่ผสมกันระหว่างการวางระเบิด และการชุมนุมโจมตีเป็นวิธีที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย กลุ่ม

ก่อการร้ายในไทยเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและนำไปปฏิบัติจนสามารถทำลายเป้าหมายที่เป็นบุคคลสำคัญของหน่วยงานรัฐได้หลายครั้ง

สำหรับลักษณะของยุทธวิธีของกลุ่มก่อการร้ายในการก่อการร้ายและลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่ประกอบไปด้วยการวางระเบิดและซุ่มโจมตีการวางระเบิดด้วยการใช้ระเบิดประกอบเฉพาะกิจหรือระเบิดแสวงเครื่องการซุ่มโจมตีการเข้าโจมตีฐานที่ตั้งทางทหารหรือสถานที่ทำการของหน่วยงานรัฐการลอบสังหารบุคคลเป้าหมายและการวางเพลิงนั้น ถือเป็นปัญหาที่นำไปสู่ปัญหาในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

๓. สภาพปัญหาการเยียวยาผู้ประสบภัย

แม้ว่าประเทศไทยได้ดำเนินการตามหลักสิทธิมนุษยชนในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิที่บุคคลได้รับโดยไม่เลือกปฏิบัติด้วยความเท่าเทียมและเป็นธรรมตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นกลไกขับเคลื่อนหลักในการแก้ไขปัญหา แต่การเยียวยาหรือการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดทางอาญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และในพื้นที่จังหวัดสงขลาซึ่งมีความซับซ้อนยังคงมีปัญหาในหลายด้านจึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการเยียวยาที่มีอยู่อันประกอบไปด้วย

๓.๑ ปัญหาในเชิงกฎหมาย

ในปัจจุบันการชดเชยการกระทำผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ร่างกาย และจิตใจได้รับการคุ้มครองจากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ อย่างไรก็ตามการคุ้มครองของกฎหมายดังกล่าวมิได้ครอบคลุมหรือชดเชยความเสียหายทางทรัพย์สิน การฟ้องเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายทางทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดทางอาญาจึงกระทำโดยการฟ้องร้องจากผู้กระทำความผิดในทางแพ่งและนำหลักการละเมิดมาเป็นมูลของคดี ทำให้ผู้เสียหายต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี รวมทั้งขั้นตอนทางศาลเป็นเวลานาน ผู้เสียหายบางรายไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ เนื่องจากไม่มีกำลังทรัพย์เพียงพอ นอกจากนี้แม้จะมีคำพิพากษาว่าผู้กระทำความผิดต้องชดเชยความเสียหายให้กับผู้เสียหายแต่ในทางปฏิบัติยังคงมีปัญหาเนื่องจากผู้กระทำความผิดขาดรายได้เนื่องจากต้องถูกจำคุกและไม่สามารถชดเชยให้ผู้เสียหายได้หรือภาระการสืบค้นว่าทรัพย์สินใดอยู่ภายใต้การครอบครองของผู้กระทำความผิด ซึ่งมีขั้นตอนต่างๆที่ต้องใช้เวลาและก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อผู้ได้รับความเสียหายอย่างมาก โดยเฉพาะเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีการวางระเบิดตึก ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ รวมถึงการวางเพลิงสถานที่ต่างๆ ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สินต่อผู้อาศัยในพื้นที่ดังกล่าว

๓.๒ ปัญหาเชิงนโยบายและมุมมองของผู้กำหนดนโยบาย

แม้รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการชดเชยและเยียวยาความเสียหายให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มานับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นครั้งแรกที่ชดเชยและเยียวยาให้กับข้าราชการและประชาชนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่และกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆเพื่อให้ครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้น มติคณะรัฐมนตรี

เกี่ยวกับการชดเชยความเสียหายในจังหวัดชายแดนดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการกำหนด กฎเกณฑ์รวมทั้งโครงสร้างการบริหารจัดการจนถึงปัจจุบัน

๓.๓ ปัญหาเชิงโครงสร้างและกลไก

เป็นผลสืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีที่เกิดขึ้นมีความไม่แน่นอน เนื่องจากมติ คณะรัฐมนตรีไม่มีสถานะทางกฎหมายที่จะผูกพันการดำเนินการต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากเป็น เพียงคำสั่งทางบริหารและจะต้องไม่ขัดกับกฎหมายที่มีอยู่ แต่อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแก้ไข กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ นอกจากนี้ มติคณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่ให้การรับรองในเชิงหลักการ ขณะที่ รายละเอียดในการปฏิบัติขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่เสนอจะเป็นผู้พิจารณาดำเนินการ ซึ่งในกรณีการ เยียวยาผู้ประสบความเสียหายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงสร้างและกลไกในการขับเคลื่อน หลักมาจากมติของคณะรัฐมนตรีหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง ที่กำหนดให้มีการจัดตั้ง เพิ่มเติมและยกเลิกใน รายละเอียดต่างๆ ในการปฏิบัติของกลไกที่รับผิดชอบ ซึ่งอาจมีความไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ แนวนโยบายของรัฐบาลแต่ละชุดเป็นหลัก ที่ยังให้ความสำคัญกับกลไกที่มีอยู่เดิมว่ายังสามารถ ตอบสนองการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ซึ่งมีความเป็นไปได้ในอนาคตว่าอาจมีการ เปลี่ยนแปลงและแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางของรัฐบาลในแต่ละชุด

๓.๔ ปัญหาเชิงการบริหารจัดการ

๓.๔.๑ ความต่อเนื่องของคณะกรรมการ ในปัจจุบันมีคณะกรรมการที่ เกี่ยวข้องในการพิจารณาให้การเยียวยาและชดเชยความเสียหายจำนวน ๓ คณะได้แก่ (๑) คณะกรรมการประเมินความเสียหายด้านทรัพย์สิน ประเภท โรงงาน อาคารบ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง สินค้าทรัพย์สินอื่นๆ (๒) คณะกรรมการประเมินความเสียหายด้านทรัพย์สินประเภทยานยนต์และ พาหนะอื่นๆ และ (๓) คณะกรรมการประเมินความเสียหายด้านทรัพย์สินประเภทพืชผลทาง การเกษตร ปศุสัตว์และการประมง ปัญหาที่เกิดขึ้นคือความต่อเนื่องของการพิจารณาใน คณะกรรมการแต่ละคณะ ซึ่งมีคณะกรรมการซึ่งมีผู้แทนจากหน่วยงานเดียวกันของทุกคณะ ทำให้ บางครั้งหน่วยงานต้นสังกัดต้องส่งผู้แทนอื่นเข้าร่วมประชุม ซึ่งทำให้ความต่อเนื่องของการประชุมเดิม รวมทั้งความชำนาญ จึงทำให้เกิดอุปสรรคในการพิจารณาชดเชยความเสียหายให้กับผู้ได้รับความ เสียหาย

๓.๔.๒ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการเยียวยา

หลักเกณฑ์ในการขอรับความช่วยเหลือเยียวยาในเรื่องทรัพย์สินที่ เสียหายจากการกระทำผิดทางอาญายังปรากฏช่องโหว่ เนื่องจากเป็นการง่ายที่จะร้องเรียนว่าได้รับ ผลกระทบจากการก่อเหตุความไม่สงบ ซึ่งอาจทำให้มีการฉ้อโกง เนื่องจากการดำเนินการแสดงหลักฐาน ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เสียหายของผู้ที่ได้รับความเสียหายยังคงไม่มีความชัดเจนเพียงพอ แม้ว่าจะมี การขั้นตอนการตรวจสอบจากคณะกรรมการทั้ง ๓ คณะข้างต้นก็ตาม ซึ่งอาจนำมาสู่การโกงและการปลอม แปลงเอกสาร ทำให้รัฐเสียผลประโยชน์เนื่องจากการทดแทนค่าเสียหายจากทรัพย์สินที่เกิดขึ้นมีค่าใช้จ่าย ที่สูงและมีจำนวนหลายราย ซึ่งถือว่าสภาพปัญหาการเยียวยาผู้ประสบภัยนั้นถือเป็นปัญหาอีกประการหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดปัญหาในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา เนื่องจาก รูปแบบและการดำเนินการเยียวยานั้นจะเป็นแนวทางที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและกระตุ้นให้ ผู้ก่อการร้ายนั้นหันคือสู่การเป็นคนที่ดีของสังคมต่อไป

๔. ปัญหาจากการบริหารจัดการของภาครัฐ

การบริหารจัดการของภาครัฐนั้นถือเป็นปัญหาและอุปสรรคในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา สืบเนื่องจากการดำเนินงานและการบูรณาการในการทำงานของส่วนราชการต่างๆในพื้นที่ที่ยังมีปัญหาและก่อให้เกิดความล้มเหลวในการประสานงาน อีกทั้งยังก่อให้เกิดความขัดแย้งในการประสานงานและร่วมดำเนินงาน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

๔.๑ การประสานงานของส่วนงานรัฐ โดยเฉพาะกำลังทหารตำรวจเจ้าหน้าที่ในสายงานการปกครองรวมทั้งเจ้าหน้าที่ในส่วนอื่นๆ ของรัฐบาล ยังคงไม่สามารถประสานงานและร่วมงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการขาดกำหนดยุทธศาสตร์ในระดับชาติที่ชัดเจนในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและอำนาจในแต่ละด้านและแต่ละเรื่องที่จะให้แต่ละกรมกองจัดหน่วยของตนเข้าไปปฏิบัติ นอกจากนี้แล้วความรู้สึกของการถูกลดทอนอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะส่งผลให้ในช่วงต้นตำรวจจะยังไม่ร่วมมืออย่างเต็มที่ในขณะที่เดียวกันผู้บังคับบัญชาของฝ่ายทหารก็จะพยายามรวบอำนาจให้เข้ามาอยู่ในฝ่ายทหารและใช้หลักการเอกภาพในการบังคับบัญชาเพื่อนำเข้ามาแก้ปัญหาโดยอำนวยการที่ต้องการให้มีความเป็นเอกภาพและบูรณาการของผู้นำรัฐบาลมาเป็นตัวบังคับหน่วยงานอื่น ๆ สำหรับหน่วยงานด้านการปกครองหลังความล้มเหลวในการปกครองพื้นที่ เมื่อมีทหารและตำรวจมาเป็นผู้รับผิดชอบไป ก็จะพยายามปิดความรับผิดชอบต่าง ๆ เหล่านี้ไป และจะช่วยเหลือทหารและตำรวจในการเข้าไปแก้ไขปัญหาเท่าที่จำเป็นหรือที่ได้ถูกสั่งหรือขอร้องมา โดยมิได้ทุ่มเททรัพยากรและแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาในด้านที่ตนมีความชำนาญออกมา นอกจากนี้แล้วความไม่ร่วมมือกันอย่างจริงจังของเจ้าหน้าที่รัฐในการแก้ปัญหาจะถูกเพิ่มพูนขึ้นไปจากการที่มีกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่ใช้เครื่องแบบในการสร้างอิทธิพลให้กับตนเองและกลุ่มที่แฝงตัวเข้ามาในระบบของรัฐเพื่อการก่อการร้ายมาสร้างความแตกแยกให้มากขึ้นในกระบวนการในการแก้ปัญหาของรัฐเอง

๔.๒ เกิดปัญหาของการแย่งชิงทรัพยากรทั้งในเรื่องของงบประมาณและความจำเป็นในการดำรงอยู่ในพื้นที่ อีกทั้งจะเกิดปัญหาในเรื่องของการประสานงานกันในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความไม่ชัดเจนในการเปิดยุทธการของกองทัพหน่วยต่างๆ จะพยายามดำเนินการในการแก้ปัญหาตามแนวทางของตนที่ตนพิจารณาว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาได้และแน่นอนปัญหาในเรื่องของวินัยกำลังพลและการควบคุมกำลังพลให้อยู่ในกรอบก็จะมีปัญหายาก

๔.๓ นโยบายของภาครัฐ เนื่องจากรัฐมีเจตนารมณ์ที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมุ่งจะปกป้องชีวิตของคนในพื้นที่ และสังคมไทยโดยรวม อีกทั้งประเมินสถานการณ์ผิดพลาด ด้วยคิดว่าเป็นผลจากโจรในพื้นที่ไม่ใช่ขบวนการแยกดินแดนดังนั้นนโยบายรัฐจึงมุ่งวิธีกดดันและปราบปรามอย่างจริงจังส่งผลให้เกิดการตอบโต้อย่างรุนแรงจากกลุ่มคนในขบวนการดังกล่าวและนำมาซึ่งความเสียหายทั้งด้านทรัพย์สินและชีวิตจำนวนมาก ทำให้วิถีชีวิตของคนในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปและเต็มไปด้วยความหวาดกลัวและสูญเสียตามมา

๔.๔ เจ้าหน้าที่รัฐ ด้วยเจ้าหน้าที่รัฐส่วนใหญ่ถูกส่งมาจากส่วนกลาง ไม่ใช่คนในพื้นที่ จึงขาดความเข้าใจสภาพของสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนที่รับผิดชอบ ประกอบกับการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนไม่เข้าใจกัน โดยเฉพาะผู้นำชุมชน ที่ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน จึงนำมาซึ่งความขัดแย้งทางงาน ผลประโยชน์นำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันในที่สุด

๔.๕ ระบบตรวจสอบรัฐจากเหตุการณ์ความมาสงบนำมาสู่ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดการลอบทำร้ายการวางระเบิดการฆ่ารายวันนำมาซึ่งการจับกุมปราบปรามเพื่อจับตัวคนร้ายจากเหตุผลข้างต้นการจับกุมผู้ถูกกล่าวหาจึงมีทั้งถูกและผิด กระบวนการสอบสวนตรวจสอบของรัฐจึงนำมาซึ่งความไม่มั่นใจในการวางตัวและการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะจากญาติพี่น้องของผู้ถูกกล่าวหา สร้างความขัดแย้งของผู้คนในพื้นที่มากขึ้น ทำให้มีกลุ่มคนในพื้นที่หลบหนีเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านและเข้าร่วมกับขบวนการแยกดินแดนในที่สุด

๔.๖ เกิดความรู้สึกหวาดระแวงและความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมของผู้ได้รับผลกระทบที่สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินและถูกจับกุมคุมขังรวมถึงการที่ประชาชนถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐเป็นเหตุให้สูญเสียอิสรภาพ

๔.๗ ผู้ได้รับผลกระทบไม่เข้าใจกระบวนการทางกฎหมาย รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะกรณีที่ประชาชนที่ถูกจับกุมคุมขังตามกฎหมายพิเศษจึงไม่กล้าแสดงตน

๔.๘ เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนผู้บริสุทธิ์ได้รับผลกระทบทั้งด้านร่างกาย (บาดเจ็บ/ทุพพลภาพ/เสียชีวิต) และทรัพย์สินเสียหายเพิ่มขึ้นครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบต้องขาดผู้พึ่งพิงบุตรธิดาขาดผู้อุปการะทั้งด้านคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและด้านการศึกษาก่อให้เกิดปัญหาสังคมและมีผลต่อสภาพจิตใจของครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบ

สำหรับปัญหาจากการบริหารจัดการของภาครัฐนั้นถือเป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นยังก่อให้เกิดช่องว่างในการดำเนินงานจากการบริหารจัดการอันประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนผู้บริสุทธิ์ได้รับผลกระทบทั้งด้านร่างกาย (บาดเจ็บ/ทุพพลภาพ/เสียชีวิต) และทรัพย์สินเสียหายเพิ่มขึ้นผู้ได้รับผลกระทบไม่เข้าใจกระบวนการทางกฎหมายเกิดความรู้สึกหวาดระแวงและความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมของผู้ได้รับผลกระทบที่สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินและถูกจับกุมคุมขังระบบตรวจสอบรัฐเจ้าหน้าที่รัฐนโยบายของภาครัฐเกิดปัญหาของการแย่งชิงทรัพยากรทั้งในเรื่องของงบประมาณและความจำเป็นในการดำรงอยู่ในพื้นที่และการประสานงานของส่วนงานรัฐ

แนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

จากความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีรากเหง้าความเป็นมาจากอดีตที่สั่งสมกันมานับศตวรรษซึ่งสร้างความทุกข์ยากและความอึดอัดคับข้องใจด้วยสาเหตุทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการศึกษา อำนาจอรัฐที่รวมศูนย์และไม่สามารถให้ความยุติธรรมตลอดจนสวัสดิภาพแก่ประชาชนก็ดี วัฒนธรรมจากส่วนกลางที่ปฏิเสธวัฒนธรรมท้องถิ่นหน่วยงานรัฐสูญเสียความสนับสนุนจากประชาชน ขณะเดียวกันก็ขยายแนวร่วมให้แก่ขบวนการแบ่งแยกดินแดนมากขึ้น พร้อมกันนั้นอำนาจอรัฐที่ถดถอยก็เปิดพื้นที่ให้กลุ่มผู้มีอิทธิพลสามารถเคลื่อนไหวและสร้างสถานการณ์และขยายพื้นที่ในการก่อเหตุที่ก่อให้เกิดความสูญเสียด้วยการลอบวางระเบิดไปในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่ก่อให้เกิดความสูญเสียในลักษณะและด้านต่างๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัด

สงขลา ประกอบไปด้วย ๓ ระยะ คือระยะการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ระเบิดขึ้นระยะการป้องกันไม่ให้เกิดการระเบิดซ้ำหรือควบคุมให้มีการระเบิดลดลงและระยะการดำเนินการเยียวยา

๑. การป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ระเบิดขึ้น

สำหรับการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ระเบิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้น ควรดำเนินการส่งเสริมยุทธศาสตร์ในการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของประเทศไทย ดำเนินการตามแผนการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ ๑๐ ประการและทำความเข้าใจแนวทางการก่อเหตุของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง

๑.๑ ยุทธศาสตร์ในการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของประเทศไทย

สิ่งสำคัญในการกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาคือการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความรู้สึกและความสำนึกร่วมเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกของความแตกแยกและความรู้สึกในการดำเนินการดังกล่าวนี้ต้องการความร่วมมือจากทุกหน่วยงานของรัฐรวมทั้งประชาชน

๑.๑.๑ ในระดับประเทศนั้นรัฐบาลจะต้องพยายามสร้างที่ว่างให้กับวัฒนธรรมและสังคมอิสลามให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยโดยส่วนรวมควรได้มีการเผยแพร่การเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีศาสนาและภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของสามจังหวัดนี้ออกไปสู่สังคมไทยโดยทั่วไปซึ่งทั้งนี้อาจรวมถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ของประเทศด้วยการดำเนินการดังกล่าวนี้ก็เพื่อให้ประชาชนและสังคมไทยมีการยอมรับความแตกต่างของสังคมในพื้นที่สามจังหวัดมากขึ้นและมีความรู้สึกว่าเป็นประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดและชาวไทยมุสลิมโดยทั่วไปมีความเท่าเทียมและเป็นคนไทยเช่นเดียวกับตน

๑.๑.๒ ในระดับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้รัฐบาลจะต้องส่งเสริมการดำเนินตามวิถีชีวิตที่เป็นไปตามวัฒนธรรมประเพณีศาสนาภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจังการดำเนินงานของฝ่ายรัฐบาลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นและเข้าไปสร้างความเข้าใจในความเป็นรัฐชาติไทยที่มีประวัติศาสตร์ร่วมกันมานาน

๑.๑.๓ เจ้าหน้าที่ของรัฐในสายงานการเมืองการปกครอง จะต้องเปิดโอกาสการเข้ามามีส่วนร่วมทางด้านการเมืองและการปกครองในท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ควรจะได้มีการการผสมผสานวิถีชีวิตตามหลักศาสนากับการจัดระเบียบการปกครองในท้องถิ่นระดับตำบลและหมู่บ้านให้มีความสอดคล้องกันและจะต้องสร้างความเป็นมิตรที่ดีต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนให้ได้

๑.๑.๔ เจ้าหน้าที่ของรัฐในสายงานการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในพื้นที่ควรจะได้มีการคัดเลือกผู้ที่มีพื้นเพอยู่ในพื้นที่ที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของคนไทยในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีโดยในการดำเนินงานของฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อยจะต้องมุ่งเน้นไปที่การปราบปรามผู้มีอิทธิพลปกป้องประชาชนจากการข่มขู่และการกระทำที่ผิดกฎหมายของอาชญากรรมโจรและโจรก่อการร้ายหรือขบวนการที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนให้ได้ทั้งนี้การปฏิบัติหน้าที่จะต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและเข้าใจในวัฒนธรรมของประชาชน

๑.๑.๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐในสายงานด้านการศึกษาวัฒนธรรมประเพณีศาสนา และการประชาสัมพันธ์จะต้องออกมากำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางในการจัดกระบวนการ

ในการศึกษาให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความเป็นจริงในทางประวัติศาสตร์ความเข้าใจในการเป็นรัฐชาติไทยการอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างการดำเนินการโดยผ่านกรรมวิธีที่นักวิชาการผู้นำและประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้เข้ามากำหนดวิธีทาง

๑.๑.๖ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาในพื้นที่จะต้องมีความเข้าใจในหลักศาสนาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ให้เพียงพอต่อการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางในการพัฒนาและมุ่งยกระดับความเท่าเทียมกันของประชาชนทุกหมู่เหล่าในพื้นที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในพื้นที่จะช่วยผ่อนคลายความเครียดและความขัดแย้งที่นำมาสู่ปัญหาในพื้นที่ได้

๑.๑.๗ ทหารและเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านอื่น ๆ อาจเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความเป็นรัฐชาติไทยร่วมกันของประชาชนในพื้นที่โดยการสร้างความกลมกลืนสมัครสมานสามัคคีกับประชาชนคนไทยในพื้นที่ที่ได้เข้าไปสัมผัสหรือติดต่อด้วยนอกจากนี้แล้วอาจต้องเข้าไปสนับสนุนหน่วยงานอื่นของรัฐเมื่อได้รับการร้องขอ

ทั้งนี้สำหรับยุทธศาสตร์ในการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของรัฐชาติไทยนั้นสามารถนำไปสู่การแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาโดยจะต้องสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่

๑.๒ ดำเนินการตามแผนการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ ๑๐ ประการ

๑.๒.๑ การตั้งจุดตรวจจุดสกัดร่วมทหาร/ฝ่ายปกครอง/ตำรวจ/ภาคประชาชนโดยแบ่งออกเป็น ๓ วงรอบประกอบด้วยวงรอบชั้นนอกและวงรอบชั้นกลางเพื่อปิดทางลำเลียง/เพื่อตัดโอกาสการกระทำความผิด/เพื่อเป็นจุดสกัดการหลบหนีหากมีการก่อเหตุ เช่น ยานพาหนะ, คนร้าย, อาวุธ, วัตถุระเบิดสำหรับวงรอบชั้นในเพื่อกำหนดพื้นที่ SEFE TI ZONE

๑.๒.๒ การใช้ยุทธการตีแตก ซึ่งเป็นการปิดล้อมตรวจค้น/ตรวจสอบ/พิสูจน์ทราบ ที่ประกอบด้วย บ้านเช่า, หอพัก, แหล่งซุกซ่อน, อาวุธ, ยานพาหนะ, อุปกรณ์ประกอบวัตถุระเบิด ตลอดจนพิสูจน์ทราบกลุ่มเป้าหมายที่น่าจะเป็นแหล่งฝังตัว

๑.๒.๓ การควบคุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการก่อเหตุในการควบคุมวัสดุอุปกรณ์ที่คนร้ายจะนำมาประกอบระเบิดต้องมีการลงทะเบียนผู้ซื้อไว้ ประกอบด้วย การตรวจควบคุมร้านขายโทรศัพท์การตรวจควบคุมร้านขายเครื่องไฟฟ้า, วงจรอิเล็กทรอนิกส์การตรวจควบคุมสถานที่จำหน่ายปุ๋ยการตรวจควบคุมสถานที่จำหน่ายเชื้อเพลิง, ถังแก๊ส, ถังดับเพลิงการตรวจควบคุมตู้ซ่อมแซม/พ่นสีรถและการตรวจควบคุมโรงโม่เพื่อตรวจสอบการใช้วัตถุระเบิด

๑.๒.๔ การใช้อุปกรณ์พิเศษเสริมการปฏิบัติในการจัดทำแผ่นพับ ใบปลิว/ป้ายไวเนล เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อปฏิบัติในการป้องกันเหตุและแจ้งข่าว ทั้งภาษาไทย, อังกฤษหรือภาษาอื่นๆ การติดตั้งกล้อง CCTV และตรวจสอบให้สามารถใช้งานได้อยู่ตลอดพร้อมทิศทางที่ถูกต้องมีการกำหนดตัวเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเป็นรายกล้องการติดตั้งคอมพิวเตอร์จัดเก็บภาพถ่ายทะเบียน, บัตรประชาชนของผู้ขับขี่ บริเวณจุดตรวจจุดสกัดการใช้เครื่องเอ็กซ์เรย์ หายาเสพติด, อาวุธบริเวณจุดตรวจจุดสกัดการใช้สุนัขดมกลิ่นระเบิด, ยาเสพติดบริเวณจุดตรวจจุดสกัดและการเตรียมชุดพิสูจน์ทราบวัตถุต้องสงสัยเบื้องต้น/ชุด EOD ให้ออกปฏิบัติเมื่อรับแจ้งเหตุวัตถุต้องสงสัย

๑.๒.๕ การใช้พลังมวลชนรวมปฏิบัติงานจัดการอบรม/แสวงหาความร่วมมือจากพลังประชาชน ได้แก่ รถจักรยานยนต์รับจ้าง พนักงานในโรงแรม ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ในการแจ้งข่าวสังเกตวัสดุสิ่งของ ยานพาหนะ บุคคลต้องสงสัยการจัดระเบียบที่จอดรถ (กำหนดโซน, เปิดเบาะนั่งรถ จยย.) และจัดระเบียบสิ่งของบนทางสาธารณะ

๑.๒.๖ การจัดตั้งคณะกรรมการโต๊ะข่าวโดยเป็นการรวมกำลังทุกฝ่าย ทหาร/ตำรวจ/ฝ่ายปกครอง/ภาคประชาชน/ผู้นำศาสนาเพื่อหาข่าวความเคลื่อนไหวการก่อเหตุ/กลุ่มผู้ก่อเหตุเป็นประจำ

๑.๒.๗ การติดตามจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับคดีความมั่นคงและหมายจับอื่นๆ ที่ออกหมายจับไว้

๑.๒.๘ การระดมปราบปรามอาชญากรรม จับกุมอาวุธปืน, ยาเสพติด, สิ่งของหนีภาษี ที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนการก่อเหตุ

๑.๒.๙ กำหนดแผนเผชิญเหตุและซักซ้อมแผน

๑.๒.๑๐. การตั้งส่วนควบคุมการปฏิบัติตามมาตรการที่วางไว้ใน การป้องกันเมืองและแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดเหตุเป็นการเฉพาะเนื่องจากการปฏิบัติตามมาตรการบางกรณีเป็นการปฏิบัติในส่วนเฉพาะหน่วยเดียวอาจไม่มีการควบคุมกำกับดูแลที่รอบคอบ หรือหน่วยอื่นเมื่อตรวจพบข้อบกพร่อง ไม่กล้าเข้าไปแนะนำแก้ไข เพราะกลัวผลกระทบระหว่างหน่วยงาน โดยส่วนควบคุมการปฏิบัติเป็นการรวมผู้แทนของแต่ละหน่วยงานเข้ามารวมกัน

๑.๓ ทำความเข้าใจแนวทางการก่อเหตุของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง

จากการศึกษาแนวทางในการก่อเหตุของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงนั้นสามารถสรุปได้ว่า

๑.๓.๑ กลุ่มผู้ก่อเหตุยึดถือหลักในการเลือกเป้าหมายการก่อเหตุที่ประกอบไปด้วย เป้าหมายชัดเจนโอกาสมีทางหนีพร้อม กล่าวคือมีเป้าหมายชัดเจน คือ ที่เดิม เวลาเดิมปฏิบัติเหมือนเดิม โดนแน่นอนโอกาสมี คือ ไปเดี่ยวๆไปคนเดียว อยู่บ้านโดดโดด ไม่พกปืน โดนแน่แน่และทางหนีพร้อม คือ ไม่มีการลาดตระเวนออกตรวจ ไม่มีการตั้งจุดตรวจจุดสกัด กำลังทุกหน่วยอยู่แต่ในที่ตั้งถ้าใช้ยุทธการเต่าโดนแทง

๑.๓.๒ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องเข้าใจรู้อย่างลึกซึ้ง เกี่ยวกับกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง ๓ รบอันประกอบไปด้วย พื้นที่การรบ วิธีการรบ กำลังการรบ

พื้นที่การรบ คือ พื้นที่ เส้นทาง ก่อเหตุ โดยต้องรู้สถานที่ใดที่กลุ่มผู้ก่อเหตุเคยใช้หรือน่าจะใช้หรือใช้เป็นสถานที่วางแผน รวมพล ซุกซ่อนอาวุธและก่อเหตุต้องรู้เส้นทางใดที่กลุ่มผู้ก่อเหตุเคยใช้หรือน่าจะใช้หรือใช้เคลื่อนย้ายอาวุธยานพาหนะและต้องรู้พื้นที่ใดเส้นทางใดที่กลุ่มผู้ก่อเหตุเคยใช้หรือน่าจะใช้หรือใช้เป็นสถานที่ เส้นทาง หลบหนี หลบซ่อน หลังก่อเหตุ โดยเป้าหมายก่อเหตุ คือการปฏิบัติของหน่วยกำลังในพื้นที่โดยเฉพาะตำรวจและสถานที่สำคัญในพื้นที่ อาทิ โรงเรียน, วัดระบบเศรษฐกิจ เช่น ธนาคาร ร้านทอง ร้านแลกเงินระบบสาธารณสุขปภค เช่น โรงไฟฟ้าสถานที่ราชการ เช่น ศาลากลาง, อำเภอดนสายเศรษฐกิจ โรงแรม ห้าง ร้านอาหารดังและเรือนจำซึ่งชุมชนไทยพุทธพึงระลึกไว้ตลอดเวลา กลุ่มผู้ก่อเหตุมีการสำรวจ วางแผนไว้แล้ว พร้อมทั้งจะก่อเหตุ หากหย่อนยาน เผลอประมาท

วิธีการรบ กลุ่มผู้ก่อเหตุจะยึดหลัก ลับ ลวง พราง ซึ่งวิธีการก่อเหตุของกลุ่มคนร้ายนั้น คนร้ายจะสำรวจเป้าหมายการก่อเหตุก่อน เป้าหมายชัดหรือไม่ โอกาสที่จะก่อเหตุมีหรือไม่ หลังก่อเหตุ มีทางหนีหรือไม่คนร้ายจะมีการประชุมวางแผนกำหนดจุดก่อเหตุ ตัวบุคคลร่วมก่อเหตุหน้าที่แต่ละบุคคลต้องทำอะไร และมีการซักซ้อมการปฏิบัติและเมื่อแผนการก่อเหตุสมบูรณ์จะมีการล่ำเลียง อาวุธปืน ระเบิด ยานพาหนะ โทรศัพท์ มาใช้เฉพาะงานด้วยการล่ำเลียงจะใช้แนวร่วมในพื้นที่ หรือนอกพื้นที่ ซึ่งไม่รู้จักกัน ไม่ถามชื่อ รายละเอียดอื่นๆ กำหนดจุดนัดพบเท่านั้นการล่ำเลียงจะล่ำเลียงใกล้วันก่อเหตุที่สุดหรือในวันก่อเหตุเมื่อก่อเหตุเสร็จก็จะมีการส่งคืนอาวุธ ยานพาหนะ โทรศัพท์ โดยในวันก่อเหตุคนร้ายจะมีการเปลี่ยนแปลงพรางรูปพรรณตัวเอง เช่น เปลี่ยนทรงผม หนวดเครา ใส่หมวกแก๊ป ใส่แว่นตา ใส่เสื้อผ้าเหมือนไทยพุทธทั่วไปเปลี่ยนแปลงการเดินทางและหลังก่อเหตุเสร็จจะเดินทางออกจากพื้นที่หลบซ่อนตัวประเทศเพื่อนบ้าน หากไม่มีการพาดพิงถึงก็จะกลับเข้าประเทศเหมือนเดิม สำหรับลักษณะการก่อเหตุของกลุ่มคนร้ายนั้นต้องรักษาความลับได้ที่สุด โดยการใช้การบิดเบือนหลักศาสนาмаกุมสภาพจิตใจ จนแม้แต่บุคคลในครอบครัว คนใกล้ชิดก็ไม่รู้เรื่อง และมีการลวงเพื่อให้เข้าไปในพื้นที่สังหารโดยก่อเหตุฆ่า ระเบิด รถเฉี่ยวชนกัน หรือเหตุอื่นๆ ก่อน เพื่อลวงให้เข้าไปในพื้นที่กำหนดจุดก่อเหตุ จุดสังหาร ทั้งก่อนถึง บริเวณจุดเกิดเหตุที่ก่อเหตุไว้แล้วขากลับอีกชั้นหนึ่งและสวมใส่เครื่องแบบหรือส่วนหนึ่งส่วนใด ให้คล้ายกับเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ อส.ในการเข้าโจมตีต่อเป้าหมายเพื่อตบตาเจ้าหน้าที่ชุดเฝ้าระวัง มิให้แจ้งเตือนทัน อีกทั้งเมื่อก่อเหตุเสร็จแล้วยังเป็นการบิดเบือนข่าวสารว่าเป็นเจ้าหน้าที่รัฐก่อเหตุกันเอง ตลอดจนมีการพรางในขณะก่อเหตุมีการพรางรูปพรรณบุคคล ทั้งทางด้านรูปลักษณ์คน เครื่องแต่งกาย ท่าทางบุคลิก ลักษณะ และยานพาหนะที่ใช้ในการก่อเหตุจะมีการเปลี่ยนสี เปลี่ยนแผ่นป้ายทะเบียนเอาป้ายรถคันอื่นมาใส่ จัดทำแผ่นป้ายขึ้นใหม่ ลบหรือตอกใหม่หมายเลขเครื่องหมายเลขตัวถัง

กำลังรบ ต้องรู้กำลังของกลุ่มผู้ก่อเหตุ ในปัจจุบันกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงได้ แฝงตัวอยู่ในชุมชน โดยมีลักษณะเหมือนบุคคลทั่วไป ทั้งเป็นแนวร่วม บุคคลก่อเหตุ ผู้สั่งการ บ้างก็เป็นผู้นำ ครูทำงานอยู่ในสถานที่ต่างๆ แต่แท้จริงแล้วกลุ่มผู้ก่อเหตุมีการจัดกำลังเป็นชุดปฏิบัติการ หมู่ หมวด กองร้อย กองพัน กองพล ชัดเจน มีการตัดตอนสายการบังคับบัญชาแต่ละชั้นไม่ให้รู้จักกัน ถ้าเราไม่มีข้อมูลกำลังของกลุ่มผู้ก่อเหตุ ก็ไม่สามารถป้องกันหรือปฏิบัติการเชิงรุกได้และหน่วยใดไม่มีข้อมูลถูกเข้าตีตักทำลาย ๑๐๐%

สำหรับการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ระเบิดขึ้นนั้นถือเป็นแนวทางที่สำคัญมากในการป้องกันเพื่อไม่ก่อให้เกิดความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ตลอดจนนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคมและก่อให้เกิดการพัฒนาเมืองสงขลาสู่ความยั่งยืนสืบเนื่องจากการดำเนินการเพื่อป้องกันไม่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ระเบิดขึ้นนั้น จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและความเสียหายในด้านต่าง ๆ ของภาครัฐ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการก่อเหตุการระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา เนื่องจากพื้นที่จังหวัดสงขลาขึ้นถือเป็นพื้นที่ทางด้านเศรษฐกิจและพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของภาคใต้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการในรูปแบบและลักษณะต่างๆ เพื่อป้องกันและเฝ้าระวังเพื่อไม่ให้เกิดการก่อเหตุการระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

๒. ระยะการป้องกันไม่ให้เกิดการระเบิดซ้ำหรือควบคุมให้มีการระเบิดลดลง

สำหรับการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ระเบิดขึ้นที่ผ่านมาก็สามารถดำเนินการยับยั้งและยุติการดำเนินการของผู้ก่อการร้าย แต่อย่างไรก็ตามในบางครั้งก็ไม่สามารถที่จะยุติและยับยั้งการลักลอบก่อเหตุการณ์วางระเบิดของผู้ก่อการร้าย ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องป้องกันไม่ให้เกิดการระเบิดซ้ำหรือควบคุมให้มีการระเบิดลดลง ด้วยการยึดหลักปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องยึดถือที่ประกอบไปด้วย ๓ ระยะย่อย อันได้แก่ ระยะการระเบิดแล้วแต่พบว่ามิระเบิดอีก ระยะการป้องกันไม่ให้เกิดระเบิดซ้ำและระยะการควบคุมเพื่อลดการสูญเสียเมื่อมีการระเบิดแล้วแต่พบว่ายังมีระเบิดอีก ในการลดและป้องกันไม่ให้เกิดการระเบิดซ้ำหรือควบคุมให้มีการระเบิดลดลง

๒.๑ ระยะการระเบิดแล้วแต่พบว่ามิระเบิดอีก

สำหรับระยะนี้นั้นเป็นระยะที่มีความสุ่มเสี่ยงเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นระยะที่เกิดการระเบิดโดยที่ไม่มีการตั้งตัวและไม่สามารถรับรู้ได้ว่าผู้ก่อการร้ายจะทำการระเบิดได้อย่างไรและตรงไหนบ้าง เมื่อมีการระเบิดเกิดขึ้นจึงต้องพึงระวังเสมอว่าอาจจะมีการวางระเบิดอีกลูกเอาไว้เพื่อเป็นกลลวงให้เจ้าหน้าที่เข้าไปแล้วทำการระเบิดและมุ่งทำร้ายเจ้าหน้าที่ ในการลดการสูญเสียและป้องกันไม่ให้เกิดการระเบิดซ้ำเจ้าหน้าที่จะต้องยึดกฎดังนี้

๒.๑.๑ อย่ากล้าเกินตัว อย่ากลัวเกินเหตุโดยต้องพึงระลึกไว้ว่า กลุ่มผู้ก่อเหตุเฝ้ามองเราอยู่ตลอดต้องงดปฏิบัติแบบนี้และต้องออกไปตามยุทธวิธีไปครบสูตรอย่าออกไปตรวจเลยเด็ดขาดระเบิด อย่าออกไปลาดตระเวนเลยเด็ดขาดยิง อย่าออกไปค้นเลยเด็ดขาดถูกชาวบ้านล้อมไม่ต้องไปทำมวลชนสัมพันธ์ที่มีสยิดหรือถ้าไปทำชากลับโดนแฉะแน่ แบบนี้เรียกว่า กลัวเกินเหตุ ยิ่งไม่ทำอะไรเลยสุ่มเสี่ยงอันตราย กว่าออกไปปฏิบัติงานเพราะกลุ่มผู้ก่อเหตุมีเสรีภาพในการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ การรอดูเป้าหมายขนย้ายอาวุธ พร้อมก่อเหตุได้ตลอด ต้องงดปฏิบัติแบบนี้ แต่ต้องออกไปตามยุทธวิธี ไปครบสูตรไปตามยุทธวิธีไปครบสูตรด้วยการคิดและวางแผนการก่อนออกปฏิบัติต้องมีผู้นำสั่งการ ควบคุมการปฏิบัติกำลังพลประจำรถแต่ละคัน ห้ามเกิน ๔ คน เสื้อเกราะ อาวุธ เครื่องมือสื่อสารต้องติดตัวพร้อมใช้ล้อมนอกจากที่ตั้งพึงระลึกไว้เสมอว่าเข้าพื้นที่การรบนานพาทะที่ไปต้องมีรถยนต์อย่างน้อย ๒ คันขึ้นไปและเส้นทางใด จุดใด สุ่มเสี่ยง ต้องมีการเดินเท้านอกเส้นทาง พิสูจน์ทราบ

๒.๑.๒ ต้องคิดและวางแผนก่อนออกปฏิบัติ ทบทวนผลการปฏิบัติพื้นที่หลังปฏิบัติทุกครั้งก่อนออกไปเรื่องส่วนตัวหรือปฏิบัติงานต้องคิดก่อนว่าไปทำอะไรและวางแผนว่าจำทำอย่างไรให้ปลอดภัย ให้สำเร็จ ทั้งในเรื่อง ทรัพยากร เส้นทาง วิธีการออกไป วิธีปฏิบัติตัวเองเมื่ออยู่ในสถานที่นั้น วิธีการกลับและเมื่อกลับมาถึงต้องมีการคิดทบทวนการปฏิบัติของเราว่ามีจุดใดยังบกพร่องเสี่ยงต่อการเกิดเหตุอีกบ้างและปรับปรุงให้สมบูรณ์ทันทีทุกครั้งจะทำเพียงแค่นี้หรือชีวิตมีแค่ ๓ อย่างที่ต้องทำคือ ตื่นนอนเอาชีวิตรอดและกลับไปนอน

๒.๒ ระยะการป้องกันไม่ให้เกิดระเบิดซ้ำ

สำหรับระยะการป้องกันการหรือลดไม่ให้มีการระเบิดซ้ำในพื้นที่นั้น เจ้าหน้าที่จะต้องยึดหลักในการปฏิบัติหน้าที่อันประกอบไปด้วย

๒.๒.๑ ต้องปฏิบัติไม่ให้เกิดเหตุสำเร็จในการใช้เป็นหลักการเลือกเป้าหมายก่อเหตุ เป้าหมายชัด โอกาสมีทางหนีพร้อม โดยต้องปรับเปลี่ยนเวลาการปฏิบัติอยู่ตลอด อย่าให้กลุ่ม

ผู้ก่อเหตุจับทาง ไปมา ไร้ร่องรอยต้องปฏิบัติตามยุทธวิธี ครอบคลุมในการออกไปเรื่องส่วนตัวหรือปฏิบัติงานต้องตัดเสรีความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อเหตุ โดยการออกตรวจจุดตรวจจุดสกัด ตรวจสอบจับกุมผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะที่ออกหมายจับไว้และการป้องกันเหตุที่ดีที่สุด คือการปฏิบัติเชิงรุก หรือ ตัดวงจรการก่อเหตุของกลุ่มผู้ก่อเหตุ

๒.๒.๒ ต้องสืบสวน หาข้อมูล รวบรวมจัดเก็บและแก้ไขปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูล ๓ รบของกลุ่มผู้ก่อเหตุ พื้นที่การรบ วิธีการรบกำลังรบสำคัญสุด คือ ต้องชี้แจงให้กำลังผลในหน่วยของตัวเอง หน่วยปฏิบัติร่วมทราบเข้าใจ และร่วมกันคิดวางแผน ป้องกัน คลี่คลายอย่างสม่ำเสมอ

ทั้งนี้สำหรับระยะนี้มีความสำคัญอย่างมากในการป้องกันและลดไม่ให้เกิดการระเบิดซ้ำ ในการลงหรือเข้าปฏิบัติหน้าที่จะต้องมีการพลิกแพลงและตัดแปลงแนวปฏิบัติใหม่อยู่เสมอ เพื่อไม่ให้ผู้ก่อการร้ายจับทิศทางได้ ประกอบกับจะต้องมีการศึกษาข้อมูลให้ชัดเจนก่อนออกปฏิบัติหน้าที่

๒.๓ ระยะเวลาควบคุมเพื่อลดการสูญเสียเมื่อมีการระเบิดแล้วแต่พบว่ายังมีระเบิด

สำหรับระยะเวลาควบคุมเพื่อลดการสูญเสียเมื่อมีการระเบิดแล้วแต่พบว่ายังมีระเบิดนั้นเมื่อพบว่ายังมีระเบิดอีก ในการลดและป้องกันการสูญเสียหรือป้องกันไม่ให้เกิดการระเบิดเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องกันประชาชนออกจากพื้นที่และเก็บกู้ระเบิดเพื่อนำไปทำลายหรือดำเนินการทำลายกับตัวระเบิดเลย ตลอดจนจะต้องดำเนินการเพื่อเพื่อลดการสูญเสียเมื่อมีการระเบิด และลดไม่ให้เกิดการดำเนินการระเบิดหรือลอบวางระเบิดของกลุ่มผู้ก่อการร้ายด้วยการดำเนินการดังนี้

๒.๓.๑ ส่งเสริมกระบวนการพูดคุยระหว่างกลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเรื่องหลักการ เป้าหมายและรูปแบบของการกระจายอำนาจที่เหมาะสม บนพื้นฐานความเป็นพหุสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นไปตามหลักสากล ไม่เป็นเงื่อนไขไปสู่การแบ่งแยกดินแดน โดยเปิดพื้นที่และสร้างสภาวะแวดล้อมที่มีความเชื่อมั่น เพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในเสรีภาพต่อการแสดงความคิดเห็นและพูดคุยของทุกกลุ่มอย่างรอบด้าน สะท้อนถึงข้อกังวลของประชาชนทุกชาติพันธุ์และศาสนา

๒.๓.๒ ส่งเสริมความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้กับบุคคลที่มีความเห็นและอุดมการณ์ต่างจากรัฐ ให้มีเอกภาพและสร้างหลักประกันความปลอดภัยในการเข้ามา มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมี การดำเนินการตามแผนขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓.๔ พัฒนากลไก รูปแบบการสื่อสาร และบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยการใช้งานประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติการข่าวสาร การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ สื่อทางเลือกและมวลชนสัมพันธ์ ผ่านสื่อภาครัฐและภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ตลอดจนเวทีสาธารณะ ในการเผยแพร่การจัดการกับปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้ง ให้ข้อเท็จจริงกับสังคมทั้งในและนอกพื้นที่ได้เข้าใจและมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๒.๓.๕ เสริมสร้างความเข้าใจอันดี ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยการขยายผล การดำเนินการตามนโยบายของรัฐ ข้อเท็จจริงในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมของประชาชนทุกชาติพันธุ์ เพื่อผนึกความสัมพันธไมตรีในการสนับสนุน และแก้วิกฤตการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๓.๖ เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายที่ครอบคลุมพื้นที่และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยการให้ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ และสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียน และโลกมุสลิม เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายขยายผลจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีช่องทางร้องเรียน ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหากับภาครัฐ พร้อมไปกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ และการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่

๒.๓.๗ เสริมสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับประชาชนทั้งในพื้นที่และสังคมไทย ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ พร้อมผนึกกำลังแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยเปิดพื้นที่การสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงในพื้นที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความแตกต่างหลากหลาย โดยเฉพาะระหว่างเด็กและเยาวชนต่างศาสนา

๓. ระยะเวลาดำเนินการเยียวยา

สำหรับการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบนั้นถือเป็นปัญหาที่นำไปสู่ปัญหาในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องโดยมีหลักเกณฑ์วิธีการช่วยเหลือเยียวยาแต่ก็ยังไม่สามารถให้ความช่วยเหลือเยียวยาได้ครอบคลุมทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำจากเจ้าหน้าที่รัฐ และกลุ่มผู้ต้องหา จำเลยหรือผู้ต้องขัง กรณีผู้ต้องสงสัยที่ถูกควบคุมตัวหรือผู้คุมขังตาม พ.ร.บ.กฏอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและผลการดำเนินงานพบว่าเจ้าพนักงานปล่อยตัวโดยไม่มีความผิดหรือพนักงานสอบสวนสั่งไม่ฟ้องหรือพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องหรือศาลยกฟ้องกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเข้าไปดูแลช่วยเหลือ พื้นฟูเยียวยาให้บุคคลเหล่านั้น มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถอยู่ร่วมในสังคมอย่างปกติสุขโดยมีแนวทางและมาตรการช่วยเหลือที่ชัดเจน รวดเร็ว ต่อเนื่องให้ผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบเข้าถึงระบบการช่วยเหลือ พื้นฟูได้ง่ายโดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลให้ประชาชนมีทัศนคติและความเข้าใจที่ดีต่อความรับผิดชอบของภาครัฐและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่ก่อให้เกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ได้ดำเนินการช่วยเหลือ เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้กรอบแนวทาง และหลักเกณฑ์ที่สำคัญ ที่ก่อให้เกิดช่องว่างและปัญหาในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

๓.๑ พระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๙ (๗) ได้บัญญัติให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) มีภารกิจหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของ เจ้าหน้าที่รัฐอันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามระเบียบ กพต. กำหนดทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิประโยชน์ที่ผู้นั้นได้รับตามกฎหมายอื่น

๓.๒ นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ข้อ ๑.๕ ในการเร่งนำสันติสุขและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนกลับมาสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตลอดจนเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างเป็นธรรม

๓.๓ นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗ วัตถุประสงค์ของนโยบายข้อที่ ๓ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและฟื้นฟูความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันให้เกิดความร่วมมือในการพร้อมเผชิญ และแก้ไขปัญหา ร่วมกันโดยปรับปรุง พัฒนาระบบและกระบวนการเยียวยาให้สนับสนุนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยกระบวนการพิจารณาช่วยเหลือเยียวยาเป็นไปโดยโปร่งใส เป็นธรรม ไม่ล่าช้าและมีระบบตรวจสอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแสวงและเอื้อประโยชน์ของการเยียวยาจากทุกฝ่าย

๓.๔ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การอำนวยความสะดวก การบังคับใช้กฎหมาย การส่งเสริมนำหลักศาสนาหรือยุติธรรม ชุมชนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์รุนแรง

๓.๕ มติ ครม. เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ถ่ายโอนภารกิจช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้แก่ ศอ.บต. โดยได้ถ่ายโอนงานต่าง ๆ คือ งานคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านงบประมาณ ด้านระบบฐานข้อมูลและด้านงานบุคลากร

จากการศึกษาพบว่าแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. การน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทานเข้าใจ เข้าถึง พัฒนามาประยุกต์ใช้ เข้าใจ คือ ทำอะไรเพื่อให้เกิดความ “เข้าใจ” บุคลากรภาครัฐคงต้องศึกษาใช้วิธีประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าใจในปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น เข้าใจถึงนโยบายของรัฐ นโยบายศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในนโยบายจังหวัด นโยบายกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อที่จะได้สื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ให้ถูกต้องเข้าถึงเมื่อทำความเข้าใจกับข้อมูลข่าวสารและแนวทางต่าง ๆ ของภาครัฐแล้ว ก็ต้องพยายามเข้าถึงพื้นที่เพื่อไปปรับปรุงปัญหา รับทราบข้อมูล ความจริง ความต้องการของ

ประชาชนอย่างแท้จริง เพื่อนำมาวางแผนดำเนินการประชาสัมพันธ์ถึงแนวนโยบาย และวิธีการแก้ไข ปัญหาของภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ เข้าใจและให้ความไว้วางใจ มีความรู้สึกผูกพัน โดย คำนึงถึงกาลเทศะ ความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ โดยต้องดำเนินการให้เกิดความร่วมมือจาก ผู้นำ ชุมชนในด้านต่างๆเช่น ผู้นำศาสนา ผู้นำหน่วยงาน องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อ ประโยชน์ในการประสานงานทำงาน ร่วมกันในทุกๆโอกาส โดยสร้างเครือข่ายขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือใน การเผยแพร่ข่าวสารได้อย่างกว้างขวางเข้าถึงความเข้าใจในทุกพื้นที่และพัฒนาการพัฒนานั้นเป็นเรื่อง ที่สำคัญ เพราะแนวทางการพัฒนาจำเป็นจะต้องเป็นส่วนหนึ่งในความต้องการพื้นฐานของประชาชน ในพื้นที่ จำเป็นที่จะต้องมีการทำประชาพิจารณ์ การมีส่วนร่วม การรับฟังความคิดเห็นอย่าง หลากหลาย พร้อมทั้งต้องชี้แจง ในทุกด้าน ทั้งที่เป็นไปได้ และไม่อาจเป็นไปได้ จนได้ผลสรุปร่วมกัน ในที่สุด ผู้ที่จะทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ต้องมีความสามารถรอบด้าน มีภูมิปัญญา ความรู้ ทันเหตุการณ์ ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถเข้ากับประชาชนกลุ่มคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ต้องมี วิธีการสื่อสารที่มีคุณภาพมีความทันสมัยใช้ได้กับทุกพื้นที่ทุกสถานการณ์

๒. บูรณาการการศึกษาในทางศาสนาและสามัญโดยให้ท้องถิ่นจัดการดูแลกันเอง มีการ ออกพระราชบัญญัติการศึกษาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ และแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ในอดีตรัฐไทยมองว่าระบบการศึกษาดั้งเดิมของปัตตานีเป็นตัวสร้างความเข้มแข็ง ของอัตลักษณ์มลายูมุสลิมปัตตานี จึงเข้ามาเปลี่ยนระบบการศึกษาและกดดันให้ยอมรับอัตลักษณ์ แต่ ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาควรจะเป็นศูนย์การสร้างอัตลักษณ์ผสมผสานหลากหลายทางวัฒนธรรม และสร้างชนชั้นนำใหม่ ระบบการศึกษาทั้งระดับตติยศึกษา ปอเนาะและการศึกษาขั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา ควรเป็นระบบบูรณาการทั้งศาสนาและสามัญผ่านระบบการวางแผนร่วมกันในแผน ยุทธศาสตร์การศึกษาและร่วมกันในการทำงานผ่านเวทีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการปกครอง ส่วนภูมิภาค

๓. จัดการความมั่นคงของหมู่บ้านและชุมชนแบบบูรณาการตามพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามโครงสร้างใหม่ของกฎหมายฉบับนี้ผู้ใหญ่บ้านมีอายุการดำรง ตำแหน่งจนถึงเกษียณอายุ ๖๐ ปี ควรมีการปรับปรุงการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านให้มีความ มั่นคงและมีส่วนร่วมมากขึ้น คณะกรรมการหมู่บ้านจะเป็นรูปสภาชูรอของหมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนการ พัฒนาในระดับฐานราก คณะกรรมการหมู่บ้านจะประกอบด้วยคณะกรรมการโดยตำแหน่งคือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรในหมู่บ้าน ส่วนคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิจะมีประมาณ ๑๐ คน ในระบบใหม่จะมีผู้นำศาสนา ผู้นำปกครองท้องถิ่น ผู้นำธรรมชาติ และปลัดอำเภอเป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษานี้จะต้องทำหน้าที่เหมือนสภา ชูรอชุมชน โดยมีการสนับสนุนเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสภาประชาชนในระดับภูมิภาค ที่ตั้งขึ้นมา นอกจากนี้ หน่วยงานปกครองท้องที่ควรมีหน่วยงานในด้านความยุติธรรมชุมชนในระดับ หมู่บ้านโดยการประสานของกระทรวงยุติธรรมเพื่อทำให้เกิดการยุติธรรมทางเลือก ในอีกด้านหนึ่ง ระบบการป้องกันชุมชนจะต้องมีชุด ชรบ.และตำรวจชุมชนเพื่อสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมใน หมู่บ้าน พร้อมกันนั้นก็จะมีที่ปรึกษาทางทหารและความมั่นคงโดยทหารหน่วยเฉพาะกิจหรือ ชุดปฏิบัติการมวลชนของทหารมาสนับสนุนในกรณีที่มีปัญหาความมั่นคง ในกระบวนการดังกล่าว

หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่เป็นฐานสนับสนุนการปกครองท้องถิ่นและการปกครองส่วนภูมิภาคโดยขึ้นต่อจังหวัดและอำเภอในแบบเดิมแต่จะสนับสนุนในด้านการพัฒนาและความมั่นคง

๓.๑ จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงที่มีเป้าหมายคือชุมชนและผู้นำศาสนามีกิจกรรมร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรมมากขึ้น โดยสามารถวัดระดับความพึงพอใจของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาเพื่อส่งผลต่อความมั่นคงในด้านสังคมได้

๓.๒ จัดให้มีการบริการทางด้านสาธารณสุขให้มากเพียงพอกับปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ โดยการเพิ่มหน่วยพยาบาลและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทั้งนี้ ต้องมีการวางมาตรการในการคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพ มีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสุขอนามัยที่ดี เพื่อเป็นการป้องกันโรคและเสริมสร้างร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง

๓.๓ เสริมสร้างศักยภาพ ชีตความสามารถและประสิทธิภาพการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทุจริตฉ้อโกงหมายกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ ตลอดจนให้มีพื้นที่ปลอดภัยลดพื้นที่เขตอิทธิพลของกลุ่มผู้ก่อความรุนแรง โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและหมู่บ้าน มีการคุ้มครองความปลอดภัยและเฝ้าระวังอันตรายของประชาชนต่อเป้าหมายอ่อนแอและชุมชนเสี่ยง

การบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้น ประกอบไปด้วยการเสริมสร้างศักยภาพ ชีตความสามารถและประสิทธิภาพการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทุจริตฉ้อโกงการจัดการให้มีการบริการทางด้านสาธารณสุขให้มากเพียงพอกับปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงการจัดการความมั่นคงของหมู่บ้านและชุมชนแบบบูรณาการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๑ มุ่งบูรณาการการศึกษาในทางศาสนาและสามัญโดยให้ท้องถิ่นจัดการดูแลกันเอง มีการออกพระราชบัญญัติการศึกษาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้และแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้และน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาประยุกต์ใช้

สรุป

ผลการศึกษานั้นสามารถนำไปสู่การตอบการวิจัยที่สามารถสรุปได้ว่าปัญหาและแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาพบว่าปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นำไปสู่การลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นนั้นประกอบด้วยปัญหาผลกระทบของสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของสังคมโลก ปัญหาการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางด้านการเมือง ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาจากการดำเนินการของรัฐและปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มคน สำหรับลักษณะของยุทธวิธีของกลุ่มก่อการร้าย ในการก่อการร้ายและลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่ประกอบไปด้วยการวางระเบิดและชุมนุมโจมตี การวางระเบิดด้วยการใช้ระเบิดประกอบเฉพาะกิจหรือระเบิดแสวงเครื่อง การชุมนุมโจมตี การเข้าโจมตีฐานที่ตั้งทางทหารหรือสถานที่ทำการของหน่วยงานรัฐ การลอบสังหารบุคคลเป้าหมายและ

การวางเพลิงนั้น ถือเป็นปัญหาที่นำไปสู่ปัญหาในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาการกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาคือการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความรู้สึกและความสำนึกร่วมเพื่อให้เกิดความรู้สึกของความแตกแยกและความรู้สึกในการดำเนินการดังกล่าวนี้ต้องการความร่วมมือจากทุกหน่วยงานของรัฐรวมทั้งประชาชนและในส่วนของแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นประกอบไปด้วยการเสริมสร้างศักยภาพ ขีดความสามารถและประสิทธิภาพการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินป้องกันและแก้ไขปัญหาย้ายแทรกซ้อน การจัดให้มีการบริการทางด้านสาธารณสุขให้มากเพียงพอกับปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง การจัดการความมั่นคงของหมู่บ้านและชุมชนแบบบูรณาการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๑ มุ่งบูรณาการการศึกษาในทางศาสนาและสามัญ โดยให้ท้องถิ่นจัดการดูแลตนเอง มีการออกพระราชบัญญัติการศึกษาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้และแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้และน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาประยุกต์ใช้ อีกทั้งในการกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ประกอบไปด้วย ๓ ระยะ คือระยะการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ระเบิดขึ้น ระยะการป้องกันไม่ให้เกิดการระเบิดซ้ำหรือควบคุมให้มีการระเบิดลดลงและระยะการดำเนินการเยียวยา

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สำหรับการศึกษาเรื่องแนวทางบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะจังหวัดสงขลา ดำเนินการศึกษาจากเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๕ คน จึงสามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดด้วยการประมวลกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งสรุปให้เห็นถึงกระบวนการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รูปแบบและลักษณะของแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ บริษัทต่างๆและปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ในแผนเผชิญเหตุ (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๙) ศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่ที่เคยเกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิด (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๙) และศึกษาศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิด เพื่ออธิบายให้เห็นถึงสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ตลอดจนการวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหาและกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาได้ดังนี้

สรุป

การศึกษาเรื่องแนวทางบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะ จังหวัดสงขลา นั้น ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอันประกอบไปด้วยนโยบายความมั่นคงแห่งชาติและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการก่อเหตุรุนแรง แนวคิดการก่อการร้ายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงและลักษณะรูปแบบการก่อเหตุรุนแรง แผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง ปัญหาและมูลเหตุของเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ร่วมกับกระบวนการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลา อันประกอบไปด้วยสาเหตุการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลา สถิติของการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลา ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิด และข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา การบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียและแนวทางในการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

๑. สรุปสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาถึงสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นสามารถสรุปได้ว่าสถานการณ์ก่อเหตุความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการแปลงรูปแบบการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการดำเนินงานตามข้อกำหนดของนโยบายรัฐบาลในส่วนกลางและการน้อมนำหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" มาประยุกต์ใช้เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เพื่อกำหนดกำหนดนโยบายและแผนเผชิญเหตุในพื้นที่ก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ตลอดจนมีความเหมาะสมกับสถานการณ์และรูปแบบการแก้ไขปัญหาก่อเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ก่อให้เกิดรูปธรรมและมีแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน ส่วนรูปแบบและลักษณะของแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พบว่ามี การดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและบรรเทาปัญหาการก่อการร้ายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งเพื่อนำไปสู่ความสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งความรุนแรงที่เป็นผลมาจากเงื่อนไขที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน ปัญหาการก่อเหตุความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาการก่อเหตุความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยุทธศาสตร์ในการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพของประเทศไทย ยุทธศาสตร์ในการปรับเปลี่ยนระบบบริหารในพื้นที่ แนวโน้มการปฏิบัติทางยุทธวิธีและแนวโน้มการปฏิบัติด้านยุทธศาสตร์ของกลุ่มผู้ก่อการร้ายนั้นมีผลต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่

ในขณะเดียวกันความขัดแย้งในประวัติศาสตร์ พื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ พื้นฐานทางด้านการเมืองการปกครอง พื้นฐานทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้านการศึกษาและด้านกระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่เคยเกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิด ด้วยบริบทของที่ตั้งจังหวัดสงขลา ประกอบกับด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าในจังหวัดสงขลา มีการพัฒนาการท่องเที่ยว การเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดน และนโยบายของภาครัฐต่อเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการก่อเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งอาจจะนำไปสู่การเป็นช่องทางที่ทำให้ผู้ก่อการร้ายใช้เป็นช่องทางและดำเนินการแฝงตัวเข้ามาในลักษณะและรูปแบบต่างๆ เพื่อเข้ามาก่อเหตุและลักลอบดำเนินการเพื่อก่อเหตุความไม่สงบและนำไปสู่การเกิดการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดที่ยากต่อการป้องกันหรือบริหารจัดการเมื่อกลุ่มผู้ก่อการร้ายมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการก่อเหตุ

๒. สรุปแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในพื้นที่อื่นของประเทศไทยได้ด้วย

จากการศึกษาถึงแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในพื้นที่อื่นของประเทศไทยได้ด้วยนั้น สามารถสรุปได้ว่าสำหรับปัญหาและการกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาสามารถวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่สรุปได้ว่าปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นำไปสู่การลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นนั้นประกอบด้วยปัญหาผลกระทบของสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของสังคมโลก ปัญหาการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางด้านการเมือง ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาจากการดำเนินการของรัฐ ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มคนและปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มคน สำหรับลักษณะของยุทธวิธีของกลุ่มก่อการร้ายในการก่อการร้ายและลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่ประกอบไปด้วยการวางระเบิดและซุ่มโจมตี การวางระเบิดด้วยการใช้ระเบิดประกอบเฉพาะกิจหรือระเบิดแสวงเครื่อง การซุ่มโจมตี การเข้าโจมตีฐานที่ตั้งทางทหารหรือสถานที่ทำการของหน่วยงานรัฐ การลอบสังหารบุคคลเป้าหมายและการวางเพลิงนั้น ถือเป็นปัญหาที่นำไปสู่ปัญหาในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาการกำหนดแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาคือการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความรู้สึกและความสำนึกร่วมเพื่อให้ไม่เกิดความรู้สึกของความแตกแยกและความรู้สึกในการดำเนินการดังกล่าวนี้ต้องการความร่วมมือจากทุกหน่วยงานของรัฐรวมทั้งประชาชนและในส่วนของแนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นประกอบไปด้วยการเสริมสร้างศักยภาพ ชีตความสามารถและประสิทธิภาพการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินป้องกันและแก้ไขปัญหาย้ายแทรกซ้อน การจัดให้มีการบริการทางด้านสาธารณสุขให้มากเพียงพอกับปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง การจัดการความมั่นคงของหมู่บ้านและชุมชนแบบบูรณาการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๑ มุ่งบูรณาการการศึกษาในทางศาสนาและสามัญโดยให้ท้องถิ่นจัดการดูแลกันเอง มีการออกพระราชบัญญัติการศึกษาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้และแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้และน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะ

สำหรับการศึกษาเรื่องแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะจังหวัดสงขลา ดำเนินการศึกษาจากเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์หรือการร่วมกิจกรรมในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดใน

พื้นที่จังหวัดสงขลาและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๕ คนผู้วิจัยสามารถจัดทำข้อเสนอที่ประกอบไปด้วย

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ควรกำหนดยุทธศาสตร์ด้านระบบการข่าวกรองให้ได้รับการแจ้งเตือนเพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาขึ้นด้วยการปฏิบัติการข่าวสู่มวลชนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์บนพื้นฐานความพอดีต่อกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งการแก้ปัญหาเรื่องบุคคลสองสัญชาติและให้ความเร่งด่วนในการปัญหาการปักปันเขตแดนทางบกในจุดที่มีปัญหาในด้านเจ้าหน้าที่รัฐควรได้รับการพัฒนาความรู้ทางด้านการเมืองตลอดจนความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๑.๒ การดำเนินการควรจะต้องยึดแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาโดยใช้แนวทางสันติวิธี เน้นการใช้ไม้อ่อนมากกว่าใช้ไม้แข็ง เคารพในเรื่องสิทธิมนุษยชนและมีความยุติธรรม ควรเข้มงวดให้ทุกหน่วยงานได้มีการประสานงานและบูรณาการการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกันและควรมีการประเมินผลโดยคนในพื้นที่ที่เข้ามามีส่วนร่วม

๑.๓ การบริหารงานเน้นต้องให้มีเจ้าภาพหลักและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อแก้ปัญหาเป็นไปอย่างยั่งยืน คือ การลดเงื่อนไขที่หล่อเลี้ยงขบวนการก่อความไม่สงบได้แก่ การให้ความเป็นธรรม การแก้ไขปัญหาสังคมด้วยการสนับสนุนทางการศึกษา สนับสนุนให้คนในพื้นที่เล่นกีฬาและการพัฒนาให้เท่าเทียมกับภูมิภาคอื่น รวมทั้งประเทศมาเลเซีย

๑.๔ ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการเยียวยาและฟื้นฟู พัฒนาความเข้มแข็งแก่ชุมชนบนพื้นฐานของศาสนาและวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้ผู้ถูก พรก. มีแนวทางต่อสู้ทางกฎหมายอย่างเป็นธรรม มีศูนย์ช่วยเหลือที่เพียบพร้อมด้วยกำลังคนในจำนวนที่สามารถรองรับปัญหาได้

๑.๕ การจัดทำฐานข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบอย่างเป็นระบบเป็นปัจจุบันทันสมัยสามารถตรวจสอบได้และมีผู้รับผิดชอบระบบฐานข้อมูลชัดเจน

๑.๖ ปรับปรุง หลักเกณฑ์การจ่ายเงินเยียวยาให้สอดคล้องสถานะทางเศรษฐกิจหรือตามความสามารถในการหารายได้ของกลุ่มเหล่านั้น (กรณีประชาชนถูกควบคุมตัว คุมขังและต่อมาถูกปล่อยตัวโดยไม่มีคามผิด)

๑.๗ แนวทางการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการทำงานเยียวยาและฟื้นฟูฯ เช่น การพัฒนาระบบกลไกการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะองค์กรฐานรากที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่การบูรณาการหน่วยงานที่ดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูฯ การพัฒนาระบบการสื่อสารให้เข้าถึงใจประชาชน และการพัฒนาระบบการทำงานของผู้ปฏิบัติงานเยียวยาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

๒.๑ ควรกำหนดยุทธศาสตร์ด้านระบบการข่าวกรองให้ได้รับการแจ้งเตือนเพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาขึ้นด้วยการปฏิบัติการข่าวสู่มวลชนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์บนพื้นฐานความพอดีต่อกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งการแก้ปัญหาเรื่องบุคคลสองสัญชาติและให้ความเร่งด่วนในการปัญหาการปักปันเขตแดนทางบกในจุดที่มีปัญหาในด้านเจ้าหน้าที่รัฐควรได้รับการพัฒนาความรู้ทางด้านการเมืองตลอดจนความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๒.๒ ยึดแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาโดยใช้แนวทางสันติวิธี เน้นที่การใช้ไม้อ่อนมากกว่าใช้ไม้แข็ง เคารพในเรื่องสิทธิมนุษยชนและมีความยุติธรรม ควรเข้มงวดให้ทุกหน่วยงานได้มีการประสานงานและบูรณาการการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกันและควรมีการประเมินผลโดยคนในพื้นที่ที่เข้ามามีส่วนร่วม

๒.๓ จัดทำคู่มือการต่อต้านการวางระเบิด รวมทั้งคู่มือการต่อต้านการก่อการร้ายที่ทันสมัย เพื่อใช้อบรมกำลังพลทุกคนที่จะต้องไปปฏิบัติงานในพื้นที่ได้เรียนรู้ เข้าใจ จนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นผล

๒.๔ ลดเงื่อนไขที่หล่อเลี้ยงขบวนการก่อความไม่สงบได้แก่ การให้ความเป็นธรรม การแก้ไขปัญหาสังคมด้วยการสนับสนุนทางการศึกษา สนับสนุนให้คนในพื้นที่เล่นกีฬาและการพัฒนาให้เท่าเทียมกับภูมิภาคอื่นๆ

๒.๕ ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการเยียวยาและฟื้นฟู พัฒนาความเข้มแข็งแก่ชุมชนบนพื้นฐานของศาสนาและวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้ผู้ถูก พรก. มีแนวทางต่อสู้ทางกฎหมายอย่างเป็นธรรม มีศูนย์ช่วยเหลือที่เพียบพร้อมด้วยกำลังคนในจำนวนที่สามารถรองรับปัญหาได้

๒.๖ จัดทำฐานข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบอย่างเป็นระบบเป็นปัจจุบันทันสมัย สามารถตรวจสอบได้และมีผู้รับผิดชอบระบบฐานข้อมูลชัดเจน

๒.๗ จัดตั้งหน่วยต่อต้านการก่อการร้ายเป็นการเฉพาะเพื่อให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการขจัดหรือทำลายการก่อการร้ายในรูปแบบต่างๆ โดยให้หน่วยอื่นๆ ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน

๒.๘ จัดตั้งชุดป้องกันภัยของหมู่บ้านซึ่งมีทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครองเป็นแกนร่วมกับชาวบ้าน (ควรพัฒนาชุดรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านหรือชุดรักษาความปลอดภัย หมู่บ้าน (ชรบ) ขึ้นใหม่) และจัดฝึกอบรมการใช้อาวุธเพื่อให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือทหารและตำรวจในการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในหมู่บ้าน

๒.๙ สร้างรั้วตามแนวชายแดนระหว่างไทยกับมาเลเซียเป็นความคิดริเริ่มที่ดีที่สุดที่จะจำกัดเสรีในการดำเนินการต่างๆ ของกลุ่มก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน

๒.๑๐ รัฐบาลจะต้องไม่กลัว ไม่ซ้ซลาด ต้องกล้าประณามการกระทำที่โหดเหี้ยมของกลุ่มก่อการร้าย

๒.๑๑ รัฐบาลควรออกกฎหมายห้ามประชาชนไทยถือสองสัญชาติ ถ้าบุคคลใดถือสองสัญชาติจะต้องถูกยกเลิกสิทธิการมีสัญชาติไทยทันที ที่มีหลักฐานแสดงการถือสัญชาติอื่นและควรระงับการโอนสัญชาติอื่นมาเป็นสัญชาติไทยเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๘ ปี

๒.๑๒ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล พ.ศ. ๒๕๔๙ และหลักกฎหมายอิสลามที่ใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๙ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในข้ออื่นๆ

๒.๑๓ ให้ความสำคัญและมีนโยบายที่เข้มงวด จริงจังกับการทำความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ทุกคน ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย

๒.๑๔ ผลักดันในเชิงนโยบาย เพื่อให้มีบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน เช่น พนักงานสอบสวน อัยการ ศาลและทนายความ ที่มีความเชี่ยวชาญ และชำนาญการเป็นพิเศษ

เพื่อทำหน้าที่เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากอาชญากรรมในพื้นที่ที่มีความสลับซับซ้อน เกี่ยวโยงเป็นกระบวนการและเป็นองค์กรปิดลับ

๒.๑๕ ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจร่วมกันของเจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่าย ที่เกี่ยวกับความมั่นคง ต่อแนวคิดการเมืองนำการทหาร การจัดการในสังคมพหุวัฒนธรรม การจัดการความขัดแย้ง และสันติศึกษาในกระบวนการยุติธรรม

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ควรศึกษาถึงแนวทางหรือการเสนอแนวทางให้กับรัฐบาลเพื่อออกกฎหมายห้ามประชาชนไทยถือสองสัญชาติ ถ้าบุคคลใดถือสองสัญชาติจะต้องถูกยกเลิกสิทธิการมีสัญชาติไทยทันที ที่มีหลักฐานแสดงการถือสัญชาติอื่นและควรระงับการโอนสัญชาติอื่นมาเป็นสัญชาติไทยเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๘ ปี

๓.๒ ศึกษารูปแบบและวิธีการเพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล พ.ศ. ๒๕๔๙ และหลักกฎหมายอิสลามที่ใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในข้ออื่นๆ

๓.๓ ควรศึกษาถึงความสำคัญและการดำเนินการตามนโยบายที่เข้มงวด จริงจังกับการทำความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย

๓.๔ ควรศึกษาประเด็นเชิงนโยบายในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน เช่น พนักงานสอบสวน อัยการ ศาลและทนายความ ที่มีความเชี่ยวชาญ และชำนาญการเป็นพิเศษ เพื่อทำหน้าที่เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากอาชญากรรมในพื้นที่ที่มีความสลับซับซ้อน เกี่ยวโยงเป็นกระบวนการและเป็นองค์กรปิดลับ

๓.๕ ควรศึกษาถึงการส่งเสริมความรู้และความเข้าใจร่วมกันของเจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่าย ที่เกี่ยวกับความมั่นคง ต่อแนวคิดการเมืองนำการทหาร การจัดการในสังคมพหุวัฒนธรรม การจัดการความขัดแย้ง และสันติศึกษาในกระบวนการยุติธรรม

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

รายละเอียดเบื้องต้น : แบบสัมภาษณ์นี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาเรื่องแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะ จังหวัดสงขลา หลักสูตร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๙ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๙-๒๕๖๐ เพื่อนำไปสู่การแสดงผลการวิจัยจะแสดงผลด้วยการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาและแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในพื้นที่อื่นของประเทศไทยได้ด้วยในภาพรวมทั้งหมดโดยไม่มีมีการแจกแจงข้อมูลเป็นรายบุคคลจึงขอให้ท่านมั่นใจว่าคำตอบที่ท่านให้การสัมภาษณ์นั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านทั้งในปัจจุบันและในอนาคตอย่างแน่นอน

แบบสัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล ตำแหน่งหรืออาชีพ และสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลา

ตอนที่ ๒ ถามเกี่ยวกับสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

ตอนที่ ๓ ถามเกี่ยวกับแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

ตอนที่ ๑ ถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล ตำแหน่งหรืออาชีพ และสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลา

๑.๑ ชื่อ-สกุล.....ตำแหน่งงาน.....

๑.๒ ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเกี่ยวกับสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลาอย่างไรบ้าง

๑.๓ ท่านมองว่าสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุมาจากอะไรบ้างและอย่างไร

๑.๔ มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาและการจัดการกับสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลาในลักษณะอย่างไรบ้าง

๑.๕ การดำเนินเพื่อป้องกัน แก้ไขหรือบรรเทาสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลาสมควรดำเนินการลักษณะใดและควรมีภาคส่วนใดเข้ามาเกี่ยวข้องและมีบทบาทในการดำเนินการร่วมกัน

ตอนที่ ๒ ถามเกี่ยวกับสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

๒.๑ สถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่มีลักษณะและรูปแบบใดบ้าง

๒.๒ ปัจจัยอะไรบ้างที่นำไปสู่การการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดสงขลา

๒.๓ ควรดำเนินการอย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสงขลา

๒.๔ รูปแบบที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นควรเป็นเช่นไร

๒.๕ ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นมีลักษณะอย่างไรบ้าง

๒.๖ ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้างและอย่างไร

๒.๗ ควรดำเนินการอย่างไรเพื่อลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

๒.๘ รูปแบบที่เหมาะสมเพื่อลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นควรเป็นเช่นไร

๒.๙ แนวทางการบรรเทาและเหมาะสมเพื่อลดการก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นควรดำเนินการอย่างไร ในรูปแบบใดบ้าง

ตอนที่ ๓ ถ้ามเกี่ยวกับแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

๓.๑ ท่านมองว่าแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นควรเป็นเช่นไร

๓.๒ ท่านมองว่ารูปแบบในการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้นควรเป็นเช่นไรหรือควรดำเนินการในรูปแบบใด

๓.๓ ท่านมองว่าแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นนั้นควรเป็นเช่นไร

๓.๔ รูปแบบที่เหมาะสมเพื่อบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นนั้นควรเป็นเช่นไร

๓.๕ แนวทางการบรรเทาและเหมาะสมเพื่อลดการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นนั้นควรดำเนินการอย่างไร ในรูปแบบใดบ้าง

ขอขอบพระคุณในความกรุณา

ลงชื่อผู้สัมภาษณ์..... วันที่.....

บรรยากาศการเก็บข้อมูลในพื้นที่ต่างๆ

၁၀၄

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	พลตำรวจตรีเอกภพ ประสิทธิ์วัฒน์ชัย
วันเดือนปีเกิด	๒๒ กรกฎาคม ๒๕๐๕
สถานที่เกิด	จังหวัดสุโขทัย
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	๘๘๘/๑๐ หมู่ที่ ๗ ถนนกาญจนวนิช ตำบลสำนักขาม อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา รหัสไปรษณีย์ ๙๐๑๒๐
ตำแหน่งหน้าที่งานปัจจุบัน	รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๙
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ตำรวจภูธรภาค ๙ ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.๒๕๒๗	หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (ตำรวจ) โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน รุ่น ๓๗
พ.ศ.๒๕๕๒	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานตำรวจและกระบวนการยุติธรรม วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา (U-MDC) มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

สรุปย่อ

ลักษณะวิชาด้านยุทธศาสตร์

เรื่อง แนวทางบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่
สาธารณะ จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัย พลตำรวจตรี เอกภพ ประสิทธิ์วัฒน์ชัย หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙
ตำแหน่ง รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๙

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบทั้งเชิงพื้นที่และเชิงสัญลักษณ์ โดยเฉพาะเหตุการณ์ลอบวางระเบิดทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งไม่ว่าจะเป็น การก่อเหตุความรุนแรงในลักษณะใด ต่างกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลาแทบทั้งสิ้น ซึ่งจุดเริ่มต้นของการขยายวงออกจากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้นนอกพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีกมุงเน้นเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่เศรษฐกิจ พื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาแผนการรับมือเพื่อบรรเทาการสูญเสียของเหตุการณ์ลอบวางระเบิดทั้งในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะ โดยมีพื้นที่ทำการศึกษาคือ จังหวัดสงขลา เพื่อนำมาปรับใช้ในพื้นที่จริงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยคัดเลือกและหยิบยกเหตุการณ์ต่างๆในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงพื้นที่และวิธีการก่อเหตุในพื้นที่จังหวัดสงขลา โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้จะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในแผนงานการป้องกันการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดทั่วประเทศอันเป็นภัยคุกคามสมัยใหม่ที่มีผลต่อประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงและการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา
- เพื่อศึกษาแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในพื้นที่อื่นของประเทศไทยได้ด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะ จังหวัดสงขลา” โดยมีขอบเขตของการวิจัย ๓ ส่วน คือ

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะของจังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและเป็นพื้นที่หนึ่งในการพยายามก่อเหตุความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง เพื่อหวังลดความเชื่อมั่นในการรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยพื้นที่จังหวัดสงขลาได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลาและจังหวัดนราธิวาส) อยู่เป็นระยะๆ เนื่องจากจังหวัดสงขลาที่มีอาณาเขตติดต่อกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และยังมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศมาเลเซีย ส่งผลให้มีการติดต่อและแลกเปลี่ยนทรัพยากรต่างๆมากมาย รวมถึงจังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวและสถานศึกษาที่สำคัญ จึงทำให้มีความสำคัญต่อระบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศและระดับนานาชาติอย่างยิ่ง

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาสถานการณ์ก่อเหตุความรุนแรงและการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาและการศึกษาแนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่สาธารณะของจังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ รายงาน บทความและเอกสารต่างๆจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยขอบเขตของเนื้อหาที่จะทำการศึกษาในระยะนี้ ประกอบด้วย สถิติเหตุการณ์ลอบวางระเบิดตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๙ รูปแบบและลักษณะของแผนเผชิญเหตุในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และปัญหา อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิด

๑.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลจากตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. วิเคราะห์แนวทางการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อลดการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น การศึกษาในระยะนี้ผู้ศึกษาวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ปัญหาในการบรรเทาการสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

๑. ปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึกและความสำนึกร่วมในการเป็นรัฐชาติและประชาชนคนไทยที่เท่าเทียมกันของประชาชนบางส่วนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องมาจากความไม่เข้าใจข้อมูลที่แนบชิดกับปัญหาทางด้านประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ ศาสนาและภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ จึงส่งผลให้

ประชาชนเกิดความรู้สึกของความแปลกแยกและความรู้สึกของการเป็นชนกลุ่มน้อยที่ถูกเอาเปรียบจากประชาชนอีกส่วนหนึ่ง รวมทั้งถูกทอดทิ้งและละเลยการพัฒนาในด้านต่างๆจากภาครัฐทั้งในส่วนกลาง ประกอบกับข้าราชการในพื้นที่บางส่วนแสวงหาผลประโยชน์ที่มีชอบ ตลอดจนนำไปสู่การรังแก ข่มเหงประชาชนในพื้นที่

๒. ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มคนที่คอยสร้างสภาพแวดล้อมที่จะนำไปสู่การยกระดับความรู้สึกของประชาชนให้รุนแรงจนถึงขั้นการแบ่งแยกดินแดน เนื่องด้วยระดับของความพยายามของกลุ่มดังกล่าว มีตั้งแต่การเรียกร้องอย่างถูกต้องตามกฎหมายไปจนถึงการใช้กองกำลังติดอาวุธเพื่อดำเนินการตามเป้าหมายตน

๓. ปัญหาจากการดำเนินการของรัฐ เนื่องจากกลไกในการดำเนินการของรัฐยังคงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการยุติปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างเด็ดขาด ในระดับประเทศ นักการเมืองฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านมิได้แก้ปัญหามันที่ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงประโยชน์ชาติเป็นประเด็นสำคัญสูงสุด แต่ได้มองถึงคะแนนเสียงและการได้มาซึ่งการเป็นรัฐบาลในสมัยต่อไปเป็นปัจจัยสำคัญ

๔. ปัญหาด้านการศึกษา เนื่องจากที่ผ่านมาจากความพยายามที่รัฐส่วนกลางจะเข้าไปควบคุมการศึกษาของสถาบันปอเนาะซึ่งเป็นแหล่งให้การศึกษาดั้งเดิมของศาสนาอิสลาม ทั้งนี้จากการเข้าควบคุมการศึกษาของปอเนาะ รวมถึงการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ใช้อยู่ทั่วประเทศได้กลายเป็นชนวนให้เกิดการปฏิเสธระบบการศึกษาไทยของคนในพื้นที่บางส่วน

๕. ปัญหาทางด้านการเมือง ความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีปัจจัยบางส่วนมาจากศาสนาซึ่งก่อนจากมุมมองที่ต่างกันระหว่างรัฐกับประชาชนมุสลิมในพื้นที่จนกลายเป็นความขัดแย้งตามมา ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ทางการเมืองของปัตตานีที่แตกต่างกันระหว่างฝ่ายรัฐกับประชาชนในพื้นที่ โดยมีผลต่อการกำหนดความสัมพันธ์กันอย่างไม่ดีและถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองจึงเป็นสาเหตุของปัญหาทางการเมืองปัจจัยสุดท้ายเกิดจากกลไกของรัฐที่เอื้อต่อการเกิดความขัดแย้งจนกลายเป็นความรุนแรงในพื้นที่

๖. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมาจากปัญหาความยากจนซึ่งเป็นสาเหตุให้ประชาชนในพื้นที่บางส่วนอพยพออกจากพื้นที่เพื่อหาเลี้ยงชีพหรืออีกนัยหนึ่งคือการขาดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ซึ่งควรมีการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพแก่ประชาชนที่สอดคล้องกับความหลากหลายของทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างจุดแข็งให้กับเศรษฐกิจในท้องถิ่นนอกจากปัญหาความยากจนแล้ว ปัญหาการเรื่องสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งตามมาโดยนอกจากจะเป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนแล้วยังเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่อีกด้วย

๗. ปัญหาการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นได้กระทำต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนานในห้วงเวลาใดก็ตามที่ฝ่ายรัฐบาลหรือผู้ปกครองประเทศสามารถดำเนินนโยบายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่งผลให้ปัญหาต่าง ๆ ก็จะถูกเบาบางลงไปหรืออย่างน้อยที่สุดการต่อสู้ทางการทหารก็ยุติลงไปแล้วแต่การต่อสู้ทางการเมืองและการซ่อนเร้นความพยายามในการแบ่งแยกดินแดนไว้ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากศักยภาพของฝ่ายที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนยังมีไม่เพียงพอที่จะดำเนินการได้อย่างเปิดเผย หากเมื่อใดที่สถานการณ์เอื้ออำนวยและการบริหารของรัฐไม่สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่ ความคิดในการแบ่งแยกดินแดนก็จะประทุขึ้นมาอีก

๘. ปัญหาผลกระทบของสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของสังคมโลก เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ ขบวนการก่อการร้ายสากล องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ กระแสแนวความคิดสิทธิมนุษยชน เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการเรียกร้องเพื่อการปกครองตนเอง ความสำเร็จในการแบ่งแยกดินแดน และความพยายามในการแบ่งแยกดินแดนในหลายพื้นที่ได้ส่งผลต่อปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างแยกกันไม่ออก

แนวทางในการบรรเทาความสูญเสียจากเหตุการณ์ลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดสงขลา

๑. การน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาประยุกต์ใช้ เข้าใจ คือ ทำอะไรเพื่อให้เกิดความ “เข้าใจ” บุคลากรภาครัฐต้องศึกษาใช้วิธีประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ เข้าถึง เมื่อทำความเข้าใจกับข้อมูลข่าวสารและแนวทางต่าง ๆ ของภาครัฐแล้ว ก็ต้องพยายามเข้าถึงพื้นที่ และพัฒนา การพัฒนานั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะแนวทางการพัฒนาจำเป็นจะต้องเป็นส่วนหนึ่งในความต้องการพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่

๒. บูรณาการการศึกษาในทางศาสนาและสามัญโดยให้ท้องถิ่นจัดการดูแลกันเอง มีการออกพระราชบัญญัติการศึกษาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้และแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นระบบบูรณาการทั้งศาสนาและสายสามัญผ่านระบบการวางแผนร่วมกันในแผนยุทธศาสตร์การศึกษา และร่วมกันในการทำงานผ่านเวทีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการปกครองส่วนภูมิภาค

๓. จัดการความมั่นคงของหมู่บ้านและชุมชนแบบบูรณาการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามโครงสร้างใหม่ของกฎหมายฉบับนี้ผู้ใหญ่บ้านมีอายุการดำรงตำแหน่งจำกัดถึงเกษียณอายุ ๖๐ ปี ควรมีการปรับปรุงการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านให้มีความมั่นคงและมีส่วนร่วมมากขึ้น คณะกรรมการหมู่บ้านจะเป็นรูปสภาชูรอของหมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับฐานราก คณะกรรมการหมู่บ้านจะประกอบด้วยคณะกรรมการโดยตำแหน่งคือผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรในหมู่บ้าน ส่วนคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะมีประมาณ ๑๐ คน ในระบบใหม่จะมีผู้นำศาสนา ผู้นำปกครองท้องถิ่น ผู้นำธรรมชาติ และปลัดอำเภอเป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษานี้จะต้องทำหน้าที่เหมือนสภาชูรอชุมชน โดยมีการสนับสนุนเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสภาประชาชนในระดับภูมิภาคที่ตั้งขึ้นมา

๔. จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงที่มีเป้าหมายคือชุมชนและผู้นำศาสนามีกิจกรรมร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศาสนา และวัฒนธรรมมากขึ้น โดยสามารถวัดระดับความพึงพอใจของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาเพื่อส่งผลต่อความมั่นคงในด้านสังคมได้

๕. จัดให้มีการบริการทางด้านสาธารณสุขให้มากเพียงพอกับปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ โดยการเพิ่มหน่วยพยาบาลและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทั้งนี้ ต้องมีการวางมาตรการในการคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพ มีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสุขอนามัยที่ดี เพื่อเป็นการป้องกันโรคและเสริมสร้างร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง

๖. เสริมสร้างศักยภาพ ชีตความสามารถและประสิทธิภาพการรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ชูธุรกิจผิดกฎหมาย กลุ่มอิทธิพลในพื้นที่

ตลอดจนให้มีพื้นที่ปลอดภัย ลดพื้นที่เขตอิทธิพลของกลุ่มผู้ก่อความรุนแรง โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและหมู่บ้าน มีการคุ้มครองความปลอดภัยและเฝ้าระวังอันตรายของประชาชนต่อเป้าหมายอ่อนแอและชุมชนเสี่ยง

ข้อเสนอแนะ

๑.๑ ควรกำหนดยุทธศาสตร์ด้านระบบการข่าวกรองให้ได้รับการแจ้งเตือนเพื่อการเตรียมความพร้อมและพัฒนาขึ้นด้วยการปฏิบัติการข่าวสู่มวลชนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์บนพื้นฐานความพอดีต่อกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการแก้ปัญหาเรื่องบุคคลสองสัญชาติและให้ความร่วมมือนในการปัญหาการปักปันเขตแดนทางบกในจุดที่มีปัญหาในด้านเจ้าหน้าที่รัฐควรได้รับการพัฒนาความรู้ทางด้านการเมือง ตลอดจนความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๑.๒ การดำเนินการควรจะต้องยึดแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา โดยใช้แนวทางสันติวิธี เน้นการใช้ไม้อ่อนมากกว่าใช้ไม้แข็ง เคารพในเรื่องสิทธิมนุษยชนและมีความยุติธรรม ควรเข้มงวดให้ทุกหน่วยงานได้มีการประสานงาน และบูรณาการการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกันและควรมีการประเมินผลโดยคนในพื้นที่ที่เข้ามามีส่วนร่วม

๑.๓ การบริหารงานเน้นต้องให้มีเจ้าภาพหลักและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อแก้ปัญหาเป็นไปอย่างยั่งยืน คือ การลดเงื่อนไขที่หล่อเลี้ยงขบวนการก่อความไม่สงบได้แก่ การให้ความเป็นธรรม การแก้ไขปัญหาสังคมด้วยการสนับสนุนทางการศึกษา สนับสนุนให้คนในพื้นที่เล่นกีฬาและการพัฒนาให้เท่าเทียมกับภูมิภาคอื่น รวมทั้งประเทศมาเลเซีย

๑.๔ ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการเยียวยาและฟื้นฟู พัฒนาความเข้มแข็งแก่ชุมชนบนพื้นฐานของศาสนาและวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้ผู้ถูก พรก. มีแนวทางต่อสู้ทางกฎหมายอย่างเป็นธรรม มีศูนย์ช่วยเหลือที่เทียบพร้อมด้วยกำลังคนในจำนวนที่สามารถรองรับปัญหาได้

๑.๕ การจัดทำฐานข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบอย่างเป็นระบบเป็นปัจจุบัน ทันสมัย สามารถตรวจสอบได้และมีผู้รับผิดชอบระบบฐานข้อมูลชัดเจน

๑.๖ ปรับปรุง หลักเกณฑ์การจ่ายเงินเยียวยาให้สอดคล้องสถานะทางเศรษฐกิจ หรือตามความสามารถในการหารายได้ของกลุ่มเหล่านั้น (กรณีประชาชนถูกควบคุมตัว คุมขังและต่อมาถูกปล่อยตัว โดยไม่มีความผิด)

๑.๗ แนวทางการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการทำงานเยียวยาและฟื้นฟูฯ เช่น การพัฒนาระบบกลไกการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะองค์กรฐานรากที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่การบูรณาการหน่วยงานที่ดำเนินงานเยียวยาและฟื้นฟูฯ การพัฒนาระบบการสื่อสารให้เข้าถึงใจประชาชน และการพัฒนาระบบการทำงานของผู้ปฏิบัติงานเยียวยาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน